รูปแบบเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย
ในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง

นายธนวิทภาคินท์ พงสินณัชปัญญาภา

วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
พ.ศ. 2565

รูปแบบเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย
ในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง

นายธนวิทภาคินท์ พงสินณัชปัญญาภา

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญารัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
พ.ศ. 2565

สงวนลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ใบอนุมัติวิทยานิพนธ์
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

คณะกรรมการได้พิจารณาวิทยานิพนธ์ของ นายธนวิทภาคินท์ พงสินณัชปัญญาภา แล้ว เห็นสมควรเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

_____ ประธานกรรมการ
(อาจารย์ ดร.กิตติศักดิ์ เจิมสิทธิประเสริฐ)

_____ กรรมการ _____ กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เสาวลักษณ์ โกศลกิตติอัมพร) (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภักดี โพธิ์สิงห์)

_____ กรรมการ _____ กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ยุภาพร ยุภาศ) (อาจารย์ ดร.สัญญา เคณาภูมิ)

มหาวิทยาลัยอนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร ปริญญารัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต ของมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

_____ _____
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชาคร คัยนันทน์) (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพศาล วรคำ)
คณบดีคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
วันที่.....เดือน.....ปี.....

ชื่อเรื่อง : รูปแบบเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย
ในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง
ผู้วิจัย : นายธนวิทภาคินท์ พงสินณัชปัญญาภา
ปริญญา : รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต (รัฐประศาสนศาสตร์)
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
อาจารย์ที่ปรึกษา : รองศาสตราจารย์ ดร.ยุภาพร ยุภาศ
อาจารย์ ดร.สัญญา เคณาภูมิ
ปีการศึกษา : 2565

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาสภาพการดำเนินงานของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง (2) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง (3) สร้างและยืนยันรูปแบบการดำเนินงานของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง โดยศึกษาในพื้นที่เขตภาคเหนือตอนล่าง ทั้งหมด 9 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดตาก จังหวัดพิษณุโลก จังหวัดเพชรบูรณ์ จังหวัดสุโขทัย จังหวัดอุตรดิตถ์ จังหวัดกำแพงเพชร จังหวัดนครสวรรค์ จังหวัดพิจิตร และจังหวัดอุทัยธานี ได้แก่ ตัวแทนเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง ประกอบด้วยกรรมการศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตยตำบล (ศส.ปชต.) นักวิชาการ สื่อมวลชน บุคลากรทางการศึกษา ผู้แทนกลุ่มสตรี ดีเจประชาธิปไตยชุมชน กรรมการประจำหน่วยเลือกตั้ง และผู้แทนเครือข่ายพลเมือง กลุ่มตัวอย่าง 400 คน ตามสูตรของทาโร่ยามาเน่ และกลุ่มประชากรเป้าหมายในการสัมภาษณ์เชิงลึก คือ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 35 คน โดยเลือกแบบเจาะจง และกลุ่มประชากรเป้าหมายในการวิพากษ์รูปแบบ ได้แก่ 15 คน ประกอบด้วย กรรมการศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตยตำบล (ศส.ปชต.) นักวิชาการ สื่อมวลชน บุคลากรทางการศึกษา ผู้แทนกลุ่มสตรี คณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) นายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ปลัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือผู้ที่ปฏิบัติงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่น้อยกว่า 3 ปี เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า และชุดคำถามในการระดับสมอง การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณวิเคราะห์ด้วยสถิติพื้นฐาน และวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า (1) ระดับปัจจัยการดำเนินงานโดยรวมอยู่ในระดับมากทั้ง 9 ด้าน โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ประกอบด้วย 1) การเข้าถึงกลไกการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น 2) อุดมการณ์ร่วมกันของครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย 3) การส่งเสริมจากหน่วยงานภาครัฐ 4) การเห็นคุณค่าเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย 5) ความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐและภาคส่วนต่าง ๆ ในสังคม 6) ความสนใจร่วมกันของครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย 7) เจตคติร่วมกันของครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย 8) การเข้าถึงด้านกฎหมายในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น และ 9) การเข้าถึงการตรวจสอบกลไกการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น และระดับการดำเนินงานเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น

ภาคเหนือตอนล่าง พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากทั้ง 5 ด้าน โดยเรียงจากมากไปหาน้อย ได้แก่ 1) การออกเสียงประชามติ 2) การเลือกตั้งท้องถิ่น 3) การตรวจสอบอำนาจรัฐในระดับท้องถิ่น 4) การถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่น และ 5) การเสนอการออกกฎหมายท้องถิ่น (2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงาน คือปัจจัยพยากรณ์ จำนวน 7 ปัจจัย ประกอบด้วย 1) การส่งเสริมจากหน่วยงานภาครัฐ 2) การเข้าถึงการตรวจสอบกลไกการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น 3) ความสนใจร่วมกันของครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย 4) การเข้าถึงกลไกการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น 5) เจตคติร่วมกันของครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย 6) การเข้าถึงด้านกฎหมายในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น และ 7) ความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐและภาคส่วนต่าง ๆ ในสังคม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ .892 มีอำนาจในการพยากรณ์ได้ถึงร้อยละ 79.50 (3) รูปแบบการดำเนินงานของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง ประกอบด้วย 1) การส่งเสริมจากหน่วยงานภาครัฐ 1.1) สร้างความตระหนักในสิทธิ หน้าที่ ของตนในฐานะพลเมืองของประเทศอย่างต่อเนื่องตามสื่อช่องทางต่างๆ 1.2) รัฐควรมาก่อนชุมชนเพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับประชาธิปไตยในการปกครองตนเองและชุมชน 1.3) ประชาสัมพันธ์ให้เครือข่ายชุมชนได้ทราบถึงพิษภัยของการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน 2) การเข้าถึงการตรวจสอบกลไกการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น 2.1) การเปิดโอกาสให้เครือข่ายภาคประชาชน เข้ามามีบทบาทมีส่วนร่วมทางการเมือง ได้แก่ การจัดการเลือกตั้ง และช่วยตรวจสอบการเลือกตั้ง 2.2) การประชาสัมพันธ์รณรงค์ผ่านสื่อสังคมต่าง ๆ ให้ประชาชนทราบข้อมูลการเลือกตั้งท้องถิ่นเพื่อป้องกันการทุจริต 2.3) การจัดตั้งกลุ่มที่คอยสอดส่องการทุจริต เช่น เครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นโดยไม่มีผลประโยชน์แอบแฝง 3) ความสนใจร่วมกันของครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย 3.1) การทำงานในทิศทางเดียวกันเพื่อประโยชน์สาธารณะที่ปราศจากผลประโยชน์แอบแฝง 3.2) มีวิสัยทัศน์ มีอุดมการเดียวกัน ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริตด้วยการผสมผสานกับความรู้สมัยใหม่ ทั้งเทคโนโลยี และภาษาต่างประเทศ 3.3) ควรช่วยกันเฝ้าระวังไม่ให้มีการซื้อสิทธิขายเสียง และปลูกฝังคนรุ่นหลังให้รักในประชาธิปไตย 3.4) ติดตามการเคลื่อนไหวของบุคคลโดยเฉพาะกลุ่มการเมืองต่าง ๆ ที่มีเครือข่ายในพื้นที่ 4) การเข้าถึงกลไกการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น 4.1) มีระบบกลไกที่มีความยุติธรรมและเป็นกลางไม่มีการกลั่นแกล้งกัน และไม่เปิดเผยตนเพราะอาจมีผลกระทบต่อการดำรงชีพได้ 4.2) การให้ประชาชนเข้าถึงกลไกป้องกันการทุจริตสามารถตรวจสอบ การเลือกตั้งได้ทุกขั้นตอน 4.3) ควรมีหน่วยงานเฉพาะกิจเพื่อรองรับเรื่องร้องเรียนพฤติกรรมการกระทำความผิดกฎหมายเกี่ยวกับการเลือกตั้ง 5) เจตคติร่วมกันของครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย 5.1) การคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมของชุมชน ไม่เป็นเครื่องมือทางอ้อม เพื่อนำไปสู่เป้าหมายเอื้อต่อการทุจริต 5.2) การหวนแหนในสิทธิเลือกตั้งของตนเอง 5.3) การแสดงออกที่ไม่เห็นด้วย ไม่สนับสนุนต่อการกระทำที่ไม่สุจริต 5.4) ร่วมกันเลือกผู้นำที่ดี สุจริตโปร่งใส ไม่ซื้อสิทธิขายเสียง 6) การเข้าถึงด้านกฎหมายในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น 6.1) ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจด้านกฎหมาย สามารถเข้าถึงและค้นหาเรื่องที่ต้องการได้ง่าย 6.2) เข้าถึงได้ง่ายและช่วงเวลาเดียวกัน เห็นประเด็น และสาระสำคัญเหมือนกัน 6.3) มีการให้ความรู้ในเรื่องกฎหมายจากนักกฎหมาย นักวิชาการ หรือหน่วยงานยุติธรรม 7) ความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐ

และภาคส่วนต่าง ๆ ในสังคม 7.1) มีการร่วมมือกันหลาย ๆ ด้าน เพื่อจะได้เกิดความเข้มแข็งและมีประสิทธิภาพ 7.2) ภาครัฐควรออกมาส่งเสริมขับเคลื่อนไปพร้อมกับชุมชน 7.3) ประสานความร่วมมือกันทำงาน โดยปราศจากผลประโยชน์และอคติต่อกัน โดยปัจจัยทั้ง 7 ปัจจัย อยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: รูปแบบเครือข่าย, การป้องกันการทุจริต, เลือกตั้งท้องถิ่น, ภาคเหนือตอนล่าง

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม RAJABHAT MAHA SARAKHAM UNIVERSITY

Title : Democracy Surveillance Networks Model for Preventing Corruption in Local Elections Lower North
Author : Mr.Tanawitpakin Pongsinnatchapanyapa
Degree : Doctor of Public Administration (Public Administration)
Rajabhat Maha Sarakham University
Advisors : Associate Professor Dr.Yupaporn yupas
Dr.Sanya Kenaphoom
Year : 2022

ABSTRACT

The objectives of this research were (1) to study the condition of the operation of the democracy surveillance network to prevent election corruption in the lower northern region (2) to study the factors affecting the operation of the democracy surveillance network to prevent corruption in local elections in the lower northern region (3) to create and confirm the operating model of the democratic surveillance network to prevent corruption in local elections in the lower northern region. The study was conducted in the lower northern region of all 9 provinces, were: Tak Province, Phitsanulok Province, Phetchabun Province, Sukhothai Uttaradit Province, Kamphaeng Phet Province, Nakhon Sawan Province, Phichit Province and Uthai Thani Province. It consists of committees of the sub-district democracy development center, academicians, media, educational personnel. Representatives of women's groups community democracy dJ election commissioner (ECT) and representatives of the sample citizen network, used Taro Yamane formula, a sample of 400 people was obtained. as for the target population in the in-depth interview 35 key informant were selected by specific type, the target population in the model review is 15 people, member of the sub-district democracy promotion center , academicians, media, educational personnel representatives of women's groups election commissioner (ECT) president of local administrative organizations permanent secretary of Local administrative organizations or a person who has worked in a local government organization for not less than 3 years. The research instrument was an estimation scale questionnaire and a set of questions on the brain level, analysis of quantitative data was analyzed by basic statistics, regression multiple analysis the qualitative data used content analysis method.

Research finding were as follows: (1) The overall operational factors level is at a high level in all 9 factors, the averages are sorted from greatest to least were: 1) access to anti-corruption mechanisms in local elections 2) common ideology of the

democracy surveillance networks 3) promotion from government agencies 4) ideology of the democracy surveillance networks 5) cooperation between government agencies 6) the shared interest of the democratic surveillance networks 7) the shared attitude of the democratic surveillance networks 8) the access to legal aspects of preventing corruption in local elections and 9) the access to inspections, and the level of operation of the democracy surveillance networks to prevent corruption in local elections in the lower northern region found that the overall level was at a high level in all 5 factors in descending were: 1) a referendum 2) an election 3) a review of state powers at the local level 4) removal of local executives and 5) a proposed local legislation. (2)Factors affecting works there were 7 predictive factors were: 1) promotion from government agencies 2) access to checking anti-corruption mechanisms in local elections 3) mutual interest of democratic surveillance networks 4) access to anti-corruption mechanisms 5) the collective attitude of the democratic watchdog networks 6) access to legal aspects of preventing corruption in local elections and 7) cooperation between government agencies and various sectors in society. Was statistically significant at the .05 level, with a multiple correlation coefficient of .892 with a predictive power of 79.50%. (3) Operation model of the democratic surveillance network to prevent corruption in local elections in the lower northern region, were: 1) promotion from government agencies 1.1) raise awareness of one's rights and duties as citizens of the country continuously through various media channels 1.2) the state should come before the community in order to create an understanding of democracy in self-government and the community 1.3) publicize the community network to know the dangers of local election corruption that occur at present, 2) access to audit mechanisms to prevent corruption in local elections, were: 2.1) people's sector networks came to play a role in political participation, including election management 2.2) public relations campaign via various social media to let people know local election information, to prevent corruption 2.3) establishment of a group to monitor corruption, such as the democratic surveillance network to prevent corruption in local elections without hidden benefits, 3) the common interests of the democracy watch network, were: 3.1) working in the same direction for the public interest without hidden benefits 3.2) have vision, have the same ideology perform duties with integrity in combination with modern knowledge, both technology and foreign languages 3.3) they should help each other to watch out for the purchase of rights to sell votes, and instill in the next generation a love for democracy 3.4) follow the movement of people, especially various political groups that have networks in the area, 4) access to mechanisms to prevent corruption in local elections were: 4.1) there is a mechanism

that is fair and neutral without bullying, and not anonymously 4.2) giving people access to anti-corruption mechanisms can check 4.3) there should be a dedicated unit to deal with complaints of illegal behavior related to elections, 5) the common attitudes of the democracy watch network were: 5.1) taking into account the common interests of the community, not an indirect tool 5.2) resounding in one's own voting rights 5.3) expression of disapproval do not support dishonest acts 5.4) choose good leaders together, honest and transparent do not buy the right to sell the sound, 6) legal access to prevent corruption in local elections, were: 6.1) people have knowledge and understanding of the law 6.2) easy to access and at the same time, see the same issues and essentials 6.3) knowledge of the law is provided by lawyers, academics or justice agencies, 7) cooperation between government agencies and various sectors in society, were: 7.1) collaboration in many areas to achieve strength and efficiency 7.2) the government should come out to promote and drive together with the community 7.3) coordinate work together without benefit and prejudice against each other. All 7 factors were at a high level.

Keywords: Network Model, Corruption Prevention, Local Elections, Lower Northern

_____Major Advisor

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความกรุณาและความช่วยเหลืออย่างสูงยิ่งจาก รองศาสตราจารย์ ดร.ยุภาพร อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก อาจารย์ ดร.สัญญา เคณาภูมิ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ศาสตราจารย์ ดร.กิตติศักดิ์ เจิมสิทธิประเสริฐ ประธานสอบวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เสาวลักษณ์ โกศลกิตติอัมพร กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภักดี โพธิ์สิงห์ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ที่กรุณาให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ ผู้วิจัยซาบซึ้งในพระคุณเป็นอย่างยิ่งและขอขอบพระคุณไว้ ณ ที่นี้

ผู้วิจัย ขอขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ รองศาสตราจารย์ ดร.สุเทพ เมยไธสง อาจารย์ ดร.สุวิมล สมไชย อาจารย์ ดร.สนุก สิงห์มาตร ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริวดี วิวิธคุณากร และดร.ชูศักดิ์ คำล้น ที่กรุณาตอบแบบสอบถามในการวิจัยครั้งนี้ ตลอดถึงกลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถาม และผู้ทรงคุณวุฒิที่ช่วยให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์ทุก ๆ ท่าน

คุณค่าและประโยชน์จากการวิจัยครั้งนี้ ขอมอบบูชาพระคุณบุพการี ครู อาจารย์ ตลอดจนผู้มีพระคุณทุกท่านที่ให้การศึกษา อบรมสั่งสอน ส่งผลให้ผู้วิจัยประสบผลสำเร็จในการศึกษาในการดำเนินชีวิตและก้าวหน้าในหน้าที่การงาน

นายธนวิทภาคินท์ พงสินณัชปัญญาภา

สารบัญ

หัวเรื่อง **หน้า**

บทคัดย่อ ..... ก
ABSTRACT ..... ง
กิตติกรรมประกาศ ..... ช
สารบัญ ..... ซ
สารบัญตาราง ..... ญ
สารบัญภาพ ..... ฐ
บทที่ 1 บทนำ 1
1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา 1
1.2 คำถามการวิจัย 3
1.3 วัตถุประสงค์การวิจัย 3
1.4 สมมติฐานการวิจัย 3
1.5 ขอบเขตการวิจัย 3
1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ 6
1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ 9
บทที่ 2 การทบทวนวรรณกรรม 10
2.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับรูปแบบ 10
2.2 แนวคิดเกี่ยวกับภาคีเครือข่าย 14
2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการเลือกตั้งท้องถิ่น 16
2.4 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น 20
2.5 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาการปฏิบัติงาน 31
2.6 แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการปกครองท้องถิ่น 40
2.7 แนวคิดเกี่ยวกับประชาธิปไตย 43
2.8 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการทุจริต 46
2.9 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับสมรรถนะของการปฏิบัติงาน 57
2.10 แนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อรูปแบบเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย ในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น 61
2.11 การดำเนินงานเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริต เลือกตั้งท้องถิ่น 69
2.12 ประวัติการเลือกตั้งท้องถิ่นไทย 72
2.13 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 76
2.14 กรอบแนวคิดการวิจัย 79

หัวเรื่อง **หน้า**

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย 81
ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพการดำเนินงาน และปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงาน เครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น ภาคเหนือตอนล่าง 81
ระยะที่ 2 การสร้างและยืนยันรูปแบบการดำเนินงานของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย ในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง 87
บทที่ 4 ผลการวิจัย 91
ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพการดำเนินงานและปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงาน เครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย ในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น ภาคเหนือตอนล่าง 91
ระยะที่ 2 การสร้างและยืนยันรูปแบบการดำเนินงานของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย ในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง 117
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ 134
5.1 สรุป 134
5.2 อภิปรายผล 137
5.3 ข้อเสนอแนะ 144
บรรณานุกรม 146
ภาคผนวก 157
ภาคผนวก ก แบบสอบถามเพื่อการวิจัย 158
ภาคผนวก ข แบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 172
ภาคผนวก ค การวิเคราะห์ค่าความสอดคล้อง (IOC) ของเครื่องมือ 180
ภาคผนวก ง ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ 185
ภาคผนวก จ รายชื่อผู้เชี่ยวชาญในการสัมภาษณ์ 189
ภาคผนวก ฉ รายชื่อผู้เชี่ยวชาญในการวิพากษ์และยืนยันรูปแบบ 192
ภาคผนวก ช ภาพประกอบการทำวิจัย 194
ภาคผนวก ซ ตัวอย่างหนังสือขอความอนุเคราะห์ 197
การเผยแพร่ผลงานวิจัย 204
ประวัติผู้วิจัย 205

สารบัญตาราง

ตารางที่ **หน้า**

3.1 จำนวนประชากรเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น ภาคเหนือตอนล่าง 83
4.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม 92
4.2 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับปัจจัยการดำเนินงานเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง โดยรวมและรายด้าน 94
4.3 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับปัจจัยการดำเนินงานเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง ด้านความสนใจร่วมกันของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย 95
4.4 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับปัจจัยการดำเนินงานเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง ด้านเจตคติร่วมกันของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย 96
4.5 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับปัจจัยการดำเนินงานเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง ด้านอุดมการณ์ร่วมกันของครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย 96
4.6 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับปัจจัยการดำเนินงานเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง ด้านการเห็นคุณค่าเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย 97
4.7 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับปัจจัยการดำเนินงานเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง ด้านการส่งเสริมจากหน่วยงานภาครัฐ 98
4.8 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับปัจจัยการดำเนินงานเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง ด้านความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐและภาคส่วนต่าง ๆ ในสังคม 99
4.9 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับปัจจัยการดำเนินงานเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง ด้านการเข้าถึงด้านกฎหมายในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น 100
4.10 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับปัจจัยการดำเนินงานเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง ด้านการเข้าถึงกลไกการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น 101
4.11 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับปัจจัยการดำเนินงานเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง ด้านการเข้าถึงการตรวจสอบกลไกการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น 102

ตารางที่ **หน้า**

4.12 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับการดำเนินงานเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง โดยรวมและรายด้าน 103
4.13 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการดำเนินงานเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง ด้านการตรวจสอบอำนาจรัฐในระดับท้องถิ่น 103
4.14 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการดำเนินงานเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง ด้านการถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่น 104
4.15 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการดำเนินงานเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง ด้านการเลือกตั้งท้องถิ่น 105
4.16 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการดำเนินงานเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง รายด้านการเสนอการออกกฎหมายท้องถิ่น 107
4.17 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการดำเนินงานเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง ด้านการเสนอการออกเสียงประชามติ 108
4.18 ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสถิติความเบ้ (Skewness) และค่าความโด่ง (Kurtosis) ของตัวแปรอิสระ 109
4.19 ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสถิติความเบ้ (Skewness) และค่าความโด่ง (Kurtosis) ของตัวแปรตาม 110
4.20 ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ที่มีส่วนสัมพันธ์กับปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง โดยรวม 112
4.21 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) ระหว่างตัวแปรที่ถูกคัดเลือกเข้าสู่สมการถดถอย และค่าสัมประสิทธิ์พยากรณ์ ($R^{2)}$) และค่าสัมประสิทธิ์พยากรณ์ที่ปรับแก้ (Adjusted R^2) โดยรวม 113
4.22 ผลการวิเคราะห์อำนาจพยากรณ์ของปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง 116
4.23 ค่าเฉลี่ยความเหมาะสมองค์ประกอบของรูปแบบเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง 127
4.24 ค่าเฉลี่ยความเหมาะสมของผลการวิเคราะห์รูปแบบเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง 128

ตารางที่ **หน้า**

4.25 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบเครือข่ายระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง 133
ค.1 การวิเคราะห์ค่าความสอดคล้อง (IOC) ของเครื่องมือ เรื่อง รูปแบบเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง โดยผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน 181
ค.2 การวิเคราะห์ค่าความสอดคล้อง (IOC) ของเครื่องมือ เรื่อง รูปแบบเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง การดำเนินงานเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง โดยผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน 183
ง.1 ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ 186
จ.1 รายชื่อกลุ่มเป้าหมายในการสัมภาษณ์ 190
ฉ.1 รายชื่อผู้เชี่ยวชาญในการพิพากษ์และยืนยันรูปแบบ 193

สารบัญภาพ

ภาพที่ **หน้า**

2.1 กระบวนการพัฒนาเครือข่าย 16
2.2 การนำเสนอกลไกประชาธิปไตยทางตรงมาปรับใช้ในระบอบประชาธิปไตยแบบตัวแทน ... 19
2.3 โมเดลภูเขาน้ำแข็ง 60
2.4 กรอบแนวคิดการวิจัย 80
3.1 แผนการวิจัยรูปแบบเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง 90
4.1 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง 118
4.2 (ร่าง) รูปแบบการดำเนินงานเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง 126
4.3 รูปแบบการพัฒนาเครือข่ายระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง 131
5.1 องค์ความรู้จากการวิจัย เรื่อง รูปแบบเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง 143
ช.1 สัมภาษณ์ นายเสกสรร นิยมเพ็ง นายกเทศมนตรีเมืองเพชรบูรณ์ 195
ช.2 สัมภาษณ์ นายนิสิต สวัสดิเทพ นายอำเภอเมืองพิษณุโลก 195
ช.3 สัมภาษณ์ นางเปรมฤดี ชามพูนท นายกเทศมนตรีนครพิษณุโลก 196

บทที่ 1
บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

การปกครองท้องถิ่นเป็นการที่รัฐบาลกระจายอำนาจให้ประชาชนในท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการปกครองตนเองภายใต้บทบัญญัติของกฎหมาย เพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหา และสนองตอบต่อความต้องการของชุมชนได้สะดวก รวดเร็ว และตรงกับความประสงค์ของชุมชน โดยมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นกลไกในการทำหน้าที่แทนรัฐบาล การใช้อำนาจดังกล่าวจะต้องเป็นไปอย่างถูกต้องตรงตามเจตนารมณ์ รวมทั้งก่อให้เกิดผลในลักษณะที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชนและท้องถิ่น ประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจ จะเป็นผู้กำหนดผู้แทนหรือตัวบุคคลเข้าดำรงตำแหน่งต่าง ๆ เช่น ผู้บริหารท้องถิ่นหรือสมาชิกสภาท้องถิ่น ซึ่งผู้แทนจะต้องเป็นพลเมืองของท้องถิ่นและจะต้องได้รับการเลือกตั้งจากประชาชนในท้องถิ่นนั้น สำหรับการเลือกตั้งท้องถิ่น ถือว่ามีความสำคัญต่อประชาชนโดยมิน้อย ซึ่งเป็นกระบวนการประชาธิปไตยฐานรากโดยให้ประชาชนในท้องถิ่นร่วมกันเลือกผู้ที่เหมาะสมเข้ามาบริหารท้องถิ่นของตน (ปธาน สุวรรณมงคล, 2554)

องค์กรส่วนปกครองท้องถิ่นตลอดที่ผ่านมาหลังจากรัฐธรรมนูญปี 2540 มีอำนาจอยู่ในสภาพบังคับให้รัฐกระจายอำนาจ ซึ่งช่วงที่ผ่านมาบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นชัดมากในการจัดการเรื่องของท้องถิ่นในแต่ละที่ หลังจากที่มีการรัฐประหาร 2 ครั้ง ส่งผลต่อการกระจายอำนาจเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะเรื่องการควบคุมดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สะท้อนให้เห็นว่าหลังจากไม่มีผู้บริหาร ส่งผลให้ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลปฏิบัติหน้าที่แทนนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ตามนโยบายรัฐบาลกลาง การดำเนินโครงการต่าง ๆ จึงไม่ค่อยสะดวก เพราะสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน (สตง.) จะเข้ามาตรวจสอบ จึงต้องปรับเปลี่ยนการทำงานให้สอดคล้องกับยุคสมัย โดยเฉพาะในช่วงการแพร่ระบาดของโควิด-19 เพื่อสร้างมาตรการป้องกัน และให้การเลือกตั้งโปร่งใส ในการเลือกตั้ง จากการรับสมัครผู้รับเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และนายกองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) รอบนี้มีผู้สมัครทั้งสิ้น 138,087 คน (สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งท้องถิ่น, 2564) โดยทางสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) มีหน้าที่ในการกำกับดูแลการเลือกตั้งท้องถิ่นครั้งนี้ มีความเคร่งครัดในการอบรมกรรมการประจำหน่วย ทั้งการป้องกันการทุจริต โดยเฉพาะบัตรเลือกตั้งจะต้องมีเทคนิคในการป้องกันไม่ให้มีการปลอมแปลง หรือการนับคะแนนที่ไม่โปร่งใส โดยองค์กรปกครองท้องถิ่นจะเป็นผู้จัดพื้นที่ในการเลือกตั้ง โดยใช้โมเดล “4 ประสาน ต้านทุจริต” ซึ่งจะประสานกันระหว่าง ได้แก่ 1) ผู้ตรวจการเลือกตั้ง 2) ตำรวจชุดเคลื่อนที่เร็ว 3) กำนัน-ผู้ใหญ่บ้าน และ 4) ภาคประชาชน เช่น การขอความร่วมมือกับกระทรวงมหาดไทย เพื่อให้ผู้ใหญ่บ้านเป็นหูเป็นตา คอยสอดส่องการทุจริตในพื้นที่ ซึ่งเมื่อมีเหตุผิดปกติสามารถแจ้งมายังผู้ตรวจการเลือกตั้ง ในการเข้าไปหาหลักฐาน โดยจะมีตำรวจชุดเคลื่อนที่เร็วที่เรามีการแต่งตั้งเพื่อให้ร่วมเข้าไปดูแลด้วย (เดลินิวส์, 2564)

การป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นในเขตภาคเหนือตอนล่าง ประกอบด้วย จำนวน 9 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดตาก จังหวัดพิษณุโลก จังหวัดเพชรบูรณ์ จังหวัดสุโขทัย จังหวัดอุตรดิตถ์ จังหวัดกำแพงเพชร จังหวัดนครสวรรค์ จังหวัดพิจิตร และจังหวัดอุทัยธานี มีการณรงค์ และประชาสัมพันธ์ ให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจตระหนักและให้ความสำคัญกับการเลือกตั้งท้องถิ่น ทั้งนี้ เพราะว่า 7-8 ปีที่ผ่านมาไม่มีการเลือกตั้งท้องถิ่น ดังนั้น ทางคณะกรรมการเลือกตั้งประจำจังหวัดในเขตภาคเหนือตอนล่าง จึงได้ดำเนินโครงการตามภารกิจส่งเสริมการมีส่วนร่วมเผยแพร่และประชาสัมพันธ์การเลือกตั้งท้องถิ่น เช่น การผลิตสื่อและจัดกิจกรรมรณรงค์เผยแพร่ความรู้การเลือกตั้งท้องถิ่น กิจกรรมรณรงค์เผยแพร่ความรู้การเลือกตั้งท้องถิ่น กิจกรรมการประชุมเครือข่ายเพื่อให้ความรู้การเลือกตั้งท้องถิ่น เพื่อสร้างจิตสำนึกให้กับเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย เช่น กิจกรรมส่งเสริมการมีส่วนร่วมเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบกระบวนการขั้นตอน และวิธีการเลือกตั้งท้องถิ่นแก่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งและประชาชนทั่วไป รณรงค์ให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งโดยอิสระปราศจากการครอบงำและคำนึงถึงประโยชน์ของประเทศชาติเป็นสำคัญ เพื่อให้เกิดความรู้ความร่วมมือระหว่างเครือข่ายกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการรณรงค์เผยแพร่และประชาสัมพันธ์การเลือกตั้งท้องถิ่น โดยมีเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยเข้าร่วมในกิจกรรม ประกอบด้วย กรรมการศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตยตำบล (ศส.ปชต.) นักวิชาการ สื่อมวลชน บุคลากรทางการศึกษา ผู้แทนกลุ่มสตรี กรรมการประจำหน่วยเลือกตั้ง ผู้แทนเครือข่ายพลเมือง เครือข่ายอื่น ๆ และประชาชนทั่วไปในจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง โดยเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยคุณภาพ สร้างรัฐบาลธรรมาภิบาล เพื่อให้การดำรงเผยแพร่ความรู้การเลือกตั้งท้องถิ่น เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ครอบคลุมทุกพื้นที่ โดยคาดหวังว่าผลลัพธ์ คือประชาชนมีความรู้ความเข้าใจตระหนักและให้ความสำคัญของการเลือกตั้งท้องถิ่นและเข้ามามีส่วนร่วมนำไปสู่เป้าหมายสำคัญ คือ การสร้างความรู้และรณรงค์ให้ประชาชนออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งโดยสุจริต เพื่อให้ได้คนดี ที่ตั้งใจเข้ามาทำหน้าที่เพื่อท้องถิ่นของตน เพราะจากปรากฏการณ์การเลือกตั้งท้องถิ่นที่ผ่านมานั้น พบว่ามีการการทุจริตเลือกตั้งเกิดขึ้น ซึ่งมิได้เป็นไปโดยสุจริตหรือเที่ยงธรรม ควรสร้างความรู้ ความเข้าใจและปลูกจิตสำนึกแก่ประชาชนในเรื่องผลเสียของการทุจริตเลือกตั้งอย่างจริงจังให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง (สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดนครสวรรค์, 2560) ได้ส่งผลกระทบต่อชุมชน สังคม และประเทศชาติในภาพรวม เห็นได้จากผลการศึกษาของชาญชัย จิตรเหล่าอาพร (2561) ที่ระบุว่า “การทุจริตการเลือกตั้งเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการทำให้เป็นประชาธิปไตยของไทย” หรืออาจกล่าวได้ว่าการซื้อสิทธิขายเสียง เป็นเรื่องอันไม่พึงปรารถนาของระบอบประชาธิปไตย

ดังนั้น เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมในการเลือกตั้งท้องถิ่นที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ผู้วิจัยจึงมุ่งเน้นค้นหาวิธีการเพื่อกำหนดทิศทางให้เกิดความชัดเจนในการเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่างให้เป็นไปอย่างสุจริต โปร่งใส และตรวจสอบได้ เป็นการสร้างคุณค่าให้กับผู้นำท้องที่ในภาพรวม จึงได้ทำวิจัย เรื่อง รูปแบบเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง ตามเจตนารมณ์ของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) ที่กำหนดให้เร่งรัดพัฒนาการสร้างเสริมการเลือกตั้งท้องถิ่นโดยสุจริต ให้เกิดการกระจายอำนาจ

เป็นไปอย่างโปร่งใสและสามารถถูกตรวจสอบจากประชาชนและองค์กรต่าง ๆ ตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ จะนำไปสู่การพัฒนาวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยอันเป็นที่ยอมรับในระดับสากลต่อไป

1.2 คำถามการวิจัย

1.2.1 สภาพการดำเนินงานของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง มีลักษณะเป็นอย่างไร

1.2.2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง มีอะไรบ้าง

1.2.3 ผลการสร้างและยืนยันรูปแบบการดำเนินงานของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง ได้ผลเป็นอย่างไร

1.3 วัตถุประสงค์การวิจัย

1.3.1 เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง

1.3.2 เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง

1.3.3 เพื่อสร้างและยืนยันรูปแบบการดำเนินงานของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง

1.4 สมติฐานการวิจัย

1.4.1 ปัจจัยที่สงผลต่อการดำเนินงานของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง ได้แก่ การส่งเสริมจากหน่วยงานภาครัฐ การเข้าถึงการตรวจสอบกลไกการป้องกันการทุจริต ความสนใจร่วมกันของเครือข่าย

1.4.2 รูปแบบการดำเนินงานของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง ที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมสามารถนำไปใช้ได้จริง

1.5 ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งขอบเขตของการวิจัยออกเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพการดำเนินงานและปัจจัยที่สงผลต่อการดำเนินงานของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง

1. ขอบเขตด้านพื้นที่

การวิจัยระยะนี้ ศึกษาสภาพการดำเนินงานของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง จำนวน 9 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดตาก จังหวัดพิษณุโลก จังหวัดเพชรบูรณ์ จังหวัดสุโขทัย จังหวัดอุตรดิตถ์ จังหวัดกำแพงเพชร จังหวัดนครสวรรค์ จังหวัดพิจิตร และจังหวัดอุทัยธานี

2. ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ เครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง จำนวน 9 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดตาก จังหวัดพิษณุโลก จังหวัดเพชรบูรณ์ จังหวัดสุโขทัย จังหวัดอุตรดิตถ์ จังหวัดกำแพงเพชร จังหวัดนครสวรรค์ จังหวัดพิจิตร และจังหวัดอุทัยธานี ประกอบด้วย 1) กรรมการศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตยตำบล (ศส.ปชต.) 2) นักวิชาการ 3) สื่อมวลชน 4) บุคลากรทางการศึกษา 5) ผู้แทนกลุ่มสตรี 6) ดีเจประชาธิปไตยชุมชน 7) กรรมการประจำหน่วยเลือกตั้ง และ 8) ผู้แทนเครือข่ายพลเมือง ที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป ที่มีสิทธิเลือกตั้ง ณ เดือน ตุลาคม 2565 จำนวน 4,831,671 คน (สำนักงานทะเบียนกลาง, 2565)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ ตัวแทนของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่างดังกล่าว จำนวน 400 คน ได้มาโดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามสูตรของทาโร่ ยามาเน่ (Yamane, 1973, p. 727)

3. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาสภาพการดำเนินงานและปัจจัยที่สงผลต่อการดำเนินงานของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง ได้กำหนดขอบเขตเบื้องต้น ดังนี้

3.1 ตัวแปรอิสระ คือ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง

3.1.1 ปัจจัยภายในของครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย มี 4 ปัจจัย ได้แก่

3.1.1.1 ความสนใจร่วมกันของครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย

3.1.1.2 เจคติร่วมกันของครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย

3.1.1.3 อุดมการณ์ร่วมกันของครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย

3.1.1.4 การเห็นคุณค่าเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย

3.1.2 ปัจจัยภายนอกของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย มี 2 ปัจจัย ได้แก่

3.1.2.1 การส่งเสริมจากหน่วยงานภาครัฐ

3.1.2.2 ความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐและภาคส่วนต่าง ๆ ในสังคม

3.1.3 ปัจจัยสภาพแวดล้อมของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย มี 3 ปัจจัย ได้แก่

3.1.3.1 การเข้าถึงด้านกฎหมายในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น

3.1.3.2 การเข้าถึงกลไกการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น

3.1.3.3 การเข้าถึงการตรวจสอบกลไกการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น

3.2 ตัวแปรตาม คือ การดำเนินงานของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่างมี 5 ด้าน ได้แก่

3.2.1 การตรวจสอบอำนาจรัฐในระดับท้องถิ่น

3.2.2 การถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่น

3.2.3 การเลือกตั้งท้องถิ่น

3.2.4 การเสนอการออกกฎหมายท้องถิ่น

3.2.5 การออกเสียงประชามติ

4. ขอบเขตด้านระยะเวลา

การศึกษาระยะนี้ ศึกษาระหว่างเดือนมกราคม-มีนาคม 2565

ระยะที่ 2 การสร้างและยืนยันรูปแบบการดำเนินงานของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง

1. ขอบเขตด้านพื้นที่

การวิจัยระยะนี้ ศึกษาการดำเนินของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง ประกอบด้วยจำนวน 9 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดตาก จังหวัดพิษณุโลก จังหวัดเพชรบูรณ์ จังหวัดสุโขทัย จังหวัดอุตรดิตถ์ จังหวัดกำแพงเพชร จังหวัดนครสวรรค์ จังหวัดพิจิตร และจังหวัดอุทัยธานี

2. ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล

ขั้นตอนที่ 1 ร่างรูปแบบของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง ขั้นตอนนี้ นำผลการวิเคราะห์จากระยะที่ 1 พร้อมกับบูรณาการจากการทบทวนวรรณกรรมในบทที่ 2 และข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 35 คน

ขั้นตอนที่ 2 สร้างและยืนยันรูปแบบของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง ขั้นตอนนี้ นำผลจากขั้นตอนที่ 1 มาสรุปเป็นรูปแบบของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง พร้อมกับการสงเคราะห์จากบทสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ทำงานด้านเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น จำนวน 35 คน โดยคัดเลือกแบบเจาะจง เพื่อนำมาร่างรูปแบบของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง ประกอบด้วย กรรมการศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตยตำบล (ศส.ปชต.) นักวิชาการ สื่อมวลชน บุคลากรทางการศึกษา ผู้แทนกลุ่มสตรี คณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) นายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ปลัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือผู้ที่ปฏิบัติงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่น้อยกว่า 3 ปี ให้สอดคล้องกับกรอบแนวคิดการวิจัย จากนั้นทำการประเมิน และยืนยันรูปแบบโดยการจัดสนทนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญ (Focus Group Discussion: PGD) ได้แก่ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและนักวิชาการ จำนวน 15 คน

3. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยระยะนี้ ศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง

4. ขอบเขตด้านระยะเวลา

การศึกษาระยะนี้ ศึกษาระหว่างเดือนเมษายน-กรกฎาคม 2565

1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ

ผู้วิจัยกำหนดนิยามศัพท์เฉพาะ ดังนี้

กระบวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองท้องถิ่นของประชาชน หมายถึง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการเลือกตั้งผู้แทนท้องถิ่น ไม่ว่าจะเป็นองค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล หรือองค์การบริหารส่วนตำบลก็ตาม ประชาชนสามารถที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในหลายขั้นตอนด้วยกันซึ่งเป็นไปตามบทบัญญัติในกฎหมายรัฐธรรมนูญว่าด้วยการกระจายอำนาจ และการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน ส่วนแรกคือ การมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งผู้แทนท้องถิ่น ส่วนที่สอง คือ การมีส่วนร่วมในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของตนเอง

รูปแบบเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น หมายถึง แบบจำลองที่จำลองสภาพที่สามารถแสดงหรืออธิบายความสัมพันธ์ของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยองค์กรเครือข่ายต่างๆ ของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ได้แก่ องค์กรเอกชนตรวจสอบการเลือกตั้ง กรรมการศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตยทุกระดับ ดีเจประชาธิปไตยชุมชน และกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้ง ได้ศึกษาและเผยแพร่แก่ประชาชนทางหอกระจายข่าว เสียงตามสาย และสถานีวิทยุต่าง ๆ หรือช่องทางอื่น ๆ มีการร่วมมือในการสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตย เพื่อเฝ้าระวังและป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น

เครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น หมายถึง การมีส่วนร่วมในการประสานความร่วมมือระหว่างบุคคล กลุ่ม และองค์กรเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น ได้แก่ กรรมการศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตยตำบล (ศส.ปชต.) นักวิชาการ สื่อมวลชน บุคลากรทางการศึกษา ผู้แทนกลุ่มสตรี ผู้แทนเครือข่ายพลเมือง ดีเจประชาธิปไตย ผู้นำท้องถิ่น ผู้นำชุมชน มีกิจกรรมร่วมกัน รวมตัวกันด้วยความสมัครใจ เพื่อเสริมสร้างพลังในการเฝ้าระวังและป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น มีการร่วมคิดร่วมตัดสินใจ ร่วมวางแผน ร่วมทำร่วมรับผิดชอบ ร่วมติดตามประเมิน และร่วมรับผลประโยชน์ด้วยกันภายใต้ความต้องการตามวัตถุประสงค์ร่วมกัน

ปัจจัยที่ส่งผลต่อรูปแบบของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง หมายถึง ปัจจัยหรือเงื่อนไขที่ส่งผลต่อการดำเนินงานของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง มีรายละเอียด ดังนี้

1. ปัจจัยภายในของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย หมายถึง สิ่งต่าง ๆ ที่เป็นแรงผลักดันเสริมสร้างพลังภายในเพื่อเฝ้าระวังและป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการประสานความร่วมมือระหว่างบุคคล กลุ่ม และองค์กร ประกอบด้วยปัจจัยความสนใจร่วมกันของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย การมีเจตคติร่วมกันของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย การมีอุดมการณ์ร่วมกัน และการเห็นคุณค่าของเครือข่าย มีรายละเอียดดังนี้

1.1 ความสนใจร่วมกันของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย หมายถึง การรวมกลุ่มกันที่มีประสิทธิภาพ มีการทำงานของคนในกลุ่ม มีอุดมการณ์เดียวกัน มีวิสัยทัศน์ สามารถมองเห็นอนาคตข้างหน้าร่วมกัน และรู้สึกถึงการมีพลังในการทำงานร่วมกัน มีหลักการที่แน่นอนคงเส้นคงวาในฐานะหุ้นส่วนความสัมพันธ์แบบแนวราบเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อสาธารณะ

1.2 เจตคติร่วมกันของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย หมายถึง การมีความรู้สึกร่วมกันของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น อันเป็นพื้นฐานสำคัญในการนำไปสู่การแสดงออกหรือท่าทีที่มีต่อการไม่ทนต่อการทุจริตที่เกิดขึ้น ไม่เห็นด้วยกับการกระทำ ซึ่งมิได้เป็นไปโดยสุจริตหรือเที่ยงธรรม

1.3 อุดมการณ์ร่วมกันของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย หมายถึง การมีแนวความคิดที่เชื่อว่าวิธีการของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นจะช่วยแก้ปัญหาทางเศรษฐกิจ ชุมชน และสังคมของประชาชนให้มีความอยู่ดี กินดี และมีสันติสุข โดยการช่วยเหลือตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน รวมถึงเป็นกำหนดทิศทาง และวิธีการให้เกิดความชัดเจน และเป็นการสร้างคุณค่าให้กับผู้นำท้องถิ่น และส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตยในชุมชน

1.4 การเห็นคุณค่าของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย หมายถึง การรับรู้ว่าเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น มีคุณค่า มีความสำคัญในการส่งเสริมชุมชนวิถีประชาธิปไตยและสุจริตธรรม

2. ปัจจัยภายนอกของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย หมายถึง สิ่งต่าง ๆ ที่ต้องการนั้นอยู่ภายนอกของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย เพื่อเฝ้าระวังและป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการประสานความร่วมมือระหว่างบุคคล กลุ่ม และองค์กร ประกอบด้วย การส่งเสริมจากหน่วยงานภาครัฐ และความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐและภาคส่วนต่าง ๆ ในสังคม มีรายละเอียดดังนี้

2.1 การส่งเสริมจากหน่วยงานภาครัฐ หมายถึง หน่วยงานภาครัฐเข้ามามีบทบาทให้การส่งเสริมเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยภาคประชาชนให้รู้จักท้องถิ่นการปกครองตนเอง เพื่อให้มีส่วนร่วมในการปกครอง รวมถึงกำหนดแนวทางในการพัฒนาเครือข่ายเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในท้องถิ่น พัฒนารากฐานของการปกครองระบอบประชาธิปไตย เกิดความสำนึกในความสำคัญของตนเองต่อท้องถิ่น และมีส่วนรับรู้ถึงปัญหาและแก้ไขปัญหาท้องถิ่นของตนด้วยการบูรณาการสร้างความรู้ความเข้าใจให้แก่ประชาชนในเรื่องของผลเสียของการทุจริตเลือกตั้งที่ส่งผลกระทบต่อชุมชนและสังคม

2.2 ความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐและภาคส่วนต่าง ๆ ในสังคม หมายถึง การขับเคลื่อนการดำเนินงานเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นของหน่วยงานภาครัฐ ที่เปิดโอกาสให้ภาคประชาชนทั่วไป ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มอาสาสมัคร NGO นักศึกษา ภาคธุรกิจ เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นในรูปแบบต่าง ๆ จะทำให้ประชาชนมีความเชื่อมั่นและไว้วางใจ ซึ่งจะทำให้เกิดการสร้างสรรค์กิจกรรมต่าง ๆ ให้ประสบความสำเร็จ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การมีส่วนร่วมในรูปแบบของหุ้นส่วนความร่วมมือ ซึ่งจะเป็นก้าวสำคัญอีกก้าวหนึ่งในการพัฒนาการทำงานให้เกิดความเข้มแข็งและมีประสิทธิภาพ

3. ปัจจัยสภาพแวดล้อมของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย หมายถึง สิ่งที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินงานในการเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น ประกอบด้วย การเข้าถึงด้านกฎหมายในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น การเข้าถึงกลไกการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น และเข้าถึงการตรวจสอบกลไกการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น มีรายละเอียด ดังนี้

3.1 การเข้าถึงด้านกฎหมายในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น หมายถึง การส่งเสริมให้ประชาชน เครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น ควรมีสิทธิที่จะได้รู้และเข้าใจกฎหมาย โดยเฉพาะเกี่ยวกับการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น ว่ามีเนื้อหาหรือขอบเขตเป็นอย่างไร สามารถเข้าใจถึงความหมายและสาระของการเข้าถึงกฎหมายที่อยู่ในสภาพพร้อมใช้ประโยชน์ มีการประกาศใช้ และเมื่อประกาศใช้แล้วจะต้องจัดให้ประชาชนสามารถเข้าถึงได้โดยช่องทางที่เหมาะสม และกฎหมายสามารถค้นหาได้สะดวกอยู่ในสภาพพร้อมใช้ประโยชน์นั้น ประชาชนจะต้องสามารถค้นหาบทบัญญัติในเรื่องตนที่ต้องการได้โดยไม่ ยากลำบากเกินจำเป็น และกฎหมายมีความชัดเจนเข้าใจได้ สามารถทำความเข้าใจกฎหมายนั้นได้ กล่าวคือบทบัญญัติแห่งกฎหมายจะต้องไม่คลุมเคลือหรือซับซ้อนเกินความจำเป็น

3.2 การเข้าถึงกลไกการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น หมายถึง กระบวนการที่หน่วยงานภาครัฐส่งเสริมสนับสนุนเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเฝ้าระวังซื้อสิทธิขายเสียง รายงานสถานการณ์และป้องปรามการทุจริตเลือกตั้งเมื่อพบเห็นการทุจริต หรือการกระทำผิดกฎหมายเลือกตั้งของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลและนายกองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ในการแจ้งเบาะแสผ่านช่องทางต่าง ๆ เช่น แอพพลิเคชั่น “ตาสับปะรด” (รายงานสถานการณ์ได้ทั้งข้อความ ภาพ เสียง หรือวิดีโอ) ซึ่งการที่ประชาชนให้การสนับสนุนตรวจสอบเฝ้าระวังการซื้อสิทธิขายเสียง รวมทั้งผู้สมัครรับเลือกตั้งและผู้ช่วยหาเสียงเลือกตั้งร่วมตรวจสอบถ่วงดุลกัน เพื่อให้การเลือกตั้งเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและเป็นไปตามกฎหมาย เป็นกระบวนการสำคัญที่ช่วยให้ประชาชนเข้าถึงการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.3 การเข้าถึงการตรวจสอบกลไกการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น หมายถึง การที่เครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยเข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น บทบาทนี้จึงไม่ใช่แค่เพียงการใช้สิทธิเข้าไปเลือกตั้งผู้บริหาร และสมาชิกสภาท้องถิ่นเท่านั้น ยังรวมถึงการแสดงออกทางการเมือง เช่น การวิพากษ์วิจารณ์ การร่วมรณรงค์การเลือกตั้ง การร่วมเดินขบวนสนับสนุนหรือประท้วงนโยบาย การยื่นถอดถอนผู้บริหารและสมาชิกสภาท้องถิ่น ล้วนเป็นภาพที่สะท้อนว่าประชาชนทุกภาคส่วน สามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการควบคุมและตรวจสอบการใช้อำนาจให้เกิดความยุติธรรมเสมอภาค และเป็นประโยชน์ได้อย่างแท้จริงต่อประชาชน

การดำเนินงานของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง หมายถึง การดำเนินงานเพื่อเฝ้าระวังประชาธิปไตย ของกรรมการศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตยตำบล (ศส.ปชต.) นักวิชาการ สื่อมวลชน บุคลากรทางการศึกษา ผู้แทนกลุ่มสตรี กรรมการประจำหน่วยเลือกตั้ง และผู้แทนเครือข่ายพลเมือง ที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป ที่มีสิทธิเลือกตั้ง ณ เดือน ตุลาคม 2565 จำนวน 4,831,671 คน (สำนักงานทะเบียนกลาง, 2565) ใน 9 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดตาก จังหวัดพิษณุโลก จังหวัดเพชรบูรณ์ จังหวัดสุโขทัย จังหวัดอุตรดิตถ์ จังหวัดกำแพงเพชร จังหวัดนครสวรรค์ จังหวัดพิจิตร และจังหวัดอุทัยธานี มีรายละเอียด ดังนี้

1. การตรวจสอบอำนาจรัฐในระดับท้องถิ่น หมายถึง การเสนอทางออกเพื่อแก้ไขปัญหาและจุดอ่อนของระบบประชาธิปไตย โดยการเสนอระบบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมมาทดแทน ด้วยการยึดหลักพื้นฐานที่ว่าประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย ประชาชนสามารถ

ใช้อำนาจได้เสมอแม้ว่าได้มอบอำนาจให้กับผู้แทนของประชาชนไปใช้ในฐานะที่เป็น “ตัวแทน” แล้วก็ตาม แต่ประชาชนก็สามารถเฝ้าดู ตรวจสอบควบคุมและแทรกแซงการทำหน้าที่ของผู้บริหารท้องถิ่น ซึ่งเป็นตัวแทนของประชาชนได้เสมอ โดยสามารถมีส่วนร่วมทางการเมืองได้ 4 ลักษณะ คือ 1) การเรียกคืนอำนาจโดยการถอดถอน/ปลดออกจากตำแหน่ง 2) การริเริ่มเสนอแนะนโยบาย ร่างกฎหมาย รวมทั้งมาตรการใหม่ๆ 3) การทำประชาพิจารณ์ในฐานะเจ้าของอำนาจอธิปไตยสามารถที่จะเรียกร้องให้มีการชี้แจงข้อเท็จจริงและผลดีผลเสีย ก่อนการออกหรือบังคับใช้กฎหมาย นโยบาย หรือมาตรการนั้น ๆ ได้ และ 4) การแสดงประชามติ เพื่อถามความคิดเห็นของประชาชนส่วนใหญ่ อันเป็นการตัดสินใจขั้นสุดท้ายในการร่างกฎหมายหรือข้อบังคับต่าง ๆ ที่มีผลกับประชาชนโดยตรง

2. การถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่น หมายถึง การเปิดโอกาสให้ผู้ออกเสียงเลือกตั้งสามารถถอดถอน ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองระหว่างการเลือกตั้ง หากปรากฏว่าผู้บริหารท้องถิ่นของประชาชนใช้อำนาจในฐานะ “ตัวแทน” มิใช่เป็นไปเพื่อหลักการที่ถูกต้อง หรือเพื่อผลประโยชน์ส่วนรวมที่แท้จริง ในทางตรงกันข้าม กลับเป็นการใช้อำนาจโดยมิชอบโดยทุจริต หรือเพื่อประโยชน์ส่วนตนเป็นหลัก ประชาชนในท้องถิ่นผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย สามารถเรียกร้องอำนาจที่ได้รับมอบไปนั้นกลับคืนมาโดยการถอดถอน/ปลดออกจากตำแหน่งได้

3. การเลือกตั้งท้องถิ่น หมายถึง การเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นเพื่อเข้าไปทำหน้าที่ในการบริหารงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่น ซึ่งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นที่เข้ามาบริหารนั้นมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน ผ่านเวทีการเลือกตั้งท้องถิ่น อาทิ การเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด การเลือกตั้งนายกเทศมนตรี และการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นต้น

4. การเสนอการออกกฎหมายท้องถิ่น หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถเข้าชื่อกันเสนอร่างกฎหมายในระดับท้องถิ่น เพื่อให้สภาท้องถิ่นพิจารณาออกกฎหมายเพื่อใช้บังคับ ในเขตท้องถิ่นได้

5. การออกเสียงประชามติ หมายถึง กระบวนการในการแสดงความเห็นของประชาชนด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อตัดสินใจว่าจะให้ความเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบในเรื่องที่มีความสำคัญและมีผลกระทบต่อประโยชน์ได้เสียของท้องถิ่นหรือกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชนก่อนที่จะนำมติหรือการตัดสินใจนั้นออกเป็นกฎหมายหรือนำไปปฏิบัติเพื่อบังคับใช้เป็นการทั่วไป

1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.7.1 ทำให้ทราบถึงสภาพการดำเนินงานของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง และปัจจัยที่ส่งผลต่อเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง

1.7.2 ทำให้ได้รูปแบบของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง ที่สามารถนำไปใช้ได้จริงในโอกาสต่อไป

1.7.3 นำข้อมูลผลการวิจัยในครั้งนี้ไปเป็นข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับการศึกษา ค้นคว้า วิจัยเกี่ยวกับการส่งเสริมขีดความสามารถการดำเนินงานของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย เพื่อพัฒนาความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐและภาคส่วนต่าง ๆ ในสังคม

บทที่ 2
การทบทวนวรรณกรรม

การศึกษาวิจัย เรื่อง รูปแบบเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง โดยมีรายละเอียดแนวคิดและทฤษฎีที่ศึกษา ดังนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับรูปแบบ
2. แนวคิดเกี่ยวกับภาคีเครือข่าย
3. แนวคิดเกี่ยวกับการเลือกตั้งท้องถิ่น
4. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น
5. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาการปฏิบัติงาน
6. แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการปกครองท้องถิ่น
7. แนวคิดเกี่ยวกับประชาธิปไตย
8. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการทุจริต
9. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับสมรรถนะการปฏิบัติงาน
10. แนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อรูปแบบเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น
11. การดำเนินงานเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น
12. ประวัติของการเลือกตั้งท้องถิ่นไทย
13. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
14. กรอบแนวคิดการวิจัย

2.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับรูปแบบ

มีนักวิชาการได้ให้ความหมายของรูปแบบในลักษณะที่คล้ายคลึงกัน ดังนี้

ถวัลย์รัฐ วรเทพพุฒิพงษ์ (2540, น. 21-23) กล่าวว่า รูปแบบ หมายถึง รูปแบบของจริงที่เป็นแบบอย่าง และแบบจำลองที่เหมือนของจริงทุกอย่างแต่มีขนาดเล็กลงหรือใหญ่ขึ้นกว่าปกติ หรือลักษณะที่พึงปรารถนามีลักษณะเป็นอุดมคติที่เกิดได้ยากในโลกของความเป็นจริง โดยสิ่งที่เราอยากได้กับความสามารถที่จะหาสิ่งที่ต้องการแตกต่างกันมาก เช่น เมืองในอุดมคติ เป็นต้น

อุทัย บุญประเสริฐ (2546, น. 31) กล่าวว่า รูปแบบ คือ สิ่งที่แสดงโครงสร้างของความเกี่ยวข้องระหว่างชุดของปัจจัย หรือตัวแปรต่าง ๆ หรือองค์ประกอบที่สำคัญในเชิงความสัมพันธ์ หรือเหตุผลกันและกัน เพื่อช่วยเข้าใจข้อเท็จจริงหรือปรากฏการณ์ในเรื่องใดเรื่องหนึ่งนักวิชาการที่ให้ความหมายของรูปแบบ ในลักษณะนี้ ได้แก่ ทิศนา แขมมณี (2552, น. 220) เห็นว่า รูปแบบ คือ เครื่องมือทางความคิด ที่ใช้ในการแสวงหาคำตอบความรู้ความเข้าใจในปรากฏการณ์ทั้งหลายในรูปธรรมของความคิดที่เป็นนามธรรม ที่บุคคลแสดงออกมาในแบบใดลักษณะหนึ่ง เช่น แผนผังไดอะแกรม

คำอธิบาย หรือแผนภาพ เพื่อช่วยให้ตนเองและบุคคลอื่นสามารถเขาใจได้ชัดเจน แบ่งออกเป็น 3 อย่างคือ ได้แก่

1. ภาพร่างหรือแผนภาพของสิ่งใดที่เมื่อยังไม่สมบูรณ์เหมือนของจริง ซึ่งเรียกทับศัพท์เป็นภาษาอังกฤษในภาษาไทยว่า โมเดล หรือรูปแบบ เช่น โมเดลรถ เสื้อ บ้าน เป็นต้น

2. แบบแผนความสัมพันธ์ตัวแปร หรือสมการของคณิตศาสตร์ที่รู้จักในชื่อเรียกว่า รูปแบบทางคณิตศาสตร์ (Mathematical Model)

3. แผนภาพที่แสดงถึงองค์ประกอบการทำงานของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ในความหมายนี้บางครั้งก็เรียกว่า ภาพย่อส่วนของทฤษฎีหรือแนวคิดในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง อาทิ รูปแบบการบริหาร รูปแบบการสอน รูปแบบการประเมิน เป็นต้น (รัตนะ บัวสนธ์, 2552, น. 124)

ทั้งนี้ วาโร เพ็งสวัสดิ์ (2553, น. 3) ยังกล่าวว่า รูปแบบ หมายถึง กรอบทางความคิดด้านหลักการ วิธีการดำเนินงาน และเกณฑ์ต่าง ๆ ของระบบที่สามารถยึดถือเป็นแนวทางดำเนินงานเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ได้

นอกจากนี้ Reber (1985, p. 447) ให้ความหมายว่า รูปแบบ หมายถึง ตัวแทนที่สะท้อนภาพ (Mirror) ทำซ้ำ (Duplicate) หรือเลียนแบบได้ (Imitate) สิ่งใดสิ่งหนึ่งในทางใดทางหนึ่งที่แสดงให้เห็นรูปแบบของความสัมพันธ์ที่สังเกตได้จากข้อมูลหรือจากธรรมชาติมีลักษณะเป็นวัตถุ เช่น รูปแบบที่สร้างขึ้นเพื่อการศึกษาการทำงานของหู หรือเป็นทางคณิตศาสตร์ เช่น รูปแบบใช้ในการศึกษาด้านจิตวิทยา หรืออาจจะเป็นการผสมผสานระหว่างของทั้งสองประการที่กล่าวข้างต้น อาทิ รูปแบบที่นำมาใช้ด้านงานวิจัยทางปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence) หากนำมาใช้ในความหมายนี้ รูปแบบก็จะกลายเป็นทฤษฎีย่อยที่ระบุกระบวนการ คุณค่า และประโยชน์ที่จะนำไปใช้ที่เกิดขึ้นจากผลของการศึกษาเพื่อนำไปสู่การพัฒนาทฤษฎีต่าง ๆ ต่อไป

Corsini (2002, p. 603) ได้อธิบายว่า รูปแบบ หมายถึง ตัวแทน (คำพูด ปริมาณ แผนภูมิ) ของกฎเกณฑ์หรือสมมติฐานต่าง ๆ ที่อธิบายสภาพการหรือกระบวนการอย่างใดอย่างหนึ่ง ส่วนมากจะแสดงในรูปของความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน หรือความสัมพันธ์เชิงเหตุผล จึงกล่าวได้ว่า รูปแบบ หมายถึง สิ่งที่สร้างหรือพัฒนาจากแนวคิดและทฤษฎีที่ได้ศึกษาแสดงความสัมพันธ์กันขององค์ประกอบ และใช้เป็นสื่อเพื่อทำให้เข้าใจ ง่ายสามารถตรวจสอบได้ เพื่อเปรียบเทียบกับปรากฏการณ์จริงได้และทำให้เข้าใจได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

2.1.1 องค์ประกอบของรูปแบบ

มีผู้ให้แนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของรูปแบบ ดังนี้

Brown and Moberg (1980, p. 16-1 7) ได้สังเคราะห์รูปแบบจากแนวคิดเชิงระบบ (System Approach) กับหลักการบริหารตามสถานการณ์ (Contingency Approach) อธิบายว่าองค์ประกอบของรูปแบบ ดังนี้

1. เทคโนโลยี
2. กระบวนการจัดการ
3. สภาพแวดล้อม
4. โครงสร้าง
5. การตัดสินใจสั่งการ

อย่างไรก็ดี จากการศึกษาของสมบูรณ์ ศิริสรรหิรัญ (2547, น. 354-355) ยังพบว่า รูปแบบ มีองค์ประกอบสำคัญ 4 ด้าน ดังนี้

1. คุณลักษณะของภาวะผู้นำคณบดีที่ต้องพัฒนา
2. หลักการแนวคิดกำกับรูปแบบ และวัตถุประสงค์ทั่วไป
3. กระบวนการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำของคณบดี ประกอบด้วยขั้นตอน เนื้อหา วิธีการ กิจกรรม วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม และผลที่ต้องการ
4. แนวทางการนำรูปแบบไปปฏิบัติ

จากการศึกษาของ ชนกนารถ ชื่นเชย (2550, น. 179-180) พบว่า รูปแบบการจัดการศึกษาต่อเนื่องในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน มีองค์ประกอบ 9 ด้าน ดังนี้

1. ปรัชญา และหลักการในการศึกษาต่อเนื่อง
2. กลุ่มเป้าหมายการจัดการศึกษา
3. โครงสร้างระบบบริหาร
4. เป้าหมายการจัดการศึกษา
5. หลักสูตรการเรียนการสอนในการศึกษา
6. สื่อการศึกษาและแหล่งเรียนรู้
7. วิธีการจัดการศึกษา
8. การติดตามประเมินผล
9. การเทียบระดับและเทียบโอนผลของการเรียน

อัมพร พงษ์กังสนานันท์ (2550, น. 274-275) ได้ทำการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบในสถาบันการศึกษาขั้นพื้นฐานขึ้น โดยกำหนดวัตถุประสงค์สำคัญเพื่อส่งเสริมการศึกษาเรียนรู้ตลอดชีวิต พบว่า รูปแบบที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วย 8 ด้าน ดังนี้

1. การศึกษาที่ว่าด้วยปรัชญาและการจัดการศึกษา
2. หลักสูตร
3. การจัดการเรียนรู้
4. การประเมินผลการเรียนรู้
5. การเทียบโอนความรู้และประสบการณ์
6. การบริหารจัดการ
7. กลุ่มเป้าหมาย
8. การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน

สรุปได้ว่า การกำหนดองค์ประกอบของรูปแบบว่าประกอบด้วยอะไร จำนวนเท่าใด มีโครงสร้างและความสัมพันธ์กันอย่างไร ขึ้นอยู่กับปรากฏการณ์ ปัจจัยหรือตัวแปรต่าง ๆ ที่กำลังศึกษา ซึ่งจะออกแบบตามแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัย และหลักการพื้นฐานในการกำหนดรูปแบบนั้น ๆ เป็นหลัก

2.1.2 ลักษณะของรูปแบบที่ดี

ลักษณะรูปแบบที่ดี ประกอบด้วยหลักการสำคัญ ดังนี้ 1) รูปแบบควรประกอบด้วยความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างระหว่างตัวแปรมากกว่าความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงธรรมดา ซึ่งความสัมพันธ์เชิงเส้นตรง จะมีประโยชน์ในช่วงการพัฒนารูปแบบเท่านั้น 2) รูปแบบสามารถนำไปสู่การทำนายผล

ที่ตามมาได้เสมอ และสามารถตรวจสอบได้ด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์เมื่อมีการทดสอบรูปแบบ หรือหากไม่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์จะถูกยกเลิกไป 3) สามารถอธิบายถึงโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงเหตุผลในเรื่องที่ศึกษาได้อย่างถูกต้องและชัดเจน 4) ควรเป็นเครื่องมือในการคิดรวบยอด รวมถึงสามารถสร้างความสัมพันธ์ของตัวแปรใหม่ได้ ที่ส่งผลให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ ๆ ในเรื่องที่ศึกษา 5) รูปแบบจะเป็นอย่างไร ก็ขึ้นอยู่กับแนวคิดหรือกรอบทฤษฎีในเรื่องนั้น ๆ

สรุปว่า องค์ประกอบรูปแบบ ประกอบด้วยความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างระหว่างตัวแปรมากกว่าความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงธรรมดา และความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงมีประโยชน์ในช่วงของการพัฒนารูปแบบนำไปสู่การทำนายผลที่ตามมา ถ้าปรากฏว่าไม่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์รูปแบบนั้นต้องถูกยกเลิกไป

2.1.3 การพัฒนารูปแบบ

สมุทร ชำนาญ (2546, น. 15) ได้พัฒนารูปแบบในการบริหารโรงเรียนโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานที่เหมาะสมกับสภาพสังคม โดยแบ่งการวิจัยเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. การศึกษารูปแบบ
2. การสร้างรูปแบบจำลอง
3. การพัฒนารูปแบบบริหารสถานศึกษาที่บริหารโดยใช้เทคนิคเดลฟายจากผู้เชี่ยวชาญ
4. การตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบโดยผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนและกรรมการสถานศึกษา

จากการศึกษาของชนกนารถ ชื่นเชย (2550, น. 179-180) พบว่า องค์ประกอบรูปแบบมี 9 ด้าน ที่ต้องดำเนินงานแบบต่อเนื่อง ได้แก่

1. ปรัชญาและหลักการการศึกษา
2. จุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษา
3. กลุ่มเป้าหมายการจัดการศึกษา
4. โครงสร้างระบบบริหารของการศึกษา
5. หลักสูตรการเรียนการสอนในการศึกษา
6. สื่อการศึกษาและแหล่งเรียนรู้ของการศึกษา
7. วิธีการจัดการศึกษา
8. การติดตามและการประเมินผลการศึกษา
9. การเทียบระดับและเทียบโอนผลการเรียน

นอกจากนี้ อัมพร พงษ์กังสนานันท์ (2550, น. 274-275) ยังได้พัฒนารูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิต พบว่า รูปแบบมี 8 องค์ประกอบสำคัญ ได้แก่

1. ปรัชญาและหลักการของจัดการศึกษา
2. หลักสูตร
3. การจัดการเรียนรู้
4. การประเมินผลการเรียนรู้

5. การเทียบโอนความรู้และประสบการณ์ และการเทียบระดับการศึกษา
6. การบริหารและการจัดการศึกษา
7. กลุ่มเป้าหมาย
8. การมีส่วนร่วมของพ่อแม่และชุมชน

สรุปว่ารูปแบบ หมายถึง หลักการ วัตถุประสงค์ องค์ประกอบหรือตัวบ่งชี้ รวมถึงการประเมินผลที่มีความสัมพันธ์กัน โดยสร้างหรือพัฒนาขึ้นเพื่อให้ตนเองและบุคคลอื่นเข้าใจเพื่อใช้เป็นแนวทางในการบริหารจัดการให้เกิดความเข้าใจในปรากฏการณ์ทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม สามารถเข้าใจได้ชัดเจนยิ่งขึ้น ผ่านคำอธิบาย แผนผัง ไดอะแกรมหรือแผนภูมิ เป็นต้น

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับภาคีเครือข่าย

นักวิชาการหลายคนกล่าวถึงความหมายของเครือข่ายส่วนใหญ่มีความหมายสอดคล้องกัน ได้แก่ พิสิฐ เทพไกรวัล (2554) ได้ให้ความหมายของ “เครือข่าย” ไว้ว่า เป็นการเชื่อมโยงสัมพันธ์ระหว่างการทำงาน ผ่านบทบาทของกลุ่มบุคคล องค์การ และหน่วยงานต่าง ๆ ที่รวมตัวกันด้วยความสมัครใจ โดยมีวัตถุประสงค์ร่วมกัน มีการระดมสรรพกำลังทำงานเพื่อกำหนดกลยุทธ์ในการพัฒนา โดยให้สมาชิกได้ร่วมคิด ตัดสินใจ วางแผน รับผิดชอบ ติดตามประเมินผล และร่วมรับผลประโยชน์ สอดคล้องกับแนวคิดของพัชรินทร์ จันทาพูน (2555) ที่ให้ความหมายของ “เครือข่าย” ว่าหมายถึงกระบวนการแลกเปลี่ยนของกลุ่มหรือองค์กรระหว่างกัน มีการทำกิจกรรมร่วมกันเป็นทีม มีความเป็นอิสระในการดำเนินกิจกรรมของตนเอง การทำให้บุคคลและองค์การที่กระจัดกระจายกันอยู่ได้มาติดต่อและแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างกัน ทำให้สมาชิกในเครือข่ายมีความสัมพันธ์กันแบบฉันท์เพื่อนหรือทีมกัลยาณมิตร โดยลักษณะสำคัญของเครือข่าย คือ มีการเชื่อมโยงกันเพื่อนำไปสู่การพัฒนาไปสู่ระดับของการลงมือทากิจกรรมร่วมกันเพื่อให้บรรลุเป้าหมายร่วมกัน ดังนั้น เครือข่ายต้องมีการจัดระบบให้กลุ่มบุคคลหรือองค์กรที่เป็นสมาชิก เพื่อดำเนินกิจกรรมบางอย่างร่วมกันเพื่อนำไปสู่จุดหมายที่เห็นพ้องต้องกันซึ่งอาจเป็นกิจกรรมเฉพาะกิจตามความจำเป็นเมื่อภารกิจเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ทั้งภายในและภายนอกเครือข่าย หรือการได้เห็นการดำเนินงานของเครือข่ายอื่น ๆ แล้วเกิดความคิดที่จะ มีการรวมตัวกันให้เกิดการพัฒนาจากแรงกระตุ้นที่เป็นพลังในการขับเคลื่อนเครือข่ายภายใต้อุดมการณ์เดียวกันของสมาชิกทุกคน และหากสมาชิกมีความตั้งใจจริงที่เกิดจากจิตสำนึกที่ดีเมื่อได้รับการกระตุ้นและสนับสนุนก็จะสามารถพัฒนาต่อไปจนกลายเป็นเครือข่ายที่เข้มแข็งได้ อย่างไรก็ดี เครือข่ายก็อาจยุบสลายไปถ้ามีความจำเป็นหรือมีภารกิจใหม่อาจกลับมารวมตัวกันได้ใหม่หรือจะเป็นเครือข่ายที่ดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่องระยะยาวก็ได้

2.2.1 กระบวนการสร้างเครือข่าย

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2555); พิสิฐ เทพไกรวัล (2554) และศักดิ์นิพน สว่างวงศ์ (2557) เห็นว่ากระบวนการสร้างเครือข่ายประกอบด้วย 6 ขั้นตอนสำคัญ ได้แก่

1. การตระหนักถึงความจำเป็นในการสร้างเครือข่ายในการทำงานร่วมกัน
2. การติดต่อกับองค์การที่จะเป็นเครือข่าย เพื่อชักชวนกันเข้าร่วมในการทำงาน

3. การสร้างพันธกรณีร่วมกัน เพื่อตอบสนองความต้องการหรือแก้ปัญหาร่วมกัน โดยมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ หรืออาจเรียกว่า กลุ่มศึกษาเรียนรู้ (Learning Group) เพราะมีการให้ความร่วมมือในการทำงานร่วมกัน

4. การพัฒนาความสัมพันธ์เพื่อให้ผลงานเกิดเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น เช่น การทำกิจกรรมร่วมกันโดยใช้ทรัพยากรร่วมกัน มีการตกลงในเรื่องการบริหารจัดการกลุ่ม ที่เริ่มต้นจากการกำหนดวัตถุประสงค์ กิจกรรม การจัดวางข้อตกลงการทำงานร่วมกัน และการกำหนดบทบาทของสมาชิกรวมทั้งสิทธิ หน้าที่ของหัวหน้ากลุ่ม เป็นต้น

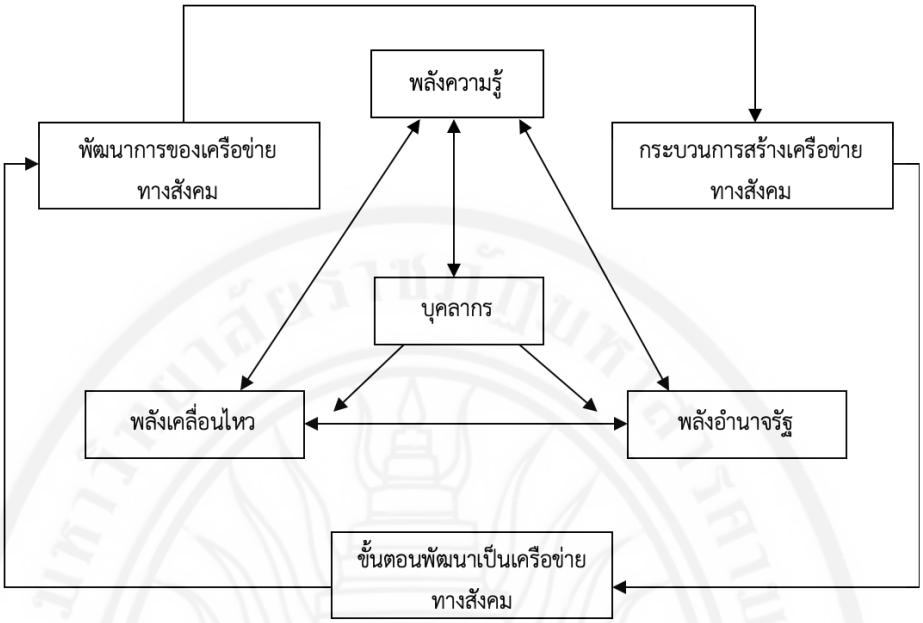
5. การขยายกิจกรรมหรือขยายกลุ่มเครือข่าย เพื่อพัฒนาความสัมพันธ์สู่การมีผลงานปรากฏที่เด่นชัดเครือข่ายรู้สึกว่าตนได้รับผลประโยชน์จากการเข้าร่วมทำงาน ส่งผลให้เกิดความสัมพันธ์แน่นแฟ้นกันมากขึ้น และนำไปสู่การขยายกิจกรรมหรือขยายกลุ่มเครือข่ายตามพื้นที่ต่าง ๆ โดยขั้นตอนนี้ อาจอยู่ในรูปแบบการเข้า “ลงทุน” ในองค์การใหม่ (Minority Investment) รวมถึงการจัดตั้งองค์กรใหม่ร่วมกัน (Joint Venture) เป็นต้น

6. ติดตามและประเมินผล ดำเนินงานตามแผนที่เครือข่ายได้จัดวางไว้ เพื่อร่วมมือกันไปสู่การปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงแผนการดำเนินงานนั้นอีก

2.2.2 กระบวนการพัฒนาเครือข่าย

กระบวนการพัฒนาเครือข่ายมีวัตถุประสงค์สำคัญเพื่อให้เกิดการรวมพลังกันของเครือข่ายทางสังคม เป็นการรวมพลังเพื่อทำงานไปสู่ผลที่ได้มากกว่าการดำเนินงานเพียงองค์กรเดียว (นฤมล นิราทร, 2543) มีการผลักดันนโยบายด้วยการนำพลังเครือข่ายทางสังคมภายใต้ยุทธศาสตร์สามเหลี่ยมเขยื้อนภูเขา คือ พลังความรู้ พลังอำนาจ และพลังการเคลื่อนไหวของสังคม เข้ามาช่วยขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะเพื่อแก้ปัญหาร่วมกัน (ประเวศ วะสี, 2547) การขับเคลื่อนเครือข่ายด้วยสามเหลี่ยมเขยื้อนภูเขาทั้ง 3 ด้านนั้น สิ่งสำคัญเริ่มต้นจากพลังความรู้ หรือภาคส่วนทางวิชาการเพื่อนำมาใช้พัฒนาชุมชนและสังคมต่อไป (ประเวศ วะสี, 2560) ให้เกิดการเชื่อมโยงทั้ง 3 ด้านเข้าด้วยกันเพื่อขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะ 7 แนวทาง ได้แก่

1. การสร้างความตระหนัก และจิตสำนึกร่วมกัน
2. การแสวงหาผู้นำเครือข่าย
3. การสร้างจุดร่วมกันของผลประโยชน์
4. การสร้างแนวร่วม
5. การศึกษาข้อมูล
6. การค้นหาทางเลือกเครือข่าย
7. การสร้างระบบความสัมพันธ์ของเครือข่าย (พระมหาสุทิตย์ อาภากโร, 2547; รพินทร์ ยืนยาว และธนพฤกษ์ ชามะรัตน์, 2562) ดังแสดงในภาพที่ 2.1 ดังนี้

ภาพที่ 2.1 กระบวนการพัฒนาเครือข่าย

สรุปได้ว่า ภาคีเครือข่าย หมายถึง การประสานความร่วมมือระหว่างบุคคล กลุ่ม และองค์การที่มีกิจกรรมคล้ายคลึงกัน เข้ามารวมตัวกันด้วยความสมัครใจ เพื่อเสริมสร้างพลังในการแก้ปัญหาและเปลี่ยนแปลงสิ่งต่าง ๆ โดยผ่านกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน มีการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมวางแผน ร่วมทำร่วมรับผิดชอบ ร่วมติดตามประเมินผล และร่วมรับผลประโยชน์ด้วยกันภายใต้วัตถุประสงค์เดียวกัน

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการเลือกตั้งท้องถิ่น

แนวคิดเกี่ยวกับการเลือกตั้งท้องถิ่น ปรากฏในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยปี พ.ศ. 2560 มาตรา 252 ระบุว่า “สมาชิกสภาท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่นให้มาจากการเลือกตั้งหรือมาจากความเห็นชอบของสภาท้องถิ่นหรือกรณีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นรูปแบบพิเศษ จะให้มาด้วยวิธีอื่นก็ได้ แต่ต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนด้วย ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติคุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้งและผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง และหลักเกณฑ์และวิธีการเลือกตั้ง สมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ ซึ่งต้องคำนึงถึงเจตนารมณ์ในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตตามแนวทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญด้วย” (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย, 2560 น. 75)

การเลือกตั้งท้องถิ่นนั้น (Local Elections) ถือว่าเป็นอีกรูปแบบหนึ่งในกระบวนการปกครองภายใต้หลักประชาธิปไตย (Democracy) เป็นการเคารพสิทธิและเสรีภาพของประชาชนที่ได้รับการยอมรับจากสังคมทั่วไป นับแต่อดีตถึงปัจจุบัน “การเลือกตั้งท้องถิ่นไทย” ไม่ค่อยมีนักวิชาการที่ศึกษาเรื่องนี้มากนักเมื่อเปรียบเทียบกับการเมืองระดับชาติ เช่น การเลือกตั้งสมาชิกสภาพ

ผู้แทนราษฎร และการเลือกตั้งวุฒิสภา ทั้งนี้ หากพิจารณาการปกครองตามหลักที่ว่า “อำนาจที่แท้จริงมาจากประชาชน” ที่ประชาชน ให้ทำหน้าที่ให้รับผิดชอบแทน (Accountability) เพื่อรักษาผลประโยชน์ร่วมกัน โดยประชาชนใช้สิทธิเลือกตั้งให้เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองโดยตรงเพื่อใช้อำนาจอธิปไตย ผ่านตัวแทนด้วยกระบวนการเลือกตั้งในครั้งหนึ่ง ๆ (สุนทรชัย ชอบยศ และรจนา คำดีเกิด, 2556, น. 9-43)

คำว่า “ตัวแทน” คือ สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นที่เข้ามาทำหน้าที่ออกแบบนโยบายและดำเนินงานบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือรัฐบาลท้องถิ่น (Local Government) ในลักษณะประชาธิปไตยในชุมชนที่มีจำนวนประชากรมากที่ไม่สามารถลงคะแนนเสียงได้โดยตรง จึงต้องใช้วิธีการแบบมีตัวแทน (วุฒิสาร ตันไชยและคณะ, 2559, น. 1) ผ่านการใช้อำนาจจากประชาชนโดยตรง เพื่อให้เกิดผลลัพธ์สูงสุด (เอนก เหล่าธรรมทัศน์, 2545, น. 25-28)

อย่างไรก็ตาม ประชาชนในท้องถิ่นนั้น ๆ ก็ไม่ได้จำกัดอยู่แต่เพียงการลงคะแนนเลือกตั้งท้องถิ่นเท่านั้น แต่ยังรวมถึงบทบาทอื่น ๆ อีกด้วยเช่น การตรวจสอบการดำเนินงานของตัวแทนที่เข้าไปทำหน้าที่ การถอดถอนออกจากตำแหน่ง เป็นต้น (Fishkin, James S., 2009) ที่ได้รับจากเลือกตั้งจากประชาชนในท้องถิ่นนั้น ๆ ทั้งนี้ เพราะมีความใกล้ชิดโดยตรงกับประชาชนในชุมชนนั้น ๆ (ธเนศวร์ เจริญเมือง, 2540, น. 283-284) ซึ่งประชาชนได้มอบอำนาจกับตัวแทน ซึ่งเป็นการมอบอำนาจจากประชาชน ที่เป็นผู้เลือกตั้งตัวแทนแต่ละคน ไม่ถือว่าเป็นตัวแทนประชาชนทั้งหมด แต่เป็นตัวแทนของประชาชนในเขตเลือกตั้งของตัวเอง จึงต้องอยู่ภายใต้คำสั่งและการควบคุมจากผู้เลือกตั้งโดยตรง (สมคิด เลิศไพฑูรย์, 2542, น. 12-13) ดังนั้น อำนาจอธิปไตยจึงเป็นของปวงชน จึงมีความจำเป็นที่จะต้องส่งเสริมให้เกิดการส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนภายใต้ระบอบประชาธิปไตย (Participatory Democracy)

2.3.1 การเลือกตั้งท้องถิ่นกับกระบวนการประชาธิปไตย

แนวคิดเกี่ยวกับการเลือกตั้งท้องถิ่นกับกระบวนการประชาธิปไตย ถือเป็นองค์ประกอบสำคัญของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย เนื่องจากมีการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองผ่านการใช้สิทธิเลือกตั้งเพื่อให้ได้ตัวแทนจากประชาชนเข้ามาทำหน้าที่ เพื่อกำหนดเป้าหมายนโยบายให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนผ่านพรรคการเมืองท้องถิ่นที่ตนเลือกได้ (สติธร ธนานิธิโชติ และธนพันธ์ ไล่ประกอบทรัพย์, 2560, น. 6) อาจกล่าวได้ว่า การเลือกตั้งท้องถิ่นเป็นกลไกสำคัญในทางประชาธิปไตย ที่ให้ประชาชนสามารถตรวจสอบ และถ่วงดุลผู้บริหารทางการเมืองได้ ที่จะรับหรือไม่รับรูปแบบนโยบายได้ (Ezrow, Lawrence, 2010) ผ่านการออกเสียงเลือกตั้งให้กับสมาชิกสภาท้องถิ่น เพื่อให้เข้าไปทำหน้าที่ด้านการปกครองแทนตนเอง (Strom, Kaare, 2003) ดังนั้น หากมีระบบการเลือกตั้งท้องถิ่นที่มีการแข่งขันที่เที่ยงธรรม ก็ย่อมสามารถสะท้อนสิทธิของประชาชนที่เลือกตั้งได้มากที่สุด และเป็นสิ่งที่สังคมโลกยอมรับและต้องการ (Goodwin-Gill, Guy S., 2006) อย่างไรก็ดี ที่ผ่านมาประเทศไทยมีการเลือกตั้งท้องถิ่นหลายครั้ง หลายรูปแบบ ก็ยังคงประสบกับปัญหาต่าง ๆ อยู่เช่นเดิม เช่น การนับคะแนนที่ไม่โปร่งใสยุติธรรม การซื้อสิทธิขายเสียงของเครือข่ายพรรคการเมือง รวมถึงการปฏิเสธหรือไม่ยอมรับผลการเลือกตั้งในบางครั้ง เป็นต้น (กองบรรณาธิการสำนักกฎหมาย, 2558; ธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์, 2558; ปัทมา สูบกำปัง, 2557)

การเลือกตั้งท้องถิ่น Colin Rallings and Michael Thrasher (1997, p. 9) เห็นว่าเป็นกระบวนการเลือกบุคคลให้เข้าไปทำหน้าที่ในการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นผ่านการเลือกตั้งสมาชิกท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นตามเจตนารมณ์ของประชาชนส่วนใหญ่ในท้องถิ่นนั้น ๆ ผ่านเวทีการเลือกตั้งต่าง ๆ เช่น การเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด นายกเทศมนตรี นายกองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นต้น โดยผลการเลือกตั้งชี้ให้เห็นถึงการตอบสนองจากประชาชนในท้องถิ่นต่อนโยบายของผู้สมัครที่หาเสียงไว้ เพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงนโยบายท้องถิ่นที่มีอยู่เดิมที่สอดรับกับความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นมาก โดยการเลือกตั้งท้องถิ่น อาจจะมีความสอดคล้องหรือแตกต่างการเมืองระดับชาติก็ได้

นอกจากนี้ การเลือกตั้งท้องถิ่นนั้นยังเป็นกระบวนการที่สำคัญเพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับท้องถิ่น ผ่านการใช้สิทธิเลือกตั้งตัวแทนตนเอง (สมบัติ จันทรวงศ์ และคณะ, 2521, น. 173-185) ตามเจตนารมณ์ของประชาชน โดยตัวแทนที่เข้าไปทำหน้าที่ในการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามนโยบายและความคาดหวังของประชาชนและประโยชน์ร่วมกัน (Public Interest) เป็นที่ตั้ง (มานิตย์ นวลละออ, 2543, น. 36-37)

การเลือกตั้งที่เที่ยงธรรมถือว่าเป็นกลไกสำคัญของประชาธิปไตยในระดับฐานรากสู่ระดับประเทศ ถ้าจะแตกต่างกันบ้างก็อยู่ตรงที่ระบบการปกครอง (Self-Government Democracy) แต่หัวใจสำคัญของวิถีประชาธิปไตยสะท้อนภาพระบอบประชาธิปไตย (อเนก เหล่าธรรมทัศน์, 2550, น. 8-9) ประชาชนไม่สามารถปกครองตนเองได้ เพราะยังขาดความรู้ในด้านการปกครอง ประชาธิปไตยจึงให้โอกาสอำนาจผ่านตัวแทน โดยประชาชนใช้สิทธิเลือกตั้งเข้ามาทำหน้าที่เพื่อใช้อำนาจแทนตนเอง เพื่อให้มีอำนาจอธิปไตยในการกำหนดนโยบายสาธารณะต่าง ๆ ในการบริหารประเทศหรือชุมชนตนเอง เพื่อปกครองผลประโยชน์สาธารณะสำคัญร่วมกัน อย่างไรก็ดี การพัฒนาระบอบประชาธิปไตยทางการเมืองจะเกี่ยวข้องกับการพัฒนาประชาธิปไตยแบบตัวแทน (Representative Democracy) ที่เป็นตัวแทน เช่น มีการใช้ระบบเลือกตั้งตัวแทนที่สอดรับกับเสียงส่วนใหญ่ของประชาชน (วุฒิสาร ตันไชย, และคณะ, 2559, 32-33) เห็นได้จาก Joseph Schumpeter ที่กล่าวว่า ประชาธิปไตยเป็นเรื่องการแข่งขันพรรคการเมือง โดยประชาชนมีโอกาสที่จะเลือกไม่เลือกให้บุคคลเข้ามาปกครองก็ได้ (Rod Hague, Martin Harrop, 2007, p. 48) ซึ่งประชาธิปไตยในแบบตัวแทน มีการตั้งคำถามจากประชาชนว่า จะมีประสิทธิภาพหรือได้รับความไว้ใจหรือไม่? ที่ผ่านมาจากปรากฏการณ์ พบว่า ประชาชน หรือกลุ่มผลประโยชน์ และผู้นำทางการเมือง ยังขาดความไว้วางใจและความเชื่อมั่นทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ จะเห็นว่าผู้มีสิทธิใช้สิทธิเลือกตั้งการมีลดจำนวนลงในทุก ๆ ปี ขณะเดียวกันก็มีการเรียกร้องให้มีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางสังคมที่ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมให้มากกว่านี้ (พฤทธิสาณ ชุมพล และเอก ตั้งทรัพย์วัฒนา, 2551, น. 89) เห็นได้จากการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดครั้งล่าสุด ในปี พ.ศ. 2555 และการลงประชามติ เพื่อรับร่างรัฐธรรมนูญในปี พ.ศ. 2559 การออกแบบสถาบันการเมืองและการพัฒนาระบอบประชาธิปไตยในรูปแบบตัวแทนจากประชาชน ก็ยังต้องขยายช่องทางการมีส่วนร่วมให้เกิดความหลากหลายเพื่อตอบโจทย์ประชาชนมากขึ้น กระบวนการประชาธิปไตยแบบตัวแทนที่นำมาปรับใช้ในการเลือกตั้งท้องถิ่นยังไม่เกิดความพึงพอใจมากนัก ที่จะช่วยสะท้อนความเป็นตัวแทนของประชาชน จึงได้นำประชาธิปไตยทางตรง

(Direct Democracy) เข้ามาช่วยลดจุดอ่อนของประชาธิปไตยแบบตัวแทน เช่น การพัฒนาระบบการถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง การทำประชามติ (Referendum) ฯลฯ รวมถึงการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองระดับท้องถิ่น (Local Political Participation) เป็นต้น

สรุปว่า การเลือกตั้งในระดับท้องถิ่นถือเป็นหัวใจหลักการสำคัญของระบอบประชาธิปไตย ที่แสดงเจตจำนงของประชาชนในการเข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง ซึ่งเป็นการแสดงออกถึงเจตจำนงในการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับท้องถิ่นของประชาชน ผ่านการใช้สิทธิเลือกตั้งเพื่อเลือกผู้แทนให้เข้าไปทำหน้าที่ ที่เป็นตัวชี้วัด และเกิดคุณภาพประชาธิปไตยในชุมชนด้วย ทั้งนี้ เพราะว่าการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่นยังคงเป็นเหมือนเวทีหนึ่งในการศึกษาการเมืองในระดับชาติอีกด้วย

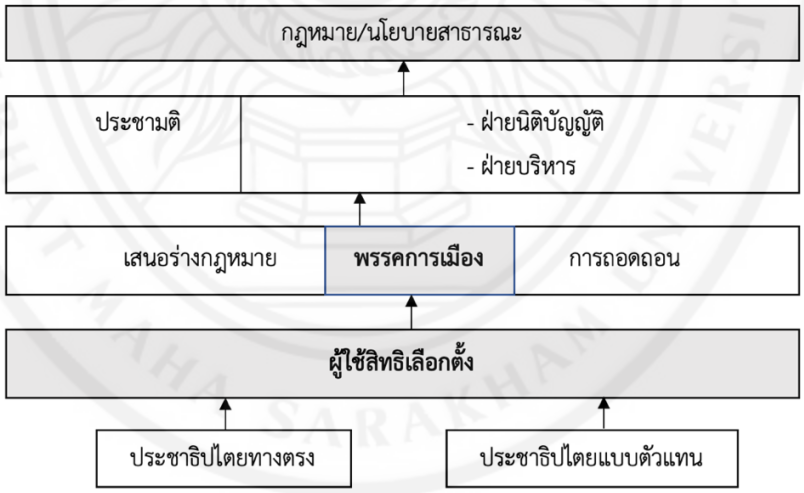
2.3.2 กระบวนการประชาธิปไตยกับการเลือกตั้งท้องถิ่น

รูปแบบของประชาธิปไตย โดยทั่วไปมี 2 รูปแบบ คือ

1. ประชาธิปไตยทางตรง (Direct Democracy)
2. ประชาธิปไตยแบบตัวแทน ส่วนใหญ่ในปัจจุบันก็ใช้ประชาธิปไตยแบบตัวแทน (Representative Democracy) เข้ามาทำหน้าที่ (Thomas E. Cronin, 1989, pp. 50-59) ประกอบด้วยลักษณะ ดังนี้

2.1 การลงประชามติ (Referendum)

2.2 การริเริ่มเสนอร่างกฎหมายโดยประชาชน (Initiative) เป็นกระบวนการเสนอกฎหมายที่พิจารณาโดยฝ่ายนิติบัญญัติ ประกาศใช้โดยฝ่ายนิติบัญญัติ และมีการนำมาลงประชามติ ดังแผนภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 2.2 การนำเสนอกลไกประชาธิปไตยทางตรงมาปรับใช้ในระบอบประชาธิปไตยแบบตัวแทน ปรับปรุงจาก *การเลือกตั้งท้องถิ่น: ข้อจำกัดของกระบวนการประชาธิปไตย*, โดย สุพัฒน์จิตร ลาดบัวขาว, 2561, (น. 180), วารสารร่มพฤกษ์ มหาวิทยาลัยเกริก.

สรุปว่า กระบวนการลงประชามติ และการริเริ่มกฎหมายโดยประชาชน ภายใต้ข้อจำกัดของกระบวนการประชาธิปไตย โดยการมอบอำนาจให้แก่ประชาชนได้ตัดสินใจนโยบายสาธารณะและกฎหมายใหม่ หรือยกเลิกสิ่งที่ดำรงอยู่แล้วได้โดยตรงโดย ซึ่งไม่ต้องผ่านตัวแทน โดยให้ประชาชนกำหนดสาระนโยบายและวาระสาธารณะเองได้ สะท้อนให้เห็นว่าอำนาจที่แท้จริงเป็นของประชาชน นอกจากนี้ กลไกทั้งสองอย่างนี้ จึงเป็นการให้อำนาจการตัดสินใจมาสู่ประชาชน โดยการย้ายพื้นที่ตัดสินใจทางการเมืองออกมาจากการควบคุมโดยนักการเมืองท้องถิ่นและความสัมพันธ์ทางอำนาจนโยบายสาธารณะที่ขาดการใส่ใจจากนักการเมืองท้องถิ่นสามารถเกิดขึ้นได้

2.4 แนวคิดเกี่ยวและทฤษฎีเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น

การปกครองท้องถิ่นด้วยตนเอง (Local Self Government) มีความสัมพันธ์กับแนวคิดและทฤษฎีการกระจายอำนาจอย่างมาก โดยมีนักวิชาการหลายท่าน ให้ความหมายของการปกครองท้องถิ่นไว้ ดังนี้ การปกครองท้องถิ่น คือ เป็นเหมือนเครื่องจักรที่รัฐบาลมอบให้กับประชาชน เพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นต่าง ๆ มีอำนาจหน้าที่ มีทรัพยากร มีกฎหมายเพียงพอที่จะสร้างบ้านสร้างเมืองของตนเองด้วยตนเองได้ (อเนก เหล่าธรรมทัศน์, 2543) นอกจากนี้ สมคิด เลิศไพฑูรย์ (2547) กล่าวว่า “การปกครองส่วนท้องถิ่น” เป็นการให้คนในท้องถิ่นมีอิสระในการปกครองกันเอง กล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ การปกครองตนเองโดยประชาชนในท้องถิ่น แนวคิดดังกล่าวมีพื้นฐานจากหลักการกระจายอำนาจการปกครอง (Decentralization) หมายถึง การที่รัฐให้อำนาจการปกครองให้องค์กรอื่น ๆ ที่ไม่ใช่องค์กรส่วนกลางจัดทำบริการสาธารณะบางอย่างภายใต้การกำกับดูแลของรัฐ ดังนี้

1. การปกครองของชุมชนหนึ่ง อาจมีความแตกต่างกันในด้านความเจริญ จำนวนประชากร หรือขนาดของพื้นที่ เช่นหน่วยการปกครองท้องถิ่นของไทย คือ กรุงเทพมหานคร เทศบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล และเมืองพัทยา ตามเหตุผลดังกล่าว

2. หน่วยการปกครองท้องถิ่นจะต้องมีอำนาจอิสระ (Autonomy) เพื่อหน้าที่ตามความเหมาะสม กล่าวคือ อำนาจของหน่วยการปกครองท้องถิ่นอย่างแท้จริง หากมีอำนาจมากเกินไปไม่มีขอบเขต หน่วยการปกครองท้องถิ่นนั้น จะกลายสภาพเป็นรัฐอธิปไตยเอง เป็นผลเสียต่อความมั่นคงของรัฐบาล อำนาจของท้องถิ่นนี้มีขอบเขตที่แตกต่างกันออกไปตามลักษณะความเจริญและความสามารถของประชาชนในท้องถิ่นนั้นเป็นสำคัญ รวมทั้งนโยบายของรัฐบาลในการพิจารณาการกระจายอำนาจให้หน่วยการปกครองท้องถิ่นระดับใดจึงจะเหมาะสม

3. หน่วยการปกครองท้องถิ่นจะต้องมีสิทธิตามกฎหมาย (Segal Rights) ในการดำเนินการปกครองตนเอง

4. มีองค์กรที่จำเป็นในการบริหารและการปกครองตนเอง องค์กรที่จำเป็นของท้องถิ่นจัดแบ่งเป็นสองฝ่าย คือ องค์การฝ่ายบริหารและองค์การฝ่ายนิติบัญญัติ เช่น การปกครองท้องถิ่นแบบเทศบาลจะมีคณะเทศมนตรีเป็นฝ่ายบริหาร และสภาเทศบาลเป็นฝ่ายนิติบัญญัติ หรือในแบบมหานคร คือ กรุงเทพมหานคร จะมีผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครเป็นฝ่ายบริหาร สภากรุงเทพมหานครจะเป็นฝ่ายนิติบัญญัติ เป็นต้น

5. ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่น จากหลักคิดที่ว่าประชาชนในท้องถิ่นเท่านั้นที่จะรู้ปัญหาและวิธีแก้ไขอย่างแท้จริง หน่วยการปกครองท้องถิ่นจำเป็นต้องมีคนในท้องถิ่นมาบริหารงานเพื่อให้ตรงกับความต้องการของประชาชน และอยู่ภายใต้การควบคุมของประชาชนในท้องถิ่นนั้น ๆ ยังเป็นการฝึกให้ประชาชนในท้องถิ่นได้เข้าใจในระบบและกลไกของประชาธิปไตยอีกด้วย

นอกจากนี้ Daniel Wit (1967); โกวิทย์ พวงงาม (2550) เห็นว่า การปกครองท้องถิ่นเป็นการปกครองที่รัฐบาลกลางให้อำนาจหน่วยการปกครองท้องถิ่น โดยให้ประชาชนในท้องถิ่นได้มีอำนาจในการปกครองตนเองร่วมกันทั้งหมด หรือเป็นบางส่วนในการบริหารท้องถิ่นตามหลักที่ว่า “ถ้าอำนาจการปกครองมาจากประชาชนในท้องถิ่นแล้ว รัฐบาลท้องถิ่นก็ย่อมเป็นรัฐบาลของประชาชน โดยประชาชน เพื่อประชาชน” ดังนั้น การบริหารการปกครองท้องถิ่น จึงจำเป็นต้องมีองค์กรของตนเองที่เกิดจากการกระจายอำนาจโดยรัฐบาลกลาง ที่ให้องค์กรอันมิได้เป็นส่วนหนึ่งของรัฐบาลกลาง มีอำนาจตัดสินใจและบริหารงานในเขตอำนาจของตน William V. Holloway (1951); โกวิทย์ พวงงาม (2550) อธิบายเพิ่มเติมว่า การปกครองท้องถิ่น ยังเป็นการที่มีอาณาเขตแน่นอน มีประชากรแน่นอน มีอำนาจการปกครองตนเอง มีการบริหารการคลังตนเองและมีสภาท้องถิ่นที่สมาชิกได้รับการเลือกตั้งจากประชากร Harris G. Montagu (1984); โกวิทย์ พวงงาม (2550) เห็นว่า การปกครองท้องถิ่น คือ หน่วยการปกครองท้องถิ่นได้มีการเลือกตั้งโดยอิสระ เพื่อเลือกผู้ที่มีหน้าที่บริหารการปกครองท้องถิ่น มีอำนาจอิสระพร้อมความรับผิดชอบโดยปราศจากการควบคุมจากส่วนกลาง หรือส่วนภูมิภาค แต่ทั้งนี้หน่วยการปกครองท้องถิ่นยังต้องอยู่ภายใต้บทบังคับว่าด้วยอำนาจสูงสุดของประเทศ ไม่ได้กลายเป็นรัฐอิสระใหม่แต่อย่างใด การปกครองท้องถิ่นจะสำเร็จผลไม่ได้ หากปราศจากการร่วมมือจากประชาชน การมีส่วนร่วมในการปกครองของประชาชนก็จะไม่ประสบความสำเร็จ ดังนั้น การสร้างให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน โดยส่งเสริมให้ประชาชนในท้องถิ่นจัดการเรื่องของตนเอง จะทำให้องค์กรปกครองท้องถิ่นสามารถบริหารตนเองได้และเป็นผลดีต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมถึงประเทศชาติต่อไป

การบริหารราชการแผ่นดินนั้นในพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 ได้จัดระเบียบการบริหารราชการแผ่นดินเป็นส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่นพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 กำหนดให้รูปแบบการปกครองตำบลเป็นนิติบุคคล มีผู้แทนประชาชนจากหมู่บ้านต่าง ๆ ประกอบเป็นสภาตำบล ทำหน้าที่บริหารงานของตำบล ส่วนตำบลที่เข้าหลักเกณฑ์ตามที่กฎหมายกำหนด ได้ยกฐานะเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เรียกว่า องค์การบริหารส่วนตำบล มีฐานะเป็นนิติบุคคล หลักของการกระจายอำนาจทางการปกครอง (Decentralization) คือ การจัดระเบียบการปกครองที่รัฐกลางมอบอำนาจหน้าที่ในการจัดทำบริการสาธารณะบางอย่าง ซึ่งเดิมราชการบริหารส่วนกลางเป็นผู้ดำเนินงานอยู่ในท้องถิ่นให้ท้องถิ่นรับไปดำเนินการด้วยงบประมาณและเจ้าหน้าที่ของท้องถิ่น โดยส่วนกลางมีหน้าที่เพียงกำกับดูแลเท่านั้น ไม่ได้เข้าไปบังคับบัญชาสั่งการแต่อย่างใด สำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประเทศไทย แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบทั่วไป ประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) เทศบาล, องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ ประกอบด้วย กรุงเทพมหานครฯ และเมืองพัทยา (กรมการปกครอง, 2562)

รัฐธรรมนูญถือเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศไทยได้มอบอำนาจประชาธิปไตยให้กับประชาชน มีสิทธิเลือกตั้งผู้นำในทุกระดับเพื่อทำหน้าที่เป็นตัวแทนเข้าไปบริหารงานทั้งในส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่นหรือเป็นกระบอกเสียงให้กับประชาชน รับฟังเสียงหรือรับฟังปัญหาที่เกิดขึ้นกับประชาชน และนำปัญหาเหล่านั้นเข้าสู่กระบวนการพิจารณาหาทางแก้ไขปัญหาให้กับประชาชน ซึ่งผู้แทนท้องถิ่นควรเป็นคนที่อาศัยอยู่ในท้องถิ่น รับรู้ปัญหาของท้องถิ่นมีคุณธรรมและรู้จักเสียสละไม่เห็นแก่ตัวมีการหาเสียงอย่างสร้างสรรค์ โดยไม่ผิดกฎหมาย เข้าถึงพึ่งได้อย่างสม่ำเสมอ เข้าใจปัญหาที่เกิดขึ้นและนำมาแก้ไขโดยเสนอนโยบายที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชนและปฏิบัติได้จริง และเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาและรับฟังความคิดเห็นของประชาชน เพื่อร่วมกันพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง เป็นแบบอย่างของการรู้จักรักษาประโยชน์สาธารณะ มีบทบาทในการส่งเสริมและพัฒนาประชาธิปไตยและชุมชน ไม่มีพฤติกรรมฝ่าฝืนกฎหมายเลือกตั้ง ประชาชนต้องไปเลือกตั้งด้วยใจบริสุทธิ์ไม่รับเงินซื้อเสียงหรือผลประโยชน์อื่นใดจากผู้สมัคร แต่เลือกผู้แทนที่ดีไปบริหารงบประมาณในการพัฒนาท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์อย่างเต็มที่ หากมีการการทุจริตเลือกตั้งจะส่งผลเสียหายต่อท้องถิ่นอย่างแน่นอน โดยท้องถิ่นจะสูญเสียงบประมาณ ที่มาจากภาษีของประชาชน ในการจัดการเลือกตั้งใหม่ผู้แทนที่เลือกเข้าไปจะโกงเงินภาษี ทำให้ท้องถิ่นไม่ได้รับการพัฒนาอย่างเต็มที่ (สำนักงานคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, 2557)

Robson (1953, p. 574) ได้ให้ความหมายของ การปกครองส่วนท้องถิ่นไว้ว่า การปกครองในรูปแบบหนึ่งที่มีอำนาจอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ตามสมควรและอำนาจอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ของท้องถิ่นจะต้องไม่มากจนมีผลกระทบต่ออำนาจอธิปไตยของรัฐเพราะองค์กรปกครองท้องถิ่นมิใช่ชุมชนที่มีอำนาจอธิปไตย องค์กรปกครองท้องถิ่นมีสิทธิตามกฎหมาย และมีหน่วยงานที่จำเป็นเพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ขององค์กร ฮอลโลเวย์ (Holloway, 1981, p. 398) อธิบายว่า การปกครองท้องถิ่น เป็นการปกครองตนเองของชุมชนใดชุมชนหนึ่งที่มีองค์การเกิดขึ้น และทำหน้าที่ในเขตพื้นที่ที่กำหนดโดยมีอำนาจในการบริหารงานคลัง การวินิจฉัยตัดสินใจ รวมทั้งมีสภาพของท้องถิ่นเป็นกลไกสำคัญเป็นของตนเอง ไวท์ (Wit, 1967, p. 1) เห็นว่า เป็นการปกครองที่รัฐบาลกลางให้อำนาจหรือกระจายอำนาจไปให้หน่วยการปกครองท้องถิ่น เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นมีอำนาจในการปกครองตนเองร่วมกัน โดยร่วมกันรับผิดชอบทั้งหมดหรือแต่เพียงบางส่วน ตามแนวคิดที่ว่าถ้าอำนาจการปกครองมาจากประชาชนในท้องถิ่นแล้ว รัฐบาลของท้องถิ่นย่อมเป็นรัฐบาลของประชาชน โดยประชาชนและเพื่อประชาชน ดังนั้น การบริหารการปกครองท้องถิ่นจึงจำเป็นต้องมีองค์การของตนเองอันเกิดจากการกระจายอำนาจของรัฐบาลกลาง เรียกว่า องค์การบริหารท้องถิ่นมีอำนาจตัดสินใจและบริหารงานภายในท้องถิ่นซึ่งอยู่ในขอบเขตอำนาจหน้าที่ของตนเอง การปกครองท้องถิ่น เป็นกระบวนการปกครองตนเองโดยประชาชนในหน่วยชุมชนหรือหน่วยการปกครองท้องถิ่น อาจเรียกได้ว่าเป็นหน่วยรัฐบาลท้องถิ่น สรุปได้ว่า การปกครองท้องถิ่นเป็นระบบการปกครองที่เป็นผลเนื่องมาจากการกระจายอำนาจทางการปกครองของรัฐ และการทำหน้าที่ปกครองท้องถิ่น กระทำโดยประชาชนในท้องถิ่นซึ่งองค์การนี้จัดตั้งและถูกควบคุมโดยรัฐบาล แต่ก็สามารถวินิจฉัยสั่งการ รวมทั้งมีอำนาจในการกำหนดนโยบายและควบคุมให้มีการปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามนโยบายขององค์กรปกครองท้องถิ่นได้ สำหรับองค์ประกอบที่สำคัญของการปกครองท้องถิ่นเนื่องจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเกิดขึ้นจากการกระจายอำนาจทางปกครองเป็นอิสระ

(Autonomy) ของท้องถิ่นจึงอยู่ในรูปของการมีอำนาจสั่งการและดำเนินการในกิจการต่าง ๆ ตามที่กฎหมายกำหนดได้ด้วยตนเอง โดยไม่ต้องรับคำสั่งจากส่วนกลาง ส่วนกลางมีอำนาจเพียงกำกับดูแลให้การดำเนินการของท้องถิ่นดำเนินไปภายในกรอบของกฎหมายเท่านั้น หน่วยงานที่เป็นท้องถิ่นจะมีองค์ประกอบ 2 ประการ ได้แก่ การมีอิสระในการปกครองตนเอง และการอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของรัฐ (สมคิด เลิศไพฑูรย์, 2547 : 23 - 46)

นอกจากนี้ ประทาน คงฤทธิศึกษาการ (2526, น. 8) ยังได้สรุปว่า การปกครองท้องถิ่นมีหลักการ 7 ประการสำคัญ ได้แก่ 1) หน่วยการปกครองท้องถิ่นจัดตั้งขึ้นโดยผลแห่งกฎหมายและมีฐานะเป็นนิติบุคคล 2) หน่วยการปกครองท้องถิ่นที่ได้รับการจัดตั้งขึ้นต้องไม่อยู่ในสายการบังคับบัญชาของหน่วยงานทางราชการส่วนกลาง เพราะจะต้องเป็นหน่วยงานที่มีอิสระในการปกครองตนเอง แต่อยู่ภายใต้กรอบของกฎหมาย 3) หน่วยการปกครองท้องถิ่นที่จัดตั้งขึ้นต้องมีองค์กรที่มาจากการเลือกตั้งโดยประชาชนในท้องถิ่นนั้นเป็นสำคัญ เพื่อแสดงถึงการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองของประชาชน 4) หน่วยการปกครองท้องถิ่นนั้น ๆ จะต้องมีอำนาจในการจัดเก็บรายได้ (Revenue) โดยการอนุญาตจากรัฐเพื่อให้มีรายได้นำมาทำนุบำรุงท้องถิ่น 5) หน่วยการปกครองท้องถิ่นนั้น ควรมีอำนาจในการกำหนดนโยบายตามครรลองของการปกครองที่ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองอย่างแท้จริง 6) หน่วยการปกครองท้องถิ่นนั้น ๆ ควรมีอำนาจในการออกกฎข้อบังคับเพื่อกำกับให้มีการปฏิบัติให้เป็นไปตามนโยบายหรือความต้องการแห่งท้องถิ่นได้ แต่ทั้งนี้ต้องไม่ขัดต่อกฎหมายหรือข้อบังคับอื่นใดของรัฐ 7) หน่วยการปกครองท้องถิ่นเมื่อได้รับจัดตั้งขึ้นแล้วยังคงอยู่ในความรับผิดชอบและกำกับดูแลจากรัฐ เพื่อประโยชน์และความมั่นคงแห่งรัฐและประชาชนโดยส่วนรวมองค์ประกอบต่าง ๆ ที่กล่าวมานี้ ถือได้ว่าเป็นคุณลักษณะอันสำคัญของการปกครองท้องถิ่นในรูปของการปกครองตนเอง (Local Self-Government) บุคคล

อย่างไรก็ดี เมื่อมองโดยรวมของรูปแบบการปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบการปกครองส่วนท้องถิ่น ในที่นี้จะกล่าวถึง 2 ส่วน คือ รูปแบบการปกกรองส่วนท้องถิ่นของต่างประเทศ (โดยจะกล่าวถึงแต่เฉพาะรูปแบบการปกครองส่วนท้องถิ่นของประเทศที่พัฒนาแล้วและมีระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยที่ต่อเนื่องมั่นคง ตัวอย่าง 3 ประเทศ ประกอบด้วย ประเทศอังกฤษ ประเทศญี่ปุ่น ประเทศสหรัฐอเมริกา) และรูปแบบการปกครองส่วนท้องถิ่นของไทย แต่ละส่วนมีเนื้อหาที่น่าสนใจ มีรายละเอียด ดังนี้

2.4.1 รูปแบบการปกครองส่วนท้องถิ่นของต่างประเทศ

2.4.1.1 ประเทศอังกฤษ

รูปแบบการปกครองส่วนท้องถิ่นของประเทศอังกฤษนั้น ที่เข้ามาอยู่อาศัยในอังกฤษของประชาชนเริ่มจากระดับครอบครัว หมู่บ้าน และขยายตัวเป็นเมือง โดยมีเจ้าเมืองปกครองเป็นอิสระที่ไม่ขึ้นต่อกันจนถึงศตวรรษที่ 18 เจ้าเมืองที่ปกครองเมืองใหญ่ขยายอำนาจปกครองเมืองเล็กต่อมามีสงครามผลพวกนอร์แมนชนะสงครามพวกแซกซอน ทำให้มีการจัดระบบการปกครองท้องถิ่นในรูปแบบต่าง ๆ ขึ้นจนมาถึงปัจจุบัน ได้แก่เคาน์ตี (County) เป็นการปกครองที่ผู้ปกครองส่งมาจากอำนาจส่วนกลางดูแลเบอเรอ (Borough) เป็นการปกครองตนเองแบบอิสระ กำกับโดยอำนาจส่วนกลาง ซึ่งเป็นรากฐานของรูปแบบเทศบาล และแพริช (Parish) เป็นเขตการปกครองของพระชาวเมืองในเขตนี้จะไม่แบ่งชนชั้นหรือเพศ ส่วนการปกครองชุมชนขนาดเล็กเรียกว่า วิลเลจ (Village)

การปกครองท้องถิ่นในอังกฤษ จึงเป็นการพัฒนาจากชุมชนที่ปกครองตนเองก่อนที่จะมีการตั้งรัฐ มีระบบการบริหารงานท้องถิ่นอยู่ภายใต้การเมืองท้องถิ่น มิใช่มาจากราชการส่วนกลาง จึงเป็นเหตุให้ระบบราชการส่วนภูมิภาคไม่มีในอังกฤษ (Richards, 1975, pp. 11-46) โครงสร้างการปกครองส่วนท้องถิ่นอังกฤษแบ่งการบริหารงานเป็น 2 ระบบ คือการบริหารงานสองระดับ (Two Tiers Councils) การบริหารงานสองระดับ คือ การปกครองเขตย่อยที่เรียกว่า ดิสตริคหลาย ๆ ดิสตริดอยู่ในเขตการปกครองระบบเคาน์ตี มีการประสานแบ่งงานร่วมกันจากสภาท้องถิ่นทั้งสองดังกล่าว 2) การบริหารงานระดับเดียว คือ การปกครองในเขตเมืองใหญ่ระดับเขตนคร และการปกครองมหานครลอนดอน ต่อมา ปี 1985 และ 1986 ถูกยุบเลิก คงเหลือเขตการปกครองดิสตริคชุมชนเมือง (Metropolitan District) 36 แห่ง และลอนดอนเบอเรอส์ 32 แห่ง และเมืองลอนดอน 1 แห่ง ปัจจุบัน โครงสร้างระบบการปกครองท้องถิ่นอังกฤษนับแต่ปี 1985 จนถึงปัจจุบัน ดังนี้

1) รูปแบบชุมชนเมืองธรรมดา (non-Metropolitan area) ประกอบด้วย ดิสตริค 296 แห่ง และแพริชและทาวน์ 9,000 แห่ง

2) รูปแบบชุมชนนคร (Metropolitan area) ประกอบด้วย ดิสตริก (District) ชุมชนเมือง 36 แห่ง ลอนดอนเบอรส์ 32 แห่ง ศูนย์ประสานงานนครลอนดอน 1 แห่ง สำนักงานการศึกษาเขตลอนดอนชั้นใน 1 แห่ง ลักษณะการปกครองส่วนท้องถิ่นดังกล่าว มีการบริหารงานโดยสภาท้องถิ่นซึ่งสมาชิกสภาท้องถิ่นมาจากการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชน โดยมีคณะกรรมการแบ่งเขตเลือกตั้งเป็นองค์กรอิสระเป็นผู้ดูแลการเลือกตั้ง การเลือกตั้งดังกล่าวมี 2 แบบ คือ 1) การเลือกตั้งทั่วไปทุก ๆ 4 ปี ในเขตเคาน์ตีและเขตลอนดอนเบอเรอส์ 2) รูปแบบการเลือกตั้ง 1 ใน 3 ของจำนวนสมาชิกสภาท้องถิ่นหมุนเวียนทุกปี ผู้มีสิทธิเลือกตั้งต้องมีคุณสมบัติอายุ 18 ปีขึ้นไป และมีรายชื่อในทะเบียนบ้านในเขตเลือกตั้งนั้น ส่วนผู้มีสิทธิสมัครเข้ารับการเลือกตั้งนอกจากมีรายชื่อในทะเบียนบ้านผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตนั้นยังต้องมีภูมิลำเนาในเขตนั้นอย่างน้อย 12 เดือนก่อนวันรับสมัคร (Kingdom, 1991) ฝ่ายบริหารงานในระบบสภาท้องถิ่นอังกฤษ จะดำเนินการในรูปคณะกรรมการสภาท้องถิ่น (Administration by Committees) จากการแต่งตั้งที่ประชุมสภาท้องถิ่น ซึ่งอาจแต่งตั้งอนุกรรมการและบุคคลภายนอกเข้ามาร่วมเป็นกรรมการเพิ่มเติมได้โดยมีจำนวนไม่มากกว่า 1 ใน 3 ของจำนวนกรรมการทั้งหมด ส่วนประธานสภาท้องถิ่นมาจากการเลือกตั้งของสมาชิกสภาท้องถิ่นด้วยกัน มีหน้าที่เป็นประธานที่ประชุมสภาท้องถิ่น ไม่ได้มีอำนาจบริหารส่วนท้องถิ่นนั้น ตำแหน่งประธานคณะกรรมการท้องถิ่นฝ่ายต่าง ๆ เช่น ฝ่ายการศึกษา หรือฝ่ายงานตำรวจ จึงเป็นตำแหน่งที่สำคัญในการบริหารงานโดยมีเจ้าหน้าที่ประจำส่วนท้องถิ่นเป็นฝ่ายปฏิบัติการ โดยการควบคุมของคณะกรรมการดังกล่าว ซึ่งทำตามนโยบายที่ประชุมสภาท้องถิ่น (Chandler, 1991)

2.4.1.2 ประเทศญี่ปุ่น

รูปแบบการปกครองท้องถิ่นของประเทศญี่ปุ่น ในอดีตสมัยโบราณแบ่งเป็น 2 ช่วง คือ ช่วงเอโด (ค.ศ.1603-1868) มีหน่วยการปกครองท้องถิ่นเล็ก ๆ เรียกว่า แขวงศักดินา (Han หรือ Feudal domain) บริหารงานอย่างมีอิสระภายใต้การควบคุมของรัฐบาลกลาง ช่วงเมจิ (ค.ศ. 1868-1912) มีการพัฒนาท้องถิ่น โดยรัฐบาลกลางยกเลิกแขวงศักดินา จึงตั้งจังหวัดในลักษณะที่อำนาจในการบริหารอยู่ที่รัฐบาลกลาง โดยมีเทศบาลเป็นองค์การปกครองตนเองบางส่วนอยู่ในการควบคุมดูแลของรัฐบาลกลาง ต่อมาเมื่อมีการปฏิรูปการปกครองส่วนท้องถิ่นในอดีตมาเป็นปัจจุบัน โดยเกิดขึ้น

หลังสงครามโลกครั้งที่สอง โดยรัฐธรรมนูญของญี่ปุ่น (The Japanese Constitution) ประกาศใช้บังคับเมื่อวันที่ 3 พฤษภาคม ค.ศ. 1947 มีสาระสำคัญในส่วนการปกครองท้องถิ่นว่า การปกครองท้องถิ่นพึงได้รับการเคารพจากรัฐบาลกลาง เลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นจากประชาชน โดยมีอำนาจหน้าที่บริหารงานท้องถิ่นตามที่กฎหมายบัญญัติ โดยมีกฎหมายท้องถิ่นที่ (Local Autonomy Law) บัญญัติหลักการสำคัญ 2 ข้อ คือ

1) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่บริหารชุมชน เช่น จัดการศึกษาระดับประถมและมัธยม จัดตั้งโรงพยาบาล เป็นต้น และมีหน้าที่ดำเนินการกิจการที่จำเป็น เช่น ออกเทศบัญญัติ ออกกฎระเบียบเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อย การดูแลควบคุมเยาวชน เป็นต้น อาจจะกล่าวได้ว่า องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นทำทุกอย่างยกเว้นเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ความมั่นคงของประเทศ และการพิจารณาของศาล

2) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นเอกภาพโดยระดับการบริหารที่มีคุณภาพเหมือนกันทั้งประเทศ (Kamiko, 1998, pp. 1-6; ปรัชญา เวสารัชช์ 2542, น. 2-10) ในปัจจุบันการปกครองส่วนท้องถิ่นของญี่ปุ่น แบ่งได้เป็น 2 ระดับ (Two-Tier) (สมาน รังสิโยกฤษฎ์, 2543, น. 48-53) ดังนี้

2.1) การปกครองส่วนท้องถิ่นระดับตำบลเมืองและนคร (Villages, Towns and Cities) โดยตำบลประกอบด้วยหมู่บ้าน 6-8 หมู่บ้าน เมืองประกอบด้วยตำบลหลายตำบล และนครจะมีขอบเขตความรับผิดชอบมากกว่าเมือง การบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดังกล่าวอยู่ในรูปแบบเทศบาล โดยมีฝ่ายนิติบัญญัติ คือสภาท้องถิ่นนั้น มีสมาชิกมาจากการเลือกตั้งของประชาชนโดยตรงทุก ๆ 4 ปี ประธานสภามาจากการเลือกตั้งสมาชิกสภาด้วยกัน และฝ่ายนายกเทศมนตรีเป็นหัวหน้าและมีเจ้าหน้าที่ประจำเป็นผู้ปฏิบัติงาน

2.2) การปกครองส่วนท้องถิ่นระดับจังหวัด (Prefecture) มีโครงสร้างการบริหารคล้ายกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตำบลเมืองและนคร โดยแบ่งเป็นฝ่ายนิติบัญญัติ คือ สภาจังหวัดซึ่งมีสมาชิกสภาจังหวัดมาจากการเลือกตั้งของประชาชนโดยตรง เช่นเดียวกับฝ่ายบริหารที่มีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นหัวหน้าก็ได้รับเลือกตั้งจากประชาชนโดยตรงทุก ๆ 4 ปีเช่นกัน มีข้อสังเกตว่าผู้ว่าราชการจังหวัดปกติจะเป็นคนในพื้นที่ จึงมีความผูกพันและทุ่มเทการทำงานให้แก่พื้นที่นั้นอย่างเต็มความสามารถองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของญี่ปุ่นได้รับงบประมาณจากเก็บภาษีการอยู่อาศัย ภาษีการค้าและภาษีสังหาริมทรัพย์ก็ยังไม่พอเพียงต้องขอรับการอุดหนุนจากรัฐบาลส่วนกลาง เมื่อเปรียบเทียบแล้วองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีรายจ่ายเป็น 2 เท่า ของรายจ่ายรัฐบาลกลาง นอกจากรูปแบบการปกครองท้องถิ่นที่กล่าวมาแล้ว ประเทศญี่ปุ่นยังมีการปกครองในรูปแบบพิเศษ คือ การปกครองของมหานครโตเกียว โดยแบ่งเป็นหน่วยบริหารย่อยเป็น 23 เขตพิเศษ 27 นคร 6 เมือง และ 8 ตำบล โดยมีโครงสร้างองค์กรบริหารงาน คือ สภามหานครโตเกียวมีสมาชิกสภามาจากการเลือกตั้งของประชาชนโดยตรงทุก ๆ 4 ปี มีอำนาจเสนอร่างข้อบังคับของมหานครโตเกียว พิจารณางบประมาณ บริการประชาชน เป็นต้น และมีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นหัวหน้าฝ่ายบริหาร ซึ่งได้รับการเลือกตั้งจากประชาชนและมีวาระการดำรงตำแหน่ง 4 ปีเช่นเดียวกัน มีหน้าที่จัดทำเสนองบประมาณในการปฏิบัติหน้าที่ระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและรัฐบาลกลางจะแบ่งหน้าที่ตามกฎหมายสอดรับกันทั้งประเทศ ดังเช่นด้านความมั่นคง และด้านการศึกษา รัฐบาล

กลางรับผิดชอบการทูต การป้องกันประเทศ การยุติธรรม การลงโทษ และมหาวิทยาลัยของรัฐ และให้ความอุดหนุนช่วยเหลือมหาลัยเอกชน จังหวัดรับผิดชอบกิจการตำรวจ และวิทยาลัย โรงเรียน การศึกษาพิเศษ เทศบาลรับผิดชอบการป้องกันอัคคีภัย การทะเบียนราษฎร์ การลงทะเบียน ผู้อยู่อาศัย และโรงเรียนชั้นอนุบาล ประถม มัธยมตามลำดับ จากรายงานการศึกษาดูงานการเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการทั่วไป พ.ศ. 2557 ประเทศญี่ปุ่นระหว่างวันที่ 11-15 ธันวาคม 2557 ซึ่งจำนวนหัวหน้าผู้บริหารและสมาชิกสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มาจากทั่วประเทศญี่ปุ่น ประกอบด้วย ผู้ว่าราชการจังหวัด 47 คน สมาชิกสภาจังหวัด 2,94 1 คน นายกเทศมนตรีของเมือง ใหญ่รวม 12 เมือง 668 คน สมาชิกสภาเมืองใหญ่ 12 เมือง 19,283 คน นายกเทศมนตรีของเมืองเล็ก และตำบล 41,840 คน หัวหน้าเขตพิเศษในกรุงโตเกียว 23 คน และสมาชิกสภาของเขตพิเศษ ในกรุงโตเกียว 1,014 คน มาจากการเลือกตั้งที่ใช้บทบัญญัติตามกฎหมายเลือกตั้งองค์กรสาธารณะ (Public Office Election Law) ใช้บังคับกับการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นและระดับชาติ โดยรัฐมนตรี ว่าการกระทรวงกิจการภายในมีอำนาจกำกับและควบคุมคณะกรรมการจัดการเลือกตั้งจังหวัด ในการเลือกตั้งองค์กรส่วนท้องถิ่นทั้งหมด โดยผู้มีสิทธิเลือกตั้งองค์การส่วนท้องถิ่นต้องมีสัญชาติญี่ปุ่น อายุ 20 ปีขึ้นไป และมีภูมิลำเนาที่อยู่ในเขตการเลือกตั้งนั้นมากกว่า 3 เดือน ส่วนผู้มีสิทธิสมัคร รับเลือกตั้งนอกจากต้องมีคุณสมบัติเป็นผู้มีสัญชาติญี่ปุ่นและยังต้องมีอายุ 25 ปีขึ้นไปในการสมัคร สมาชิกสภาจังหวัด หรือเทศบาล หรือนายกเทศมนตรี และมีอายุ 30 ปีขึ้น ไปในการสมัคร ผู้ว่าราชการจังหวัด

2.1.2.3 ประเทศสหรัฐอเมริกา

ประเทศสหรัฐอเมริกา มีโครงสร้างการปกครองแบบสหพันธรัฐ (Federal) ทั้งหมด 50 มลรัฐ แบ่งการปกครองเป็น 3 ส่วนคือ ส่วนกลาง (Federal Government) ส่วนมลรัฐ (State Government) และส่วนท้องถิ่น (Local Government) หากกล่าวแต่เฉพาะการปกครองส่วนท้องถิ่น รูปแบบ ที่เป็นอยู่ในปัจจุบันนี้มีพัฒนาการ ที่น่าสนใจกล่าว คือ เริ่มตั้งแต่ช่วงที่เป็นอาณานิคมของอังกฤษ การปกครองในเขตเมืองและท้องถิ่นในรูปแบบเทศบาลก็จะมีการออกเป็นพระราชบัญญัติเช่นเดียวกับ การตั้งเทศบาลในประเทศอังกฤษ ต่อมาในยุคการปฏิวัติอเมริกาก่อให้เกิดรัฐอิสระ 13 รัฐ การดูแล เขตเทศบาลเปลี่ยนมาอยู่ในอำนาจนิติบัญญัติแห่งรัฐแทน แต่ทางปฏิบัติฝ่ายนิติบัญญัติแห่งรัฐ ไม่ก้าวก่ายการปกครองท้องถิ่นโดยตรงเว้นแต่ได้รับการร้องขอจากท้องถิ่นในปี 1850 สภานิติบัญญัติแห่งรัฐ เข้าควบคุมการปกครองเขตเทศบาลหาประโยชน์จากท้องถิ่นจนเกิดปฏิกิริยาต่อต้านจากประชาชน ในท้องถิ่นนั้น เกิดการต่อสู้ทางแนวคิด ครั้นปี 1871 ผู้พิพากษาชาร์ลดูเลย์ (Charles Cooley) ได้สรุป ความคิดที่สำคัญยิ่งที่ทุกฝ่ายตอบรับคือ รัฐเป็นผู้กำหนดโครงสร้างหน่วยการปกครองท้องถิ่น ตามนโยบายได้ แต่ไม่อาจยกเลิกได้ เพราะการปกครองท้องถิ่นเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่สำคัญยิ่ง ของประชาชน ในปี 1972 หน่วยการปกครองท้องถิ่นในสหรัฐมีมากกว่า 78,000 หน่วย โดยแต่เดิม รูปแบบการปกครองท้องถิ่นมาจากอังกฤษ ต่อมามีการพัฒนารูปแบบให้เหมาะสมกับพื้นที่ และสภาพแวดล้อมในแต่ละยุคก่อให้เกิดความแตกต่างกันในรูปแบบขนาดอำนาจและหน้าที่ ของหน่วยการปกครองท้องถิ่นที่มีอยู่มากกว่า 90,000 แห่งทั่วประเทศ ในปัจจุบันรูปแบบ และโครงสร้างหน่วยการปกครองท้องถิ่นในสหรัฐอเมริกาจำแนกได้ 4 รูปแบบ คือ

1) เคาน์ตี (County) เป็นรูปแบบการปกครองท้องถิ่นที่มีอยู่เกือบทุกรัฐ ยกเว้น รัฐอลาสก้า คอนเนคติกัต และโรคไอร์แลนด์ ในรัฐหลุยส์เซียนาเรียกเคาน์ตีว่าแพริช (parish) เคาน์ตีแบ่งได้เป็น 4 กลุ่ม ตามความหนาแน่นของประชากร คือ เคาน์ตีลักษณะชุมชนชนบท เคาน์ตีกึ่งชนบท เคาน์ตีกึ่งเมือง และเคาน์ตีเขตเมือง มีประชากรประมาณ 100 คน ต่อหนึ่งตารางไมล์ 100-250 คน ต่อหนึ่งตารางไมล์ 250-1,000 คน ต่อหนึ่งตารางไมล์ และกว่า 1,000 คน ต่อหนึ่งตารางไมล์ ส่วนรูปแบบบริหารเคาน์ตีแตกต่างไปในแต่ละรัฐตามความต้องการบริหารของประชาชนในท้องถิ่นนั้น ซึ่งในปัจจุบันมีรูปแบบการบริหารงานหรือโครงสร้างภายในที่สำคัญ 4 รูปแบบประกอบด้วย

1.1) รูปแบบคณะกรรมการ (The Commissioner form) รูปแบบนี้ใช้ครั้งแรกในเมืองเพนซิลเวเนีย เมื่อปี 724 ในปัจจุบัน 2 ใน 3 ของจำนวนเคาน์ตีทั้งหมดใช้รูปแบบคณะกรรมการ โดยมีโครงสร้างเป็นคณะกรรมการบริหารเคาน์ตี จำนวน 3 ถึง 5 คน ซึ่งมาจากการเลือกตั้ง โดยตรงของประชาชน ทำหน้าที่ทั้งฝ่ายนิติบัญญัติและบริหาร เช่น ดูแลสถานที่สาธารณะถึงเน้นการบริการสาธารณะ นอกจากนี้เคาน์ตีบางแห่งเป็นตุลาการในกรณีพิเศษด้วย การทำงานจะเป็นในลักษณะกรรมการแต่ละคนอาจดูแลรับผิดชอบร่วมกับเจ้าหน้าที่ เป็นคณะกรรมการฝ่ายหารายได้ คณะกรรมการวางแผน

1.2) รูปแบบคณะผู้ควบคุมดูแล (The Supervisor form) รูปแบบนี้เริ่มต้นเมืองนิวยอร์คในปี 1703 โดยตำแหน่งจำนวนคณะผู้ควบคุมดูแล คณะผู้ควบคุมดูแลไม่ได้ทำหน้าที่บริหารงานโดยตรง แต่จะบริหารงานในระดับกรรมการฝ่ายต่าง ๆ ซึ่งเป็นรูปคณะกรรมการขนาดใหญ่ จึงดำเนินงานอย่างไม่คล่องตัว

1.3) รูปแบบคณะผู้บริหาร (County Executive form) เป็นรูปแบบบริหารเคาน์ตีที่ประสงค์ให้มีผู้นำฝ่ายบริหารที่เข้มแข็ง แบ่งได้ 3 ลักษณะ คือ 1) แบบผู้จัดการมาจากการแต่งตั้ง ลักษณะนี้ฝ่ายนิติบัญญัติยังคงอยู่ในรูปคณะกรรมการที่มาจากการเลือกตั้งของประชาชนมีอำนาจออกกฎหมาย กำหนดนโยบาย พิจารณางบประมาณ จัดเก็บภาษี และควบคุมการทำงานของฝ่ายบริหาร โดยที่หัวหน้าฝ่ายบริหาร คือผู้จัดการที่มาจากการแต่งตั้งของคณะกรรมการเคาน์ตี มีอำนาจหน้าที่ดูแลรักษากฎหมายและระเบียบที่ออกโดยคณะกรรมการ จัดทำร่างงบประมาณให้แก่คณะกรรมการ แต่งตั้งเจ้าหน้าที่ในตำแหน่งต่าง ๆ เป็นต้น 2) แบบหัวหน้าฝ่ายบริหารมาจากการแต่งตั้งของคณะกรรมการเคาน์ตี มีอำนาจหน้าที่ในการบริหารงานเคาน์ตี ซึ่งต้องรับผิดชอบต่อคณะกรรมการ อำนาจหน้าที่ของหัวหน้าฝ่ายบริหารนี้จะคล้ายแต่มีน้อยกว่าผู้จัดการ เช่น หัวหน้าฝ่ายบริหารเป็นผู้รวบรวมข้อเสนอแนะเกี่ยวกับงบประมาณเป็นข้อมูลให้แก่คณะกรรมการในการตัดสินใจจัดทำงบประมาณ แต่ผู้จัดการจะเป็นผู้พิจารณาจัดทำร่างงบประมาณเบื้องต้นให้แก่คณะกรรมการ 3) แบบหัวหน้าฝ่ายบริหารมาจากการเลือกตั้งของประชาชนโดยตรงใช้เป็นครั้งแรกที่คุกเคาน์ตี เมืองชิคาโก รัฐอิลลินอยส์ ในปี 1893 หัวหน้าฝ่ายบริหารนี้จะดำรงตำแหน่งประธานคณะกรรมการเคาน์ตีด้วย และมีอำนาจแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ประจำโดยความเห็นชอบจากคณะกรรมการ และมีอำนาจยับยั้งมติคณะกรรมการได้ นอกจากมตินั้นมีคะแนนเพียง 4 ใน 5 ของคณะกรรมการ โดยสรุปแล้วคณะกรรมเคาน์ตี (The County Board) มาจากการเลือกตั้งของประชาชน มีวาระดำรงตำแหน่งแตกต่างกันไปในแต่ละแห่ง เช่น 2 ปี 4 ปี หรือ 6 ปี ส่วนเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน มีทั้งผู้ที่มาจากการเลือกตั้ง แบ่งได้ 2 กลุ่ม คือ กลุ่มทั่วไป ประกอบด้วยเจ้าหน้าที่การคลัง การศึกษา

สำนักทะเบียน เป็นต้น และกลุ่มที่รับผิดชอบดูแลรักษากฎหมาย ประกอบด้วย พนักงานสอบสวน อัยการ และเจ้าหน้าที่ศาล เป็นต้น ส่วนผู้ที่มาจากการแต่งตั้ง จากคณะกรรมการเคาน์ตี เช่น หัวหน้างานอนามัย กรรมการเส้นทางคมนาคม นอกจากนั้น ยังมีผู้ปฏิบัติงานในรูปคณะกรรมการพิเศษที่มีหน้าที่ดูแลรับผิดชอบเฉพาะด้าน เช่น ด้านสวัสดิการ ห้องสมุดสาธารณะ การกำหนดเขตผังเมือง สนามบิน เป็นต้น

2) เทศบาล (Municipality) หรือเมือง (City) สหรัฐอเมริกาไม่มีหลักเกณฑ์กำหนดรูปแบบเทศบาล หรือเมือง ดังนั้น เมืองและเทศบาล จึงมีความแตกต่างกันทั้งหมด ความหนาแน่นของประชากรและอำนาจหน้าที่ในแต่ละรัฐ เมื่อนำมาเปรียบเทียบแล้วสามารถแบ่งรูปแบบการบริหารเทศบาลหรือเมืองได้ 3 รูปแบบ ดังนี้

2.1) รูปแบบนายกเทศมนตรีและสภาเทศบาล (Mayor-Council Form) เป็นรูปแบบที่ใช้มากที่สุดในการบริหารเทศบาล โดยมีโครงสร้างฝ่ายนิติบัญญัติ คือสภาเทศบาลมีสมาชิกสภามาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน มีทั้งที่เป็นระบบพรรคและระบบคัดเลือกเฉพาะบุคคล ซึ่งทั่วไปเทศบาลขนาดใหญ่จะใช้การเลือกตั้งที่เป็นระบบพรรค ส่วนฝ่ายบริหารมีนายกเทศมนตรีและเป็นผู้นำที่มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนเช่นเดียวกัน อำนาจหน้าที่ของนายกเทศมนตรีแต่ละแห่งอาจไม่เหมือนกัน บางเทศบาลนายกเทศมนตรีมีอำนาจหน้าที่จำกัด เช่น มีอำนาจงตั้งเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นในระดับต่ำได้เท่านั้น แต่บางเทศบาลนายกเทศมนตรีมีอำนาจ เช่น มีอำนาจแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นในระดับสูงได้ ควบคุมดูแลการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ จัดเตรียมงบประมาณท้องถิ่น รวมทั้งมีอำนาจโต้แย้งมติของสภาได้ด้วย ซึ่งเหมาะกับเทศบาลขนาดใหญ่

2.2) รูปแบบคณะกรรมการบริหาร (The Commission form) รูปแบบนี้มีคณะกรรมการบริหาร 5 คนที่มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน รับผิดชอบบริหารเทศบาลกันต่อสภาเทศบาล และกรรมการแต่ละคนยังจัดแบ่งรับผิดชอบบริหารงานท้องถิ่นอีกด้านด้วย รูปแบบนี้ปัจจุบันได้ลดความนิยมลงเพราะคณะกรรมการดังกล่าวดำเนินการเป็นตัวแทนของกลุ่มคะแนนเสียงมากกว่าเป็นผู้บริหารทำงานเพื่อส่วนรวม

2.3) รูปแบบสภาเทศบาลและผู้จัดการนคร (The Council-Manager Form, City-Manager Form)รูปแบบนี้แบ่งเป็นการบริหารเป็นสภาเทศบาลและนายกเทศมนตรี ที่มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนและสภาท้องถิ่นจะแต่งตั้งผู้จัดการนคร สภาเทศบาลมีอำนาจหน้าที่ออกระเบียบพิจารณางบประมาณ โดยนายกเทศมนตรีเป็นประธานในที่ประชุมสภาและเป็นตัวแทนท้องถิ่น ทั้งยังมีหน้าที่ควบคุมการทำงานของผู้จัดการนคร ส่วนผู้จัดการนครมีอำนาจหน้าที่ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับนโยบายท้องถิ่นแก่สภา และเป็นผู้บริหารหน่วยงานของเทศบาลในการให้บริการแก่ประชาชน ผู้จัดการจึงต้องเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ ไม่สังกัดกลุ่มการเมือง ไม่เป็นตัวแทนสภาเทศบาล และไม่ใช่เจ้าหน้าที่ท้องถิ่น ระบบนี้เหมาะสมกับชนชั้นกลางเพราะมุ่งประโยชน์ทางเศรษฐกิจโดยรวม

3) ทาวน์ วิลเลจ (Townvilage) และทาวน์ชิพ (Township) ทาวน์เป็นการปกครองในชุมชนเล็ก มีการประชุมสภาท้องถิ่นของทาวน์ ซึ่งถือว่าเป็นการประชุมประชาชนในเมืองประจำปีเพื่อลงมติในนโยบายการบริหารงานของทาวน์ซึ่งการลงมติใช้ระบบงดออกเสียงและแสดงตัว มีคณะกรรมการบริหารทาวน์ที่มาจากการเลือกตั้งในการประชุมประจำปีของทาวน์ มีอำนาจหน้าที่

กำหนดนโยบายที่จำเป็น ให้สอดคล้องนโยบายของที่ประชุมประจำปีของทาวน์ ก่อสร้างถนนเตรียมร่างงบประมาณประจำปี เป็นต้น โดยไม่มีอำนาจกำหนดอัตราภาษี คณะกรรมการบริหารดังกล่าวอาจแต่งตั้งผู้จัดการทาวน์เข้ามาทำหน้าที่บริหารงานทาวน์ ส่วนวิลเลจ เป็นชุมชนขนาดเล็กมีประชากรไม่เกิน 2,500 คน มีโครงสร้างบริหารประกอบด้วย คณะกรรมการสภาท้องถิ่น ที่มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน มีสมาชิกสภาประมาณ 3 ถึง 9 คน มีอำนาจหน้าที่ออกระเบียบหรือออกกฎหมายท้องถิ่นในชุมชน ส่วนฝ่ายบริหาร ได้แก่ นายกเทศมนตรี ที่มาจากการเลือกตั้ง โดยตรง บางแห่งเป็นประธานคณะกรรมการวิลเลจโดยเลือกจากสมาชิกคณะกรรมการวิลเลจเลขนั้น ทำหน้าที่เป็นประธานในที่ประชุม นอกจากนี้ เจ้าหน้าที่รักษากฎหมาย เจ้าหน้าที่การเงิน และเจ้าหน้าที่ฝ่ายทะเบียนมาจากการเลือกของประชาชนเช่นเดียวกันทาวน์ชิพ เป็นชุมชนอยู่ในรัฐแถบตะวันตกของประเทศสหรัฐอเมริกา มีรูปแบบการปกครอง 2 รูปแบบ คือ รูปแบบคล้ายระบบการประชุมทาวน์เป็นระบบที่มีการประชุมประจำปีของประชาชนในชุมชนนั้น และรูปแบบคล้ายรูปแบบเคาน์ตีมีองค์กรฝ่ายบริหาร ซึ่งมีสมาชิกสภามาจากการเลือกตั้ง เป็นกรรมการบริหารงานท้องถิ่นนั้น

4) เขตการปกครองพิเศษ (Special District) ซึ่งมีหน่วยการปกครองเขตพิเศษที่สำคัญ คือ เขตการศึกษา (School District) มีหน้าที่ดูแลและบริการทางการศึกษาแก่ประชาชนในท้องถิ่น โดยมีโครงสร้างที่สำคัญคือ คณะกรรมการการศึกษามีอำนาจหน้าที่พิจารณางบประมาณการศึกษา ควบคุมบุคลากรในการคัดเลือกผู้ดูแลการศึกษาหรือผู้ตรวจการทางการศึกษา ครู และผู้บริหารงานการศึกษา ส่วนผู้ตรวจการทางการศึกษาได้รับการแต่งตั้งจากคณะกรรมการการศึกษามีอำนาจหน้าที่ดำเนินนโยบายพัฒนาการศึกษา นับตั้งแต่หลักสูตรการศึกษา จัดหาครูมาสอน จัดซื้ออุปกรณ์การศึกษา เป็นต้น นอกจากเขตการศึกษาแล้วยังมีเขตการปกครองพิเศษด้านอื่น ๆ อีก เช่น เขตการป้องกันอัคคีภัย เขตการระบายน้ำ เป็นต้น (สมาน รังสิโยกฤษฎ์ (2543, น. 85-91); วิรัช วิรัชนิภาวรรณ (2545, น. 209-221)

2.4.2 รูปแบบการปกครองส่วนท้องถิ่นของไทย

การปกครองของประเทศไทยเป็นลักษณะการรวมศูนย์อำนาจอยู่ส่วนกลาง ในยุคอยุธยา พ.ศ. 1893-2310 มีการบริหารราชการแผ่นดินของหัวเมืองหรือเมืองขึ้นในลักษณะพระมหากษัตริย์ประทับอยู่ในกรุงศรีอยุธยาซึ่งเป็นเมืองหลวง ทรงมอบอำนาจบริหารราชการแผ่นดินให้แก่เจ้าเมืองซึ่งอาจเป็นบุคคลเชื้อราชวงศ์หรือผู้ใกล้ชิดดูแลแทน โดยประชาชนไม่มีส่วนร่วมในการบริหารคงอยู่ในฐานะผู้ถูกปกครอง ครั้นยุครัตนโกสินทร์ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาดำรงราชานุภาพทรงพัฒนาระบบการบริหารราชการหรือการปกครองแบบเทศาภิบาล โดยทรงปฏิรูปจัดสายการปกครองบังคับบัญชาลดหลั่นตามลำดับตั้งแต่การปกครองกระทรวง มณฑล เมือง (จังหวัด) อำเภอ ตำบล และหมู่บ้าน โดยอำนาจการบังคับบัญชาแต่งตั้งและถอดถอนผู้ปกครองรวมอยู่ในส่วนกลาง มิใช่ส่วนกลางเป็นผู้กำกับดูแล เป็นเหตุให้การปกครองส่วนท้องถิ่นเริ่มมาจากรัฐบาลกลาง มิได้เกิดจากประชาชนท้องถิ่นร่วมมือกันโดยตรง ยังไม่เป็นการบริหารท้องถิ่นแท้จริง การปกครองส่วนท้องถิ่นของประเทศไทยในรูปแบบของรัฐสมัยใหม่แบบอารยประเทศ มีการพัฒนามาที่น่าสนใจเริ่มต้นภายหลังจากการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบบประชาธิปไตย เมื่อปี พ.ศ. 2475 กล่าวคือ ในปี พ.ศ. 2476 ได้มีการตราพระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พ.ศ. 2476 กำหนดให้มีการจัดตั้งเทศบาลขึ้น 3 ประเภท ได้แก่ เทศบาลตำบล เทศบาลเมือง

และเทศบาลนคร แต่ภายหลังจากที่กฎหมายบังคับใช้ในระยะแรกเริ่มมีการจัดตั้งเทศบาลทั้ง 3 ประเภท ได้ประมาณ 118 แห่งเท่านั้น ครอบคลุมจำนวนประชาชนร้อยละ 10 ของจำนวนประชาชนทั้งหมด และได้มีการดำเนินการจัดตั้งสภาจังหวัดตามที่พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พ.ศ. 2476 กำหนดโดยสมาชิกสภาจังหวัดที่มาจากการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชน เข้ามาทำหน้าที่ให้คำปรึกษาแก่ผู้ว่าราชการจังหวัดด้วย จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2481 ได้มีการตราพระราชบัญญัติสภาจังหวัด พ.ศ. 2481 เป็นกฎหมายเกี่ยวกับสภาจังหวัดโดยเฉพาะ เนื่องจากการพัฒนาการปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นไปอย่างล่าช้า ทำให้ต่อมาจึงได้มีการจัดตั้งสุขาภิบาลตามพระราชบัญญัติสุขาภิบาล พ.ศ. 2495 ที่ดำเนินงานโดยคณะกรรมการสุขาภิบาลที่ทำหน้าที่เป็นทั้งฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายบริหารโดยคณะกรรมการ ประกอบด้วยข้าราชการ และกรรมการที่มาจากการเลือกตั้งของประชาชนท้องถิ่น จนล่วงเข้าปี พ.ศ. 2498 จึงได้มีการจัดตั้งองค์การบริหารส่วนจังหวัดตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการส่วนจังหวัดขึ้น ในปี พ.ศ. 2498 ระยะแรกเริ่มมี 3 ประเภท ประกอบด้วย เทศบาล สุขาภิบาล และองค์การบริหารส่วนจังหวัด ในสามประเภทนี้ มีเฉพาะเทศบาลเท่านั้นที่เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามหลักการกระจายอำนาจอย่างสมบูรณ์แบบ ทั้งนี้ เพราะได้ผู้ทำหน้าที่ทางนิติบัญญัติและบริหารที่มาจากเลือกตั้งโดยประชาชน จนกระทั่งเข้าสู่ปี พ.ศ. 2499 จึงได้ออกพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการส่วนตำบล พ.ศ. 2499 จัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบล มีฐานะเป็นนิติบุคคล แต่ดำเนินการได้ไม่นานก็ถูกยกเลิกไป เหลือแต่สภาตำบลโดยปี พ.ศ. 2515 มีประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 326 กำหนดให้กำนันดำรงตำแหน่งประธานสภาตำบลแทนนายอำเภอ ต่อมาในปี พ.ศ. 2518 มีการออกพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร กำหนดให้กรุงเทพมหานคร มีฐานะเป็นจังหวัดให้เปลี่ยนฐานะเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และมีการตราพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานครขึ้น ในปี พ.ศ. 2528 ใช้บังคับจนถึงปัจจุบัน นอกจากนี้มีการจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเขตพิเศษ ได้แก่ เมืองพัทยา เมื่อปี พ .ศ. 2521 โดยระยะแรกยังไม่ประสบผลสำเร็จในการปกครอง ต่อมาในปี พ.ศ. 2542 จึงมีการออกพระราชบัญญัติระเบียบบริหารเมืองพัทยาฉบับใหม่ เปลี่ยนรูปแบบบริหารเป็นเทศบาลนครจนถึงปัจจุบัน การจัดระเบียบบริหารราชการส่วนท้องถิ่นทั้ง 5 รูปแบบของประเทศไทย จะเป็นไปตามกฎหมายจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดังต่อไปนี้

1. องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ตามพระราชบัญญัติสภาตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล ปีพ.ศ. 2537

2. เทศบาล (ทศ.) ตามพระราชบัญญัติเทศบาล ปีพ.ศ. 2496 มีอำนาจหน้าที่บริการสาธารณะทั้งปวงในเขตพื้นที่รับผิดชอบตามที่กฎหมายว่าด้วยเทศบาลบัญญัติ

3. เมืองพัทยา (มพ.) ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการเมืองพัทยา ปีพ.ศ. 2542 เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ

4. องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) ตามพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด ปีพ.ศ. 2540 เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีเขตพื้นที่รับผิดชอบตามเขตจังหวัด

5. กรุงเทพมหานคร (กทม.) ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร ปีพ.ศ. 2528 เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษขนาดใหญ่ ทำหน้าที่รับผิดชอบการพัฒนา

และการจัดทำบริการสาธารณะของเมืองหลวงของประเทศไทย โดยมีฐานะเป็นนิติบุคคล (สมาน รังสิโยกฤษฎ์ (2543, น. 85-91); วิรัช วิรัชนิภาวรรณ (2545, น. 209-221)

2.5 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาการปฏิบัติงาน

ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานนั้น พิจารณาจากแนวคิดและทฤษฎีต่าง ๆ มักกล่าวถึงผลการปฏิบัติงาน (Performance) ถือได้ว่าเป็นเรื่องเดียวกันกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน (Efficiency) เมื่อมีผลการปฏิบัติงานที่ดี ก็ถือว่ามีประสิทธิภาพในการทำงานสูง ตรงกันข้ามถ้าผลการปฏิบัติงานไม่ดี ก็ถือได้ว่าประสิทธิภาพในการทำงานต่ำ ซึ่งมีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของประสิทธิภาพ ดังนี้

Ryan & Smith (1954, p. 276) ได้กล่าวถึง ประสิทธิภาพของบุคคล (Human Efficiency) ไว้ว่าเป็นความสัมพันธ์ในแง่บวกกับสิ่งที่ทุ่มเทให้กับงาน ซึ่งประสิทธิภาพในการทำงานนั้นมองจากแง่มุมของการทำงานแต่ละบุคคล โดยพิจารณาเปรียบเทียบกับสิ่งที่ให้กับงาน เช่น กำลังงานกับผลลัพธ์ที่ได้จากงานนั้น

ธงชัย สันติวงษ์ (2537, น. 30) กล่าวว่า ความมีประสิทธิภาพ หมายถึง การมีสมรรถนะสูง สามารถมีระบบการทำงานสร้างสมทรัพยากร และความมั่งคั่งเก็บไว้ภายในเพื่อขยายตัวต่อไป และเก็บไว้สำหรับรองรับสถานการณ์ที่อาจเกิดวิกฤตการณ์จากภายนอกได้ด้วย

กันตยา เพิ่มผล (2541, น. 2) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ประสิทธิภาพ หมายถึง ขนาดและความสามารถของความสำเร็จ หรือการบรรลุผลตามเป้าหมาย หรือวัตถุประสงค์ของตนเองและองค์กร

ศิริวรรณ เสรีรัตน์และคณะ (2541, น. 17) อธิบายว่า ประสิทธิภาพ หมายถึง ความสามารถในการบรรลุจุดมุ่งหมายในการใช้ทรัพยากรที่ต่ำสุด กล่าวคือ เพื่อให้ทรัพยากรสิ้นเปลืองน้อยที่สุดเพื่อให้บรรลุประสิทธิผลที่กำหนดไว้

Millet (1954, อ้างถึงใน แสวง รัตนมงคลมาศ, 2514, น. 99) ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับประสิทธิภาพไว้ว่า เป็นผลการปฏิบัติงานที่ก่อเกิดความพึงพอใจแก่สังคม และได้รับผลจากการปฏิบัติงานนั้นด้วย (human satisfaction and benefit produced)

Simon (1960, อ้างถึงใน แสวง รัตนมงคลมาศ (2514, น. 99) ให้ทัศนะเกี่ยวกับประสิทธิภาพไว้ใกล้เคียงกันว่า เมื่อพิจารณาว่างานใดมีประสิทธิภาพสูงสุดให้ดูจากความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยนำเข้า (input) กับผลผลิต (output) ที่ได้รับออกมา แนวคิดนี้ ประสิทธิภาพจึงเท่ากับผลผลิตลบด้วยปัจจัยนำเข้า และถ้าเป็นการบริหาร ราชการและองค์กรของรัฐ ก็ควรบวกความพึงพอใจของผู้รับบริการ (satisfaction) เข้าไปด้วย โดยเขียนตามสูตรได้ดังนี้ E= (0 -1) + S ได้แก่ E = EFFICIENCY คือ ประสิทธิภาพของงาน O = OUTPUT คือ ผลผลิตหรืองานที่ได้รับออกมา I = INPUT คือ ปัจจัยนำเข้าหรือทรัพยากรทางการบริหารที่ใช้ไป S = SATISFACTION คือ ความพึงพอใจในผลงานที่ออกมา

วิทยากร เชียงกูล (2540, น. 173) เห็นว่า ประสิทธิภาพเป็นสิ่งที่บ่งบอกผลงานของคนงานในช่วงการปฏิบัติงานในระยะเวลาหนึ่ง ใช้เป็นเครื่องวัดว่ามีการใช้ทรัพยากรขององค์กรหรือหน่วยงานเหมาะสมเพียงใด

จินดาลักษณ์ วัฒนสินธุ์ (2530, น. 70) ถือว่า ประสิทธิภาพ เป็นส่วนหนึ่งของประสิทธิผล มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผล การวัดประสิทธิภาพทั่วไปนั้น จะวัดเป็นอัตราส่วนของผลผลิตต่อปัจจัยนำเข้าในการผลิตหรือค่าใช้จ่ายต่อหน่วย และมักเป็นเรื่องเศรษฐกิจ สำหรับเกณฑ์การวัดประสิทธิภาพแบบนี้ อาจคลาดเคลื่อนได้ เพราะไม่ได้คำนึงถึงด้านคุณภาพ แต่คำนึงถึงปริมาณในรูปของกำไร หรือผลผลิตสูงสุดเพียงด้านเดียว ดังนั้น การวัดประสิทธิภาพจึงต้องวัดความแตกต่างด้านคุณภาพของผลผลิตด้วย

รพี แก้วเจริญ และฑิตยา สุวรรณะชฎ (2510, น. 5) กล่าวว่า ประสิทธิภาพ หมายถึง ความคล่องแคล่วในการปฏิบัติงานให้สำเร็จ โดยไม่ได้กล่าวถึงปัจจัยนำเข้าหรือความพึงพอใจ

นอกจากนี้ ทิพาวดี เมฆสวรรค์ (2538, น. 2) ชี้ให้เห็นว่า ประสิทธิภาพเป็นสิ่งที่วัดได้หลายมิติที่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ เช่น ประสิทธิภาพค่าใช้จ่ายการผลิต มีการใช้ทรัพยากร การบริหาร คือ เงิน คน วัสดุ เทคโนโลยี อย่างประหยัด คุ้มค่า และเกิดการสูญเสียน้อยที่สุด และประสิทธิภาพการ ได้แก่ ทำงานที่ถูกต้องรวดเร็ว ได้มาตรฐาน มีการใช้เทคโนโลยีที่สะดวกกว่าเดิม ประสิทธิภาพผลผลิตและผลลัพธ์ ได้แก่ เกิดคุณภาพและประโยชน์ต่อสังคม มีกำไร ทันเวลา ผู้มารับบริหารประทับใจ

2.5.1 การจัดสรรทรัพยากร (Provision of Resource)

ทรัพยากรที่ใช้ในการผลิต/การบริการ แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ ประเภทที่ 1 ทรัพยากรบุคคล หรือทรัพยากรมนุษย์ หมายถึง บุคคลที่ปฏิบัติงานในองค์กรทุกคน ประเภทที่ 2 ทรัพยากรด้านเทคโนโลยี/เครื่องจักร/อุปกรณ์สำนักงาน หรือสิ่งอำนวยความสะดวก หรือสิ่งที่สนับสนุนให้การทำงานเกิดประสิทธิภาพการจัดสรรทรัพยากร หมายถึง การจัดหา จัดมอบ หรือจัดแบ่งทรัพยากรให้กับหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อให้หน่วยงานหรือบุคลากรได้ใช้ทรัพยากรที่เหมาะสมเพื่อการดำเนินงานสู่เป้าหมายขององค์กร การจัดสรรทรัพยากรมีความสำคัญต่อระบบการบริหารงานคุณภาพด้วยสาเหตุสำคัญ 2 ประการ คือ

1. ทรัพยากรเป็นต้นทุนการผลิต/การบริการ
2. ทรัพยากรเป็นจุดเริ่มต้นของคุณภาพ

การจัดสรรทรัพยากรการดำเนินงานบริหารงานให้เกิดคุณภาพ บรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์คุณภาพนั้น จะต้องมีปัจจัยต่าง ๆ ดังนี้

1. ความต้องการใช้ทรัพยากรต้องจัดสรรจำนวน ขนาด คุณภาพ และคุณลักษณะของทรัพยากรให้เหมาะสม ตรงกับความต้องการของหน่วยงานในการสร้างผลงานคุณภาพ ดังนั้น การจัดสรรจึงต้องมีหลักเกณฑ์พิจารณาอย่างรอบคอบ ได้แก่

1.1 มีข้อมูลจากหน่วยงาน แสดงความต้องการ จำนวน ขนาด คุณภาพ และคุณลักษณะของทรัพยากร

1.2 ฝ่ายจัดสรรทรัพยากรก็ต้องวิเคราะห์สถานการณ์ความต้องการของหน่วยงานที่ต้องการทรัพยากร ว่าเป็นข้อมูลความต้องการที่ถูกต้องและเหมาะสม จึงอนุมัติให้ฝ่ายจัดหาดำเนินการจัดหาต่อไป

1.3 ฝ่ายจัดหาทรัพยากร ก็ต้องมีแผนการจัดหาที่มีประสิทธิภาพ สามารถจัดหาทรัพยากรได้ตรงกับความต้องการ ทันเวลาและมีประสิทธิภาพ

2. ระยะเวลาของการใช้ทรัพยากรหรือการจัดหามีความเหมาะสม

3. การเพิ่มปริมาณ คุณภาพ หรือประสิทธิภาพของทรัพยากร เพื่อใช้ในกระบวนการปรับปรุงงานอย่างต่อเนื่อง ฝ่ายจัดสรรทรัพยากรต้องพิจารณาอย่างรอบคอบถึงวิธีการจัดหาให้ได้ทรัพยากรคุณภาพสูงต้นทุนต่ำ

4. มีการวางแผนจัดสรรทรัพยากรทั้งระยะยาว ตามแผนการขยายงาน และแผนระยะสั้นหรือแผนกลยุทธ์ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดโดยใช้ต้นทุนต่ำที่สุดด้วย

5. การจัดทำแผนงบประมาณต้องมีความสอดคล้องกับแผนการจัดสรรทรัพยากร เพื่อให้การจัดสรรทรัพยากรดำเนินการได้ ไม่เกิดปัญหาขาดแคลนงบประมาณ

6. การจัดสรรทรัพยากรต้องคำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นทั้งภายในองค์กรและภายนอกองค์กร คือสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีกฎหมายสิ่งแวดล้อมควบคุมอยู่แล้ว การจัดสรรทรัพยากรต้องนำกฎหมายที่เกี่ยวข้องมาพิจารณาด้วย

7. การจัดสรรทรัพยากรต้องคำนึงถึงความประหยัด เพราะต้นทุนการผลิตต่ำได้สินค้าราคาต่ำ ลูกค้าพอใจ แต่ความประหยัดมิได้เกิดจากการลดคุณภาพสินค้า ดังนั้นการจัดสรรทรัพยากรต้องก่อให้เกิดคุณภาพสูง ต้นทุนต่ำ ลูกค้าพอใจ

8. มีระบบประเมินผลการจัดสรรทรัพยากร

2.5.2 การใช้ทรัพยากรเป็นระยะการจัดการงานบุคคล (Prosomal Management)

ประกอบด้วย

1. เป้าหมายของการจัดการงานบุคคล ได้แก่

1.1 จัดสรรงบประมาณให้อยู่ในตำแหน่งที่เหมาะสม

1.2 ส่งเสริมบุคคลให้ทำงานได้เต็มตามศักยภาพ

2. การจัดสรรบุคคลให้อยู่ในตำแหน่งที่เหมาะสม เพื่อให้บุคคลทำงานอย่างมีประสิทธิภาพต้องพิจารณาคุณสมบัติ และคุณลักษณะของบุคคลว่า ตรงกับตำแหน่งหน้าที่การงานหรือไม่ นอกจากจะพิจารณาจากตำแหน่ง/หน้าที่แล้ว การจัดการงานบุคคลต้องจัดทำรายละเอียดของหน้าที่การงานและความรับผิดชอบ (Job Descriptions) ประสิทธิภาพการจัดสรรบุคคลขึ้นอยู่กับรายละเอียดของงาน การจัดการงานบุคคลต้องมีแผนงานสำคัญ 5 แผน คือ

2.1 แผนอัตรากำลัง

2.2 แผนการจ้างประจำปี

2.3 แผนการฝึกอบรม

2.4 แผนบริหารค่าตอบแทน

2.5 แผนแรงงานสัมพันธ์

3. การพิจารณาบุคคล เพื่อคัดเลือกเข้าสู่ตำแหน่งหน้าที่การงานตามรายละเอียดของ Job Descriptions ต้องพิจารณาองค์ประกอบหลัก 4 อย่าง ดังนี้

3.1 พื้นฐานการศึกษา ระดับการศึกษา สาขาวิชาที่เรียน ตรงกับหน้าที่การงานหรือพื้นฐานการพัฒนา/ฝึกอบรม ให้มีความสามารถในการทำงานในหน้าที่

3.2 การผ่านการฝึกอบรม บุคคลที่เคยผ่านการฝึกอบรมหลักสูตรระยะสั้นที่เป็นประโยชน์กับหน้าที่ย่อมทำให้องค์กรได้ประโยชน์มากขึ้น เช่น หลักสูตรความปลอดภัยในการทำงาน หลักสูตรความเป็นผู้นำ เป็นต้น

3.3 ความสามารถในเชิงปฏิบัติการ หรือทักษะ เช่น ความสามารถใช้ระบบคอมพิวเตอร์ได้กี่โปรแกรม ขับรถประเภทใด พิมพ์คอมพิวเตอร์ได้นาทีละกี่คำ หรือพูดภาษาต่างประเทศได้กี่ภาษา

3.4 ประสบการณ์การทำงานที่เคยผ่านมาก่อน เช่น เคยปฏิบัติงานเป็นพนักงานดูแลความปลอดภัยในโรงงาน ฝึกงานกับฝ่ายซ่อมบำรุงมาแล้ว 2 เดือน

4. การส่งเสริมบุคคลให้ทำงานเต็มศักยภาพที่เขามีอยู่ ฝ่ายบริหารงานบุคคลต้องดำเนินการ ได้แก่

4.1 จัดการฝึกอบรมและพัฒนาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่รับเข้ามาทำงานใหม่และต้องมีการปรับปรุงการทำงานอยู่เสมอ

4.2 มอบหมายหน้าที่ต้องมีความชัดเจนและเหมาะสม

4.3 พนักงานรู้เกณฑ์การประเมินตนเอง และประเมินผลงานคุณภาพของหน่วยงานเพื่อให้พนักงานเกิดความตระหนักในความรับผิดชอบของตนเอง

4.4 มีรางวัลตอบแทนให้แก่ผู้สร้างผลงานคุณภาพ

4.5 เปิดโอกาสให้พนักงานแสดงความสามารถหรือเสนอแนะปรับปรุงงาน หรือสร้างวิธีการใหม่ ๆ เทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้ในการปรับปรุงงาน

4.6 ให้พนักงานมีโอกาสก้าวหน้า และมีความมั่นคงในอาชีพ

5. การฝึกอบรม (Training) มีความสำคัญต่อการปรับปรุงงานอย่างต่อเนื่อง ไม่ว่าการปรับปรุงงานจะเกิดจากความต้องการของฝ่ายบริหารหรือของพนักงาน การปรับปรุงงานก็ต้องมีการปรับเปลี่ยนวิธีการทำงาน การใช้เทคโนโลยี หรือเปลี่ยนหน้าที่ ทำให้ต้องมีการฝึกอบรม ได้แก่

5.1 จัดทำหลักสูตรและแผนการฝึกอบรมให้เหมาะสมกับการพัฒนางาน

5.2 จัดหาวิทยากรที่มีความสามารถตรงกับเป้าหมายการฝึกอบรม

5.3 ประเมินผลการฝึกอบรมเป็น 3 ระยะ คือ ก่อนการฝึกอบรม หลังการฝึกอบรม และได้ทำงานแล้ว

6. สร้างความตระหนัก (Awareness) ต่อการทำงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์คุณภาพขององค์กร โดยฝ่ายบริหารงานบุคคลจะต้องให้พนักงานรับรู้เข้าใจและทำตาม ดังนี้

6.1 วิสัยทัศน์ขององค์กร

6.2 นโยบายคุณภาพ

6.3 วัตถุประสงค์คุณภาพ

6.4 ระบบการบริหารงานคุณภาพ

7. การประเมินผลงานบุคคลมีหลักการประเมิน ดังนี้
   7.1 ประเมินผลสำเร็จของงานตามที่มอบหมาย
   7.2 ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ที่มอบหมาย
   7.3 ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ผลงานเพื่อองค์กร
   7.4 ความเป็นผู้นำ
   7.5 การแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในการทำงานหรืออื่น ๆ ของแต่ละองค์กรจะให้ความสำคัญ
8. การจ่ายค่าตอบแทนที่เป็นธรรม โดยยึดหลักการพิจารณาดังต่อไปนี้
   8.1 ตำแหน่งหน้าที่ของงาน
   8.2 ขอบข่ายความรับผิดชอบ
   8.3 ความยากง่ายของงานที่ปฏิบัติ
   8.4 ช่วงเวลาการทำงาน
   8.5 ความเสี่ยงภัยหรืออื่น ๆ ที่แต่ละองค์กรเห็นว่าควรนำมาพิจารณา
9. การส่งเสริมระบบแรงงานสัมพันธ์ โดยใช้หลักการ ดังนี้
   9.1 พนักงานมีส่วนร่วมด้วยการแสดงออกซึ่งความคิดเห็น
   9.2 พนักงานมีความสามัคคีร่วมมือกัน
   9.3 พนักงานมีความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกัน
   9.4 พนักงานมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อฝ่ายบริหาร
   9.5 ฝ่ายบริหารและพนักงานให้เกียรติและยอมรับซึ่งกันและกัน

2.5.3 การจัดการด้านโครงสร้างพื้นฐาน (Infrastructure Management)

การจัดการด้านโครงสร้างพื้นฐาน ประกอบด้วยรายละเอียดดังนี้

1. ขอบข่ายของโครงสร้างพื้นฐาน (Infrastructure) ได้แก่

   1.1 อาคาร สถานที่ และอุปกรณ์ประกอบ เช่น ระบบน้ำ ระบบไฟฟ้า ระบบปรับอากาศ

   1.2 เครื่องจักร อุปกรณ์สำนักงาน และอุปกรณ์ประกอบการใช้

   1.3 ระบบอำนวยความสะดวก เช่น ระบบการสื่อสาร การขนส่ง

2. หลักการจัดการด้านโครงสร้างพื้นฐาน ได้แก่

   2.1 การจัดหาหรือจัดสร้างโครงสร้างพื้นฐาน มีความจำเป็นต่อการปฏิบัติงาน ทำให้การ ปฏิบัติงานเป็นไปตาเป้าหมายของระบบบริหารงานคุณภาพ

   2.2 การบำรุงรักษาให้โครงสร้างพื้นฐานมีอายุการใช้งานได้ยามนาน มีประสิทธิภาพและมีความพอเพียงกับการใช้ โครงสร้างพื้นฐานไม่ว่าจะเป็นอาคารสถานที่ เครื่องจักร อุปกรณ์หรือระบบอำนวยความสะดวกต้องการระบบการดูแลและบำรุงรักษาอย่างถูกต้อง ดังนั้น การจัดการด้านโครงสร้างพื้นฐานต้องนำระบบ “การบำรุงรักษาแบบมีส่วนร่วม” มาใช้เพื่อให้การบำรุงรักษามีประสิทธิภาพมากพอกับการอำนวยความสะดวก ให้การทำงานเกิดคุณภาพ

   2.3 การจัดสรรพื้นที่การใช้งานและการติดตั้งอุปกรณ์ต่าง ๆ ต้องคำนึงถึงเรื่องต่อไปนี้ 1) ความต่อเนื่องของการทำงาน 2) การติดตั้งเครื่องจักรหรืออุปกรณ์ที่ใช้กับการทำงาน คือการออกแบบและติดตั้งเครื่องจักร/อุปกรณ์ ให้มีความเหมาะสมกับสมรรถนะของคนงาน และ

สภาพแวดล้อมทางกายภาพโดยคำนึงถึงสิ่งที่ทำให้เกิดผลเสีย ดังนี้ ก. ความสมดุล ระหว่างเครื่องจักรกับร่างกายของผู้ใช้เครื่อง การขาดความสมดุล, เกิดความไม่สะดวก, เกิดความเมื่อยล้า, เป็นต้นเหตุของอุบัติเหตุ ข. ความสามารถรับรู้ระบบการทำงานของเครื่องจักร ค. ความสามารถในการประมวนผลข้อมูลจากเครื่องจักร หรือสามารถวิเคราะห์ได้ว่า เครื่องจักรมีประสิทธิภาพอย่างไร มีการขัดข้องส่วนใด หรือความเร็วของเครื่องจักร เป็นไปตามมาตรฐานหรือไม่

2.4 มีการบริการที่ประทับใจพนักงานและ ลูกค้า ได้แก่ 1) บริการรักษาความสะอาดอาคารและพื้นที่ส่วนกลาง 2) บริการขนส่งเคลื่อนย้ายภายในองค์กร 3) บริการด้านข้อมูลข่าวสาร 4) บริการด้านสันทนาการ 5) การต้อนรับบุคคลภายนอก

2.5.4 การจัดการด้านสภาพแวดล้อมของการทำงาน (Work Environment Management)

เมื่อกล่าวถึงการจัดการด้านสภาพแวดล้อมของการทำงาน มีหลักการสำคัญ ดังนี้

1. ขอบข่ายของสภาพแวดล้อมของการทำงาน ได้แก่

1.1 สภาพแวดล้อมทางกายภาพ ประกอบด้วย เครื่องจักรกลหรืออุปกรณ์, ระบบความปลอดภัย, ระบบอาชีวอนามัย, ระบบการระบายอากาศ อุณหภูมิและความชื้น, ระบบแสงสว่าง

1.2 สภาพแวดล้อมด้านสังคม ประกอบด้วย ระบบความสัมพันธ์ระหว่างพนักงานกับพนักงาน, ระบบความสัมพันธ์ระหว่างพนักงานกับผู้บริหาร, รายได้ ผลตอบแทนและสวัสดิการที่พนักงานได้รับ, การสร้างแรงจูงใจขององค์กร, การสร้างทัศนคติที่ดีต่อองค์กร

2. หลักการจัดการด้านสภาพแวดล้อมของการทำงาน ประกอบด้วย

2.1 หลักการแห่งความปลอดภัย ต้องย้อนกลับไปที่การจัดทรัพยากรและการจัดการด้านโครงสร้างพื้นฐาน การจัดการทั้งสองส่วน ต้องสร้างสภาพแวดล้อมของการทำงานให้เกิดความปลอดภัย

2.2 หลักการรักษาอาชีวอนามัย คือการคำนึงถึงคุณภาพสุขภาพอนามัยของพนักงานในขณะปฏิบัติงาน ซึ่งสุขภาพอนามัยของพนักงานมักจะเกี่ยวข้องกับเรื่องต่อไปนี้ เวลาการทำงาน, ระบบการระบายอากาศ อุณหภูมิและความชื้น, หลักการอำนวยความสะดวกในการทำงาน การจัดสภาพแวดล้อมของการทำงานที่ดีนอกจากความปลอดภัยและอาชีวอนามัยแล้ว พนักงานก็มีความสุขและมีกำลังใจในการทำงาน

3. หลักการจัดกรด้านสภาพแวดล้อมทางสังคม ประกอบด้วย

3.1 ทัศนคติของพนักงานต่อองค์กร

3.2 มีระบบป้องกันและแก้ไขความขัดแย้งภายในองค์กร

3.3 ตอบแทนคุณภาพการทำงานเมื่อพนักงานปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ

3.4 บริหารงานบุคคลด้วยความโปร่งใสยุติธรรม

3.5 มีผู้นำที่เข้มแข็ง สามารถ ฉลาด และเป็นธรรม

ทิพาวดี เมฆสวรรค์ (2538) และ ธานินทร์ สุทธิกุญชร (2543, น. 10) ได้เสนอแนวคิดในการปรับปรุงประสิทธิภาพการบริหารงานภาครัฐโดยศึกษาการปรับปรุงระบบ ราชการของต่างประเทศที่ได้รับการยอมรับว่าประสบความสำเร็จได้ดังนี้

1. ต้องกำหนดแนวทางและเป้าหมายของการเปลี่ยนแปลงที่ชัดเจน หมายถึงการทำงานที่มีประสิทธิผลยึดถือผลสำเร็จ หรือผลสัมฤทธิ์ของงาน (Results) เป็นหลักในการดำเนินงาน

โดยมุ่งที่ผลลัพธ์ (Outcome) โดยมีการประเมินผล และวัดผลสำเร็จของ งานอย่างเป็นรูปธรรม สามารถตอบสนองและสร้างความพึงพอใจแก่ลูกค้าผู้มารับบริการ ปรับปรุงโครงสร้าง และระบบงาน เพื่อยุบเลิกงานที่ซ้ำซ้อน โดยสร้างสรรค์กระบวนการ ทำงานใหม่ ลดขนาดกำลังคน เพื่อลดค่าใช้จ่าย ขององค์กรด้านบุคคลากร มีการกระจาย อำนาจการตัดสินใจจากระดับบนสู่ระดับเจ้าหน้าที่

2. ระบบการบริหารงานที่จะยึดผลสำเร็จของงาน และผลลัพธ์ขององค์การเป็นหลักสำคัญ ในการดำเนินการรวมทั้งใช้มาตรการจูงใจและให้รางวัลตอบแทนแกองค์กรที่ประสบความสำเร็จ

2.5.5 ปัจจัยสำคัญที่ทำให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพ

สำหรับแนวคิดในเรื่องของปัจจัยที่ทำให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพ หรือปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการปฏิบัติงานนั้น มีนักวิชาการหลายท่านได้ทำการศึกษาและสรุปเป็นปัจจัยสำคัญ ๆ ไว้ดังนี้

สมพงษ์ เกษมสิน (2526, น. 30) ได้นำแนวคิดของ Harring Emerson ที่เกี่ยวกับหลักการปฏิบัติงานให้เกิดประสิทธิภาพ 12 อย่างคือ

1. ความเข้าใจงาน
2. การสำนึกในงาน
3. คำแนะนำที่สมบูรณ์และถูกต้องมีประโยชน์
4. มีวินัย
5. ยุติธรรม
6. รวดเร็วและมีประสิทธิภาพ
7. ชัดเจนและทั่วถึง
8. สำเร็จทันเวลา
9. มีมาตรฐาน
10. ยึดมาตรฐานในการทำงาน
11. ใช้มาตรฐานเป็นเครื่องมือในการฝึกงาน
12. ให้รางวัล

แนวคิดของปีเตอร์สัน (Peterson) และโพลแมน (Plowman) (1953); อรษา โพธิ์ทอง (2537, น. 38) สรุปองค์ประกอบของประสิทธิภาพ ไว้ 4 ข้อคือ

1. คุณภาพของงาน จะต้องมีคุณภาพสูง คือผู้ผลิตและผู้ใช้ได้ประโยชน์ คุ้มค่า และมีความพึงพอใจ
2. ปริมาณงาน งานที่เกิดขึ้นจะต้องเป็นไปตามความคาดหวังของหน่วยงาน
3. เวลา คือเวลาที่ใช้ในการดำเนินงานจะต้องอยู่ในลักษณะที่ถูกต้องตามหลักการ เหมาะสมกับงานและทันสมัย
4. ค่าใช้จ่าย ในการดำเนินงานจะต้องเหมาะสมกับงาน และวิธีการคือจะต้องลงทุนน้อยและให้ได้ผลกำไรมากที่สุด

Herzberg (1966, p. 24) ได้นำเอาการบริหารงานแบบวิทยาศาสตร์ และความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปฏิบัติงานมาทำการศึกษาร่วมกัน เพื่อให้ได้ปัจจัยที่จะทำให้บุคคลปฏิบัติงานได้อย่างสบายใจ และมีประสิทธิภาพ เขาได้ศึกษาวิจัยในเรื่องของทัศนคติของบุคคลที่พอใจในการทำงานและไม่พอใจในการทำงาน พบว่าปัจจัยที่ทำให้บุคคลพอใจในการทำงานนั้นประกอบด้วยปัจจัย ดังนี้

1. การที่สามารถทำงานได้บรรลุผลสำเร็จ
2. การที่ได้รับการยกย่องนับถือเมื่อทำงานสำเร็จ
3. ลักษณะเนื้อหาของงานนั้นเป็นสิ่งที่น่าสนใจ
4. การที่ได้มีโอกาสพัฒนาความรู้และความสามารถในการทำงาน
5. ความก้าวหน้าในการทำงาน ส่วนปัจจัยที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมของงานที่เป็นสิ่งที่ทำให้บุคคลเกิดความไม่พอใจประกอบด้วยปัจจัย ดังนี้

5.1 นโยบายและการบริหารขององค์กร
5.2 การควบคุมการบังคับบัญชา
5.3 สภาพการทำงาน
5.4 ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในทุกระดับหน่วยงาน
5.5 ค่าตอบแทน
5.6 สถานภาพ
5.7 การกระทบกระเทือนต่อชีวิตส่วนตัว
5.9 ความปลอดภัย

สมยศ นาวีการ (2529, น. 5) ได้กล่าวถึงแนวความคิดที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพในการทำงานปฏิบัติงานในองค์กร โดยเสนอปัจจัย 7 ประการ คือ

1. กลยุทธ์ (Strategy) กลยุทธ์เกี่ยวกับการกำหนดภารกิจ การพิจารณาจุดอ่อนจุดแข็งในองค์กร
2. โครงสร้าง (Structure) โครงสร้างองค์กรที่เหมาะสมจะช่วยในการปฏิบัติงาน
3. ระบบ (System) ระบบองค์กรที่จะบรรลุเป้าหมาย
4. แบบ (Style) แบบการบริหารของผู้บริหารเพื่อที่จะบรรลุเป้าหมายขององค์กร
5. บุคลากร (Staff) ผู้ร่วมองค์กร
6. ความสามารถ (Skill)
7. ค่านิยม (Shared Values)

Becker & Neuhauser (1975, อ้างถึงใน คทาวุธ พรหมายน, 2545, น. 12) ได้เสนอตัวแบบจำลองเกี่ยวกับประสิทธิภาพขององค์กร (model of organization efficiency) โดยกล่าวว่าประสิทธิภาพขององค์การนอกจากจะพิจารณาถึงทรัพยากร เช่น คน เงิน วัสดุ ที่เป็นปัจจัยนำเข้าและผลผลิตขององค์การ คือ การบรรลุเป้าหมายแล้วองค์การในฐานะที่เป็นองค์กรในระบบเปิด (Open System) ยังมีปัจจัย ประกอบอีกดังแบบจำลองในรูปสมมติฐาน ซึ่งสามารถสรุปได้ ดังนี้

1. หากสภาพแวดล้อมในการทำงานขององค์การนั้น มีความซ้ำซ้อนต่ำ (Low Task Environment Complexity) หรือมีความแน่นอน (Certain) มีการกำหนดระเบียบ ปฏิบัติในการทำงานขององค์การอย่างละเอียดถี่ถ้วนแล้ว แน่ชัดว่าจะนำไปสู่ความมีประสิทธิภาพขององค์การมากกว่าองค์การที่มีสภาพแวดล้อมในการทำงานยุ่งยาก และซับซอนสูง (High Task Environment Complexity) หรือมีความไม่แน่นอน (Uncertain)
2. การกำหนดระเบียบปฏิบัติชัดเจนเพื่อเพิ่มผลการทำงานที่มองเห็นได้มีผลทำให้ประสิทธิภาพมากขึ้นด้วย

3. ผลการทำงานที่มองเห็นได้สัมพันธ์ในทางบวกกับประสิทธิภาพ

4. หากพิจารณาควบลู่กันไปจะปรากฏว่าการกำหนดระเบียบปฏิบัติอย่างชัดเจนและผลการทำงานที่สามารถมองเห็นได้จะมีความสัมพันธ์มากขึ้นต่อประสิทธิภาพมาก กว่าตัวแปรแต่ละตัวตามลำพัง

เบ็คเกอร์ และนิวเฮาเซอร์ ยังชี้ออีกว่าการสามารถมองเห็นผลการทำงานขององค์กรได้ (visibility consequences) และมีความสัมพันธ์ของประสิทธิภาพขององค์กร เพราะองค์กรสามารถทดลองและเลือกระเบียบการปฏิบัติได้ซึ่งระเบียบการปฏิบัติและผลการปฏิบัติงานจะมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน แคทซ์ และคาฮ์น (Katz & Kahn, 1978, pp. 232-240) ซึ่งเป็นนักทฤษฎีที่ศึกษาองค์กรระบบเปิด (open system) เช่นกันก็ได้ศึกษาในเรื่องปัจจัยที่สำคัญต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานซึ่งเขากล่าวว่าประสิทธิภาพ คือ ส่วนประกอบที่สำคัญของ ประสิทธิผลประสิทธิภาพขององค์การ ถ้าจะวัดจากปัจจัยนำเข้าเปรียบเทียบกับผลผลิต ที่ได้จะทำให้การวัดประสิทธิภาพคลาดเคลื่อน จากความเป็นจริงขององค์กร หมายถึง การบรรลุเป้าหมาย (Goal-Attainment) ขององค์กรในการบรรลุเป้าหมายขององค์กร ปัจจัยต่าง ๆ คือ การฝึกอบรมประสบการณ์ความผูกพัน ยังมีความสำคัญต่อประสิทธิภาพในองค์กรด้วย

มาโนช สุขฤกษ์ และคณะ (2544); สถิต คำลาเลี้ยง (2544, น. 18-19) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่จะก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานว่า ประกอบด้วยปัจจัยหลัก 3 ปัจจัยด้วยกัน คือ

1. ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่
   - 1.1 เพศ
   - 1.2 จำนวนสมาชิกในครอบครัว
   - 1.3 อายุ
   - 1.4 ระยะเวลาในการทำงาน
   - 1.5 สติปัญญา
   - 1.6 ระดับการศึกษา
   - 1.7 บุคลิกภาพ
2. ปัจจัยที่ได้รับมาจากงาน ได้แก่
   - 2.1 ชนิดของงาน
   - 2.2 ทักษะความชำนาญ
   - 2.3 สถานภาพทางอาชีพ
   - 2.4 สถานภาพทางภูมิศาสตร์
   - 2.5 ขนาดของธุรกิจ
3. ปัจจัยที่ควบคุมได้โดยฝ่ายบริหาร ได้แก่
   - 3.1 ความมั่นคง
   - 3.2 รายได้
   - 3.3 สวัสดิการ
   - 3.4 โอกาสก้าวหน้าในงาน
   - 3.5 สภาพการทำงาน

3.6 ผู้ร่วมงาน

3.7 ความรับผิดชอบ

3.8 การจัดการ

สมพงษ์ เกษมสิน (2519, น. 271-273) กล่าวถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อบุคคลในการทำงาน ประกอบด้วย ได้แก่ 1) มีกิจกรรมทั้งในและนอกเวลา 2) การรับรู้ถึงสถานการณ์ต่าง ๆ 3) มีความปรารถนา 4) กลุ่มอ้างอิง 5) เพศ 6) เบื้องหลังวัฒนธรรม 7) การศึกษาของบุคคล 8) ประสบการณ์การเรียนรู้ และ 9) ห้วงระยะเวลาในการทำงาน

นฤมล กิตตะยานนท์ (2527) และคฑาวุธ พรหมายน (2545, น. 15-16) ได้เสนอว่า การปฏิบัติงานของแต่ละคนจะถูกกำหนดโดย 3 ส่วน ดังนี้

1. คุณลักษณะเฉพาะส่วนบุคคล (Individual Attributes) แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

1.1 Demographic Characteristics เป็นลักษณะที่เกี่ยวกับ เพศ อายุ เชื้อชาติเผ่า

1.2 Competence Characteristics เป็นลักษณะที่เกี่ยวกับความรู้ความสามารถ ความถนัดและความชำนาญของบุคคลซึ่งคุณลักษณะเหล่านี้จะได้มาจากการศึกษาอบรม และสั่งสมประสบการณ์

1.3 Psychological Characteristics เป็นคุณลักษณะทางด้านจิตวิทยา ซึ่งได้แก่ ทัศนะคติ ค่านิยม การรับรู้ในเรื่องต่าง ๆ รวมทั้งบุคลิกภาพของแต่ละบุคคลด้วย

2. ระดับความพยายามในการทำงาน (Work Effort) จะเกิดขึ้นจากการมีแรงจูงใจในการทำงาน ได้แก่ ความต้องการ แรงผลักดันอารมณ์ความรู้สึก ความสนใจ ความตั้งใจ เพราะว่าคนที่มีแรงจูงใจในการทำงานสูงจะมีความพยายามที่จะอุทิศกำลังกายและกำลังใจให้แก่การทำงานมากกว่าผู้ที่มีแรงจูงใจในการทำงานต่ำ

3. แรงสนับสนุนจากองค์การหรือหน่วยงาน (Organization Support) ซึ่งได้แก่ ค่าตอบแทน ความยุติธรรม การติดต่อสื่อสาร และวิธีการที่จะมอบหมายงานซึ่งมีผลต่อกำลังใจผู้ปฏิบัติงาน

สรุปได้ว่า ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของแต่ละบุคคลเกิดจากสภาพภูมิหลังของแต่ละคนที่ไม่เหมือนกัน สภาพร่างกายและจิตใจ การศึกษา ความรู้ความสามารถ ความถนัดต่าง ๆ โดยมีปัจจัยสนับสนุนให้เกิดความแตกต่างจากการประเมินของผู้บังคับบัญชาแล้วให้คะแนนออกมาในระดับต่ำปานกลางและระดับสูง ซึ่งมีผลต่อการปรับเปลี่ยนวิธีการทำงานให้ข้าราชการผู้นั้นมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานที่มากขึ้นเรื่อย ๆ

2.6 แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการปกครองท้องถิ่น

จุดมุ่งหมายสำคัญของการปกครองท้องถิ่น คือการที่รัฐต้องการเสริมสร้างความเป็นประชาธิปไตยให้มีความมั่นคง ต้องการให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง ซึ่งเป็นการแบ่งเบาภาระของรัฐ และเพื่อให้มีการพัฒนาท้องถิ่นตรงกับความต้องการของประชาชนในหลายมิติ เช่น การพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐาน การพัฒนาด้านเศรษฐกิจ การพัฒนาด้านการเมืองการปกครอง

การพัฒนาด้านการศึกษา การพัฒนาด้านสุขภาพ การพัฒนาด้านศิลปวัฒนธรรม แต่อย่างไรก็ตามด้วยสาเหตุที่ประเทศไทยได้มีการจัดระบบการปกครองท้องถิ่นไว้ถึง 5 ลักษณะ คือ เทศบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบลกรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยา ซึ่งตามกฎหมายการจัดตั้งองค์กรการปกครองท้องถิ่นแต่ละรูปแบบดังกล่าว ได้บัญญัติให้ประชาชนในท้องถิ่นสามารถมีส่วนร่วมในทางการเมืองท้องถิ่นแตกต่างกันออกไปตามแนวคิดของการจัดตั้งองค์กรปกครองท้องถิ่นรูปแบบ

2.6.1 แนวคิดการมีส่วนร่วมทางการเมือง

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนมีความสำคัญในการสร้างประชาธิปไตยและธรรมาภิบาลอย่างยั่งยืนผ่านการมีส่วนร่วมจากประชาชน นอกจากนี้ การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ยังเป็นการสร้างความมั่นใจว่าเสียงของประชาชนจะมีการรับฟังและสนองต่อความต้องการของประชาชนเพื่อให้เกิดประโยชน์และมีประสิทธิภาพสูงสุดต่อประชาชน (อำนวย บุญรัตนไมตรี, วัฒนา นนทชิต และธณกฤษ งามมีศรี, 2559, น. 116) ซึ่งนักวิชาการหลายสำนักได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่สำคัญดังนี้

1. การมีส่วนร่วม หมายถึง การเข้าไปเกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งผู้นำหรือผู้บังคับบัญชาการเข้าไปมีเสียงในการกำหนดนโยบายและการนำนโยบายไปปฏิบัติ รวมทั้งการเข้าไปมีส่วนร่วมในการพิจารณาดูผลกระทบของนโยบายเพื่อนำมาแก้ไข ปรับปรุงเป็นนโยบายใหม่ครั้งต่อไปด้วย (ติน ปรัชญาพฤทธิ์, 2527, น. 41)

2. การมีส่วนร่วม เป็นกระบวนการซึ่งบุคคลมีโอกาสแสดงทัศนะและเข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีผลต่อชีวิตความเป็นอยู่ รวมทั้งการนำความคิดเห็นดังกล่าวไปประกอบการพิจารณากำหนดนโยบายและการตัดสินใจ เป็นการสื่อสารในระบบเปิด กล่าวคือเป็นการสื่อสารสองทางทั้งเป็นทางการและไม่เป็นทางการประกอบไปด้วย การแบ่งสรรข้อมูลร่วมกันและเป็นการเสริมสร้างความสามัคคีรวมทั้งเป็นการพัฒนาความเชี่ยวชาญและความคิดสร้างสรรค์ (ถวิลวดี บุรีกุล, 2548, น. 1-2)

3. กระบวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองท้องถิ่นของประชาชน ได้แก่ การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน ส่วนแรกคือ การมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งผู้แทนท้องถิ่น ส่วนที่สอง คือ การมีส่วนร่วมในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ส่วนแรก การมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งผู้แทนท้องถิ่น แบ่งออกเป็น 3 ระยะ คือ

ระยะที่ 1 ก่อนการเลือกตั้ง

ระยะที่ 2 ระหว่างการเลือกตั้ง

ระยะที่ 3 หลังการเลือกตั้ง

ส่วนที่สอง การมีส่วนร่วมของประชาชนในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประชาชนสามารถมีส่วนร่วมในการกำกับดูแลการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อาจจะโดยประชาชนกลุ่มองค์กร ชุมชน โดยการคอยตรวจสอบพฤติกรรมของสมาชิกสภาท้องถิ่น ที่ประชาชนให้ความไว้วางใจเลือกเข้ามาให้ทำประโยชน์แก่ประชาชนเข้าร่วมรับฟังการประชุมสภาท้องถิ่นอย่างสม่ำเสมอ ขอรับทราบข้อมูลข่าวสารจากคณะกรรมการบริหารท้องถิ่น หากเห็นว่าทำงานไม่โปร่งใสคอยตรวจสอบแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นว่าตรงกับปัญหาความเดือดร้อน ของประชาชนหรือไม่ ตรวจสอบการจัดทำข้อบังคับงบประมาณรายจ่ายประจำปีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ตรวจสอบติดตามการก่อสร้างโครงการและการใช้จ่ายงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คัดค้านข้อบังคับหรือมติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (สถาบันพระปกเกล้า, 2545, น. 18-21)

4. การมีส่วนร่วมนัยที่เป็นทางการเมือง หมายถึง การขับเคลื่อนด้วยเกิดพลังอำนาจที่มาจากฐานรากคือ ประชาชน เพื่อรักษาผลประโยชน์ของชุมชน สังคม และประเทศชาติผ่านการกระจายอำนาจจากส่วนกลางมาสู่ท้องถิ่น เพื่อให้คนในท้องถิ่นสามารถกำหนดความต้องการและอนาคตของตนเองได้ (สุพัตรา ยอดสุรางค์, 2558, น. 37)

5. การมีส่วนร่วม หมายถึง การเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้อง การได้รับความยินยอมให้เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในกระบวนการตัดสินใจ การเข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินผลหรือการเป็นบุคคลหนึ่งที่ได้รับการปรึกษาหารือเมื่อเกิดปัญหาต่าง ๆ จากคำจำกัดความของคำว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองดังกล่าว มีนัยไปในทิศทางเดียวกัน คือ การมีส่วนร่วมทางการเมืองต้องมีพื้นฐานของการมีส่วนร่วมที่สำคัญ คือ ประชาชนต้องมีส่วนร่วมในการเลือกผู้นำ ประชาชนสามารถร่วมกำหนดนโยบายของท้องถิ่นชุมชนที่ตนเองอาศัย ประชาชนสามารถร่วมกันตรวจสอบการบริหารของผู้นำ

2.6.2 การมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยการเสนอนโยบาย

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในมิติของการเสนอนโยบายปรากฏในรูปแบบของการเสนอร่างกฎหมายระดับท้องถิ่น ซึ่งประชาชนอาจสามารถเสนอต่อสภาท้องถิ่นโดยตรงหรือโดยทางอ้อมโดยการเสนอกฎหมายท้องถิ่น โดยสมาชิกสภาท้องถิ่นก็ได้ ดังนี้

2.6.2.1 พระราชบัญญัติเทศบาล

2.6.2.2 พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด

2.6.2.3 พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล

2.6.2.4 พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร

2.6.2.5 พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการเมืองพัทยา

2.6.3 การมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยการตรวจสอบการบริหารงานท้องถิ่น

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในด้านของการตรวจสอบการบริหารงานท้องถิ่นปรากฏอยู่ในรูปแบบทางอ้อม โดยกฎหมายบัญญัติให้สภาท้องถิ่นเป็นองค์กรในการตรวจสอบหรือถ่วงดุลอำนาจของฝ่ายบริหาร รวมทั้งบัญญัติให้องค์กรในระดับอำเภอและระดับจังหวัดคือนายอำเภอหรือผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้ตรวจสอบการบริหารงานท้องถิ่น การตรวจสอบการบริหารงานท้องถิ่น อาจเป็นการตรวจสอบการตรากฎหมายท้องถิ่น ตรวจสอบการใช้งบประมาณ ตรวจสอบการบริการสาธารณะ

สรุปได้ว่า หน่วยงานภาครัฐควรเปิดโอกาสให้กับประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง ไม่ว่าจะเป็นการเมืองระดับชาติหรือระดับท้องถิ่นเพื่อปกครองท้องถิ่นของตนเองผ่านการใช้กฎหมายเป็นเครื่องมือและกลไกสำคัญในการขับเคลื่อน เช่น ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องด้านการสมัครเป็นสมาชิกของท้องถิ่น การเป็นผู้บริหาร การมีส่วนร่วมในการถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่นเมื่อมีความผิด การแถลงนโยบายสำหรับผู้บริหารท้องถิ่น การนำเสนอเชิงนโยบายผู้บริหารท้องถิ่น รวมถึงการออกนโยบายต่าง ๆ และการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบผู้บริหารท้องถิ่นเพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างโปร่งใสยุติธรรมภายใต้หลักธรรมาภิบาล

2.7 แนวคิดเกี่ยวกับประชาธิปไตย

ประชาธิปไตย เป็นรูปแบบการปกครองที่ถือว่าประชาชนมีอำนาจสูงสุด การเลือกตั้งก็เป็นรูปแบบหนึ่งของการได้มาซึ่งระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย แต่การเลือกตั้งในระบอบประชาธิปไตยจะต้องเป็นการเลือกตั้งที่บริสุทธิ์ยุติธรรมปราศจากการซื้อเสียงการศึกษาเรื่องรูปแบบและวิธีการซื้อเสียงของผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ต้องเรียนรู้ถึงแนวคิดเกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตยว่าการปกครองระบอบนี้ คือการปกครองที่ชอบธรรม และ “ต้องกระตุ้นเร่งเร้าให้ประชาชนเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองตลอดจนการใช้วิถีประชาธิปไตยในชีวิตประจำวัน ทั้งในสถานศึกษา สถานที่ทำงาน ครอบครัวและชุมชนโดยกระทำอย่างต่อเนื่อง” (ปริญญา นาคฉัตรีย์, 2547, น. 95)

นักทฤษฎีหลายท่านได้เน้นถึงการยอมรับสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาค และการมีความรับผิดชอบในการบริหารประเทศชาติ โดยถือว่าอำนาจสูงสุดในการปกครองมาจากประชาชน โดยประชาชนจะเลือกผู้แทนเข้าไปดำเนินการบริหารบ้านเมืองแทนตน ซึ่งตามความคิดของนักทฤษฎีประชาธิปไตย เช่น จอห์นล็อค และโธมัส เจฟเฟอร์สัน (John Locks and Thomas Jefferson) มีแนวคิดว่าประชาชนมีความเสมอภาคกันและมีความสามารถที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารงานปกครองประเทศชาติ แต่เมื่อประชาชนมีมากขึ้น จึงต้องมีการเลือกผู้แทนเป็นตัวแทนของประชาชนไปเป็นปากเสียงแทนประชาชน อย่างไรก็ตามการมีส่วนร่วมของประชาชนในระบอบประชาธิปไตย บางรูปแบบยังไม่มีหรือมีน้อยมากในสังคมประชาธิปไตย ขึ้นอยู่กับขนบธรรมเนียมและประเพณีของแต่ละประเทศ

Held (1987) ได้รวมแนวคิดเห็น ไลเบอรอล (Liberal) และมาร์กซิส (Marxist) เข้าด้วยกันและให้ความหมายว่า แต่ละบุคคลควรมีเสรีภาพ และความเท่าเทียมกันในการกำหนดแนวทางของชีวิตของตนเอง นั่นคือพวกเขาควรจะมีความพอใจกับสิทธิที่เท่าเทียมกันในกรอบ และโอกาสที่ให้แก่พวกเขา ตราบใดที่ไม่ไปละเมิดสิทธิของผู้อื่น

Dahl (1971, p. 13, อ้างถึงใน วิวัฒน์ เอี่ยมไพรวัน, 2552) ได้ให้คำจำกัดความว่าประชาธิปไตยเป็นระบอบการเมืองระบอบหนึ่งที่ทางรัฐบาลต้องตอบสนองความชอบของประชาชนที่ถือว่าเป็นความเท่าเทียมของการเมือง ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญของประชาธิปไตย ผู้อื่นในระบอบประชาธิปไตยตามแนวคิดของผู้วิจัยเห็นว่า การเลือกตั้งที่บริสุทธิ์จะต้องปราศจากการซื้อเสียง เพราะผู้สมัครที่ซื้อเสียงหรือมีการทุจริต เข้ามาสู่ตำแหน่งทางการเมืองด้วยรูปแบบและวิธีการอื่น เป็นการทำลายระบอบประชาธิปไตย อย่างหาที่ติไม่ได้

2.7.1 ความหมายของประชาธิปไตย

ประชาธิปไตย (Democracy) อาจแยกได้เป็น 2 คำคือ “ประชา” (Demos) หมายถึงประชาชนกับ "อธิปไตย" หมายถึง อำนาจสูงสุด ประชาธิปไตยจึงหมายถึง ระบอบการปกครองที่อำนาจสูงสุดเป็นของประชาชน ตรงกับคำในภาษาอังกฤษว่า “democracy” เป็นลักษณะการปกครองที่ถือพลเมืองของสังคมเป็นใหญ่หรืออำนาจที่แท้จริงเป็นของประชาชนผ่านการเลือกตั้งให้ผู้แทนเข้าไปทำหน้าที่แทนตนเองภายใต้ระบอบประชาธิปไตย คือ การมีสิทธิเสรีภาพในการชุมนุม การไม่พูด และการไม่แบ่งแยก เพราะทุกคนมีความเสมอภาค สิทธิพลเมือง ความยินยอม สิทธิในการมีชีวิตและสิทธิฝ่ายข้างน้อย นอกจากนี้ ประชาธิปไตยยังทำให้ทุกฝ่ายตระหนักถึงผลประโยชน์ของตน

และแบ่งอำนาจจากกลุ่มคนมาเป็นชุดกฎเกณฑ์แทน ประชาธิปไตยแบ่งออกได้เป็นสองประเภทหลัก ประเภทแรกเริ่มปรากฏขึ้นในนครรัฐกรีกโบราณบางแห่งช่วงศตวรรษที่ 5 ก่อนคริสตกาล โดยเฉพาะอย่างยิ่งในนครรัฐเอเธนส์ เรียกประชาธิปไตยทางตรง ซึ่งพลเมืองทุกคนมีสิทธิพิจารณากลั่นกรองและวินิจฉัยกฎหมาย ประเภทที่สองเป็นประชาธิปไตยแบบมีผู้แทน โดยสาธารณะออกเสียงในการเลือกตั้งและเลือกผู้แทนตนไปทำหน้าที่ในรัฐสภา เช่น ระบบรัฐสภาและระบบประธานาธิบดี สำหรับประชาธิปไตยเสรีนิยมซึ่งเป็นประชาธิปไตยที่พบกันแพร่หลายนั้น การใช้อำนาจของฝ่ายข้างมากจะอยู่ภายใต้กรอบประชาธิปไตยแบบมีผู้แทน แต่รัฐธรรมนูญมีการตรวจสอบและถ่วงดุลอำนาจของฝ่ายข้างมาก กับทั้งคุ้มครองสิทธิของฝ่ายข้างน้อย ซึ่งพลเมืองทุกคนย่อมมีสิทธิบางประการ เช่น เสรีภาพในการชุมนุมและการพูด การวินิจฉัยสั่งการส่วนใหญ่ใช้การถือเสียงข้างมากเป็นเกณฑ์ แต่บางอย่างใช้คะแนนเสียงข้างมากพิเศษหรืออาจถึงขั้นเสียงเอกฉันท์ เพื่อให้ประเด็นที่ละเอียดอ่อนมีความชอบธรรมมากขึ้น ถึงแม้ปัจจุบันประเทศส่วนใหญ่ในโลกใช้ประชาธิปไตยทางอ้อม แต่กระบวนการบางอย่างยังเป็นประชาธิปไตยทางตรง เช่น การลงประชามติ การเลือกคณะลูกขุนในศาล การเข้าชื่อเสนอกฎหมายหรือถอดถอนผู้ได้รับเลือกตั้ง เป็นต้น ประชาธิปไตยถือกำเนิดขึ้นอย่างเป็นทางการในกรีซโบราณ แต่วิธีปฏิบัติแบบประชาธิปไตยปรากฏในสังคมอยู่ก่อนแล้ว รวมทั้งเมโสโปเตเมีย ฟินีเซีย และอินเดีย วัฒนธรรมอื่นหลังกรีซได้มีส่วนสำคัญต่อวิวัฒนาการของประชาธิปไตย เช่น โรมโบราณ ยุโรปและอเมริกาเหนือและใต้ ประชาธิปไตยแบบโบราณซึ่งพลเมืองชายมากน้อยต่างกันมีสิทธิทางการเมืองนั้นค่อย ๆ หมดไปในช่วงปลายสมัยโบราณ มโนทัศน์ประชาธิปไตยแบบมีผู้แทนเกิดขึ้นส่วนใหญ่จากแนวคิดและสถาบันซึ่งได้มีการพัฒนาระหว่างยุคกลางของทวีปยุโรปและยุคภูมิหลังการปฏิวัติอเมริกาและการปฏิวัติฝรั่งเศสจนมาถึงช่วงหลังสงครามเย็น ประชาธิปไตยถูกเรียกว่า “ระบอบการปกครองสุดท้าย” และแพร่หลายอย่างมากไปทั่วโลก ประชาธิปไตยแตกต่างจากระบอบการปกครองที่อำนาจอธิปไตยอยู่กับบุคคลคนเดียว เช่น สมบูรณาญาสิทธิราชย์ หรือที่อำนาจอธิปไตยอยู่กับคณะบุคคลจำนวนน้อย เช่น คณาธิปไตย กระนั้นระบอบที่ตรงข้ามกับประชาธิปไตยเหล่านี้ยังสืบทอดมาแต่ปรัชญากรีก และปัจจุบันยิ่งดูเคลือบคลุมมากขึ้น เพราะรัฐบาลร่วมสมัยต่างมีส่วนที่เป็นประชาธิปไตย คณาธิปไตยและราชาธิปไตยผสมกัน ทินพันธุ์ นาคะตะ (2555, น. 46); ฐปนรรต พรหมอินทร์ และจุมพล หนิมพานิช, (2549, น. 111) ได้สรุปหลักการสำคัญของการปกครองระบอบประชาธิปไตยไว้ ดังนี้ 1) การปกครองแบบประชาธิปไตย ถือหลักว่า ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยหรืออำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศ โดยประชาชนเป็นผู้ใช้อำนาจในการออกกฎหมายโดยผ่านสภานิติบัญญัติ ประชาชนเป็นผู้ใช้อำนาจ โดยผ่านทางฝ่ายบริหารและประชาชนเป็นผู้ใช้อำนาจตุลาการผ่านศาล การใช้อำนาจเหล่านี้ได้มาจากความยินยอมของประชาชน ฉะนั้น เจ้าหน้าที่ของรัฐจึงต้องรับผิดชอบต่อประชาชนผู้บริหาร ทั้งนี้เพราะการปกครองระบอบประชาธิปไตยต้องยึดมั่นในความสำคัญของบุคคล ในความเสมอภาคและเสรีภาพของมนุษย์ 2) การปกครองระบอบประชาธิปไตยจะต้องมีวิธีการ คือ มีข้อกำหนดเกี่ยวกับการเลือกผู้นำฝ่ายต่าง ๆ รวมทั้งมีวิธีการควบคุมการใช้อำนาจของผู้นำเหล่านั้น ประชาชนมีบทบาทในการปกครองคือการเลือกตั้งรัฐบาล จึงเป็นหน่วยการปกครองที่กำหนดระเบียบปฏิบัติต่าง ๆ เกี่ยวกับการได้มาซึ่งอำนาจการตัดสินใจตามแบบประชาธิปไตย 3) ประชาธิปไตย มีความมุ่งหมายเพื่อผลประโยชน์ของประชาชนส่วนรวมเพราะหลักการของประชาธิปไตยต้องคำนึงถึงประชาชน

ไม่ใช่เพื่อผู้มีอำนาจกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งโดยเฉพาะ “และรัฐบาลที่ดีจะต้องยึดหลักการปกครองโดยคำนึงถึงความสุขของประชาชนเป็นสำคัญ”

2.7.2 ประเภทของประชาธิปไตย

ประเภทของประชาธิปไตย จำแนกได้เป็น 2 ประเภท คือ

2.7.2.1 ประชาธิปไตยทางตรง ประชาธิปไตยแบบนี้ต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมและมีบทบาทในการปกครองตนเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการกำหนดนโยบายและการตัดสินปัญหาของประเทศ

2.7.2.2 ประชาธิปไตยทางอ้อม (ประชาธิปไตยโดยตัวแทน) ประชาชนทำหน้าที่เลือกผู้แทนไปทำหน้าที่ใช้อำนาจอธิปไตยแทนตนถือว่าเป็นการปกครองโดยประชาชน โดยยึดหลักเจตนารมณ์ของฝ่ายเสียงข้างมากอันเป็นผลมาจากการเลือกตั้งนั่นเอง ประชาธิปไตยแบบนี้นิยมใช้กันอย่างแพร่หลาย

Abraham Lincoln ได้นิยามความหมายของการปกครองในระบอบประชาธิปไตยไว้ว่า “เป็นการปกครองของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน” ดังนั้นโดยหลักของการปกครองระบอบประชาธิปไตยนี้ยึดถือการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน สำหรับประชาชนจะไปมีส่วนร่วมในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอย่างไรบ้างนั้นขึ้นอยู่กับประเภทของประชาธิปไตยที่ประเทศนั้น ๆ นำมาใช้ ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกได้นำการปกครองระบอบประชาธิปไตยมาใช้เป็นหลักในการปกครองประเทศ ส่วนใหญ่ใช้ประชาธิปไตยทางอ้อม ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยอันเป็นอำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศผู้ปกครองบ้านเมืองจะต้องมาจากความยินยอม และได้รับฉันทานุมัติจากประชาชนส่วนใหญ่โดยผ่านกระบวนการของการเลือกตั้ง การเลือกตั้งจึงเปรียบเสมือนหัวใจของการปกครองในระบอบประชาธิปไตยที่ให้ปวงชนในฐานะเจ้าของอำนาจอธิปไตยมีบทบาททางการเมืองโดยตรง การเลือกตั้งจึงเป็นกลไกและกระบวนการทางการเมืองที่สำคัญยิ่งของการดำรงไว้ซึ่งเจตนารมณ์ของประชาชน และ “จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องปลูกฝังวิถีชีวิตและ วัฒนธรรมการเมืองแบบประชาธิปไตยให้กับประชาชนทุกคน นับแต่วัยเด็กและทุกวัยต้องเริ่มจากสถาบันครอบครัวและร่วมมือกับสถาบันการศึกษาและทุกองค์กรในสังคม การปลูกฝังในเรื่องดังกล่าวมิใช่เฉพาะเรื่องของการเมืองเท่านั้น แต่ต้องมีความเกี่ยวโยงกับทุกเรื่อง ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมด้วย” (ฐปนรรต พรหมอินทร์ และจุมพล หนิมพานิช, 2549, น. 119)

2.7.3 การเลือกตั้งกับระบอบประชาธิปไตย

การเลือกตั้งเลือกผู้แทนราษฎรมีผลสำคัญทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยหลายประการ คือ 1) เป็นการกำหนดผู้ที่สมควร จะดำรงตำแหน่งสำคัญทางการเมือง ได้แก่ ผู้สมัครรับเลือกตั้งในระดับต่าง ๆ ได้แก่ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาจังหวัด สมาชิกสภาเทศบาล และสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล และนักการเมืองผู้ทำหน้าที่บริหารระดับท้องถิ่น เพราะบุคลากรทางการเมืองที่ประชาชนเลือกตั้งเข้ามาจะมีคุณภาพดีหรือเลวก็ขึ้นอยู่กับคุณภาพของผู้เลือกตั้งเป็นสำคัญ 2) เป็นการสร้างความชอบธรรมให้แก่ระบอบการเมืองการปกครองเนื่องจากการเลือกตั้งเป็นการแสดงออกซึ่งเจตนารมณ์ของประชาชนในรูปแบบของการจัดตั้งและเปลี่ยนแปลงรัฐบาล การเปลี่ยนแปลงรัฐบาลหรือผู้ปกครองจึงเป็นการกระทำโดยสันติ ทำให้รัฐบาลนั้นเป็นรัฐบาลในนามของประชาชน ทำให้ประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยเกิดความผูกพันอยู่กับนโยบายต่าง ๆ

ของรัฐบาลที่ตนเลือกขึ้นไป เป็นกลไกเชื่อมโยง สะท้อนทัศนคติของประชาชนต่อนโยบายของรัฐบาล ในกรณีของ “ระบบการเมืองไทย เป็นเรื่องของการต่อสู้แข่งขันเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจการเมือง และชนชั้นนำที่เข้าสู่เวทีอำนาจมักเป็นบุคคลที่มีความได้เปรียบในการเข้าสู่อำนาจในการเลือกตั้งทางใดทางหนึ่งหรือหลายทาง” (วิวัฒน์ เอี่ยมไพรวัน, 2552)

การปกครองในระบอบประชาธิปไตยในปัจจุบันจะขาดเสียซึ่งกระบวนการเลือกตั้งไม่ได้ เพราะถ้าการจัดการปกครองที่ไม่มีการเลือกตั้งโดยประชาชนได้ใช้สิทธิทางการเมืองในการออกเสียงลงคะแนนเลือกตัวแทนของตนเข้าไปทำงานบริหารประเทศแล้วก็จะถือว่าเป็นการปกครองแบบเผด็จการเท่านั้น ฉะนั้นการเลือกตั้งจึงเป็นขั้นตอนที่สำคัญและจำเป็นกับระบบการเมืองแบบประชาธิปไตย การเลือกตั้งเป็นเงื่อนไขที่สำคัญที่สุดประการหนึ่งของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย เพราะการเลือกตั้งเป็นการแสดงออกถึงเจตนารมณ์ของประชาชน ผู้เป็นเจ้าของประเทศในอันที่จะมอบความไว้วางใจให้ตัวแทนปวงชนไปใช้อำนาจแทนตน การออกเสียงเลือกตั้งเป็นสิทธิขั้นมูลฐานของมนุษย์ โดยเฉพาะในสังคมประชาธิปไตยอันจะเห็นได้เด่นชัดจากบทบัญญัติข้อ 21 (1) แห่งปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights) พอสรุปใจความสำคัญได้ว่า “เจตจำนงของประชาชนย่อมเป็นมูลฐานแห่งอำนาจของรัฐบาลหรือผู้ปกครอง เจตจำนงดังกล่าวต้องแสดงออกโดยการเลือกตั้งสุจริตซึ่งจัดขึ้นเป็นครั้งคราวตามกำหนดเวลาด้วยการลงคะแนนเสียงของชายหญิง โดยถือหลักคนละหนึ่งเสียงเท่ากัน และการกระทำด้วยวิธีการลับด้วยวิธีการอื่นใดที่จะรับประกันให้การลงคะแนนเสียงเลือกตั้งเป็นไปได้โดยเสรีประชาชนมีความจำเป็นมีความต้องการและมีความเดือดร้อนอะไร ประชาชนจะได้มีโอกาสแสดงความจำนงเหล่านั้นผ่านผู้แทนราษฎรในระดับชาติ หรือในระดับท้องถิ่นก็ได้ผู้แทนตนเองเข้าไปทำหน้าที่ผ่านนโยบายอุดมการณ์แห่งพรรคการเมืองของตนอย่างชัดแจ้ง ถ้าไม่มีการเลือกตั้งประชาชนก็ต้องใช้วิธีการอื่นตามรัฐธรรมนูญ แต่ขบวนการเลือกตั้งจะเป็นวิธีการหนึ่งที่จะให้ผู้มีความคิดเกี่ยวกับการเมืองการปกครอง จะได้แสดงออกเพื่อให้รัฐบาลหรือผู้บริหารได้รับทราบแล้วนำมาพิจารณาเพื่อดำเนินงานในเรื่องที่สามารถจะทำได้ โดยเฉพาะแนวคิดของประชาธิปไตยในเรื่องการเลือกตั้งว่าการเลือกตั้งในระบอบประชาธิปไตยจะต้องเป็นการเลือกตั้งบริสุทธิ์ยุติธรรมปราศจากการซื้อเสียง

2.8 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการทุจริต

คำว่า “การทุจริต” หมายถึง การโกง คดโกง ฉ้อโกง (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตสถาน พ.ศ. 2542 น. 534) คำที่มีความหมายเดียวกับการทุจริต ได้แก่ การฉ้อราษฎร์

ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดน่าน (2563, น. 2) ให้ทัศนะว่า การทุจริตในความรู้สึกของคนทั่วไป คือ มะเร็งร้ายบ่อนทำลายชาติ ในทางกฎหมายการทุจริต นับเป็นอาชญากรรมร้ายแรง ตลอดเวลาที่ผ่านมาได้มีความพยายามที่จะใช้กลไกของรัฐในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อขจัดสิ่งเลวร้ายดังกล่าว ไม่ว่าในรูปแบบของการออกกฎหมาย ระเบียบ ข้อกำหนดข้อบังคับ จรรยาบรรณ หรือในรูปแบบอื่น ๆ การสร้างองค์กรต่าง ๆ ขึ้นมาปราบปราม ไม่ว่าจะอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของฝ่ายราชการประจำ หรือฝ่ายการเมืองหรือแม้แต่กำหนดให้อยู่ในรูปแบบขององค์กรอิสระก็ตาม จะเห็นได้ว่ามาจนถึงทุกวันนี้ ความมุ่งหมายในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตประพฤติมิชอบ

ยังไม่เป็นผลเท่าที่ควร ในขณะที่การทุจริตประพฤติมิชอบนั้นได้มีพัฒนาการ ทั้งวิธีการเทคนิครูปแบบไปมากมายและก่อให้เกิดความเสียหายแก่ประโยชน์ของชาติแต่ละครั้งนับเป็นจำนวนเงินมากมายมหาศาล กลไกของระบบราชการที่จะขจัดสิ่งเลวร้ายดังกล่าว แม้จะมีมาก แต่สิ่งที่ต้องยอมรับก็คือสังคมไทยเป็นสังคมอุปถัมภ์ ทั้งระบบราชการไทยเป็นระบบบังคับบัญชา จากผู้บังคับบัญชาสูงสุดลดหลั่นกันลงมาจนถึงล่างสุด ผู้บังดับบัญชามีอิทธิพลสูงต่อการให้ความดีความชอบแก่ผู้น้อย อีกทั้งทัศนคติเดิม ๆ ที่เจ้าหน้าที่ของรัฐมักทำตัวเหมือนขุนนางเก่า ถือเอาตำแหน่งหน้าที่หาผลประโยชน์ใส่ตน เมื่อต่างก็คิดเช่นนี้ก็เลยไม่ใครตรวจสอบใคร ข้าราชชั้นผู้น้อยเห็นอะไรต้องเงียบไว้เพราะเกรงจะไม่ปลอดภัย สู้ทำเป็นไม่รู้ไม่เห็นจะปลอดภัยกว่า ทั้งยังได้รับความดีความชอบเสียด้วยซ้ำไป ดีไม่ดีก็ทำตามกันไปเสียเลย ซึ่งแม้หากจับได้ไล่ทัน กระบวนการลงโทษก็ไม่เข้มแข็งพอ เพราะจะอยู่ในลักษณะลูบหน้าปะจมูกเสียเป็นส่วนใหญ่ อย่างไรก็ตามคงปฏิเสธไม่ได้เลยว่า ภาคส่วนที่มีปัญหาการทุจริตและสร้างความเสียหายให้แก่ประเทศมากที่สุด เห็นจะไม่พ้นภาคการเมือง ไม่ว่าจะเป็นการเมืองระดับชาติหรือการเมืองระดับท้องถิ่นก็ตาม เนื่องจากนักการเมืองเป็นผู้จัดสรรงบประมาณของแผ่นดินและเป็นผู้วางนโยบายต่าง ๆ ในการใช้เงิน ในแต่ละปีงบประมาณแผ่นดินมีไม่ต่ำกว่าหนึ่งล้านล้านบาท ซึ่งในอดีตเราเคยปล่อยให้นักการเมืองเข้าไปจัดสรรผลประโยชน์เพื่อบริหารประเทศ โดยประชาชนจะไม่มีโอกาสเข้าไปตรวจสอบ เพราะถือว่าประชาชนได้ทำหน้าที่เลือกตัวแทนของตนเข้าไปแล้ว ก็ปล่อยให้ตัวแทนของตนทำหน้าที่ เมื่อเกิดความเสียหายก็สุดจะเยียวยา ดังปรากฏให้เห็นอยู่เนื่อง ๆ หากจะพึ่งกระบวนการตรวจสอบจากภาครัฐก็จะประสบปัญหาอุปสรรคมากมาย ทั้งอิทธิพลของการเมือง ทั้งความล่าช้าของระบบทางราชการ รวมทั้งความไม่จริงใจในการแก้ปัญหา ทำนอง “แมลงวันย่อมไม่ตอมกันเอง”

วัฒนธรรมทางการเมืองของประชาชน จะให้ความสำคัญในเรื่องการทุจริตเลือกตั้งโดยตรง เพราะการทุจริตในการเลือกตั้งไม่ว่าจะเป็นในรูปแบบใด จะส่งผลถึงการบริหารประเทศที่ปราศจากธรรมาภิบาลประเทศเต็มไปด้วยโจรปล้นบ้านกินเมือง (kleptocracy) ซึ่งสร้างความเสียหายให้แก่ประเทศชาติทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ตลอดจนภาพพจน์ในทางการเมืองระหว่างประเทศ การแก้ไขรัฐธรรมนูญปี 2560 เพื่อนำไปสู่ระบบการเมืองใหม่ พบว่า ในการเลือกตั้งทุกครั้งมีการทุจริตที่จับได้และจับไม่ได้เป็นจำนวนมาก วิธีการ รูปแบบกระบวนการทุจริตก็จะแตกต่างไปในแต่ละครั้ง ประมาณว่ามีความต้องการที่จะให้จับไม่ได้ ไล่ไม่ทัน ถึงแม้จะมีการให้ใบเหลืองใบแดง การตัดสิทธิทางการเมือง แต่ปรากฏว่านักทุจริตการเลือกตั้งปราศจากความเกรงกลัว โดยเทคนิคและวิธีการโกงการเลือกตั้งที่ใช้กันตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบัน พรชัย เทพปัญญา (2555, น. 2-6) สรุปไว้มีรายละเอียดดังนี้

1. การใช้อิทธิพลของระบบราชการพรรคการเมือง ที่เป็นรัฐบาลหรือมีสมาชิกของพรรคดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการหรือรัฐมนตรี ช่วยว่าการกระทรวงหนึ่งโดยเฉพาะกระทรวงมหาดไทยย่อมมีโอกาสใช้อิทธิพลของระบบราชการที่มีเครือข่ายอำนาจโยงใยทั่วราชอาณาจักรเพื่อสร้างความได้เปรียบในการหาเสียงเลือกตั้งให้กับลูกพรรคของตน ทั้งโดยตรงและโดยอ้อมเป็นอย่างมาก ซึ่งบางครั้งก็มีการใช้อิทธิพลของระบบราชการ บุคลากร และอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ของทางราชการ เพื่อให้เกิดความได้เปรียบหรือเสียเปรียบในการเลือกตั้งของพรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่งหรือผู้สมัครรับเลือกตั้งคนใดคนหนึ่งโดยไม่สุจริต เพราะข้าราชการในสังกัด

กระทรวงมหาดไทยเป็นผู้ที่สามารถกำหนดให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งคนใดชนะการเลือกตั้งได้เป็นอย่างมาก ดังนั้นพรรคการเมืองต่าง ๆ จึงต้องการที่จะกำกับดูแลกระทรวงมหาดไทยให้ได้ นอกจากนี้ยังมีกระทรวงอื่นอีกที่พรรคการเมืองกำกับดูแล มีโอกาสสร้างความได้เปรียบในการหาเสียงเลือกตั้ง เช่น กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป็นต้น

2. การใช้กลวิธีการพนัน พฤติกรรมของคนไทยชอบเล่นการพนัน ดังนั้น จึงนำการพนันมาใช้เป็นกลยุทธ์เพื่อให้ชนะการเลือกตั้งกันอย่างแพร่หลายทั่วประเทศทั้งก่อนและหลังการเลือกตั้ง

3. กลวิธีการทำลายคู่แข่ง กลวิธีการทำลายผู้สมัครรับเลือกตั้งซึ่งเป็นคู่แข่งขันนับตั้งแต่การฉีกโปสเตอร์หาเสียงเลือกตั้งของฝ่ายตรงข้าม การขุดคุ้ยประวัติของคู่ต่อสู้มาประจานในความชั่วร้ายเพื่อให้คนเกลียดชัง ไม่ว่าจะเป็นเท็จหรือจริงก็ตาม การจัดหา “มือปืนรับจ้าง” เพื่อฆ่าหัวคะแนนของฝ่ายตรงข้าม การปาระเบิดในการปราศรัยหาเสียงเลือกตั้งของฝ่ายตรงข้าม แต่ที่เป็นอันตรายเป็นอย่างยิ่งก็คือ การฆ่าผู้สมัครรับเลือกตั้งที่เป็นฝ่ายตรงกันข้าม ซึ่งเป็นเรื่องที่เลวร้ายสำหรับระบอบประชาธิปไตยเป็นอย่างมากเจ้าหน้าที่ของรัฐจึงต้องให้การคุ้มครองผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นรายบุคคลอย่างเอาจริงเอาจังโดยถือว่า ผู้สมัครรับเลือกตั้งทุกคนเป็นบุคคลสำคัญที่จะต้องให้การคุ้มครองชีวิตอย่างเต็มที่

4. การใช้เงินซื้อคะแนนเสียงเลือกตั้ง จากข้อเท็จจริงที่ปรากฏ นับตั้งแต่ที่ใช้ระบอบประชาธิปไตยปกครองประเทศ กลวิธีในการให้ได้รับคะแนนเสียงโดยตรงการซื้อคะแนนเสียงได้เป็นที่นิยมกันอย่างแพร่หลายยิ่งขึ้น โดยเฉพาะการจ่ายเงินให้แก่ผู้สมัครเลือกตั้งเป็นรายบุคคลอย่างแพร่หลาย จนกลายเป็นวิธีการหลักเพื่อให้ชนะการเลือกตั้งของสังคมไทยและเป็นประเพณีในเทศกาลการเลือกตั้งของทั้งผู้สมัครรับเลือกตั้งและประชาชนผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง ถึงกับกล่าวได้ว่าแทบจะไม่มีผู้สมัครรับเลือกตั้งคนใดที่ได้รับการเลือกตั้งโดยปราศจากการซื้อขายคะแนนเสียง

5. เวียนเทียน หมายถึง การรับจ้างที่ได้รับค่าจ้างหรือผลประโยชน์อื่นใดก็ตามให้ไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง ทั้งของตนเองและผู้อื่นโดยไม่ถูกต้องตามกฎหมายหลาย ๆ ครั้ง ไม่ว่าจะเป็นผู้ที่มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้นหรือไม่ก็ตาม โคยอาจใช้หลักฐานในการแสดงตัวเป็นผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งปลอม เพื่อประโยชน์อันมิชอบของผู้สมัครรับเลือกตั้งคนใดคนหนึ่งโดยเฉพาะซึ่งเป็นวิธีการที่นิยมกันมากที่สุดโดยเฉพาะเขตเลือกตั้งที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งมีอิทธิพลและความสัมพันธ์อันดีกับฝ่ายข้าราชการการเวียนเทียนจะกระทำกันอย่างโจ่งแจ้งหรือไม่ ขึ้นอยู่กับความร่วมมือของคณะกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้งในหน่วยเลือกตั้ง โดยโอกาสที่คณะกรรมการจะช่วยการโกงได้มากน้อยนั้นขึ้นอยู่กับความสนใจในการตรวจสอบหลักฐานของผู้ที่มาใช้สิทธิเลือกตั้ง และถ้าหน่วยเลือกตั้งนั้นไม่มีผู้แทนหรืออาสาสมัครของพรรคการเมืองทำหน้าที่ติดตาม สอดส่องดูแลและตรวจสอบในฐานะเป็นกรรมการตรวจนับคะแนน โอกาสโกงก็จะมีมากขึ้น

6. พลร่ม หมายถึง การที่บุคคลซึ่งไม่มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้นไปใช้สิทธิเลือกตั้งแทนผู้อื่นโดยผิดกฎหมาย ส่วนใหญ่มักเป็นผู้รับจ้างจากผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือพรรคการเมืองโดยมิชอบ ให้ไปแสดงตนว่าเป็นผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งในนามของผู้มีสิทธิเลือกตั้งอื่น ๆ แล้วใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งให้กับผู้สมัครรับเลือกตั้งซึ่งมีส่วนคล้ายกับเวียนเทียน

7. ไพ่ไฟ หมายถึง การใช้บัตรเลือกตั้งปลอมหรือบัตรเลือกตั้งที่มีการกาเครื่องหมายของผู้สมัครรับเลือกตั้งนอกหน่วยเลือกตั้งโดยมิชอบด้วยกฎหมาย แล้วนำไปใส่รวมกับบัตรเลือกตั้งที่มีผู้ใช้สิทธิเลือกตั้งไปแล้วในหีบบัตรเลือกตั้ง (ไพฑูรย์ บุญวัฒน์, 2538, น. 29)

8. บัตรผี หมายถึง บัตรเลือกตั้งที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งผู้อื่น สามารถนำออกจากหน่วยเลือกตั้งได้ก่อนหรือระหว่างเวลาลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง เพื่อสามารถทำการทุจริตได้ด้วยกลวิธีการต่าง ๆ โดยอาจจะใช้วิธีการปลอมแปลงบัตรเลือกตั้ง ซึ่งกรรมการตรวจนับคะแนนร่วมรู้เห็นเป็นใจด้วย อาจจะปลอมแปลงบัตรเป็นจำนวนมากแล้วกระจายให้ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งหลายคน โดยให้กาหมายเลขคู่แข่งคนสำคัญๆ ไว้ทุก ๆ คน ให้มากเท่าที่จะทำได้แล้วให้นำติดตัวไปยังหน่วยเลือกตั้ง เมื่อมาแสดงตนและรับบัตรเลือกตั้งจริงจากเจ้าหน้าที่ประจำหน่วยเลือกตั้งแล้ว บุคคลเหล่านี้ก็จะสับเปลี่ยนกับ “บัตรผี” โดยเอาบัตรเลือกตั้งจริงออกมาและนำเอา "บัตรผี" กลับมาส่งให้เจ้าหน้าที่เพื่อหย่อนใส่หีบบัตรเลือกตั้งแล้วบุคคลเหล่านั้นก็จะเอาบัตรเลือกตั้งจริงออกมาข้างนอก โดยกาหมายเลขของผู้สมัครรับเลือกตั้งที่มีอิทธิพลของตนเอาไว้ทั้งหมด แล้วหมุนเวียนให้ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งคนอื่น ๆ ที่ถูก “ซื้อตัว” กระทำเช่นเดียวกันเรื่อย ๆ จนหมดเวลาการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง

9. บัตรเหลือง หมายถึง บัตรประจำตัวชั่วคราวซึ่งฝ่ายปกครองออกให้ใช้แทนบัตรประจำตัวประชาชนตามกฎหมาย โดยสามารถนำไปใช้แสดงตนแทนบัตรประจำตัวประชาชนในการออกเสียงเลือกตั้งได้ “บัตรเหลือง” นี้สามารถใช้โกงการเลือกตั้งได้ง่ายโดยเฉพาะอย่างยิ่งใน “การเวียนเทียน” เพราะบัตรแทนนี้ไม่มีรูปถ่ายทำให้สามารถแอบอ้างแสดงตนได้โดยง่าย การใช้วิธีการโกงการเลือกตั้งแบบนี้มักจะกระทำในการย้ายชื่อคนเข้าไปในเขตเลือกตั้งล่วงหน้า โดยมักจะเป็นการย้ายคนงานเข้าไปในโรงงานอุตสาหกรรมหรือบริษัทใหญ่ แล้วรีบแจ้งให้นายอำเภอหรือเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองทราบเพื่อจัดทำบัญชีราชชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งของตำบลนั้น ๆ และบุคคลเหล่านี้มักจะใช้ “บัตรเหลือง” ไปแสดงตนใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง รวมทั้งการใช้วิธีการ “เวียนเทียน” ตามที่ได้กล่าวมาแล้ว

10. การโกงโดยวิธีนับคะแนน มักจะเกิดขึ้นระหว่างการตรวจนับคะแนนเสียงสนับสนุนของผู้สมัครรับเลือกตั้งแต่ละคน กรรมการตรวจนับคะแนนอาจจะพยายามเพิ่มคะแนนให้แก่ผู้สมัครที่เขาสนับสนุน โดยแกล้งทำเป็นกาผิดหมายเลขในระหว่างการตรวจนับคะแนนหรือแกล้งละเลยไม่ยอมกาคะแนนให้แก่ผู้สมัครทีมฝ่ายตรงข้าม การโกงหรืออาจแกล้งทำบัตรเสียโดยวิธีการนับคะแนนนี้จะทำได้ก็ต่อเมื่อหน่วยเลือกตั้งดังกล่าวนั้นจะต้องอยู่ในเขตอำเภออิทธิพลของผู้สมัครคนนั้นอย่างเต็มที่ ประชาชนโดยทั่วไปและกรรมการตรวจนับคะแนนที่เป็นกลางจะไม่กล้าโต้แย้งการทุจริตการเลือกตั้งที่เกิดขึ้น

จากการศึกษาของณัชชานุช พิชิตธนารัตน์ (2561, น. 74-75) พบว่า รูปแบบและกลวิธีในการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น มีรูปแบบในการทุจริตเลือกตั้ง 2 รูปแบบ คือ การทุจริตเลือกตั้งทางตรงและการทุจริตเลือกตั้งทางอ้อม ซื้อเสียงโดยตรงที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งช่วงเวลาหาเสียง ด้วยการจ่ายเงินแก่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งในหลายรูปแบบ เช่น ซื้อเสียงโดยผู้สมัครในการเลือกตั้งสมาชิกสภา อบต. ในเขตเลือกตั้งที่มีขนาดเล็ก โดยผู้มีสิทธิเลือกตั้งมีจำนวนน้อยเจาะซื้อเป็นรายบุคคล การซื้อเสียง

ทางอ้อม จะเป็นการซื้อมีหลายรูปแบบที่เลือกใช้ เช่น การซื้อเสียงรางวัลอามิสสินจ้างและคำมั่นสัญญาว่าจะทำบางสิ่งบางอย่างตอบแทน การเลี้ยงสุราอาหาร หรือซื้อเสียงโดยใช้การพนันเป็นเครื่องมือ

จากการศึกษาของอวิกา เอกทัตร (2549) พบว่า พฤติกรรมในการซื้อเสียงแบ่งเป็น 5 รูปแบบ คือ

1. การซื้อหัวคะแนน
2. การซื้อสมาชิกฝ่ายตรงข้าม
3. การตัดผู้สมัครฝ่ายตรงข้าม และการสร้างผู้สมัครเทียม
4. การจัดงานเลี้ยง
5. การซื้อตำแหน่งภายในพรรค

การซื้อสิทธิขายเสียงทุกรูปแบบใช้เงินซื้อหัวคะแนนทั้งฝ่ายตนเองและฝ่ายตรงข้าม อย่างไรก็ดี เมื่อมีการขยายเข้ามาของนิคมอุตสาหกรรมในลักษณะทุนนิยมและการจัดตั้งเทศบาล ก็ทำให้เกิดการแพร่อย่างหลากหลายของระบบการเงินตราในท้องถิ่นนั้น ๆ และเงินก็เป็นที่ปรารถนาของคน เมื่อมีการใช้เงินซื้อเสียงจากชาวบ้าน จึงทำให้เกิดการขายเสียงได้โดยง่าย จึงทำให้เกิดกลุ่มผลประโยชน์และแหล่งผลประโยชน์ขึ้นในการจัดตั้งท้องถิ่นที่ไม่ได้เป็นไปเพื่อเจตนารมย์ของประชาชนในท้องถิ่นอย่างแท้จริง อย่างไรก็ดี เมื่อพิจารณาดูแล้วจะพบว่า ท้องถิ่นเป็นแหล่งผลประโยชน์ของนักการเมืองที่เข้ามาด้วยการซื้อเสียงในการเลือกท้องที่เป็นเขตอุตสาหกรรมหรือพื้นที่แหล่งท้องเที่ยงที่มีผลประโยชน์และรายได้ค่อนข้างสูง เป็นแรงจูงให้ได้รับเลือกตั้ง ส่งผลให้เกิดการทุจริตขึ้นในหลากหลายรูปแบบ ผ่านการวางแผนมาอย่างดีที่เป็นระบบ มีการซื้อเสียงในพื้นที่ที่รุนแรงเพื่อให้ชนะขาด ชาวบ้านในท้องถิ่นนั้น ๆ ก็จะชินและคุ้นเคยกับการซื้อเสียงในการเลือกตั้งทุก ๆ ครั้ง

อคิน รพีพัฒน์ (2527) เห็นว่า เครือญาติกับระบบอุปถัมภ์ในสังคมไทยไม่สามารถแยกออกจากกันได้ ซึ่งมีลักษณะเป็นเครือข่ายในทางการเมือง รวมถึงการเมืองในระดับท้องถิ่น ที่เข้ามาบทบาทช่วยเหลือต่าง ๆ เพื่อให้ชนะคู่แข่งในการเลือกตั้ง ซึ่งเป็นการทุจริตในการเลือกตั้งท้องถิ่น เช่น ความเป็นพี่น้อง หรือเป็นญาติกันจะให้การช่วยเหลือกันในทางที่มิชอบผ่านการเลือกตั้ง และมีการทำงานเป็นทีมใหญ่หรือเป็นในลักษณะเครือญาติ จะมีความจงรักภักดีต่อกัน เป็นพรรคพวกหรือเป็นเจ้านาย-ลูกน้องก็ได้ จะช่วยกันหาเสียง สิ่งสำคัญจะมีฐานทรัพยากรในท้องถิ่น อำนาจตำแหน่งหน้าที่ เศรษฐกิจ และการเงินของผู้อุปถัมภ์และผู้ใต้อุปถัมภ์ ผู้ให้หรือผู้อุปถัมภ์จะมีบทบาทสำคัญ คือ คุ้มครองหรือช่วยเคลียร์ทางให้ ตลอดถึงส่งเสริมหน้าที่การงานให้ก้าวหน้า พิจารณาได้จากปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันเราจะเห็นว่านักการเมืองระดับท้องถิ่นหรือระดับล่างจะมีความสัมพันธ์ให้การช่วยเหลือเกื้อกูลกันกับระดับบนทั้งด้านการเงิน ด้านฐานเสียง ที่สามารถให้โทษให้คุณได้ หรืออาจกล่าวได้ว่ามีทั้งพระเดชและพระคุณในขณะเดียวกัน ในลักษณะลูกน้อง ลูกพี่ จะเห็นได้ว่าระบบอุปถัมภ์ไม่สามารถตัดขาดหรือแยกออกมาได้ และยังมีความสำคัญที่เอื้อให้เกิดการทุจรติเลือกตั้งทั้งระดับท้องถิ่นและระดับชาติ ที่มีค่านิยมในลักษณะบุญคุณ กตัญญู ซื่อสัตย์ ภักดี ดังคำที่ว่า “ไม่ฆ่าน้อง ฟ้องนาย ขายเพื่อน” เป็นต้น

นอกจากนี้ Scott, J. (1977) ยังกล่าวถึงพลวัตรของระบบอุปถัมภ์ที่เปลี่ยนแปลงไป ดังนี้

1. ระยะเวลาของพันธะระหว่างผู้อุปถัมภ์และผู้ใต้อุปถัมภ์
2. ขอบเขตการแลกเปลี่ยนทรัพยากร เดิมนั้นเกิดขึ้นหลากหลายในแทบทุกมิติของชีวิต

3. ในการแลกเปลี่ยนระหว่างผู้อุปถัมภ์และผู้ใต้อุปถัมภ์ ความรู้สึกเชิงบุญคุณเป็นสิ่งสำคัญที่ใช้ในการแลกเปลี่ยน

4. ในด้านการควบคุมทรัพยากร ระบบอุปถัมภ์แบบดั้งเดิมนั้นกลุ่มอุปถัมภ์มีศักยภาพของการควบคุมทรัพยากรท้องถิ่นสูง ซึ่งเดิมนักการเมืองในระดับ ส.ส. และเจ้าพ่อท้องถิ่นมีบทบาทในการควบคุมทรัพยากรสูง แต่ในปัจจุบันอำนาจภายนอก อันได้แก่ โครงสร้างอำนาจรัฐที่ปรับสู่การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น ดังนั้นอำนาจอย่างเป็นทางการซึ่งผู้ที่ได้รับการเลือกตั้งในท้องถิ่นที่มีอำนาจในการบริหารจัดการงบประมาณสูง จะมีอำนาจเป็นผู้อุปถัมภ์สูง และเป็นผู้มีอำนาจทุน

จากการศึกษาของปริญญ์ อังโชติพันธุ์ ชาญชัย จิตรเหล่าอาพร (2564) พบว่า ในการเลือกตั้งมีการจัดตั้งหัวคะแนนจำนวนมากเพื่อการซื้อเสียง การให้ความสัมพันธ์ลักษณะความเป็นญาติพี่น้องหรือเครือข่ายอำนาจในหน่วยงานต่าง ๆ ในพื้นที่ช่วยหาเสียง ยังคงเป็นประเด็นปัจจัยที่สำคัญส่งผลต่อการนำไปสู่การทุจริตการเลือกตั้งได้

อาจกล่าวได้ว่า รูปแบบการทุจริตเลือกตั้งที่ปรากฏในการเลือกตั้งระดับชาติ และระดับท้องถิ่นมีหลายรูปแบบ ทั้งที่เกิดจากผู้สมัครรับเลือกตั้ง ประชาชนและเจ้าหน้าที่ของรัฐมีส่วนเกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งและเจ้าพนักงานที่ได้รับการแต่งตั้งให้ปฏิบัติหน้าที่ในวันเลือกตั้ง ได้แก่ คณะกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้งสรุปแบบการทุจริตการเลือกตั้ง ดังนี้

1. การซื้อเสียงการเลือกตั้ง ด้วยวิธีการซื้อบัตรประจำตัวประชาชนในเขตเลือกตั้ง

1.1 การซื้อกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้ง

1.2 การทุจริตในการทำบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้ง

1.3 การหาเสียงเลือกตั้งด้วยวิธีหลอกลวงผู้มีสิทธิเลือกตั้ง เช่น หลอกลวงว่าเป็นผู้ที่มีความสามารถ ชอบช่วยเหลือสังคม

1.4 การทำลายหรือเก็บป้ายหาเสียงเลือกตั้งของผู้สมัครรับเลือกตั้งคู่แข่ง

1.5 การข่มขู่ทำร้ายผู้สมัครหรือผู้ช่วยผู้สมัครรับเลือกตั้งฝ่ายตรงข้าม

1.6 การเวียนเทียนลงคะแนนเลือกตั้ง

1.7 พลร่ม การทุจริตเลือกตั้งด้วยวิธีพลร่มเป็นกรณีที่บุคคลซึ่งไม่มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้นไปใช้สิทธิเลือกตั้งแทนผู้อื่น โดยวิธีผิดกฎหมาย ซึ่งมักเกิดจากการรับจ้างจากผู้สมัครเลือกตั้ง

1.8 ไพ่ไฟ คือ อาการทุจริตเลือกตั้งอย่างหนึ่งเป็นการที่ผู้มีสิทธิเลือกใช้บัตรเลือกตั้งปลอม หรือบัตรเลือกตั้งที่มีเครื่องหมายกากบาทหมายเลขผู้สมัครรับเลือกตั้งที่กากบาทนอกหน่วยเลือกตั้ง โดยมิชอบด้วยกฎหมาย เมื่อเข้าไปใช้สิทธิลงคะแนนเลือกตั้ง ก็นำบัตรเลือกตั้งดังกล่าวไปใส่รวมกับบัตรเลือกตั้งในหีบบัตรเลือกตั้ง

1.9 บัตรผี เป็นการที่ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง หรือผู้อื่นนำบัตรเลือกตั้งออกจากหน่วย เลือกตั้งได้ก่อนลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง หรือระหว่างลงคะแนนเลือกตั้ง เพื่อทำการทุจริตด้วยวิธีต่าง ๆ เช่น ทำการปลอมแปลงบัตรเลือกตั้งเป็นจำนวนมาก แล้วให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง เป็นผู้สนับสนุนกากบาทหมายเลขของผู้สมัครรับเลือกตั้ง คู่แข่งขันคนสำคัญ ๆ ไว้ทุกคน แล้วนำบัตรเลือกตั้งปลอมแปลงติดตัวไปหน่วยเลือกตั้ง เพื่อแสดงตนรับบัตรเลือกตั้งจริงจากเจ้าหน้าที่ประจำหน่วยเลือกตั้ง แล้วบุคคลเหล่านี้ จะสับเปลี่ยนบัตรเลือกตั้งจริงกับบัตรผี โดยเอาบัตรเลือกตั้งจริงออกนอกหน่วยเลือกตั้ง

แล้วหย่อนบัตรผีลงในหีบเลือกตั้ง เมื่อนำบัตรเลือกตั้งจริงออกนอกหน่วยเลือกตั้งก็จะนำการกากบาทหมายเลขของผู้สมัครรับเลือกตั้ง ที่ตนเองสนับสนุนแล้วหมุนเวียน ให้ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งคนอื่น ๆ ที่ถูก “ซื้อตัว” โดยกระทำวิธีเดียวกันนี้เรื่อยไปจนหมดเวลาลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง

2.8.1 การพัฒนาการป้องกันการทุจริต

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่า การซื้อสิทธิขายเสียงในการเลือกตั้งตามความเห็นของประชาชนมีหลายวิธี เช่น การให้สิ่งของ เป็นต้นว่า แจกเสื้อผ้า ของใช้ต่าง ๆ แจกเงิน แจกอาหารการกิน การให้บริการช่วยเหลือ เช่น ผู้สมัครรับเลือกตั้ง จะหาโอกาสไปเยี่ยมเยียนชาวบ้านในกิจกรรมต่าง ๆ เช่น งานบวช งานแต่งงาน นอกจากนี้ จะมีการพนันขันต่อ และนโยบายประชานิยมของรัฐบาล ถือว่าเป็นการซื้อสิทธิขายเสียงแบบมหาภาคซึ่งเป็นแบบใหม่ แนวทางการป้องกันการซื้อสิทธิขายเสียงควรให้การศึกษาแก่ประชาชน ตั้งแต่ระดับนักเรียนประถมศึกษา มัธยมศึกษาเกี่ยวกับผลเสียของการซื้อสิทธิขายเสียง ควรปลูกจิตสำนึกให้ประชาชนคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน ควรยกระดับเศรษฐกิจให้ดีขึ้น กกต. ควรมีบทบาทในการป้องกันการซื้อสิทธิขายเสียงให้มากยิ่งขึ้น ประการสำคัญควรออกกฎหมายลงโทษผู้ขายเสียงและควรเพิ่มโทษให้หนักยิ่งขึ้น นอกจากนี้ การพัฒนาการป้องกันการทุจริตตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2560 ระบุถึงปัญหาการทุจริตดังปรากฏอยู่ในส่วนคำปรารภว่า “...มีการทุจริตฉ้อฉลบิดเบือนอำนาจประเทศเกิดวิกฤตซึ่งควรจะวางกลไกป้องกันตรวจสอบและจัดการทุจริตและประพฤติมิชอบที่เข้มงวดเด็ดขาด ผู้บริหารที่ปราศจากจริยธรรมและธรรมาภิบาลเข้ามามีอำนาจในการปกครองบ้านเมืองหรือใช้อำนาจตามอำเภอใจ...” การร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ให้ความสำคัญกับการต่อต้านการทุจริตเป็นอย่างมากดังจะเห็นได้จากการกำหนดให้การไม่ร่วมมือหรือสนับสนุนการทุจริตและประพฤติมิชอบทุกรูปแบบเป็นหน้าที่ของปวงชนชาวไทย ให้รัฐมีหน้าที่ให้ความรู้แก่ประชาชนถึงอันตรายที่เกิดจากการทุจริตและพฤติมิชอบในภาครัฐและภาคเอกชน ตัวอย่าง บางมาตราที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ตัวอย่างเช่น

2.8.1.1 กำหนดในแนวนโยบายแห่งรัฐให้รัฐ “พัฒนาเจ้าหน้าที่ของรัฐให้มีความซื่อสัตย์สุจริต” ตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ

2.8.1.2 การห้ามบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิ์สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเพราะพ้นจากราชการหรือต้องคำพิพากษาเกี่ยวกับการกระทำโดยทุจริต

2.8.1.3 สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต

2.8.1.4 สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาต้องปฏิญาณตนว่าจะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต

2.8.1.5 ให้มีพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

2.8.1.6 การแสดงแหล่งที่มาและประมาณการรายได้ผลสัมฤทธิ์หรือประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการจ่ายเงิน

2.8.1.7 การคุ้มครองผู้เปิดเผยข้อมูลการทุจริตหรือผู้แจ้งเบาะแสการทุจริต

2.8.1.8 การปฏิบัติหน้าที่ของรัฐมนตรีและคุณสมบัติต้องมีความซื่อสัตย์สุจริตตอนปฏิญาณและใช้อำนาจด้วยความซื่อสัตย์สุจริตและเสียสละเปิดเผยและรอบคอบ เป็นต้น

2.8.1.9 ในส่วนของการขัดกันแห่งผลประโยชน์ถูกกำหนดไว้ในหมวด 9 จำนวน 4 มาตรา

2.8.1.10 ในส่วนของศาลให้มีแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในศาลฎีกา

2.8.1.11 ให้ศาลรัฐธรรมนูญและองค์กรอิสระร่วมกันกำหนดมาตรฐานทางจริยธรรม

2.8.1.12 กำหนดให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเป็นองค์กรอิสระ

2.8.2 หลักธรรมาภิบาลกับการป้องกันการทุจริต

การจัดการภาครัฐในปัจจุบันให้ความสำคัญกับแนวคิดธรรมาภิบาล กล่าวคือ หลักการประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม (Denhardt, J.V.. & Denhardt, R.B., 2003, pp. 42-43) ธรรมาภิบาลจึงทำหน้าที่เป็นกลไกและแนวทางการดำเนินงานที่เชื่อมโยงภาคเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง โดยเน้นการสร้างความร่วมมือจากภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาชนอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ประเทศมีพื้นฐานระบอบประชาธิปไตยที่แท้จริง มีความชอบธรรมของกฎหมาย มีเสถียรภาพ มีโครงสร้างและกระบวนการบริหารที่มีประสิทธิภาพ มีความโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ อันจะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน (รัชยา ภักดีจิตต์, 2555, น. 21) โดยใช้อำนาจทางการเมือง การบริหารและเศรษฐกิจในการดำเนินภารกิจของประเทศทุกระดับที่อยู่บนฐานของหลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักการมีส่วนร่วมและหลักความคุ้มค่าเป็นสำคัญ (หควณ ชูเพ็ญ, 2553)

การเมืองภาคประชาชนเชิงตัวแทน เพื่อตัดสินใจการจัดการตนเอง ร่วมกันทำกิจกรรมของชุมชนและสาธารณะให้เกิดความสุข เป็นสังคมการเมืองที่ดี กระบวนการตัดสินใจใช้อำนาจของตนเองและสังคม จึงมีกลไกกระบวนการพื้นที่ทางสังคมที่ใช้การเคลื่อนไหวซึ่งมีการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างพลเมืองและกลุ่มทางสังคมให้มีพลังที่อาจจะท้าทายหรือตอบโต้กับอำนาจรัฐ หรือเป็นกระบวนการปฏิสัมพันธ์เชิงอำนาจกับระบบการเมืองเชิงสถาบันหรือระบบอำนาจรัฐในระบบตัวแทน หรือเป็นกระบวนการทางการเมืองของพลเมืองในสังคมการเมืองทั้งระดับท้องถิ่นและกิจกรรมระดับชาติที่อยู่ระดับสูงขึ้นไป (ณรงค์ บุญสวยขวัญ, 2552, น. 17) รัฐบาลมีนโยบายส่งเสริมให้การปกครองส่วนท้องถิ่น โดยให้ความสำคัญอย่างต่อเนื่องกับการสร้างระบบบริหารจัดการที่ดี หลักธรรมาภิบาล ประกอบด้วย 6 ด้าน ดังนี้

1. หลักนิติธรรม
2. หลักคุณธรรม
3. หลักความโปร่งใส
4. หลักการมีส่วนร่วม
5. หลักความรับผิดชอบ
6. หลักความคุ้มค่า

ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม โดยรณรงค์ให้บุคลากรมีความประหยัดใช้วัสดุอุปกรณ์อย่างคุ้มค่า และรักษาทรัพยากรธรรมชาติให้สมบูรณ์ยั่งยืน แนวทางปฏิบัติตามหลัก “ธรรมาภิบาล” ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างชัดเจน เพราะหลักทั้ง 6 ด้าน สามารถนำมาแปรเป็นวิธีปฏิบัติสำหรับองค์กรและการปฏิบัติงาน เพราะเมื่อองค์กรมีการปฏิบัติที่ดีต่อบุคลากร ประชาชนก็มีความสุขมีขวัญและกำลังใจในการทำงาน ส่งผลให้พนักงานทุกคนรักและทุ่มเทในการทำงาน และพร้อมมีส่วนร่วมในความก้าวหน้าในการปฏิบัติหน้าที่ ดังนั้น

การนำหลักธรรมภิบาลมาใช้เป็นแนวทางในการบริหารงาน จึงมีความสำคัญและจำเป็นต่อความสำเร็จขององค์กร ชุมชน และสังคม

อาจกล่าวได้ว่า การสร้างธรรมาภิบาลให้เกิดขึ้นทุกระดับจะทำให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยมีคนเป็นศูนย์กลาง ทำให้สังคมไทยเป็นสังคมเสถียรภาพ พัฒนาและอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข สร้างความเข้มแข็งให้ประชาคมและเพิ่มการมีส่วนร่วม เป็นหลักการพื้นฐานในการสร้างความเป็นธรรมให้กับคนทุกระดับในสังคมในเรื่องการมีงานทำ การมีรายได้ การพัฒนาที่เท่าเทียมกัน และการมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น จะช่วยลดปัญหาการทุจริต โดยเฉพาะการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น และส่งเสริมให้คนมีความซื่อสัตย์สุจริตและเกื้อหนุนสังคมประชาธิปไตยจะทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและมีการตรวจสอบการทำงานของรัฐโดยประชาชนและองค์กรที่เกี่ยวข้อง และช่วยให้ระบบบริหารของรัฐมีความยุติธรรม เป็นที่น่าเชื่อถือทั้งในและต่างประเทศ รวมถึงช่วยจัดระเบียบให้สังคมทั้งภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชนและภาคประชาชน สามารถอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขมีความรู้รักสามัคคีและร่วมกันเป็นพลัง ก่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน และเป็นส่วนเสริมสร้างความเข้มแข็งหรือสร้างภูมิคุ้มกันแก่ประเทศ เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความเสียหายแก่การบริหารองค์การ และจัดระบบที่สนับสนุนให้มีการปฏิบัติตามสำนึกที่ดี ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพไม่สิ้นเปลือง การติดตามการทุจริต ความโปร่งใส โดยคำนึงถึงผู้เกี่ยวข้องที่จะได้รับผลกระทบเนื่องจากผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการปฏิบัติงานในหน่วยงานจะเกี่ยวข้องกับประชาชนโดยตรง

นอกจากนั้น ยงยุทธ แสงรุ่งเรือง (2559, น. 20-28) อธิบายถึงกระบวนการยุติธรรมในการเลือกตั้งท้องถิ่นประกอบด้วย

1. หลักนิติธรรม (The Rule of Law)
2. หลักธรรมาภิบาล (Good Government)
3. การตีความกฎหมายและการใช้ดุลพินิจ

นอกจากนี้ ปรีชา อุยตระกูล และคณะ (2561) กล่าวว่า การประชาสังคมกับการเสริมสร้างธรรมาภิบาลท้องถิ่นเพื่อพัฒนาระบบและกลไกในการป้องกันการทุจริตประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่

1. การรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับสถานการณ์การส่งเสริมธรรมาภิบาลและการทุจริตในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และสถานศึกษาของภาคประชาสังคม คือ ความเข้าใจของภาคประชาสังคมเกี่ยวกับความหมาย คำว่า “การทุจริต” หมายถึง การรับสินบนเพื่อเรียกรับผลประโยชน์ ค่าตอบแทน การคดโกง การปฏิบัติหน้าที่โดยไม่ซื่อสัตย์เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัว การทุจริตประพฤติมิชอบ มีการปฏิบัติหน้าที่ราชการไม่โปร่งใส การติดสินบนเพื่อให้ดำเนินการไม่เป็นไปตามแบบแผนและหลีกเลี่ยงการตรวจสอบ การยักยอกทรัพย์สินของราชการไปเป็นของตนเอง การนำทรัพย์สินและยานพาหนะของทางราชการไปใช้โดยผิดวัตถุประสงค์ การเอื้อประโยชน์ให้กับลูกหลานของตนในการรับเข้าทำงาน และการเบียดบังเวลาราชการภาคประชาสังคม หรือจากบุคคลอื่น คือ การเรียกรับเงินหรือผลประโยชน์อื่น ๆ การประพฤติมิชอบในหน้าที่ การจัดซื้อจัดจ้าง การยักยอกทรัพย์สินของราชการ และหน่วยงานที่มีเรื่องการทุจริต ได้แก่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานด้านการเกษตร หน่วยงานทางการศึกษา ตำรวจ อัยการ ศาลยุติธรรม สำนักงานที่ดิน และนักการเมือง

2. สถานการณ์การส่งเสริมธรรมาภิบาลและการทุจริตในสถานศึกษาในการสร้างธรรมาภิบาลในสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และภาคประชาสังคม ได้แก่ บริหารจัดการหรือการจัดกิจกรรมของสถานศึกษาต้องเน้นการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ควรมีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารและการประชาสัมพันธ์ เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจ และการมีส่วนร่วมของผู้รับบริการมากขึ้น ควรมีการแต่งตั้งคณะทำงานที่ยึดความโปร่งใสในการจัดซื้อจัดจ้างทุกครั้ง ควรมีการปรับปรุงระบบควบคุมภายใน ตลอดจนระบบการร้องเรียน ร้องทุกข์ และการแจ้งเบาะแสทั้งภายในและภายนอกองค์กรให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น มีการสร้างจิตสำนึกและค่านิยมเกี่ยวกับการต่อต้านการทุจริตในองค์กร มีการกำกับ นิเทศติดตาม ประเมินผล ให้ข้อแนะนำทุกระยะอย่างต่อเนื่อง ในการรณรงค์เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจ และเห็นความสำคัญของการบริหารจัดการที่ใช้หลักธรรมาภิบาล ผู้แทนจากสถานศึกษาเห็นควรให้มีการจัดทำ “คู่มือธรรมาภิบาล” ซึ่งจะมีแนวทางปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลเพื่อการป้องกันการทุจริตในสถานศึกษาให้สามารถบรรลุผลสำเร็จเป็นรูปธรรมต่อไป

3. สถานการณ์การส่งเสริมธรรมาภิบาลและการทุจริตในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการรณรงค์เพื่อให้ท้องถิ่นมีความรู้ ความเข้าใจ และเห็นความสำคัญของการบริหารจัดการที่ใช้หลักธรรมาภิบาล ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ให้ข้อเสนอแนะว่าควรมีการจัดทำ “คู่มือธรรมาภิบาลท้องถิ่น” ซึ่งจะมีแนวทางปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลเพื่อการป้องกันการทุจริตในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้สามารถบรรลุผลสำเร็จเป็นรูปธรรมต่อไป ซึ่งในคู่มือธรรมาภิบาลท้องถิ่นจะประกอบด้วยหลักธรรมาภิบาลทั้ง 10 หลัก และการสร้างธรรมาภิบาลท้องถิ่น ควรเน้นใน 5 หลัก คือ 1) หลักความโปร่งใส 2) หลักประสิทธิภาพ 3) หลักประสิทธิผล 4) หลักความเสมอภาค และ 5) หลักคุณธรรม

4. การพัฒนาระบบกลไกการเสริมสร้างธรรมาภิบาลและการป้องกันการทุจริตในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและสถานศึกษา ดำเนินการดังนี้ 1) การพัฒนาระบบและกลไกการเสริมสร้างธรรมาภิบาลในสถานศึกษา 2) ระบบและกลไกในการป้องกันและแก้ไขการทุจริตของสถานศึกษา 3) การพัฒนาระบบกลไกเสริมสร้างธรรมาภิบาลและการป้องกันการทุจริตในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 4) ภาคประชาสังคมกับการพัฒนาระบบกลไกเสริมสร้างธรรมาภิบาลและการป้องกันการทุจริตในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาคประชาสังคมในการแก้ไขการทุจริต จะต้องเกิดกระบวนการมีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไข ของหน่วยงานภาครัฐ เอกชน และภาคประชาสังคมอย่างจริงจัง ต้องมีการรณรงค์และสร้างจิตสำนึกในเรื่องธรรมาภิบาลและการต่อต้านการทุจริตแก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ต้องมีระบบร้องเรียนและการชี้เบาะแสที่เข้มแข็ง ต้องปฏิรูปโครงสร้างและระบบโดยเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างกว้างขวาง และให้มีมาตรการลงโทษต่อบุคคลหรือหน่วยงานที่ขาดธรรมาภิบาลและเกิดการทุจริต แนวทางการพัฒนากระบวนการ ระบบ/กลไกเพื่อสร้างธรรมาภิบาลโดยอาศัยการมีส่วนร่วมของสถานศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคประชาสังคม มีดังนี้

1. จัดกิจกรรมการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้ตระหนักเห็นความสำคัญของการป้องกันการทุจริตในสถานศึกษา

2. การจัดซื้อจัดจ้างของสถานศึกษาและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องยึดหลักธรรมาภิบาลหลักประสิทธิภาพ หลักประสิทธิผล ประหยัดเวลา คุ้มค่ากับเงินที่ได้รับ หลักเศรษฐกิจพอเพียง หลักการมีส่วนร่วมมาใช้ในการบริหารจัดการงบประมาณให้เกิดประโยชน์สูงสุด ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างประหยัดเน้นการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในการทำงาน

3. มีระบบตรวจสอบการใช้งบประมาณ เน้นความโปร่งใส ตรวจสอบได้

4. การทำแผนการดำเนินงาน โครงการ/กิจกรรม ในรูปคณะกรรมการเพื่อร่วมคิดร่วมเห็นชอบแผนดำเนินการ การจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี แผนการใช้จ่ายงบประมาณ จัดทำโครงการ/กิจกรรมตามแผน กำหนดปฏิทินการดำเนินงาน ประเมินผลและสรุปรายงานผลต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหลายช่องทางการสื่อสาร

5. การบริหารจัดการ ใช้หลักกระจายอำนาจ เน้นการปลูกฝังคุณธรรมพื้นฐานเรื่องความซื่อสัตย์สุจริตให้กับนักเรียน ผู้บริหารต้องมีความยุติธรรม โปร่งใส ตรวจสอบได้ ใช้หลักสุจริต โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ของนักเรียนเป็นสำคัญ

6. การสร้างเครือข่าย ในการป้องกันการทุจริตในพื้นที่ร่วมกันระหว่าง ครู บุคลากรทางการศึกษา เด็กนักเรียนและภาคประชาสังคม

7. เสริมสร้างธรรมาภิบาลโดยขยายผลจากโรงเรียนสู่ชุมชน เพื่อสร้างเครือข่ายความร่วมมือ

8. การปฏิบัติงานยึดหลักการมีส่วนร่วม ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานของสถานศึกษา การกำกับนิเทศติดตาม

9. การปลุกจิตสำนึกและค่านิยมให้ข้าราชการมีความละอายต่อบาป มีความรักชาติบ้านเมืองรับผิดชอบต่อสังคมและประเทศชาติ และปลูกฝังค่านิยมอันพึงประสงค์ให้กับนักเรียนและเยาวชน

10. การทำแผนปฏิบัติงาน และการใช้งบประมาณแผ่นดินต้องคำนึงถึงหลักความคุ้มค่าและประโยชน์ที่ได้รับ

11. มีระบบการควบคุมภายในและการตรวจสอบภายใน เรื่องการใช้และการเบิกจ่ายงบประมาณอย่างถูกต้อง เป็นไปตามวัตถุประสงค์ มีการประเมินความเสี่ยงทุกโครงการ

12. การเข้าร่วมโครงการโรงเรียนคุณธรรม โรงเรียนสุจริต โครงการโตไปไม่โกง (โครงการลักษณะนี้ต้องมีส่วนร่วมจากภาคีหลายฝ่าย) จัดทำสัญญาประชาคมกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

13. กล้าเปิดเผยข้อมูลข่าวสารให้สาธารณะรับทราบ

14. สถานศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องเปิดโอกาสให้ภาคประชาสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนการเสริมสร้างธรรมาภิบาลและการป้องกันและแก้ไขการทุจริต การนำแผนสู่การปฏิบัติ และการตรวจสอบกำกับติดตามผลการดำเนินงานว่าบรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่เพียงใด และจะหาวิธีแก้ไขปรับปรุงให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นได้อย่างไร

15. ภาคประชาสังคมควรมีบทบาทในการรับทราบข้อมูลการทุจริตจากผู้ชี้เบาะแสทั้งจากสถานศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และประชาชน เพื่อตรวจสอบข้อเท็จจริง การช่วยเหลือและร่วมมือในการร้องเรียนผ่านช่องทางต่าง ๆ เช่นสื่อมวลชน องค์กรภาคประชาสังคม

องค์กรภาครัฐ หน่วยงานด้านความยุติธรรม เพื่อให้มีการดำเนินการแก้ไข ปรับปรุง และการบังคับใช้กฎหมายที่จริงจังและได้ผล สามารถลงโทษผู้กระทำผิดอย่างตรงไปตรงมา

16. สถานศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรร่วมมือกับภาคประชาสังคมในการจัดกิจกรรมให้ความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับเรื่องธรรมาภิบาล และเรื่องการป้องกันแก้ไขการทุจริตแก่ประชาชน เยาวชน นักเรียน ครูอาจารย์ โดยเน้นเรื่องระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้อง การชี้เบาะแส และค่านิยมต้านโกง เป็นต้น

2.9 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับสมรรถนะการปฏิบัติงาน

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนได้กำหนดแนวทางในการบริหารทรัพยากรบุคคลแนวใหม่ภาครัฐตามกรอบ ดังนี้

1. หลักการบริหารทุนมนุษย์
2. หลักการกระจายอำนาจ
3. หลักคุณธรรม
4. หลักความรับผิดชอบ

ซึ่งมีผลทำให้การบริหารราชการแผ่นดินแนวใหม่ เป็นการบริหารทรัพยากร อันได้แก่ ทรัพยากรบุคคล งบประมาณ และงาน เพื่อให้ได้ผลสัมฤทธิ์ (Result) คือวิสัยทัศน์ (Vision) รวมกับพันธกิจ (Mission) เท่ากับ เป้าหมาย (Goal) เครื่องมือที่ใช้ในการบริหารจัดการ ได้แก่ Balance Scorecard (BSC) ซึ่งทุกอย่างต้องวัดได้อย่างเป็นรูปธรรมและสมดุลด้วยการวัดว่าการบริหารงานตามภารกิจของรัฐสัมฤทธิ์ผลเป็นรูปธรรม เงินที่บริหารจัดการเกิดผลคุ้มค่าและที่สำคัญคนมีสมรรถนะตามมาตรฐาน (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, 2547)

2.9.1 ความหมายของสมรรถนะ

สมรรถนะตามความหมายในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตสถาน พ.ศ. 2525 (ราชบัณฑิตยสถาน, 2539) อธิบายความหมายของสมรรถนะ ตรงกับภาษาอังกฤษ Competency หมายถึง สิ่งที่ช่วยให้บุคคลสามารถสร้างสรรค์ผลิตงานที่มีประสิทธิภาพและดีเยี่ยมได้ McClelland เป็นผู้ริเริ่มใช้คำว่า Competency และเขียนบทความเรื่อง Testing for Competency Rather than for Intelligence ได้ให้คำจำกัดความว่า สมรรถนะ (Competency) หมายถึง บุคลิกลักษณะที่ซ่อนอยู่ภายในปัจเจกบุคคล สำหรับ Boyatzis (1982, p. 21); Spencer and Spencer (1993, p. 11) ได้ให้ความหมายคำว่า สมรรถนะ หมายถึง คุณลักษณะพื้นฐานของบุคคล ได้แก่ แรงจูงใจ อุปนิสัย อัตมโนทัศน์ ความรู้ และทักษะ Blancero, Boroski and Dyer (1996) กล่าวว่า สมรรถนะ (Competency) หมายถึง การมีความรู้ของบุคคล ทักษะ ความสามารถ รวมถึงเจตคติด้านอื่น ๆ เพื่อกำหนดพฤติกรรมที่ต้องการในอนาคต

Spencer and Spencer (1993) ได้ให้นิยามสมรรถนะ ว่าหมายถึง ความรู้และทักษะทั้งปวงที่บุคคลมีอยู่ในตน ส่วน Ledford (1995); Ledford and Heneman (1998) ได้นิยามสมรรถนะว่าหมายถึง ลักษณะที่แสดงออกของบุคคล รวมถึงความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมที่ทำให้เกิดการกระทำ

รวมถึงแรงจูงใจ เจตคติ ค่านิยม และการตระหนักรู้ในตนเอง Dubiois and Rothwell (2004, p. 16) กล่าวว่า สมรรถนะ หมายถึงคุณลักษณะที่ทุกคนมีและใช้อย่างเหมาะสม

นอกจากนี้ นักวิชาการไทยที่สนใจศึกษาเกี่ยวกับสมรรถนะได้ให้คำจำกัดของ “สมรรถนะ” ไว้อย่างหลากหลายทั้งสอดคล้องและแตกต่างกันออกไป เช่น อาภรณ์ ภู่วิทยพันธ์ (2548, น. 22-23) กล่าวว่า สมรรถนะ (Competency) หมายถึง ศักยภาพหรือความสามารถของบุคคลที่ประสบความสำเร็จ (How) ที่มากกว่าการจะตอบว่า ความคาดหวังหรือต้องการคืออะไร (What) แบ่งออกเป็น 3 รูปแบบ เรียกว่า “KSA โมเดล” ประกอบด้วย 1) ความรู้ (Knowledge) 2) ทักษะ (Skills) และ 3) พฤติกรรมที่พึงปรารถนา (Attributes)

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (2548, น. 4-7) อธิบายว่า สมรรถนะ หมายถึงคุณลักษณะของพฤติกรรมที่ส่งผลมาจากบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถ ทักษะ ประสบการณ์ และคุณสมบัติอื่น ๆ ที่จำเป็น ทำให้บุคคลมีความสามารถโดดเด่นในการสร้างสรรค์ผลงานที่ดีเยี่ยมมากว่าคนอื่น ๆ รัตนาภรณ์ ศรีพยัคฆ์ (2548) และรัชนีวรรณ วนิชย์ถนอม (2548) กล่าวตรงกันว่า สมรรถนะ (Competency) มีความหมายตามพจนานุกรมว่า ความสามารถหรือสมรรถนะ ในภาษาอังกฤษมีคำที่มีความหมายคล้ายกันอยู่หลายคำ ได้แก่ Capability, Ability, Proficiency, Expertise, Skill, Fitness, Aptitude

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน ใช้ภาษาไทยว่า “สมรรถนะ” แต่ในบางองค์กรใช้ คำว่า “ความสามารถ” ซึ่งหมายถึง บุคลิกลักษณะของคนที่สะท้อนให้เห็นความรู้ ทักษะ เจตคติ ความเชื่อ และอุปนิสัย สามารถวัดหรือสังเกตได้จากพฤติกรรมการทำงาน ธำรงศักดิ์ คงคาสวัสดิ์ (2548, น. 9) ได้อธิบายว่า สมรรถนะ (Competency) หมายถึง คุณลักษณะ เช่น ความรู้ ความสามารถ ความชำนาญ ทักษะ เจตคติ ความเชื่อ ตลอดจนพฤติกรรมของบุคคลที่ทำให้สามารถปฏิบัติงานให้ประสบความสำเร็จ

นอกจากนี้ สุกัญญา รัศมีธรรมโชติ (2549, น. 16) สรุปว่า สมรรถนะ หมายถึง ความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skills) และคุณลักษณะส่วนบุคคลที่ทำให้บุคคลทำงานได้ดีกว่าผู้อื่น

ณรงค์วิทย์ แสนทอง (2550) ได้แปลชื่อเรียกของ Competency ว่า “ความสามารถ” หรือศักยภาพ เรียกอีกชื่อ คือ “สมรรถนะ” ตรงกับคำภาษาอังกฤษว่า “Competency” แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 หมายถึง การแสดงออกถึงบุคลิกลักษณะของบุคคลที่สะท้อนให้ทราบถึงความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skill) เจตคติ (Attitude) ความเชื่อ (Belief) และอุปนิสัย (Trait)

กลุ่มที่ 2 หมายถึง กลุ่มของความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skills) และคุณลักษณะของบุคคล(Attributes) หรือเรียกว่า KSAs ซึ่งได้สะท้อนให้เห็นจากพฤติกรรมของการทำงานของแต่ละบุคคลที่สามารถวัดและสังเกตเห็นได้

อาจกล่าวได้ว่า สมรรถนะ เป็นคุณลักษณะเชิงพฤติกรรมที่ทำให้บุคคลนั้น ๆ สามารถปฏิบัติงานได้ผลโดดเด่นกว่าคนอื่น โดยบุคคลนั้นแสดงออกทางคุณลักษณะเชิงพฤติกรรมทั้งด้านความรู้ ทักษะ และเทคนิควิธีที่ดีกว่าคนอื่น ๆ รวมถึงทักษะ (Skill) ตลอดจนคุณลักษณะส่วนบุคคล (Personal Characteristic of Attributes) ที่ส่งผลต่อการแสดงพฤติกรรม (Behavior) ซึ่งจำเป็น

และมีผลทำให้บุคคลนั้นปฏิบัติงานที่อยู่ในความรับผิดชอบได้ดียิ่งขึ้นและเหนือผู้อื่น หรือเหนือกว่าเกณฑ์รวมถึงเป้าหมายที่กำหนดไว้

2.9.2 ความสำคัญของสมรรถนะในการปฏิบัติงาน

อาภรณ์ ภู่วิทยพันธ์ (2548) กล่าวถึงความสำคัญของการนำสมรรถนะไปประยุกต์ใช้ในกระบวนการจัดการทรัพยากรมนุษย์ที่เขาถนัดหรือมีความสามารถ ณรงค์วิทย์ แสนทอง (2546, น. 11-16) ได้กล่าวถึงความสำคัญของสมรรถนะไว้ ดังนี้

1. ช่วยในการพัฒนาและฝึกอบรม (Training and Development) สมรรถนะมีประโยชน์ในการพัฒนาและฝึกอบรม ดังนี้ 1) นำมาใช้ในการจัดทำเส้นทางความก้าวหน้าในการพัฒนาและฝึกอบรม (Training Rad Map) 2) ช่วยให้ทราบว่าผู้ดำรงตำแหน่งนั้น ๆ จะต้องมีความสามารถเรื่องอะไรและช่องว่าง (Training Gap) ระหว่างความสามารถที่ตำแหน่งต้องการกับความสามารถที่เขามีจริงห่างกันมากน้อยเพียงใด เพื่อนำไปใช้ในการจัดทำแผนพัฒนาความสามารถส่วนบุคคล (Individual Development Plan) ต่อไป และ 3) ช่วยในการวางแผนพัฒนาผู้ดำรงตำแหน่งให้สอดคล้องกับเส้นทางความก้าวหน้าในอาชีพด้วยการนำสมรรถนะของตำแหน่งงานที่สูงขึ้นไปพัฒนาบุคลากรในขณะที่เขายังดำรงตำแหน่งที่ต่ำกว่า

2. การโยกย้ายตำแหน่งหน้าที่ (Rotation) สมรรถนะมีประโยชน์ในการโยกย้ายตำแหน่งหน้าที่ ดังนี้ 1) ช่วยให้ทราบว่าตำแหน่งที่จะย้ายไปนั้น จำเป็นต้องมีสมรรถนะอะไรแล้วผู้ที่จะย้ายมีหรือไม่มีสมรรถนะอะไร 2) ช่วยลดความเสี่ยงในการปฏิบัติงาน เพราะถ้าย้ายคนที่มีสมรรถนะไม่เหมาะสมไป อาจจะทำให้เสียทั้งงานและกำลังใจของผู้ปฏิบัติงาน

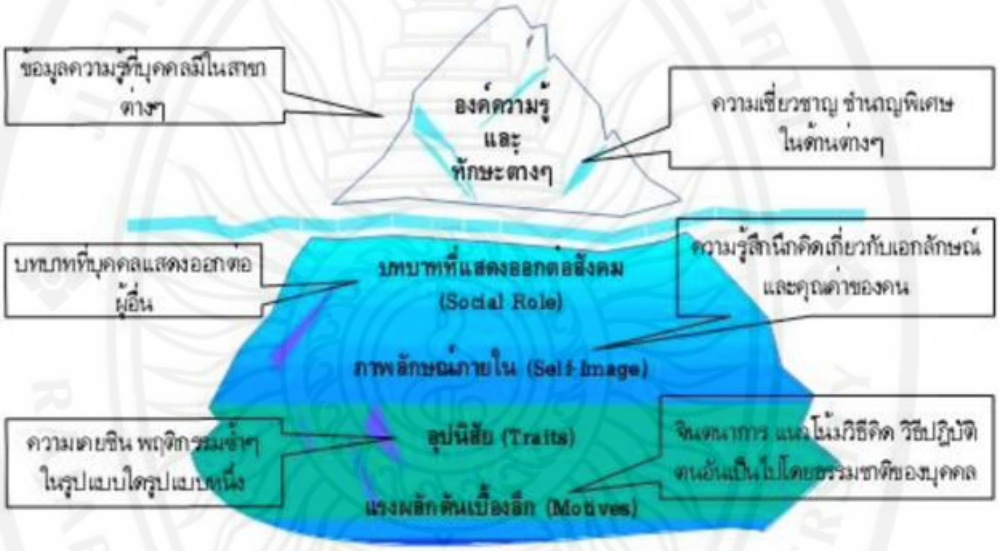
3. การประเมินผลการปฏิบัติงาน (Performance Appraisal) สมรรถนะมีประโยชน์ในการประเมินผลการปฏิบัติงาน ดังนี้ 1) ช่วยให้ทราบว่าสมรรถนะเรื่องใดที่จะช่วยให้ผู้ปฏิบัติงานสามารถปฏิบัติงานได้สูงกว่าผลงานมาตรฐานทั่วไป 2) ช่วยในการกำหนดแผนพัฒนาความสามารถส่วนบุคคล

4. การบริหารผลตอบแทน (Compensation) สมรรถนะมีประโยชน์ในการบริหารผลตอบแทน ดังนี้ 1) ช่วยในการกำหนดอัตราว่าจ้างพนักงานใหม่ว่าควรจะได้รับผลตอบแทนที่เหมาะสมกับระดับความสามารถ ไม่ใช่กำหนดอัตราจ้างเริ่มต้นด้วยวุฒิการศึกษาเหมือนอดีตที่ผ่านมา 2) ช่วยในการจ่ายผลตอบแทนตามระดับความสามารถที่เพิ่มขึ้น ไม่ใช่จ่ายผลตอบแทนตามอายุงานหรือจำนวนปีที่เพิ่มขึ้นเหมือนสมัยก่อน สมรรถนะมีความสำคัญทั้งต่อบุคคลและองค์การ ได้แก่ 1) ช่วยให้องค์การสามารถคัดสรรบุคคลที่มีคุณสมบัติที่ดีทั้งด้านความรู้ ทักษะ และความสามารถตลอดจนพฤติกรรมที่เหมาะสมกับงาน เพื่อปฏิบัติงานได้สำเร็จตามความต้องการขององค์การอย่างแท้จริง 2) ช่วยให้ผู้ปฏิบัติงานทราบถึงระดับความรู้ ทักษะ และความสามารถของตนเองว่าอยู่ในระดับใดและจำเป็นต้องพัฒนาในเรื่องใด ซึ่งจะช่วยให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองมากขึ้น 3) นำไปใช้ในการฝึกอบรมและพัฒนาบุคคลในองค์การ 4) สมรรถนะช่วยสนับสนุนตัวชี้วัดหลักของผลงาน

จากความสำคัญของสมรรถนะที่ได้จากการศึกษาดังที่นำเสนอมาแล้วนั้น จะเห็นได้ว่าสมรรถนะมีความสำคัญทั้งต่อตัวบุคคลและองค์การ ทั้งนี้เพราะสมรรถนะยังมีความสัมพันธ์สอดคล้องกับหลักการบริหารทรัพยากรมนุษย์ด้วย โดยเฉพาะในการสรรหาบุคลากร การเสริมสร้างพัฒนา

บุคลากร การประเมินผลการปฏิบัติงาน รวมถึงพัฒนาความก้าวหน้าในสาขาอาชีพการปฏิบัติงาน การวางอนาคตเพื่อสืบทอดตำแหน่ง การจ่ายค่าตอบแทนการปฏิบัติงาน เป็นต้น

นอกจากนี้นักวิชาการต่างประเทศ ได้แก่ McClelland (1973) กล่าวว่า สมรรถนะ มี 5 ส่วน คือ ความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skills) ความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skills) หรือเรียกว่า “Hard Skills” เจตคติค่านิยม (Self – concept) และภาพลักษณ์ (Trait) ที่แสดงออกต่อสังคม ส่วนที่อยู่ใต้น้ำมีผลต่อพฤติกรรมในการทำงานของบุคคลและเป็นส่วนที่พัฒนาได้ยาก ซึ่ง McClelland ได้อธิบายความหมายขององค์ประกอบทั้ง 5 ส่วน ไว้ดังนี้ 1. ทักษะ 2. ความรู้ 3. เจตคติ 4. บุคลลิลักษณะของแต่ละบุคคล 5. แรงจูงใจหรือแรงขับภายในที่มุ่งผลต่อความสำเร็จ (Achievement Orientation) ชอบท้าทายและตั้งเป้าหมายที่ท้าทาย พยายามทำงานให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์เป้าหมายที่ตั้งเอาไว้ อธิบายเป็นแผนภาพ ดังนี้

ภาพที่ 2.3 โมเดลภูเขาน้ำแข็ง ปรับปรุงจาก *Testing for competence rather than intelligence*. โดย McClelland, D. C., 1973). American Psychologist, 28(1), 1-14.

Boyatzis (1982, pp. 229-234) กล่าวว่า รูปแบบของสมรรถนะ หมายถึง องค์ประกอบที่สำคัญ 5 องค์ประกอบ ดังนี้

1. แรงจูงใจ (Motives) เป็นเรื่องที่เกี่ยวกับการกำหนดเป้าหมายหรือสภาพการณ์ที่ผลักดันและนำไปสู่พฤติกรรมแต่ละบุคคล
2. ลักษณะเฉพาะ (Traits) คือ ตัวกำหนดอุปนิสัยที่กระตุ้นให้แสดงพฤติกรรมออกมา
3. ภาพลักษณ์ (Self-Image) คือ ภาพลักษณ์ที่ตนเองแสดงออกมาปรากฏให้สามารถวิเคราะห์และเข้าใจตนเองได้ และส่งผลต่อการรับรู้ของบุคคลอื่น ๆ
4. บทบาททางสังคม (Social Role) คือ สิ่งที่บุคคลต้องการสื่อให้ผู้อื่นในสังคมเห็นว่าตัวเขามีบทบาทต่อสังคมอย่างไร เช่น การเป็นผู้นำทีมงาน ความมีจริยธรรม
5. ทักษะ (Skill) คือ ความชำนาญหรือทักษะความสามารถในการกระทำทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา ที่เป็นระบบต่อเนื่องจนบรรลุเป้าหมายการทำงาน

Spencer and Spencer (1993, pp. 9-12) อธิบายว่า คุณลักษณะเฉพาะสมรรถนะประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ 5 องค์ประกอบ คือ

1. แรงจูงใจ (Motives)
2. ลักษณะเฉพาะ (Traits)
3. มโนทัศน์ในตน (Self-Concept)
4. ความรู้ (Knowledge)
5. ทักษะ (Skills)

สรุปได้ว่า สมรรถนะ หมายถึง คุณลักษณะ ความสามารถของบุคคลที่แสดงออกมาในเชิงพฤติกรรมที่ส่งผลให้บุคคลปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพ สามารถวัดและสังเกตเห็นได้จากพฤติกรรมที่แสดงออก ซึ่งความรู้(Knowledge) ทักษะ (Skills) และคุณลักษณะ (Attributes) ที่เกี่ยวข้องกัน

2.10 แนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินการเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น

2.10.1 ปัจจัยภายในของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย

ปัจจัยภายในของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย คือ สิ่งต่าง ๆ ที่เป็นแรงผลักดันเสริมสร้างพลังภายในเพื่อเฝ้าระวังและป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการประสานความร่วมมือระหว่างบุคคล กลุ่ม และองค์กร ประกอบด้วย ปัจจัยความสนใจร่วมกันของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย การมีเจตคติร่วมกันของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย การมีอุดมการณ์ร่วมกัน และการเห็นคุณค่าของเครือข่าย มีรายละเอียด ดังนี้

2.10.1.1 ความสนใจร่วมกันของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย

ความสนใจร่วมกันของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย เพื่อเฝ้าระวังและป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยมีความสำคัญอย่างยิ่งที่หน่วยงานภาครัฐควรเข้ามามีบทบาทในการส่งเสริมให้คนไทยเปลี่ยนพฤติกรรม ลด ละ และเลิกทำนิสัยเสียกระตุกให้ทุกคนหันมาสนใจและรับผิดชอบต่อสังคมร่วมกัน หน่วยงานภาครัฐส่งเสริมการปรับเปลี่ยนค่านิยมจากการนับถือเงินและอำนาจมาเป็นการยกย่องคนดีที่ไม่โกงกิน (พระครูศรีปริยัตยาภิมณฑ์, ยุทธนา ปราณีต, สวัสดิ์ จิรัฏฐิติกาล, 2565, น. 169) สอดคล้องกับทัศนะของเศรษฐวัฒน์ โชควรกุลและคณะ (2561) ที่กล่าวว่า ความสนใจร่วมกันในการรวมกลุ่มเป็นภาคีต่อต้านการทุจริตถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญของเครือข่ายภาคพลเมือง ในการต่อต้านการทุจริตอย่างต่อเนื่อง โดยมีการร่วมกันเป็นเครือข่ายต่อต้านการทุจริตกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อต้านโกง และมีการขยายเครือข่ายผ่านช่องทางต่าง ๆ โดยไม่ยอมรับการซื้อสิทธิขายเสียงช่วงที่มีการเลือกตั้ง และยึดทัศนคติและความเชื่อโดยให้การเคารพยกย่องคนดีมีคุณธรรม รวมทั้งสื่อมวลชนต้องยกย่อง ชมเชยผู้ที่ประพฤติดี ดังนั้น ความสนใจร่วมกันของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย เป็นการรวมกลุ่มกันที่มีประสิทธิภาพ มีการทำงานของคนในกลุ่ม มีอุดมการณ์เดียวกัน มีวิสัยทัศน์ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อชุมชนท้องถิ่นของตน

2.10.1.2 เจตคติร่วมกันของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย

การมีเจตคติร่วมกันของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย พระครูศรีปริยัตยาภิมณฑ์, ยุทธนา ปราณีต,สวัสดิ์ จิรัฏฐิติกาล (2565) กล่าวว่า การสร้างเจตคติร่วมกันของเครือข่ายมีจุดประสงค์สำคัญเพื่อส่งเสริมให้ประชาชนไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งเพื่อเรียกร้องต่อนักการเมืองท้องถิ่นเพื่อรักษาผลประโยชน์ของชุมชนท้องถิ่นในการให้เป็นตัวแทนตน การรวมตัวกันเป็นองค์การสร้างเครือข่ายการทำงานระหว่างองค์การ การจัดระดมความคิด เพื่อหาวิธีการตรวจสอบการเลือกตั้งการเลือกตั้งเพื่อยุติปัญหาและลดความขัดแย้งในสังคม นอกจากนี้ สุพัฒพงศ์ แย้มอิ่ม, ไชยวัฒน์ เผือกคง และพิสิฐ นิลเอก (2562) ยังเห็นว่า เจตคติของเครือข่ายภาคประชาชนส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าการเลือกตั้งเป็นเรื่องที่สำคัญต่อประชาชนและการพัฒนาประเทศเป็นอย่างยิ่งรวมไปถึงความเป็นอยู่ในชีวิตประจำวันของประชาชน โดยเฉพาะในด้านการไปใช้สิทธิในการเลือกตั้งประชาชนส่วนใหญ่ได้เล็งเห็นและให้ความสำคัญเกี่ยวกับการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ด้านการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ประชาชนส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่าประชาชนทุกคน มีสิทธิเสรีภาพที่เท่าเทียมกันซึ่งการเลือกตั้งในแต่ละครั้งจะต้องมีประชาชนที่เข้าไปใช้สิทธิในการเลือกตั้ง ด้านการตัดสินใจในการเลือกตั้งประชาชนส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าควรที่จะต้องเลือกบุคคลผู้ที่มีความรู้ ความสามารถมากกว่าที่จะเลือกญาติพี่น้องของตนเอง ด้านแนวทางการส่งเสริมการเลือกตั้ง ประชาสัมพันธ์ให้คนในครอบครัวออกไปใช้สิทธิของตัวเองในการเลือกตั้ง ทั้งนี้ประชาชนส่วนใหญ่ได้เสนอแนะให้มีการจัดอบรมและนำบุคคล หรือเจ้าหน้าที่ ที่มีความรู้ความสามารถเฉพาะด้าน มาอธิบายและให้ความรู้แก่ประชาชนภายในชุมชน หรือหมู่บ้านโดยให้ประชาชนเล็งเห็นถึงความสำคัญของการเลือกตั้งโดยสุจริต การเลือกผู้นำที่ดี มีความรู้และมีคุณธรรม เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัวมากกว่าประโยชน์ส่วนตนเข้ามาบริหารงาน ซึ่งควรจะมีการรณรงค์ให้ออกไปใช้สิทธิ ออกไปเลือกตั้ง “อย่านอน หลับทับสิทธิ” เพื่อสร้างเจตคติที่ดี สร้างจิตสำนึก และหน้าที่ของตนเอง โดยการไม่รับเงินจากการขายเสียง หากเราไม่ขายเสียงนักการเมืองก็ไม่สามารถที่จะเข้ามาหาผลประโยชน์จากการเลือกตั้ง และควรมีการตรวจสอบคุณสมบัติของผู้ลงสมัครเลือกตั้งอย่างถี่ถ้วน รวมไปถึงการตรวจสอบรายชื่อบุคคลที่ย้ายเข้ามาภายในชุมชน ก่อนที่จะมีการเลือกตั้งและสร้างจิตสำนึกให้ประชาชนรับรู้ว่าควรเลือกคนดีเข้าไปบริหารและปกครอง เพื่อการพัฒนาศักยภาพเศรษฐกิจของชุมชนให้ดียิ่งขึ้น ดังนั้นเจตคติร่วมกันของเครือข่ายภาคพลเมืองนับว่ามีความสำคัญต่อการสร้างชุมชนวิถีประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น อันเป็นพื้นฐานสำคัญในการนำไปสู่การแสดงออกหรือท่าทีที่มีต่อการไม่ทนต่อการทุจริตที่เกิดขึ้น ไม่เห็นด้วยกับการกระทำ ซึ่งมิได้เป็นไปโดยสุจริตหรือเที่ยงธรรม

2.10.1.3 อุดมการณ์ร่วมกันของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย

อุดมการณ์ร่วมกันของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น สมชาย ชูเมือง และคณะ (2563, น. 179) กล่าวว่า กระบวนการสร้างอุดมการณ์ร่วมกันของเครือข่ายผ่านการเรียนรู้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ ผู้นำเป็นบุคคลที่สำคัญที่สุดที่จะเปลี่ยนแปลงองค์กรโดยการเสริมสร้างพลังอำนาจ เป็นการเพิ่มศักยภาพของทีมงานเพื่อให้ทุกคนกล้าที่จะแสดงออกตามเจตนารมณ์ของผู้นำและกล้าที่จะแสดงบทบาทหน้าที่อันชอบธรรมของตนอย่างถูกต้อง การปลูกฝังอุดมการณ์ให้ประชาชนไม่ทนต่อการทุจริต สร้างความเข้าใจเรื่องการทุจริต มีช่องทางการร้องเรียน อธิบายมาตรการคุ้มครองผู้ร้องเรียน เครือข่ายทุกประเภทต้องการความเป็นอิสระ

ทางความคิด ต้องทำงานหรือทำกิจกรรมร่วมกันก็จะมีความสัมพันธ์ที่ดีและมีความสัมพันธ์เหนียวแน่นในกลุ่มสมาชิกของตน และการปลุกจิตสำนึกอุดมการณ์ การรับรู้ร่วมกันของเด็ก และเยาวชนให้มีศีล 5 มีความพอเพียง ความเกรงกลัวต่อบาป รักความซื่อสัตย์ สุจริตธรรม โตไปจะต้องไม่กลายพันธุ์ การสร้างอุดมการณ์ร่วมกันของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น นอกจากนี้ จากการศึกษาของทัตดนัย ค้มครอง (2559, น. 10) พบว่า การมีอุดมการณ์ร่วมกันเป็นปัจจัยสำคัญในการป้องกันการทุจริตการเลือกตั้งท้องถิ่นในเรื่องของการซื้อสิทธิขายเสียง จึงควรให้การศึกษาแก่ประชาชนนับตั้งแต่นักเรียนระดับประถม มัธยมศึกษา ให้รู้ถึงพิษและภัยของการทุจริตเลือกตั้งว่ามีผลเสียอย่างไรและรูปแบบการซื้อสิทธิขายเสียงเป็นการทำลายประเทศ และควรปลุกจิตสำนึกให้ประชาชน คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน อันเป็นการปลูกฝังอุดมการณ์ต้านทุจริตตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ ไปสู่ปลายน้ำ ดังนั้น การมีอุดมการณ์ร่วมกันของเครือข่ายในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น จะช่วยแก้ปัญหาเศรษฐกิจ ชุมชน และสังคมของประชาชนให้มีความอยู่ดี กินดี และมีสันติสุขโดยการช่วยเหลือตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน รวมถึงเป็นกำหนดทิศทางและวิธีการให้เกิดความชัดเจนและเป็นการสร้างคุณค่าให้กับผู้นำท้องถิ่นและส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตยในชุมชน

2.10.1.4 การเห็นคุณค่าเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย

การเห็นคุณค่าเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นในเรื่องของการซื้อสิทธิขายเสียง ชูศักดิ์ คำล้น และกฤษณา ไวสำรวจ (2563, น. 400-401) นำเสนอไว้ว่า รัฐบาลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรกำหนดแนวทางในการพัฒนาภาคีเครือข่ายภาคประชาชนซึ่งเป็นผู้มีความเหมาะสมที่จะแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นนั้นมากที่สุด และกิจการบางอย่างเป็นเรื่องเฉพาะท้องถิ่น ไม่เกี่ยวกับท้องถิ่นอื่น ๆ และไม่มีส่วนได้ส่วนเสียต่อประเทศโดยส่วนรวม จึงเป็นการสมควรที่จะให้ภาคีเครือข่ายภาคประชาชนท้องถิ่นดำเนินการเอง ควรกำหนดแนวทางในการพัฒนาภาคีเครือข่ายภาคประชาชนออกเสียงประชามติ (Reference) ให้ภาคีเครือข่ายภาคประชาชนมีอำนาจถอดถอน (Recall) ซึ่งจะทำให้ภาคีเครือข่ายภาคประชาชนเกิดความสำนึกในความสำคัญของตนเองต่อท้องถิ่น และมีส่วนรับรู้ถึงปัญหาและแก้ไขปัญหาท้องถิ่นของตน และรัฐบาลควรกำหนดแนวทางในการพัฒนารากฐานของการปกครองระบอบประชาธิปไตยเกิดการเลือกตั้งท้องถิ่น และหวงแหนต่อประโยชน์อันพึงมีต่อท้องถิ่นที่ตนอยู่อาศัยอันจะนำมาซึ่งความศรัทธาเลื่อมใสในระบอบการปกครองประชาธิปไตยในที่สุด ควรดำเนินเรื่องที่สำคัญ ๆ หรือกิจการใหญ่ ๆ ระดับชาติอันเป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติโดยส่วนรวม และมีความคล่องตัวในการดำเนินงานของรัฐบาลจะมีมากขึ้น ควรสร้างผู้นำทางการเมืองและการบริหารท้องถิ่นในอนาคต ผู้นำหน่วยการปกครองท้องถิ่นย่อมเรียนรู้ประสบการณ์ทางการเมือง การเลือกตั้ง การสนับสนุนจากภาคีเครือข่ายภาคประชาชนในท้องถิ่นย่อมเป็นพื้นฐานที่ดีต่ออนาคตทางการเมืองของตนและยังฝึกฝนทักษะทางการบริหารงานในท้องถิ่นอีกด้วย ควรกำหนดให้การปกครองท้องถิ่นเป็นการแบ่งเบาภาระจากรัฐบาล ซึ่งเป็นหลักสำคัญของการกระจายอำนาจ เนื่องจากภารกิจของรัฐบาลมีอยู่อย่างกว้างขวาง นับวันจะขยายเพิ่มขึ้น ขณะที่แต่ละท้องถิ่นย่อมมีปัญหาและความต้องการที่แตกต่างกัน ควรศึกษาเรื่องการปกครองท้องถิ่น ทำให้ภาคีเครือข่ายภาคประชาชนรู้จักท้องถิ่นการปกครองตนเอง การปกครองตนเองมิใช่เป็นการปกครองอันเกิดจาก

คำสั่งเบื้องบน หัวใจของการปกครองระบอบประชาธิปไตย ประการหนึ่งก็คือ กลไกการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น โดยเป็นการที่ภาคีเครือข่ายภาคประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครอง ดังนั้น การเห็นคุณค่าของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย จึงเป็นปัจจัยสำคัญของการขับเคลื่อนกลไกป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น ให้เกิดการตระหนักรู้ว่าเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น มีคุณค่า มีความสำคัญในการส่งเสริมชุมชนวิถีประชาธิปไตยและสุจริตธรรม

2.10.2 ปัจจัยภายนอกของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย

ปัจจัยภายนอกของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย คือสิ่งต่าง ๆ ที่ต้องการนั้นอยู่ภายนอกของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย เพื่อเฝ้าระวังและป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการประสานความร่วมมือระหว่างบุคคล กลุ่ม และองค์กร ประกอบด้วย การส่งเสริมจากหน่วยงานภาครัฐ และความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐและภาคส่วนต่าง ๆ ในสังคม มีรายละเอียดดังนี้

2.10.2.1 การส่งเสริมจากหน่วยงานภาครัฐ

การส่งเสริมจากหน่วยงานภาครัฐเพื่อให้เครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น โดยหน่วยงานภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องส่งเสริมให้ความรู้ ความเข้าใจ และสร้างความตระหนักรู้ถึงผลเสียของการซื้อเสียง เพื่อให้ประชาชนต้องตระหนักว่า ผลเสียของการซื้อเสียงเป็นตัวถ่วงความเจริญต่อพัฒนาการในระบอบประชาธิปไตย ไม่สนับสนุนผู้สมัครที่ซื้อเสียงด้วยไม่ว่าจะด้วยรูปแบบหรือวิธีการใด ๆ ก็ตาม ในทางกลับกันผู้สมัครรับเลือกตั้งก็จะต้องตระหนักถึงผลเสียของการซื้อเสียงเช่นกัน คุณธรรมและจริยธรรมจะต้องมีอยู่ในจิตสำนึกของนักการเมืองและผู้สมัครรับเลือกตั้ง เพราะหัวใจของประชาธิปไตยและอำนาจที่แท้จริงอยู่ที่ประชาชนทั้งสิ้น ประชาชนต้องมีอิสระทางความคิด ผู้สมัครหรือนักการเมืองจะมาโน้มน้าวหรืออิทธิพลใด ๆ จะมาเปลี่ยนแปลงให้การเมืองไทยเบี่ยงเบนไปจากระบอบประชาธิปไตยไม่ได้ โดยเฉพาะส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในท้องถิ่นตนเอง ชูศักดิ์ คำล้น และกฤษณา ไวสำรวจ (2563, น. 393) กล่าวว่า การส่งเสริมจากหน่วยงานภาครัฐด้านภาคีเครือข่ายกับกลไกการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น พบว่า กลุ่มองค์กรเครือข่ายตำบลต้นแบบเพื่อจัดการตนเอง หน่วยงานภาคีเครือข่ายกรรมการศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตย สื่อมวลชน และประชาชนทั่วไปใน เครือข่ายพลเมืองประกอบด้วยดีเจประชาธิปไตยชุมชน ประธานกรรมการศูนย์ส่งเสริมพัฒนา ประชาธิปไตย และเลขานุการศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตย บุคลากรทางการศึกษา ผู้แทนกลุ่มสตรี และเครือข่ายอื่น ๆ ในองค์กรปกครองส่วนเลือกตั้งท้องถิ่น ประชาชนในฐานะผู้เป็นเจ้าของอำนาจที่แท้จริง เป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างยิ่งต่อการผลักดันให้กลไกและการดำเนินภารกิจการพัฒนาเลือกตั้งท้องถิ่น ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล การมีส่วนร่วมของประชาชนในการเลือกตั้งท้องถิ่นต่อการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนเลือกตั้งท้องถิ่น จึงเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุด ซึ่งประชาชนในเลือกตั้งท้องถิ่น สามารถเข้ามามีส่วนร่วมได้ การใช้สิทธิในการเลือกสรรหรือเลือกตั้งผู้แทนของตนเองเข้าไป เพื่อเป็นตัวแทนในการพิทักษ์รักษาผลประโยชน์ และกำหนดทิศทางการพัฒนาให้สอดคล้องกับความต้องการของตนเอง และชุมชน เช่น การจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนเลือกตั้งท้องถิ่นในรูปแบบใดให้คำนึงถึงเจตนารมณ์ของประชาชนในการเลือกตั้งท้องถิ่น

และความสามารถในการปกครองตนเองในด้านรายได้ จำนวนและความหนาแน่นของประชากร และพื้นที่ที่ต้องรับผิดชอบประกอบกัน ดังนั้น การส่งเสริมจากหน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานภาครัฐจึงเข้ามามีบทบาทให้การส่งเสริมเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยภาคประชาชนให้รู้จักท้องถิ่นการปกครองตนเอง เพื่อให้มีส่วนร่วมในการปกครอง รวมถึงกำหนดแนวทางในการพัฒนาเครือข่ายเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในท้องถิ่น พัฒนารากฐานของการปกครองระบอบประชาธิปไตย เกิดความสำนึกในความสำคัญตนต่อท้องถิ่น และมีส่วนรับรู้ถึงปัญหาและแก้ไขปัญหาท้องถิ่นของตน ด้วยการบูรณาการสร้างความรู้ความเข้าใจให้แก่ประชาชนในเรื่องของผลเสียของการทุจริตเลือกตั้งที่ส่งผลกระทบต่อชุมชนและสังคม

2.10.2.2 ความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐและภาคส่วนต่าง ๆ ในสังคม

ความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐและภาคส่วนต่าง ๆ ณัชชานุช พิชิตธนารัตน์ (2561) เห็นว่า ในการป้องกันแก้ไขปัญหาการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง คือ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรปฏิบัติงานอย่างจริงจังในการควบคุมและจัดการเลือกตั้ง รวดเร็ว มีประสิทธิภาพ สุจริตและเที่ยงธรรม และควรปรับปรุงแก้ไขข้อกฎหมาย โดยเพิ่มอำนาจให้องค์กรจัดการเลือกตั้งเช่นเดียวกับองค์กรอิสระอื่น นอกจากนี้ ยังรวมถึงความร่วมมือจากองค์กรทางศาสนาที่เข้ามามีบทบาทส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในปัญหาการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นเพื่อปลูก และปลุกจิตสำนึกที่ดีงาม เห็นได้จากการศึกษาของศุภเยาว์ นาคเงินทอง, พระมหาบุญเลิศ อินฺทปญฺโญ และอภินันท์ จันตะนี (2561) ที่กล่าวว่า การเสริมสร้างเจตคติร่วมกันไม่สนับสนุนการทุจริตให้กับประชาชนและเจ้าหน้าที่รัฐ ให้รู้สึกเกรงกลัวต่อผลการกระทำ (หิริ โอตัปปะ) เป็นกลไกในการบูรณาการสำคัญเพื่อปลูกและปลุกจิตสำนึกของบุคคลในชุมชนให้เกิดความละอายต่อความชั่ว และเกรงกลัวต่อผลของการประพฤติชั่วพร้อมทั้งปลูกฝังค่านิยมคุณธรรมจริยธรรมซึ่งเป็นการพัฒนาที่จุดเริ่มต้นของคนมาใช้เป็นกลไกสำคัญในการเฝ้าระวังของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น รวมถึงกลุ่มอื่น ๆ ที่เข้ามามีบทบาทในความร่วมมือ เช่น อาสาสมัคร NGO นักศึกษา ภาคธุรกิจ เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นในรูปแบบต่าง ๆ จะทำให้ประชาชนมีความเชื่อมั่น และไว้วางใจ ซึ่งจะทำให้เกิดการสร้างสรรค์กิจกรรมต่าง ๆ ให้ประสบความสำเร็จ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การมีส่วนร่วมในรูปแบบของหุ้นส่วนความร่วมมือ ซึ่งจะเป็นก้าวสำคัญอีกก้าวหนึ่งในการพัฒนาการทำงานให้เกิดความเข้มแข็งและมีประสิทธิภาพ

2.10.3 ปัจจัยสภาพแวดล้อมการดำเนินงานของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย

สิ่งที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินงานในการเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น ประกอบด้วยการเข้าถึงด้านกฎหมายในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น การเข้าถึงกลไกการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น และเข้าถึงการตรวจสอบกลไกการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น ชูศักดิ์คำล้น และกฤษณา ไวสำรวจ (2563) มีรายละเอียด ดังนี้

2.10.3.1 การเข้าถึงด้านกฎหมายในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น

การเข้าถึงด้านกฎหมายในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น โดยคณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่และเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งผู้สมัครก่อนประกาศผลการเลือกตั้งเช่นเดิม และให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศผลการเลือกตั้งภายใน 60 วัน ขยายระยะเวลากรณีการกระทำความผิดตามกฎหมายเลือกตั้งจากเดิมกฎหมายกำหนดระยะเวลา

90 วันก่อนวันครบวาระ เป็น 180 วันก่อนวันครบวาระให้มีการคุ้มครองพยานตามกฎหมาย ให้พนักงานสืบสวนสอบสวนของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจเช่นเดียวกับพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจตามประมวลกฎหมายวิธี พิจารณาความอาญา ในส่วนที่เกี่ยวกับการออกหมายเรียกบุคคลมาให้ถ้อยคำ หรือค้นเพื่อพิสูจน์ทราบการกระทำความผิดตามกฎหมายเลือกตั้งได้ กำหนดให้การหาเสียงเลือกตั้งแสดงถึงแหล่งที่มาของเงินที่จะใช้จ่ายตามนโยบายและอยู่ในกรอบของกฎหมายว่าด้วยการคลังและการงบประมาณของรัฐ การลงมติของคณะกรรมการการเลือกตั้งในการสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่หรือเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งก่อนประกาศผลการเลือกตั้ง ต้องใช้คะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสี่ในห้า ในขณะที่ กรณีภายหลังประกาศผลการเลือกตั้ง ให้ใช้คะแนนเสียงข้างมาก จึงควรกำหนดให้ใช้เสียงข้างมากในทุกกรณี เพื่อให้การวินิจฉัยชี้ขาดของคณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นไปในมาตรฐานเดียวกัน ให้ศาลพิจารณาข้อเท็จจริงในสำนวนของคณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นหลักในการพิจารณา จัดตั้งศูนย์ป้องกันและปราบปรามการทุจริตในการเลือกตั้ง โดยมีผู้แทนของหน่วยงานด้านความมั่นคง เพื่อเป็นการบูรณาการการป้องกันและปราบปรามการทุจริตเลือกตั้งให้เป็นรูปธรรม และเป็นศูนย์รวมข้อมูลผู้สมัคร ตัวแทนหัวคะแนน และข้อมูลในการเลือกตั้ง โดยใช้เทคโนโลยีที่ ทันสมัยมาช่วยสนับสนุนในการปฏิบัติงาน ปฏิบัติการเชิงรุก โดยวิเคราะห์พื้นที่เป้าหมายที่มีการแข่งขันรุนแรง และส่งชุดปฏิบัติการหาข่าว ชุดสืบสวนสอบสวน ลงพื้นที่เพื่อจัดทำสำนวนพร้อมข้อมูลการข่าวนำเสนอคณะกรรมการการเลือกตั้ง สร้างระบบจริยธรรมสำหรับพนักงานของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง และมีการลงโทษทางวินัยที่รุนแรงหากพบว่ามีการฝ่าฝืนจริยธรรม ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้รายละเอียดกระบวนการขั้นตอนการพิจารณาสำนวนของคณะกรรมการการเลือกตั้ง และให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียสามารถตรวจสอบติดตามสอบถามความคืบหน้าได้ทางสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด และมีการพัฒนาระบบการตรวจสอบความคืบหน้าผ่านทางเว็บไซต์ รวมทั้งให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียสามารถตรวจสอบคำวินิจฉัยของคณะกรรมการการเลือกตั้ง เพื่อให้เกิดความโปร่งใส ตรวจสอบได้ ดังนั้น ปัจจัยด้านการเข้าถึงด้านกฎหมายในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น จึงเป็นการส่งเสริมให้ประชาชน มีสิทธิที่จะได้รู้และเข้าใจกฎหมาย โดยเฉพาะเกี่ยวกับการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น ว่ามีเนื้อหาหรือขอบเขตเป็นอย่างไร สามารถเข้าใจถึงความหมาย และสาระของการเข้าถึงกฎหมายที่อยู่ในสภาพพร้อมใช้ประโยชน์ มีการประกาศใช้ และเมื่อประกาศใช้แล้วจะต้องจัดให้ประชาชนสามารถเข้าถึงได้โดยช่องทางที่เหมาะสม และกฎหมายสามารถค้นหาได้สะดวกอยู่ในสภาพพร้อมใช้ประโยชน์นั้นประชาชนจะต้องสามารถค้นหาบทบัญญัติในเรื่องตนที่ต้องการได้โดยไม่ยากลำบากเกินจำเป็น และกฎหมายมีความชัดเจนเข้าใจได้ สามารถทำความเข้าใจกฎหมายนั้นได้ กล่าวคือบทบัญญัติแห่งกฎหมายจะต้องไม่คลุมเคลือหรือซับซ้อนเกินความจำเป็น

2.10.3.2 การเข้าถึงกลไกการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น

การเข้าถึงกลไกการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น โดยกลุ่มองค์กรเครือข่ายตำบลต้นแบบเพื่อจัดการตนเอง หน่วยงานภาคีเครือข่ายกรรมการศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตย สื่อมวลชน และประชาชนทั่วไป เครือข่ายพลเมืองประกอบด้วยดีเจประชาธิปไตยชุมชน ประธานกรรมการศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตย และเลขานุการศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตย บุคลากรทางการศึกษา ผู้แทนกลุ่มสตรี และเครือข่ายอื่น ๆ ในองค์กรปกครองส่วนเลือกตั้งท้องถิ่น

ประชาชนในฐานะผู้เป็นเจ้าของอำนาจที่แท้จริง เป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างยิ่งต่อการผลักดันให้กลไกและการดำเนินภารกิจการพัฒนาเลือกตั้งท้องถิ่น ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล การมีส่วนร่วมของประชาชนในเลือกตั้งท้องถิ่นต่อการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนเลือกตั้งท้องถิ่น จึงเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุด ซึ่งประชาชนในเลือกตั้งท้องถิ่น สามารถเข้ามามีส่วนร่วมได้ การใช้สิทธิในการเลือกสรรหรือเลือกตั้งผู้แทนของตนเองเข้าไป เพื่อเป็นตัวแทนในการพิทักษ์รักษาผลประโยชน์ และกำหนดทิศทางการพัฒนาให้สอดคล้องกับความต้องการของตนเอง และชุมชน สอดคล้องกับผู้ให้ข้อมูลหลักที่ พบว่า การจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนเลือกตั้งท้องถิ่น ในรูปแบบใดให้คำนึงถึงเจตนารมณ์ของประชาชนในเลือกตั้งท้องถิ่น และความสามารถในการปกครองตนเองในด้านรายได้ จำนวนและความหนาแน่นของประชากร และพื้นที่ที่ต้องรับผิดชอบประกอบกัน องค์กรปกครองส่วนเลือกตั้งท้องถิ่น มีหน้าที่และอำนาจดูแลและจัดทำบริการสาธารณะ และกิจกรรมสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในเลือกตั้งท้องถิ่น ตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ การจัดทำบริการสาธารณะและกิจกรรมสาธารณะใดที่สมควรให้เป็นหน้าที่และอำนาจโดยเฉพาะขององค์กรปกครองส่วนเลือกตั้งท้องถิ่นแต่ละรูปแบบ หรือให้องค์กรปกครองส่วนเลือกตั้งท้องถิ่น เป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินการใด ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ ซึ่งต้องสอดคล้องกับรายได้ขององค์กรปกครองส่วนเลือกตั้งท้องถิ่น ตามวรรคสี่และกฎหมายดังกล่าวอย่างน้อยต้องมีบทบัญญัติเกี่ยวกับกลไกและขั้นตอนในการกระจายหน้าที่และอำนาจ ตลอดจนงบประมาณและบุคลากรที่เกี่ยวกับหน้าที่และอำนาจดังกล่าวของส่วนราชการให้แก่องค์กรปกครองส่วนเลือกตั้งท้องถิ่นด้วย ดังนั้น การเข้าถึงกลไกการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น จึงเป็นกระบวนการที่หน่วยงานภาครัฐส่งเสริมสนับสนุนเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเฝ้าระวังการซื้อสิทธิขายเสียง รายงานสถานการณ์และป้องปรามการทุจริตเลือกตั้งเมื่อพบเห็นการทุจริต หรือการกระทำผิดกฎหมายเลือกตั้งของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลและนายกองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ในการแจ้งเบาะแสผ่านช่องทางต่าง ๆ เช่น แอพพลิเคชั่น “ตาสับปะรด” (รายงานสถานการณ์ได้ทั้งข้อความ ภาพ เสียงหรือวิดีโอ) ซึ่งการที่ประชาชนให้การสนับสนุนตรวจสอบเฝ้าระวังการซื้อสิทธิขายเสียง รวมทั้งผู้สมัครรับเลือกตั้งและผู้ช่วยหาเสียงเลือกตั้งร่วมตรวจสอบถ่วงดุลกัน เพื่อให้การเลือกตั้งเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและเป็นไปตามกฎหมาย เป็นกระบวนการสำคัญที่ช่วยให้ประชาชนเข้าถึงการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.10.3.3 การเข้าถึงการตรวจสอบกลไกการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น

การเข้าถึงการตรวจสอบกลไกการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น โดยปัจจัยการตรวจสอบอำนาจรัฐในระดับท้องถิ่น ประชาชนในท้องถิ่นมีความตื่นตัวทางการเมืองสูง ทำให้ลดบทบาทของภาครัฐลง ในขณะที่อังกฤษ ญี่ปุ่น และโดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศไทย ซึ่งเป็นรูปแบบรัฐเดี่ยวที่โครงสร้างเอื้ออำนวยให้รัฐบาลกลางหรือส่วนกลางเข้าไปมีบทบาท โดยตรงต่อการแทรกแซงหรือกำกับท้องถิ่นค่อนข้างมาก อย่างไรก็ดี ในช่วงปลายศตวรรษที่ 20 หรือประมาณสิบปีที่ผ่านมา ประเทศต่างมีพัฒนาการและการปฏิรูปการปกครองท้องถิ่นไปสู่ความเป็นประชาธิปไตยที่ให้ภาคีเครือข่ายภาคประชาชนมีบทบาทมากขึ้น ทั้งในสังคมระดับชาติและการจัดการชุมชนท้องถิ่นของตนเอง ปัจจัยการถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่น ผู้มาใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเกินกึ่งหนึ่งของจำนวน

ผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงทั้งหมดในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีที่มีผู้มาใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเกินกึ่งหนึ่งของจำนวนผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงทั้งหมดในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น และมีคะแนนเสียงจำนวนไม่น้อยกว่า 3 ใน 4 ของผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่มาลงคะแนนเสียง เห็นว่าสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นนั้นไม่สมควรดำรงตำแหน่งต่อไป บุคคลนั้นต้องพ้นจากตำแหน่งนับแต่วันลงคะแนนเสียง, ปัจจัยการเลือกตั้งท้องถิ่นท่ามกลางสถานการณ์ที่เปราะบาง ต้องสร้างวิกฤติให้เป็นโอกาส ท่ามกลางความสูญเสียต้องทำกำไรให้ได้ดี มันรอเวลามานานแล้ว กลุ่มอนุรักษ์นิยมต่อต้านการเปลี่ยนแปลงมา 15 ปีนานพอแล้ว กระแสรูปแบบการปกครองท้องถิ่น จังหวัดจัดการตนเองถูกปลุกกระแสเข้ามาอีกหลังจากหายไปนานกว่า 7 ปี สำคัญว่า การจุดติด การเลือกตั้งท้องถิ่นตอนนี้จุดติดแล้วการตีเหล็ก ต้องตีตอนเหล็กร้อน ท่ามกลางวิกฤติต่าง ๆ ของสังคม การลดหย่อนผ่อนปรนอะไรลงสักอย่าง จะทำให้วิกฤติต่าง ๆ ที่มีมากมายลดลงได้ ปัจจัยการเสนอการออกกฎหมายท้องถิ่น เงื่อนไขหลักที่เป็นอุปสรรคต่อการเสนอข้อบัญญัติท้องถิ่นโดยประชาชน ได้แก่ การกำหนดจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในการเข้าชื่อเสนอข้อบัญญัติท้องถิ่นที่ไม่สอดคล้องกับขนาดขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละแห่ง การร่างข้อบัญญัติทั้งฉบับประกอบคำร้องมาเสนอต่อประธานสภา ซึ่งประชาชนทั่วไปไม่มีความรู้ความสามารถในการร่างข้อบัญญัติได้ และขั้นตอนการพิจารณาของสภาท้องถิ่นมิได้กำหนดให้ตัวแทนประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมแสดงความเห็นอธิบาย หรือชี้แจงข้อเท็จจริงในการพิจารณาของสภาท้องถิ่น และปัจจัยการออกเสียงประชามติ เพื่อให้เกิดความหลากหลายทางแนวความคิด ควรที่จะคิดและวิเคราะห์ด้วยหลักเหตุและผลก่อนการตัดสินใจ โดยต้องไม่คล้อยตามกระแสหรือสถานการณ์ ต้องไม่ยอมรับการชักจูงด้วยประโยชน์อื่นใดในทางมิชอบ ต้องแยกแยะระหว่างความชอบหรือไม่ชอบในตัวบุคคลกับสาระของรัฐธรรมนูญทั้งฉบับ ปัจจัยการตรวจสอบอำนาจรัฐในระดับท้องถิ่น ปัจจัยการถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่น ปัจจัยการเลือกตั้งท้องถิ่น ปัจจัยการเสนอการออกกฎหมายท้องถิ่น และปัจจัยการออกเสียงประชามติ อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของผู้ว่าราชการจังหวัด กรณีท้องถิ่นที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของผู้ว่าราชการจังหวัด เมื่อผู้ว่าราชการจังหวัดได้รับคำร้องขอดำเนินการให้มีการลงคะแนนเสียงถอดถอนโดยผู้ว่าราชการจังหวัด จะต้องส่งคำร้องนั้นไปให้สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น ผู้ที่ถูกร้องขอให้ลงคะแนนเสียงถอดถอนภายใน 7 วัน นับแต่วันที่ได้รับคำร้องและสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นนั้นจะต้องจัดทำคำชี้แจงข้อเท็จจริงเพื่อแก้ข้อกล่าวหาตามคำร้องยื่นต่อผู้ว่าราชการจังหวัดภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำร้อง และเมื่อผู้ว่าราชการจังหวัดได้รับคำชี้แจงข้อเท็จจริงเพื่อแก้ข้อกล่าวหาของสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นแล้ว เมื่อครบกำหนด 30 วัน ผู้ว่าราชการจังหวัดจะแจ้งให้คณะกรรมการเลือกตั้งทราบภายใน 7 วัน เพื่อดำเนินการจัดให้มีการลงคะแนนถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นต่อไป ดังนั้น การเข้าถึงการตรวจสอบกลไกการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น จึงเป็นการที่เครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยเข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น บทบาทนี้จึงไม่ใช่แค่เพียงการใช้สิทธิเข้าไปเลือกตั้งผู้บริหาร และสมาชิกสภาท้องถิ่นเท่านั้น ยังรวมถึงการแสดงออกทางการเมือง เช่น การวิพากษ์วิจารณ์ การร่วมรณรงค์การเลือกตั้ง การร่วมเดินขบวนสนับสนุนหรือประท้วงนโยบาย การยื่นถอดถอนผู้บริหาร และสมาชิกสภาท้องถิ่น ล้วนเป็นภาพที่สะท้อนว่าประชาชนทุกภาคส่วน สามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการควบคุมและตรวจสอบการใช้อำนาจให้เกิดความยุติธรรมเสมอภาคและเป็นประโยชน์ได้อย่างแท้จริงต่อประชาชน

2.11 การดำเนินงานเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น

สำหรับแนวทางการดำเนินงานเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น ชูศักดิ์ คำล้น กฤษณา ไวสำรวจ (2565) ระบุว่าประกอบด้วยการตรวจสอบอำนาจรัฐในระดับท้องถิ่น การถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่น การเลือกตั้งท้องถิ่น การเสนอการออกกฎหมายท้องถิ่น และการออกเสียงประชามติ

2.11.1 การตรวจสอบอำนาจรัฐในระดับท้องถิ่น

การตรวจสอบอำนาจรัฐในระดับท้องถิ่นตามทัศนะของ สุพัฒน์จิตร ลาดบัวขาว (2561) เห็นว่าประชาชนในท้องถิ่นไม่ควรมีบทบาทเพียงแค่ไปลงเสียงเลือกตั้งท้องถิ่นเท่านั้น แต่ต้องมีบทบาทในการตรวจสอบการดำเนินงาน (Performance Audit) ของตัวแทนและฝ่ายบริหารในระดับท้องถิ่น ประชาชนสามารถถอดถอนออกจากตำแหน่งได้ (Recall) ที่ได้รับเลือกตั้งเข้าไปบริหารงานองค์กรปกครองท้องถิ่นหรือรัฐบาลท้องถิ่นเพราะมีความใกล้ชิดกับประชาชนในท้องถิ่นโดยตรง (ธเนศวร์ เจริญเมือง, 2540, น. 283-284) อีกทั้งการที่ประชาชนมอบอำนาจให้ตัวแทนนั้นเป็นการมอบในลักษณะที่ตัวแทนต้องอยู่ภายใต้อาณัติของประชาชนผู้เลือกตั้งตัวแทนแต่ละคน ไม่ถือว่าเป็นตัวแทนของประชาชนทั้งหมด แต่เป็นตัวแทนของประชาชนในเขตเลือกตั้งของตัวเองต้องอยู่ภายใต้คำสั่งและการควบคุมจากผู้เลือกตั้ง (สมคิด เลิศไพฑูรย์, 2542, น. 12-13) ดังนั้นตามหลักการที่ว่าอำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชนจึงเป็นการสนับสนุนระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยกึ่งทางตรงหรือประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Democracy) ดังนั้นการตรวจสอบอำนาจรัฐในระดับท้องถิ่น จึงเป็นการเสนอทางออกเพื่อแก้ไขปัญหา และจุดอ่อนของระบบประชาธิปไตย โดยการเสนอระบบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมมาทดแทน ด้วยการยึดหลักพื้นฐานที่ว่าประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย ประชาชนสามารถใช้อำนาจได้เสมอแม้ว่าได้มอบอำนาจให้กับผู้แทนของประชาชนไปใช้ในฐานะที่เป็น “ตัวแทน” แล้วก็ตาม แต่ประชาชนก็สามารถเฝ้าดูตรวจสอบควบคุมและแทรกแซงการทำหน้าที่ของผู้บริหารท้องถิ่น ซึ่งเป็นตัวแทนของประชาชนได้เสมอ โดยสามารถมีส่วนร่วมทางการเมืองได้ 4 ลักษณะ คือ 1) การเรียกคืนอำนาจ โดยการถอดถอน/ปลดออกจากตำแหน่ง 2) การริเริ่มเสนอแนะนโยบาย ร่างกฎหมาย รวมทั้งมาตรการใหม่ ๆ 3) การทำประชาพิจารณ์ในฐานะเจ้าของอำนาจอธิปไตยสามารถที่จะเรียกร้องให้มีการชี้แจงข้อเท็จจริงและผลดีผลเสีย ก่อนการออกหรือบังคับใช้กฎหมาย นโยบาย หรือมาตรการนั้น ๆ ได้ และ 4) การแสดงประชามติ เพื่อถามความคิดเห็นของประชาชนส่วนใหญ่อันเป็นการตัดสินใจขั้นสุดท้ายในการร่างกฎหมายหรือข้อบังคับต่าง ๆ ที่มีผลกับประชาชนโดยตรง

2.11.2 การถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่น

ความหมายของการถอดถอน (Recall) ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สำหรับการถอดถอน หมายถึง การเปิดโอกาสให้ผู้ออกเสียงเลือกตั้งสามารถถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองระหว่างการเลือกตั้งและมีการพัฒนาให้กระบวนการถอดถอนมีลักษณะเชิงสถาบันดังที่ปรากฏในหลายประเทศ ถ้าพิจารณาในด้านลำดับขั้นของการมีส่วนร่วม (Levels of Participation)

การถอดถอนถือเป็นลำดับขั้นของการมีส่วนร่วมในระดับสูงสุด คือ การควบคุมโดยประชาชน (Citizen Control) ที่มองว่าประชาชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นหรือกำลังเกิดความขัดแย้งที่มีอยู่ได้ทั้งหมด ขณะเดียวกันการออกแบบเชิงสถาบันด้านการถอดถอน (Institutional Recall Design) จะเป็นตัวกำหนดว่าบุคคลใดทำหน้าที่ในการถอดถอน บุคคลใดเป็นเป้าหมายของการถูกถอดถอน และข้อกำหนดที่จะทำให้การริเริ่มถอดถอนและการลงคะแนนเสียงถอดถอน ได้ประสบความสำเร็จ การออกแบบเชิงสถาบันจึงอาจเป็นทั้งแรงจูงใจหรือข้อจำกัดต่อกระบวนการถอดถอนเอง จนสรุปได้ว่าการถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอันเป็นส่วนหนึ่งของการมีส่วนร่วมในระดับท้องถิ่น (ถวิลวดี บุรีกุล, 2557) ดังนั้น การถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่นจึงเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ออกเสียงเลือกตั้งสามารถถอดถอน ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองระหว่างการเลือกตั้ง หากปรากฏว่า ผู้บริหารท้องถิ่นของประชาชนใช้อำนาจในฐานะ “ตัวแทน” มิใช่เป็นไปเพื่อหลักการที่ถูกต้อง หรือเพื่อผลประโยชน์ส่วนรวมที่แท้จริง ในทางตรงกันข้าม กลับเป็นการใช้อำนาจมิชอบโดยทุจริต หรือเพื่อประโยชน์ส่วนตัวเป็นหลัก ประชาชนในท้องถิ่นผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย สามารถเรียกร้องอำนาจที่ได้รับมอบไปนั้นกลับคืนมาโดยการถอดถอน/ปลดออกจากตำแหน่งได้

2.11.3 การเลือกตั้งท้องถิ่น

แนวความคิดการเลือกตั้งท้องถิ่นกับกระบวนการประชาธิปไตย ถือว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของระบอบประชาธิปไตยเนื่องจากการเลือกตั้งท้องถิ่นเป็นกระบวนการที่เปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในทางการเมืองระดับท้องถิ่น (Local Political Participation) ผ่านการใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งผู้สมัครรับเลือกตั้ง (Candidates) และพรรคการเมืองท้องถิ่นที่มีแนวนโยบาย (Policy Platform) ที่ตรงกับความต้องการของประชาชน ในแง่หนึ่งการเลือกตั้งจึงเป็นองค์ประกอบสำคัญของกระบวนการกำหนดนโยบายสาธารณะเนื่องจากประชาชนสามารถกำหนดทิศทางของนโยบายสาธารณะที่ตนต้องการผ่านการเลือกผู้สมัครและพรรคการเมืองท้องถิ่นที่มีแนวนโยบายสอดคล้องกับตนได้ (สติธร ธนานิธิโชติ และธนพันธ์ ไล่ประกอบทรัพย์, 2560, น. 6) นอกจากนี้การเลือกตั้งท้องถิ่นยังเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของระบอบประชาธิปไตย เนื่องจากการเลือกตั้งท้องถิ่นเป็นกระบวนการตรวจสอบและถ่วงดุลผู้บริหารทางการเมืองท้องถิ่น และรัฐบาลท้องถิ่นเนื่องจากประชาชนสามารถที่จะเลือกปฏิเสธแนวนโยบายของผู้บริหารท้องถิ่น (Ezrow, Lawrence, 2010) ปัจจุบันผ่านการออกเสียงเลือกตั้งให้กับสมาชิกสภาท้องถิ่น เพื่อให้สมาชิกสภาท้องถิ่นได้ทำหน้าที่บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดังนั้น ระบบการเลือกตั้งและกระบวนการจัดการเลือกตั้งที่มีการแข่งขันอย่างยุติธรรม และสามารถสะท้อนความต้องการของประชาชนในฐานะผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งให้มากที่สุดจึงเป็นสิ่งที่ประเทศประชาธิปไตยทั่วโลกพึงปรารถนา (Goodwin-Gill, Guy S., 2006) สำหรับประเทศไทยผ่านการเลือกตั้งท้องถิ่นมาหลายครั้งและการใช้ระบบการเลือกตั้งและกระบวนการจัดการเลือกตั้งหลายรูปแบบ อย่างไรก็ตาม การเลือกตั้งท้องถิ่นในประเทศไทยยังคงประสบกับปัญหาต่าง ๆ เช่น การซื้อสิทธิขายเสียง การนับคะแนนที่ไม่บริสุทธิ์ยุติธรรม รวมไปถึงการไม่ยอมรับผลการเลือกตั้งในบางครั้ง (กองบรรณาธิการสำนักกฎหมาย, 2558; ธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์, 2558; ปัทมา สูบกำปัง, 2557) ดังนั้น การเลือกตั้งท้องถิ่น จึงเป็นการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น เพื่อเข้าไปทำหน้าที่ในการบริหารงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามเจตนารมณ์

ของประชาชนในท้องถิ่น ซึ่งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นที่เข้ามาบริหารนั้นมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน ผ่านเวทีการเลือกตั้งท้องถิ่น อาทิ การเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด การเลือกตั้งนายกเทศมนตรี และการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นต้น

2.11.4 การเสนอการออกกฎหมายท้องถิ่น

การเสนอการออกกฎหมายท้องถิ่นโดยประชาชน (Initiative) เป็นมาตรการสำคัญที่จะทำให้ระบบการเมืองท้องถิ่นรับผิดชอบต่อเจตนารมณ์ของประชาชน และเป็นการออกแบบกลไกเพื่อเพิ่มอำนาจของผู้ออกเสียงเลือกตั้งในการแสดงออกซึ่งความต้องการของตัวเองโดยตรง ในกระบวนการนี้เปิดโอกาสให้ผู้ใช้สิทธิเลือกตั้งท้องถิ่นตามจำนวนที่กำหนดสามารถเสนอร่างกฎหมายที่ตนเห็นสมควรเพื่อเข้าสู่กระบวนการพิจารณาต่อไป โดยทั่วไปแล้วการริเริ่มร่างกฎหมายเช่นนี้จะตามมาด้วยการลงประชามติ คือให้ผู้ใช้สิทธิเลือกตั้งทั้งประเทศหรือผู้ใช้สิทธิเลือกตั้งทั้งจังหวัดเป็นผู้ตัดสินใจในขั้นสุดท้าย การลงชื่อของผู้มีสิทธิเลือกตั้งโดยกำหนดจำนวนขั้นต่ำระดับหนึ่งเพื่อการริเริ่มเสนอกฎหมาย การแก้ไขรัฐธรรมนูญ กฎบัตร หรือข้อบัญญัติต่าง ๆ เพื่อให้ฝ่ายบริหารหรือฝ่ายนิติบัญญัติรับไปเพื่อเข้าสู่กระบวนการพิจารณา ยกตัวอย่าง การริเริ่มกฎหมายในสมาพันธรัฐสวิสหรือประเทศสวิตเซอร์แลนด์จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อมีการรวบรวมรายชื่อประชาชนผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งจำนวนไม่น้อยกว่า 100,000 คน ภายในเวลา 18 เดือน อย่างไรก็ดีการริเริ่มกฎหมายโดยประชาชนอาจมีรูปแบบที่แตกต่างกันออกไป เช่น การริเริ่มเสนอร่างกฎหมายโดยตรง (Direct Initiative) คือ กระบวนการที่ใช้การลงประชามติเมื่อมีการลงชื่อเมื่อเสนอกฎหมาย และการริเริ่มกฎหมายโดยอ้อม (Indirect Initiative) คือ กระบวนการเสนอกฎหมายที่พิจารณาหาโดยฝ่ายนิติบัญญัติแล้วไม่ผ่านการลงคะแนนเสียงหรือประกาศใช้กฎหมายโดยฝ่าย นิติบัญญัติ และมีการนำมาลงประชามติ (Smith Graham, 2009, p. 112) ดังนั้น การเสนอการออกกฎหมายท้องถิ่น จึงเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถเข้าชื่อกันเสนอร่างกฎหมายในระดับท้องถิ่นเพื่อให้สภาท้องถิ่นพิจารณาออกกฎหมายเพื่อใช้บังคับในเขตท้องถิ่นได้

2.11.5 การออกเสียงประชามติ

การออกเสียงประชามติหรือการลงประชามติ (Referendum) เป็นกลไกที่ให้ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งสามารถลงมติ “เห็นด้วย” หรือ “ปฏิเสธ” ต่อประเด็นสาธารณะใด ๆ ที่มีความสำคัญผ่านการลงคะแนนเสียงโดยตรงของประชาชนผู้ออกเสียง ร่างกฎหมาย หรือการแก้ไขรัฐธรรมนูญ ซึ่งอาจจะเป็นนโยบายสาธารณะใหม่ หรือเป็นการยกเลิกสิ่งที่ดำรงอยู่เดิมก็ได้ เป็นการออกเสียงโดยตรงแทนที่จะมอบความไว้วางใจในการกำหนดนโยบายและออกกฎหมายแก่ฝ่ายบริหารและฝ่ายนิติบัญญัติ ซึ่งในปัจจุบันเห็นได้จากการออกเสียงประชามติร่างรัฐธรรมนูญ (สุพัฒน์จิตรลาดบัวขาว, 2561) ดังนั้น การออกเสียงประชามติ จึงเป็นกระบวนการในการแสดงความเห็นของประชาชนด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อตัดสินใจว่าจะให้ความเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบในเรื่องที่มีความสำคัญและมีผลกระทบต่อประโยชน์ได้เสียของท้องถิ่นหรือกระทบต่อสิทธิ และเสรีภาพของประชาชน ก่อนที่จะนำมติหรือการตัดสินใจนั้นออกเป็นกฎหมายหรือนำไปปฏิบัติเพื่อบังคับใช้เป็นการทั่วไป

2.12 ประวัติของการเลือกตั้งท้องถิ่นไทย

ประเทศไทยได้ปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2475 จนถึงปัจจุบัน การปกครองระบอบประชาธิปไตย ก็คืออำนาจสูงสุดเป็นของประชาชน ปกครองโดยประชาชน และเพื่อประชาชน ประเทศไทยมีอำนาจในการปกครองประเทศ 3 ด้าน ประกอบด้วยด้านบริหาร ด้านนิติบัญญัติ และด้านตุลาการ อำนาจทั้ง 3 ด้านนี้ ต่างก็ทำหน้าที่ต่างกัน เช่น อำนาจนิติบัญญัติทำหน้าที่ออกกฎหมาย อำนาจบริหาร ทำหน้าที่บริหารประเทศ และอำนาจตุลาการ ทำหน้าที่พิทักษ์รักษาความยุติธรรม สำหรับประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยหลายวิธี อาทิ มีส่วนร่วมในการเลือกตั้งผู้แทนไปทำหน้าที่แทน ตนการลงประชามติ การแสดงประชาพินิจ การประชาพิจารณ์ การเสนอร่างกฎหมาย การระงับยับยั้งการออกกฎหมาย หรือโครงการของรัฐการถอดถอน การแสดงมติมหาชน การประชุมสาธารณะ เกี่ยวกับการเลือกตั้ง (Election) เป็นกิจกรรมทางการเมืองอย่างหนึ่ง ที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในระบอบประชาธิปไตย ซึ่งเป็นการเลือกสรรประชาชน เข้าไปเป็นตัวแทนในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย ประการสำคัญ การเลือกตั้งไม่ใช่วิธีการเดียว ในระบอบประชาธิปไตย ตามที่มีผู้เข้าใจกันผิด ๆ วิธีการประชาธิปไตยมีหลายวิธี ซึ่งประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยหลายรูปแบบ เช่น มีส่วนร่วมด้านการติดตามข่าวสารด้านการเมือง การตรวจสอบการทำงานของผู้แทน การเข้าชื่อถอดถอนผู้แทนฯ อย่างไรก็ดี การเลือกตั้ง จะต้องประกอบด้วยผู้สมัครรับเลือกตั้ง (Candidates) ผู้เลือกตั้ง (Voters) ซึ่งจะต้องมีคุณสมบัติ ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายรัฐธรรมนูญ และกฎหมายเลือกตั้ง กำหนดการเลือกตั้งที่ประชาชน มีบทบาทต้องไปเลือกตั้งผู้แทนของเขาในปัจจุบัน จะมีการเลือกตั้งผู้แทนระดับท้องถิ่น เช่น การเลือกตั้งผู้นำชุมชน สมาชิกสภาเทศบาล สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลสมาชิกสภาองค์หารบริการส่วนจังหวัด นายกเทศมนตรีเทศบาล นายกองค์การบริหารส่วนตำบล นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด ในระดับประเทศมีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (สส.) สมาชิกวุฒิสภา (สว.) การเลือกตั้งแต่ละครั้งที่ผ่านมา ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน การเลือกตั้งมีการทุจริตหลายรูปแบบ ทั้งในการเลือกตั้งระดับท้องถิ่น และระดับประเทศ แต่ละรูปแบบต่างก็มีกลวิธีแตกต่างกัน เช่น การซื้อสิทธิขายเสียง ก็มีหลายวิธีการ การซื้อบัตรประจำตัวประชาชนในเขตเลือกตั้ง การซื้อกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้ง และอื่น ๆ ซึ่งจะก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรม ขัดต่อกฎหมายรัฐธรรมนูญและกฎหมายการเลือกตั้งจะก่อให้เกิดผลเสียหายต่อการบริหารประเทศ สมควรจะได้รับการป้องกันและแก้ไขให้บรรเทาเบาบางลงหรือให้หมดสิ้นไป (วิไลวัจส์ กฤษณะภูติ, 2557, น. 66)

การเลือกตั้งท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น เป็นการเลือกตั้งผู้แทนเข้าไปบริหารงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือรัฐบาลท้องถิ่น มีนักวิชาการที่กล่าวถึง ดังนี้

เอนก เหล่าธรรมทัศน์ (2545) กล่าวว่า การเลือกตั้งท้องถิ่น (Local Election) หมายถึง สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นเข้ามาทำหน้าที่จากการเลือกตั้งโดยประชาชนในท้องถิ่น ฐานะผู้แทน การเลือกตั้งท้องถิ่นจึงเป็นช่องทางหนึ่งของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในระดับท้องถิ่นตามสิทธิขั้นพื้นฐาน โดยการเลือกตัวแทนของตนเข้าไปโดยตรง ไปทำหน้าที่แทนผู้แทน

ในระดับท้องถิ่นมีใครบ้าง ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในแต่ละแห่งที่มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน แบ่งเป็น 2 ฝ่าย คือ

1. ฝ่ายนิติบัญญัติ มีหน้าที่ออกกฎหมายท้องถิ่นและตรวจสอบการบริหารงานของท้องถิ่น ได้แก่
   1.1 สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล (ส.อบต.)
   1.2 สมาชิกสภาเทศบาล (ส.ท.)
   1.3 สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด (ส.จ.)
   1.4 สมาชิกสภาเมืองพัทยา
   1.5 สมาชิกสภากรุงเทพมหานคร (ส.ก.)
2. ฝ่ายบริหาร มีหน้าที่ในการควบคุมและบริหารกิจการของท้องถิ่น ได้แก่
   2.1 นายกองค์การบริหารส่วนตำบล
   2.2 นายกเทศมนตรี
   2.3 นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด
   2.4 นายกเมืองพัทยา
   2.5 ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร

จากการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเลือกผู้แทนเข้าไปทำหน้าที่ อย่างไรก็ดี ประชาชนในท้องถิ่นจึงไม่ควรมีบทบาทเพียงแค่ไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งท้องถิ่นเท่านั้น แต่ต้องมีบทบาทติดตามและตรวจสอบการทำงานของตัวแทนและฝ่ายบริหารในระดับท้องถิ่น ที่ได้รับเลือกตั้งเข้าไปบริหารงานองค์กรปกครองท้องถิ่นหรือรัฐบาลท้องถิ่นเพราะมีความใกล้ชิดกับประชาชนในท้องถิ่นโดยตรง

Colin Rallings and Michael Thrasher (1997) กล่าวถึง ความสำคัญของการเลือกตั้งท้องถิ่นไว้ว่า การเลือกตั้งท้องถิ่นเป็นตัวชี้วัดสำคัญให้เห็นถึงสถานะของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือรัฐบาลท้องถิ่น และยังเป็นเครื่องชี้วัดคุณภาพของประชาธิปไตยในระดับท้องถิ่น เช่น การตรวจสอบความสนใจของประชาชนที่มีต่อการเลือกตั้งในท้องถิ่นว่ามีสูงมากเพียงใด โดยเปรียบเทียบได้จากระดับการมีส่วนร่วมในการใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของประชาชนในท้องถิ่น ความเข้มข้นในการแข่งขันและช่วงชิงที่นั่งในสภาท้องถิ่นของผู้สมัครลงแข่งขันรับเลือกตั้งท้องถิ่น บทบาทของผู้สมัครรับเลือกตั้งท้องถิ่น ทั้งที่สังกัดพรรคการเมืองที่มีขนาดใหญ่และขนาดเล็ก ตลอดถึงบทบาทผู้สมัครรับเลือกตั้งท้องถิ่นที่เป็นอิสระไม่สังกัดพรรคการเมือง สามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนผ่านนโยบายสาธารณะได้ อันเป็นจุดเริ่มต้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นรูปธรรมในท้องถิ่นที่มีอยู่เดิมให้เกิดการพัฒนาไปในทิศทางที่ดีขึ้น สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนมากขึ้น อย่างไรก็ดีการเมืองในระดับท้องถิ่นอาจจะแตกต่างไปจากการเมืองระดับชาติได้

Melissa Marschall, Paru Shah and Anirudh Ruhil (2011) ได้ศึกษาการเลือกตั้งท้องถิ่นในเชิงเปรียบเทียบระหว่างไทยและต่างประเทศ พบว่า การเลือกตั้งทางตรง (Direct Election) ถือเป็นประเด็นศึกษาสำคัญที่ได้รับความสนใจทั้งในไทยและต่างประเทศเพราะการปกครองท้องถิ่นในระดับสากล ให้ความสำคัญแตกต่างไปจากหลักการประชาธิปไตยในระดับชาติ โดยเฉพาะเรื่อง

หลักการปกครองตนเองในท้องถิ่น การมีส่วนร่วมของประชาชนจึงมีความสำคัญมาก แต่ในกรณีของการบริหารงานท้องถิ่นโดยตรงด้วยตัวประชาชนเองนั้นเป็นข้อจำกัดของประชาธิปไตยสมัยใหม่ ดังนั้น การเลือกตั้งผู้บริหารโดยตรงในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงเป็นสิ่งที่ถูกใช้ชดเชยข้อจำกัดดังกล่าว ที่ผ่านมาการศึกษาการเลือกตั้งท้องถิ่นในสหรัฐอเมริกาได้รับความสนใจอย่างมากเพราะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับหน่วยการปกครองส่วนใหญ่ของสหรัฐอเมริกาที่มีแต่จะเพิ่มจำนวนสูงขึ้น จากข้อมูลในปี ค.ศ. 2007 พบว่าหน่วยงานด้านการปกครอง (Governmental Unit) ของสหรัฐอเมริกาจำนวนทั้งสิ้น 89,527 หน่วยงาน คิดเป็นหน่วยงานด้านการปกครองท้องถิ่น (Local Government) จำนวนมากถึง 89,476 แห่ง (คิดเป็นร้อยละ 99.9) และเมื่อพูดถึงจำนวนของบุคลากรและผู้บริหารที่ได้รับการเลือกตั้งโดยตรงเข้ามาดำรงตำแหน่งในหน่วยงานปกครองท้องถิ่น จึงไม่น่าแปลกใจที่จะมีจำนวนสูงมากจากข้อมูลที่เผยแพร่ในปี ค.ศ. 1995 ของสำนักสสำมะโนประชากรสหรัฐอเมริกาสำรวจในปี ค.ศ. 1992 พบว่า มีบุคลากรที่มาจากการเลือกตั้งท้องถิ่นทั้งหมด 493,830 คน ในจำนวนนี้ส่วนใหญ่จะเป็นผู้ที่ดำรงตำแหน่งอยู่ในหน่วยการปกครองท้องถิ่นประเภทเทศบาล (Municipal) และหน่วยการปกครองท้องถิ่นประเภททาวน์ ทาวน์ชิพ คิดเป็นร้อยละ 27 และร้อยละ 26 ตามลำดับ และโดยส่วนใหญ่บุคลากรที่ได้รับการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชน จะทำหน้าที่ด้านนิติบัญญัติเป็นจำนวนสูงที่สุด รองลงมาจะเป็นหน้าที่ด้านการบริหารและด้านตุลาการ ในขณะที่ข้อมูลจากสำนักสำมะโนประชากรสหรัฐอเมริกา ในปี ค.ศ. 2007 พบว่า มีบุคลากรที่มาจากการเลือกตั้งโดยตรงในท้องถิ่น คิดเป็นร้อยละ 96 ของจำนวนบุคลากรหน่วยงานด้านการปกครองทั้งหมด (ส่วนที่เหลือทำงานในหน่วยงานด้านการปกครองระดับมลรัฐและสหพันธรัฐ) โดยมีสัดส่วนของบุคลากรจากเทศบาลจำนวนสูงที่สุด คิดเป็นร้อยละ 27 จากบุคลากรที่มาจากการเลือกตั้งท้องถิ่นทั้งหมด การศึกษาการเลือกตั้งท้องถิ่นของสหรัฐอเมริกา จึงมีประเด็นการศึกษาที่หลากหลาย เพราะการเลือกตั้งท้องถิ่นของสหรัฐอเมริกามีหลายรูปแบบ มีการจัดการเลือกตั้งหลายรูปแบบ และวาระการดำรงตำแหน่งก็มีต่างกัน ซึ่งต่างจากการเลือกตั้งในระดับประเทศ ตัวอย่างเช่น การเลือกตั้งท้องถิ่นโดยตรงเข้าสู่สภาเมือง (City Council Elections) จำนวนร้อยละ 66 จะใช้รูปแบบเขตเดียวหลายเบอร์ (Multi-Member) สูงมากกว่ารูปแบบเขตเดียวเบอร์เดียว (Single-Member) นอกจากนี้มีเมืองจำนวนร้อยละ 77 นิยมใช้เกณฑ์การไม่ให้ผู้สมัครรับเลือกตั้ง สังกัดพรรคการเมืองในการเลือกตั้งท้องถิ่นอีกด้วย จึงทำให้การเลือกตั้งท้องถิ่นของสหรัฐอเมริกามีความน่าสนใจมากกว่าการทำความเข้าใจอย่างง่าย ๆ ในการศึกษาการแข่งขันการเลือกตั้งระหว่างผู้ที่อยู่ในตำแหน่งกับผู้ที่มาท้าชิงตำแหน่ง

เพียงกมล มานะรัตน์ (2547) ได้ศึกษาการเลือกตั้งท้องถิ่นที่ผ่านมาจะเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการไปใช้สิทธิเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่น การซื้อสิทธิ์ขายเสียง การใช้อิทธิพลของนักการเมืองท้องถิ่นในการหาเสียงเลือกตั้ง โดยอาศัยความสัมพันธ์ระหว่างนักการเมืองท้องถิ่น หัวคะแนน และชาวบ้านผู้มีสิทธิออกเสียง การใช้นโยบายหาเสียงเลือกตั้งเพื่อสร้างเครือข่ายของนักการเมืองในท้องถิ่น ซึ่งได้รับการวิพากษ์วิจารณ์ว่าทำให้เกิดวาทกรรมการซื้อสิทธิขายเสียงของประชาชนโดยละเลยพลวัตในการเลือกตั้งท้องถิ่นที่ทำให้ชาวบ้านได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ระบอบประชาธิปไตย และให้ความสำคัญกับการเลือกตั้งที่เป็นพื้นที่การต่อรองอำนาจทางการเมืองระหว่างประชาชนกับผู้มีอำนาจทางการเมือง และยังละเลยประเด็นที่เกิดจากการนำระบบการเลือกตั้ง

แบบใหม่มาใช้ ซึ่งก่อให้เกิดกลุ่มนักการเมืองท้องถิ่นที่ได้รับเลือกตั้งกลุ่มใหม่ที่มีพื้นอาชีพ และระดับการศึกษาแตกต่างไปจากเดิมด้วยเช่นกัน ระเบียบกฎเกณฑ์และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการของการเลือกตั้งท้องถิ่นไทย เมื่อพิจารณาประเด็นทางกฎหมายเกี่ยวกับการเลือกตั้งท้องถิ่นจากแนวนโยบายของรัฐเกี่ยวกับการกระจายอำนาจและการปกครองส่วนท้องถิ่นของไทยในบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแต่ละฉบับ นับตั้งแต่รัฐธรรมนูญฉบับแรกในปี พ.ศ. 2475 เป็นต้นมา จะพบว่ารัฐธรรมนูญฉบับปี พ.ศ. 2517 เป็นรัฐธรรมนูญที่เริ่มมีหมวดว่าด้วยการปกครองท้องถิ่นที่มีการระบุให้การปกครองท้องถิ่นทุกระดับมีสภาท้องถิ่น และหัวหน้าฝ่ายบริหารท้องถิ่นหรือคณะผู้บริหารท้องถิ่น มาจากการเลือกตั้งของประชาชนในท้องถิ่นตามระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด (มาตรา 216) แต่การเลือกตั้งหัวหน้าฝ่ายบริหารท้องถิ่นหรือคณะผู้บริหารท้องถิ่นนั้น ไม่ได้กำหนดว่าจะต้องมาจากการเลือกตั้งทางตรงเท่านั้น เพราะอาจจะให้สภาท้องถิ่นเลือกตั้งจากสมาชิกที่มีอยู่ในสภาก็ได้ (มาตรา 217) ส่วนในรัฐธรรมนูญฉบับปี พ.ศ. 2521 แม้ว่าจะมีการกำหนดเรื่องการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นเอาไว้ในหมวดว่าด้วยการปกครองท้องถิ่น แต่ก็ยังเปิดโอกาสให้มีการแต่งตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและคณะผู้บริหารท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่นได้ โดยกรณีการแต่งตั้งสภาท้องถิ่นจะต้องมีจำนวนน้อยกว่าสมาชิกที่มาจากการเลือกตั้ง (มาตรา 182 และ 183) และนับตั้งแต่นั้นมาก็จะปรากฏข้อบัญญัติเกี่ยวกับการเลือกตั้งท้องถิ่นในลักษณะเดียวกัน ทั้งในรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2534 (มาตรา 198 และมาตรา 199) และรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2538 (แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 5) (มาตรา 198 และมาตรา 199)

สุรวุฒิ แพชนะ (2550) ได้ศึกษาทิศทางการเลือกตั้งท้องถิ่นได้เกิดการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญ เมื่อมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2540 ที่ให้ความสำคัญกับการกระจายอำนาจลงสู่ท้องถิ่นอย่างจริงจัง โดยกำหนดให้คณะผู้บริหารท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่นให้มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน หรือมาจากความเห็นชอบของสภาท้องถิ่นที่จะต้องมาจากการเลือกตั้ง มีการกำหนดวาระการดำรงตำแหน่งต่าง ๆ ดังกล่าวเอาไว้คราวละ 4 ปี และยังกำหนดให้คณะผู้บริหารหรือผู้บริหารจะเป็นข้าราชการประจำ หรือมีตำแหน่งในหน่วยงานอื่น ได้แก่ หน่วยงานรัฐรัฐวิสาหกิจ และของข้าราชการส่วนท้องถิ่นควบคู่ไปพร้อมกันไม่ได้อีกต่อไป (มาตรา 285) ซึ่งในเวลาต่อมาหลักการเลือกตั้งฝ่ายบริหารและฝ่ายนิติบัญญัติในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยตรงดังกล่าวก็ได้กลายเป็นต้นแบบที่ถูกนำมาใช้ในรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2550 ด้วยเช่นกัน (มาตรา 284) ภายหลังจากรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2540 ได้วางหลักเกณฑ์การเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นด้วยวิธีการเลือกตั้งโดยตรง ก็ได้มีการออกพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 ที่กำหนดให้มีการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นโดยตรงกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกประเภทเป็นครั้งแรก พระราชบัญญัตินี้จึงนำมาสู่การยกเลิกกฎหมายที่เกี่ยวข้องเดิม ได้แก่ กฎหมายการเลือกตั้งสมาชิกสภากรุงเทพมหานครและผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร กฎหมายการเลือกตั้งสมาชิกสภาจังหวัด กฎหมายการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล ในเวลาต่อมาได้มีการตราแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติดังกล่าวอีกครั้งในปี พ.ศ. 2546 จึงนำมาสู่การออกพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2546 และในช่วงเดือนธันวาคม พ.ศ. 2546 ก็ได้เกิดการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ในประวัติศาสตร์การเลือกตั้งท้องถิ่นไทย เมื่อมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติสำคัญจำนวน 3 ฉบับ ได้แก่ พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2546

พระราชบัญญัติเทศบาล (ฉบับที่ 12) พ.ศ. 2546 และพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2546 ซึ่งทำให้เกิดการเลือกตั้งผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกระดับ ในรูปแบบของการเลือกตั้งโดยตรงทั้งประเทศเป็นครั้งแรก ภายหลังจากมีการทดลองใช้การเลือกตั้งท้องถิ่นโดยตรงครั้งแรก ในปี พ.ศ. 2518 เฉพาะกับกรณีกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ แต่ในเวลาต่อมาก็ได้เปลี่ยนมาใช้วิธีการแต่งตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครอีก จนกระทั่งถึงปี พ.ศ. 2528 จึงได้นำการเลือกตั้งโดยตรงกลับมาใช้อีกครั้ง อย่างไรก็ตาม ภายหลังจากการรัฐประหารในวันที่ 22 พฤษภาคม 2557 โดย พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา หัวหน้าคณะรัฐประหารและนายกรัฐมนตรีคนปัจจุบัน คือ คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ได้อาศัยอำนาจตามมาตรา 44 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ชั่วคราว) พ.ศ. 2557 ออกประกาศหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่ 85 2557 เรื่อง การได้มาซึ่งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นเป็นการชั่วคราว ลงวันที่ 10 กรกฎาคม 2557 ซึ่งมีผลทำให้ในปัจจุบันได้มีการระงับการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นโดยตรงไว้ชั่วคราว โดยนำวิธีการสรรหาและแต่งตั้งมาใช้แทน

2.13 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ชูศักดิ์ คำล้น และกฤษณา ไวสำรวจ (2563, น. 393-397) ได้วิจัยเรื่อง ภาคีเครือข่ายกับกลไกการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นจังหวัดสุรินทร์ เพื่อศึกษา 1) สภาพปัญหาด้านภาคีเครือข่ายกับกลไกการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นจังหวัดสุรินทร์ ระหว่างปี พ.ศ. 2540-2560 2) ปัจจัยภาคีเครือข่ายกับกลไกการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นจังหวัดสุรินทร์ และ3) ค้นหาแนวทางภาคีเครือข่ายกับกลไกการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นจังหวัดสุรินทร์ เป็นการศึกษาเชิงพรรณนา ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก การระดมสมองและการโพกัสกรุ๊ป ส่วนผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบ่งเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 จำนวน 10 คน ประกอบด้วย ประธานกรรมการศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตย, ผู้บริหารสถานศึกษา, ประธานกลุ่มสตรี, ผู้แทนเครือข่ายพลเมือง, ดีเจประชาธิปไตยชุมชน, กลุ่มที่ 2 จำนวน 10 คน ประกอบด้วย เจ้าหน้าที่และผู้ประสานหน่วยงานภาคีเครือข่ายกรรมการศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตย, นักวิชาการด้านประชาธิปไตย, กลุ่มที่ 3 จำนวน 3 กลุ่ม กลุ่มละ 10 คน ได้แก่ เจ้าหน้าที่และประชาชนขององค์การท้องถิ่นรวมพลังประกาศเจตนารมณ์เดินหน้าเครือข่ายตำบลต้นแบบเพื่อจัดการตนเอง รวม 9 ท้องถิ่น

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัญหาการซื้อสิทธิขายเสียงทั้งนักการเมืองและประชาชน กฎหมายไม่มีความเด็ดขาด การแบ่งพรรคพวกการเรียกรับผลประโยชน์ และนักการเมืองหาผลประโยชน์ให้ตัวเอง 2) ปัจจัยภาคีเครือข่ายกับกลไกการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น ได้แก่ ปัจจัยการตรวจสอบอำนาจรัฐในระดับท้องถิ่น ปัจจัยการถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่น ปัจจัยการเลือกตั้งท้องถิ่น ปัจจัยการเสนอการออกกฎหมายท้องถิ่น และปัจจัยการออกเสียงประชามติ และ 3) หาแนวทางภาคีเครือข่ายกับกลไกการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น ภาคีเครือข่ายภาคประชาชนเข้าใจรู้จักท้องถิ่นการปกครองตนเอง ทั้งทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม หัวใจของการปกครองระบอบประชาธิปไตย โดยที่ภาคีเครือข่ายภาคประชาชนมีส่วนร่วมกำหนด

ณัชชานุช พิชิตธนารัตน์ (2561, น. 79-80) ได้วิจัยเรื่อง การทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นในจังหวัดเพชรบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงรูปแบบ วิธีการ และเครือข่ายของการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นในจังหวัดเพชรบุรี รวมถึงปัญหาและแนวทางในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตั้งแต่ พ.ศ.2540-2557 โดยศึกษาจากการสัมภาษณ์ การสังเกต การสนทนากลุ่มย่อย และเอกสารที่เกี่ยวข้อง

ผลการวิจัยพบว่า (1) รูปแบบและวิธีการในการทุจริตเลือกตั้ง จำแนกได้ 2 รูปแบบ คือ 1) การทุจริตเลือกตั้งทางตรง ได้แก่ การซื้อเสียงโดยตรงและโดยอ้อม ด้วยกลวิธีที่หลากหลายในการใช้เงินซื้อเสียง 2) การทุจริตเลือกตั้งทางอ้อมมีกลวิธีต่าง ๆ เช่น การย้ายคนเข้ามาในเขตเลือกตั้ง การส่งผู้สมัครลงแข่งขันเพื่อตัดคะแนน การแจกสิ่งของ การใช้อิทธิพลข่มขู่ และการโจมตีคู่แข่งขัน (2) เครือข่ายในการทุจริตเลือกตั้งมี 5 รูปแบบ ได้แก่ 1) ความเป็นนักการเมืองท้องถิ่น 2) ความสัมพันธ์กับนักการเมืองระดับชาติภายในและนอกจังหวัด 3) ความเป็นญาติพี่น้อง 4) ความเป็นพรรคพวกกัน และ 5) เครือข่ายหัวคะแนน (3) ปัญหาในการปฏิบัติงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง คือ วัฒนธรรมการทุจริตเลือกตั้งในสังคมทำให้การรณรงค์ไม่ได้รับความร่วมมือจากผู้มีสิทธิเลือกตั้ง หน่วยงานเกี่ยวข้องปฏิบัติงานล่าช้า ล้มเหลว ไม่มีอำนาจเพียงพอ ไม่โปร่งใส ยุติธรรม และบุคลากรไม่เพียงพอ (4) แนวทางในการป้องกันแก้ไขปัญหาการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง คือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรปฏิบัติงานอย่างจริงจังในการควบคุมและจัดการเลือกตั้ง รวดเร็ว มีประสิทธิภาพ สุจริตและเที่ยงธรรม และควรปรับปรุงแก้ไขข้อกฎหมายโดยเพิ่มอำนาจให้องค์กรจัดการเลือกตั้งเช่นเดียวกับองค์กรอิสระอื่น ๆ

ทัตดนัย คุ้มครอง (2559) ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาเปรียบเทียบการทุจริตเลือกตั้งขององค์การบริหารส่วนตำบลและเทศบาลในจังหวัดชลบุรี เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีวัตถุประสงค์ คือ เพื่อศึกษารูปแบบการทุจริตเลือกตั้งโดยเปรียบเทียบระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบล A (นามสมมุติ) และเทศบาลตำบล B (นามสมมุติ) และเพื่อหาแนวทางการแก้ไขวิธีการป้องกันปัญหาการทุจริตเลือกตั้งในรูปแบบต่าง โดยศึกษาข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ทำการรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญทั้งหมด 12 คน โดยใช้แนวการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก รวมถึงการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม ผลการศึกษา พบว่าการใช้หัวคะแนน ระบบอุปถัมภ์ การวางแผนการเลือกตั้ง ในลักษณะทั่วไปของการเลือกตั้งทุกแห่งที่จะต้องมี และหากในองค์การบริหารส่วนตำบล A และเทศบาล B มีการใช้หัวคะแนน ระบบอุปถัมภ์ การวางแผนการเลือกตั้งมีการใช้ในทางที่ผิดส่งผลต่อการทำการทุจริตการเลือกตั้ง และพบว่า รูปแบบการทุจริตเลือกตั้งขององค์การบริหารส่วนตำบล A มีรูปแบบการทุจริต การเลือกตั้งการซื้อเสียง การโกงแบบายคนเข้าและออก การจัดให้มีคนของตนเป็นคณะกรรมการเลือกตั้ง และในส่วนของเทศบาล B มีรูปแบบการทุจริตการเลือกตั้งรูปแบบการซื้อเสียง การตลาดทางการเมือง และการใช้อำนาจของรัฐ และเมื่อทำการเปรียบเทียบรูปแบบในการทุจริตเลือกตั้งระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบล A และเทศบาล B พบว่า มีรูปแบบในการทุจริตการเลือกตั้งที่เหมือนกันและไม่เหมือนกัน รูปแบบการทุจริตการเลือกตั้งที่เหมือนกัน ได้แก่ รูปแบบการทุจริตในการซื้อเสียง ส่วนที่รูปแบบการทุจริตการเลือกตั้งที่ไม่เหมือนกัน ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบล A จะมีรูปแบบในการย้ายคนเข้าและย้ายคนออก ซึ่งรูปแบบ การจัดให้มีคนของตนเองในกรรมการเลือกตั้ง รวมถึงการใช้อิทธิพล

ในขณะที่เทศบาล B นั้น จะไม่มี และในส่วนเทศบาล B ก็มีส่วนที่รูปแบบในการทุจริตการเลือกตั้งที่แตกต่างกัน คือ รูปแบบการใช้ระบบการตลาดในทางการเมือง ลักษณะการใช้อำนาจรัฐ ในขณะที่องค์การบริหารส่วนตำบล A นั้นจะไม่มี

อัจฉริยะ วะทา (2562, น. 345-246) ได้วิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาศักยภาพผู้นำเครือข่ายประชาสังคมในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ ผลการวิจัยพบว่า 1) ผู้นำองค์กรประชาสังคมที่เข้ารับการฝึกอบรมมีภาวะผู้นำสูงขึ้น เป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับผู้นำต้นแบบในระดับท้องถิ่น ระดับภูมิภาค ระดับชาติ และระดับโลก เช่น ทองหล่อ ตันเสดี พระเจ้าอโศกมหาราช และพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เป็นต้น ทั้งนี้เนื่องจากได้มีการให้ความรู้และศึกษาวิเคราะห์เกี่ยวกับผู้นำเหล่านี้อย่างกว้างขวาง 2) ผู้นำองค์กรประชาสังคมที่เข้ารับการฝึกอบรม มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริตเป็นระบบมากขึ้น สามารถบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นอยู่เดิมเข้ากับองค์ความรู้สมัยใหม่ได้เป็นอย่างดี

สมชาย ชูเมือง และคณะ (2563, น.193-196) ได้วิจัยเรื่อง การเสริมสร้างเครือข่ายการต่อต้านการทุจริตขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดกาญจนบุรี โดยมีวัตถุประสงค์สำคัญในการศึกษาครั้งนี้ คือ 1) เพื่อศึกษาเครือข่ายการต่อต้านทุจริตขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 2) เพื่อศึกษาการเสริมสร้างเครือข่ายการต่อต้านทุจริตขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 3) เพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาเครือข่ายในการต่อต้านทุจริตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งทำการศึกษาในจังหวัดกาญจนบุรี

ผลการวิจัยพบว่า

1. เครือข่ายต่อต้านทุจริตขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มี 2 ลักษณะ ได้แก่ ได้จากการแต่งตั้งโดยผู้ว่าราชการจังหวัด และจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
2. การเสริมสร้างเครือข่ายต่อต้านทุจริตนั้น มี 7 แนวทาง ได้แก่
   - 2.1 การสร้างความตระหนักถึงผลกระทบที่เกิดขึ้น
   - 2.2 การเสริมสร้างอุดมการณ์ผ่านการเรียนรู้ประสบการณ์
   - 2.3 การแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน
   - 2.4 การพัฒนาศักยภาพบุคลากรรักความซื่อสัตย์และความยุติธรรม
   - 2.5 การวางแผนการป้องกันการทุจริต
   - 2.6 การส่งเสริมและมีระบบการดำเนินการเพื่อเฝ้าระวังการทุจริตที่จะเกิดขึ้น
   - 2.7 การสรุปบทเรียนประเมินผล
3. แนวทางการพัฒนาเครือข่ายการต่อต้านทุจริต ในลักษณะ “7 ส” “2 ว” และ “1 ย” ดังนี้

“7 ส” คือ 1) ส่งเสริมบทบาทของสภา 2) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน 3) สร้างความเข้าใจให้แก่ประชาชน 4) สร้างกลไกเชื่อมประสานองค์กรกลางกับทุกภาคส่วน 5) สร้างตัวอย่างที่ดี 6) สร้างสังคมหิริโอตตัปปะ 7) ส่งเสริมและสนับสนุนในการร้องเรียนผ่านระบบ

“2 ว” คือ 1) วางแผนปฏิบัติการป้องกันการทุจริต 2) วางหลักเกณฑ์การได้มาของผู้บริหาร

“1 ย” คือ ยอมรับการตรวจสอบ

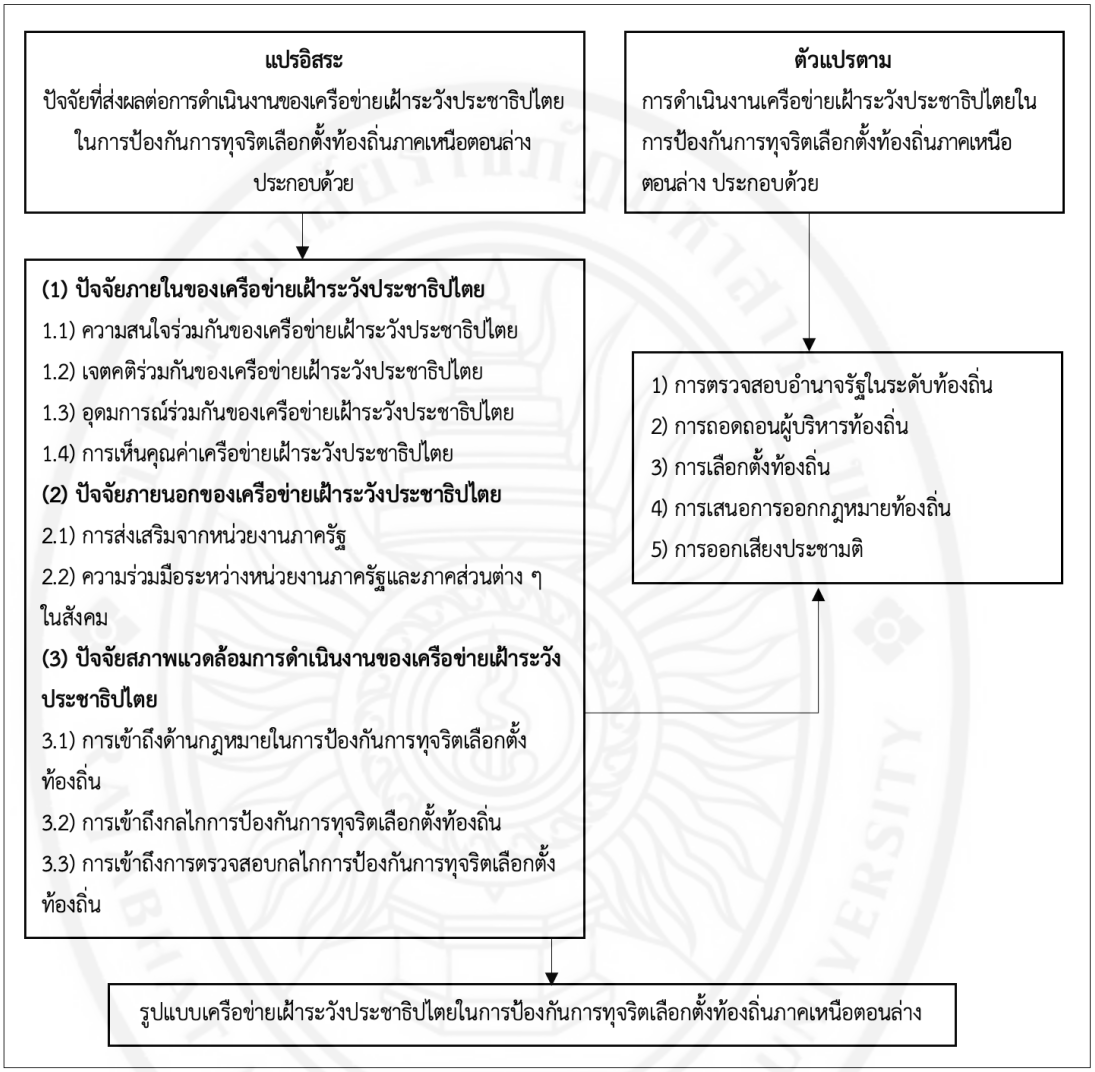
ยงยุทธ แสงรุ่งเรือง (2559) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนากฎหมายสำหรับกระบวนการยุติธรรมในการเลือกตั้งท้องถิ่น ส่วนที่เกี่ยวข้องกับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งและผู้สมัครรับเลือกตั้ง คณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) และศาล เปรียบเทียบกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งท้องถิ่นของประเทศฝรั่งเศส ซึ่งมีการบริหารคดีและกระบวนการยุติธรรมที่ดีเป็นแบบอย่างเพื่อใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพประกอบด้วยวิจัยเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึก การมีส่วนร่วมออกแบบ-ร่วมออกแบบวิจัยเชิงปริมาณ และการรับฟังความคิดเห็น พบว่า แนวทางแก้ไขปัญหา 11 ประเด็นที่นำไปยกร่างบทบัญญัติบางมาตราเพื่อปรับปรุงแก้ไข เพิ่มเติมพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 แยกเป็น 2 ด้าน คือ ด้านการแก้ไขปัญหาของกระบวนการยุติธรรมเลือกตั้งท้องถิ่น ประกอบด้วย การลงมติเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งผู้สมัครรับเลือกตั้ง การย้ายบุคคลเข้ามาในทะเบียนบ้าน ระยะเวลาที่เหมาะสมในการสืบสวน ก่อนและหลังประกาศการเลือกตั้ง ผลการไม่ยื่นบัญชีรายรับและรายจ่ายหรือใช้จ่ายเกินจำนวนที่กำหนด การให้มีคำสั่งเลือกตั้งใหม่ การชดใช้ค่าใช้จ่ายในการจัดการเลือกตั้ง ระยะเวลาถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง และด้านการรองรับสิทธิใหม่ที่พึงจะมี ประกอบด้วย การเพิ่มชื่อ หรือถอนชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งในบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้ง และผู้สมัครรับเลือกตั้ง การร้องคัดค้านการเลือกตั้งไม่สุจริตและเที่ยงธรรมต่อศาล การขอคืนค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้งจากรัฐ

Mariya Polner and Robert Ireland (2010) ได้วิจัยเรื่อง Overview of Literature on Corruption ภาพรวมของวรรณกรรมเกี่ยวกับการทุจริต พบว่า ในการขับเคลื่อนระบบการพัฒนามีการใช้เครื่องเพื่อวัดการทุจริตจะมีประสิทธิภาพมากน้อยและแม่นยำ เป็นปัจจัยที่สามารถช่วยในการกำหนดนโยบายและระบบการประเมินสถานการณ์ในปัจจุบันและส่งเสริมการพัฒนาทางเลือกนโยบายสาธารณะให้ดีขึ้นกว่าเดิมได้ นอกจากนี้ วรรณกรรมที่ระบุถึงในงานวิจัยนี้ ยังครอบคลุมการศึกษาในเรื่อง การทุจริตในหลายรูปแบบ รวมถึงแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการทุจริต, กรอบกฎหมาย, กรณีศึกษา, และข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย เป็นต้น

2.14 กรอบแนวคิดการวิจัย

ในการศึกษาวิจัย เรื่อง รูปแบบเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง จากแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ที่ได้ศึกษาค้นคว้าและสังเคราะห์จากนักวิชาการทั้งไทยและต่างประเทศ ดังนี้ ชูศักดิ์ คำล้น และกฤษณา ไวสำรวจ (2563); สุพัฒน์จิตร ลาดบัวขาว (2561); พระครูศรีปริยัตยาภิมณฑ์, ยุทธนา ปราณีต, สวัสดิ์ จิรัฏฐิติกาล (2565); เศรษฐวัฒน์ โชควรกุล และคณะ (2561); พระครูศรีปริยัตยาภิมณฑ์, ยุทธนา ปราณีต, สวัสดิ์ จิรัฏฐิติกาล (2565); สุพัฒพงศ์ แย้มอิ่ม ไชยวัฒน์เผือกคง และพิสิฐ นิลเอก (2562); สมชาย ชูเมือง และคณะ (2563); ทัตดนัย ค้มครอง (2559); ณัชชานุช พิชิตธนารัตน์ (2561); ศุภเยาว์ นาคเงินทอง, พระมหาบุญเลิศ อินทปญโญ และอภินันท์ จันตะนี (2561); ธเนศวร์ เจริญเมือง (2540); สมคิด เลิศไพฑูรย์ (2542); สติธร ธนานิธิโชติ และธนพันธ์ ไล่ประกอบทรัพย์ (2560); Ezrow, Lawrence, (2010); Goodwin-Gill, Guy S. (2006); (กองบรรณาธิการสำนักกฎหมาย (2558);

ธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์ (2558); ปัทมา สูบกำปัง (2557); Smith Graham (2009); สุพัฒน์จิตร ลาดบัวขาว (2561) สรุปเป็นแผนภาพกรอบแนวคิดการวิจัย ได้ดังนี้

ภาพที่ 2.4 กรอบแนวคิดการวิจัย เรื่อง รูปแบบเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง

บทที่ 3
วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง รูปแบบเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง ผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง จากเอกสาร ตำรา วารสารสิ่งพิมพ์ เพื่อนำมากำหนดขอบเขตการวิจัยและแผนงานการวิจัยอย่างมีขั้นตอนที่เป็นระบบ เพื่อตอบปัญหาการวิจัยให้มีความน่าเชื่อถือ การวิจัยเป็นการวิจัยแบบผสานวิธี (Mixed Methods Research) โดยวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยกำหนดขั้นตอนของการวิจัยเป็น 2 ระยะ คือ

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพการดำเนินงานและปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง

ระยะที่ 2 การสร้างและยืนยันรูปแบบการดำเนินงานของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพการดำเนินงานและปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง

มีวิธีดำเนินการแบ่งเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารทางวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ขั้นตอนนี้เป็นการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ มาใช้เป็นแนวทางสำหรับการวิเคราะห์และสังเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง ดังนี้

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง ประกอบด้วย

1. ปัจจัยภายในของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย ได้แก่
   1.1 ความสนใจร่วมกันของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย
   1.2 เจคติร่วมกันของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย
   1.3 อุดมการณ์ร่วมกันของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย
   1.4 การเห็นคุณค่าเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย
2. ปัจจัยภายนอกของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย ได้แก่
   2.1 การส่งเสริมจากหน่วยงานภาครัฐ
   2.2 ความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐและภาคส่วนต่าง ๆ ในสังคม
3. ปัจจัยสภาพแวดล้อมการดำเนินงานของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย ได้แก่
   3.1 การเข้าถึงด้านกฎหมายในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น

3.2 การเข้าถึงกลไกการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น

3.3 การเข้าถึงการตรวจสอบกลไกการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น

การดำเนินงานเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง ประกอบด้วย

1. การตรวจสอบอำนาจรัฐในระดับท้องถิ่น
2. การถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่น
3. การเลือกตั้งท้องถิ่น
4. การเสนอการออกกฎหมายท้องถิ่น
5. การออกเสียงประชามติ

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร คือ เครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง จำนวน 9 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดตาก จังหวัดพิษณุโลก จังหวัดเพชรบูรณ์ จังหวัดสุโขทัย จังหวัดอุตรดิตถ์ จังหวัดกำแพงเพชร จังหวัดนครสวรรค์ จังหวัดพิจิตร และจังหวัดอุทัยธานี ประกอบด้วย 1) กรรมการศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตยตำบล (ศส.ปชต.) 2) นักวิชาการ 3) สื่อมวลชน 4) บุคลากรทางการศึกษา 5) ผู้แทนกลุ่มสตรี 6) ดีเจประชาธิปไตยชุมชน 7) กรรมการประจำหน่วยเลือกตั้ง และ 8) ผู้แทนเครือข่ายพลเมือง ที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป ที่มีสิทธิเลือกตั้ง ณ เดือน ตุลาคม 2565 จำนวน 4,831,671 คน (สำนักงานทะเบียนกลาง, 2565)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ ตัวแทนเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่างดังกล่าว จำนวน 400 คน โดยมีขั้นตอนการคำนวณหากลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรการคำนวณของทาโร่ ยามาเน่ (Yamane, 1973, p. 727) ดังนี้

สูตร
$$n = \frac{N}{1 + N(e)^2} \qquad (3\text{-}1)$$

จากสูตร n แทน ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N แทน จำนวนประชากรทั้งหมด

e แทน ความคลาดเคลื่อนที่ยอมให้เกินได้ไม่เกิน .05

แทนค่าในสูตร
$$n = \frac{4,831,671}{1 + (4,831,671)(0.05)^2}$$

n = 399.967 ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน

ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้จากการคำนวณตามสูตรของทาโร่ ยามาเน (Yamane, 1973, p. 727) คำนวณได้ 399.967 ผู้วิจัยจึงปรับเป็น จำนวน 400 คน

1.3 วิธีการสุ่มตัวอย่าง เมื่อได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน ผู้วิจัยมีขั้นตอนการเลือกกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้การหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างแบบสัดส่วน (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2553, น. 15-16) ตามขนาดสัดส่วน 8 กลุ่มตัวอย่างข้างต้น จากนั้นทำการสุ่มแบบบังเอิญ ดังตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1 จำนวนเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น ภาคเหนือตอนล่าง

จังหวัด	จำนวนเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย	จำนวนกลุ่มตัวอย่างเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย
ตาก	402,799	33
พิษณุโลก	687,540	57
เพชรบูรณ์	786,327	65
สุโขทัย	480,999	40
อุตรดิตถ์	369,161	30
กำแพงเพชร	569,339	47
นครสวรรค์	842,780	70
พิจิตร	430,899	36
อุทัยธานี	261,827	22
รวม	4,831,671	400

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม ซึ่งแบ่งโครงสร้างเนื้อหาของแบบสอบถามออกเป็น 3 ตอน โดยแต่ละตอนมีรายละเอียด ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ตำแหน่งและเขตจังหวัด ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบสอบถามรายการ (Check Lists)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามปัจจัยที่เกี่ยวกับเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง ลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบ่งระดับการวัดออกเป็น 5 ระดับ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามการดำเนินงานเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง ลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบ่งระดับการวัดออกเป็น 5 ระดับ

3. การหาคุณภาพเครื่องมือวัดที่ใช้ในการวิจัย

การหาเครื่องมือวัดในการวิจัยระยะที่ 1 นี้ ผู้วิจัยกำหนดวิธีการตรวจสอบเพื่อหาคุณภาพของเครื่องมือวัด โดยมีขั้นตอน ดังนี้

3.1 เครื่องมือวัดทุกฉบับ ได้ผ่านการพิจารณาด้านเนื้อหา ความหมาย และการใช้ภาษาจากผู้ทรงคุณวุฒิ ตรวจสอบความครอบคลุมโครงสร้างตามเนื้อหา ความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Item Objective Congruence: IOC) ว่าข้อคำถามปัจจัยที่เกี่ยวกับเครือข่าย

เฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง เป็นข้อคำถามที่ตรงกับสิ่งที่ต้องการวิจัย มีความถูกต้อง และครอบคลุมเนื้อหาเชิงทฤษฎีที่ได้ศึกษาวิเคราะห์และกำหนดไว้เป็นนิยามศัพท์หรือไม่ ตรวจสอบการใช้ถ้อยคำภาษาที่มีความเหมาะ และสื่อความหมายที่ตรงกับสิ่งที่ต้องการจะสอบถามหรือไม่ โดยมีเกณฑ์ในการให้คะแนน ดังนี้

-1 เมื่อผู้เชี่ยวชาญพิจารณาข้อคำถาม แล้วเห็นว่าข้อคำถามนั้นไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัยและนิยามศัพท์

0 เมื่อผู้เชี่ยวชาญพิจารณาแล้วไม่แน่ใจว่าข้อคำถามนั้น มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และนิยามศัพท์การวิจัย

+1 เมื่อผู้เชี่ยวชาญพิจารณาแล้วเห็นว่าข้อคำถามนั้นมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และนิยามศัพท์การวิจัย

3.2 ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ดังต่อไปนี้

3.2.1 รองศาสตราจารย์ ดร.สุเทพ เมยไธสง วุฒิการศึกษา ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (ปร.ด.) สาขาวิชาบริหารการศึกษา ตำแหน่ง อาจารย์ประจำหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัย

3.2.2 อาจารย์ ดร. สุวิมล สมไชย วุฒิการศึกษา การศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) สาขาวิชาภาษาไทย ตำแหน่ง อาจารย์ประจำหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาลัยศาสนศาสตร์โสธร เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาและเนื้อหา

3.2.3 อาจารย์ ดร.สนุก สิงห์มาตร วุฒิการศึกษา รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต (รป.ด.) สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ ตำแหน่ง อาจารย์พิเศษคณะสังคมศาสตร์ สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาลัยศาสนศาสตร์โสธร เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาและเนื้อหา

3.2.4 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริวดี วิวิธคุณากร วุฒิการศึกษารัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต (รป.ด.) สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ ตำแหน่ง อาจารย์ประจำหลักสูตร มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัย

3.2.5 ดร.ชูศักดิ์ คำล้น วุฒิการศึกษา ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ ตำแหน่ง ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลพยุห์ จังหวัดศรีสะเกษ เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาและเนื้อหา

3.3 จากนั้นนำข้อมูลมาวิเคราะห์อำนาจจำแนกรายข้อใช้เทคนิค (Item Objective Congruence: IOC) โดยหาค่าสัมประสิทธิสหสมพันธ์ รายข้อกับคะแนนรวมของแบบสอบถามได้นั้น เลือกข้อที่มีค่าตั้งแต่ 0.2 ขึ้นไป

3.4 นำข้อที่ได้ตามเกณฑ์มาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟ่า (Cronbach, Lee. J., 1990) โดยนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 42 คน ค่าระดับความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ .964 ซึ่งถือได้ว่าอยู่ในระดับดีมาก หมายถึง แบบสอบถามมีความน่าเชื่อถือ และสามารถนำไปศึกษากับกลุ่มตัวอย่างได้จริง

3.5 หลังจากปรับปรุงแบบสอบถามแล้ว เข้าพบอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญเดิม เพื่อรับฟังความเห็น ข้อเสนอแนะ จนได้รับความคิดเห็นชอบจึงนำไปจัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ แล้วนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างจริงต่อไป

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัย ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ดังนี้

4.1 ผู้วิจัย ขอหนังสือรายงานตัวจากคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ถึงกลุ่มตัวอย่างเพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการประสานขอความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในเขตพื้นที่การวิจัย แล้วผู้วิจัย และผู้ช่วยวิจัยทำการแจกแบบสอบถามให้แก่ตัวแทนเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง ประกอบด้วย 1) กรรมการศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตยตำบล (ศส.ปชต.) 2) นักวิชาการ 3) สื่อมวลชน 4) บุคลากรทางการศึกษา 5) ผู้แทนกลุ่มสตรี 6) ดีเจประชาธิปไตยชุมชน 7) กรรมการประจำหน่วยเลือกตั้ง และ 8) ผู้แทนเครือข่ายพลเมือง

4.2 ทำการตรวจสอบแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนว่ามีความสมบูรณ์ กล่าวคือ ผู้ตอบแบบสอบถามได้ตอบข้อคำถามครบถ้วนหรือไม่ โดยหากแบบสอบถามฉบับใดไม่สมบูรณ์ก็จะนำฉบับใหม่ไปแจก เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างตอบให้สมบูรณ์ครบทุกข้อจนได้แบบสอบถามครบถ้วนสมบูรณ์ แล้วทำการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ระดับปัจจัยที่เกี่ยวกับเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง ประกอบไปด้วย

5.1 ปัจจัยภายในของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย ได้แก่

5.1.1 ความสนใจร่วมกันของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย

5.1.2 เจคติร่วมกันของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย

5.1.3 อุดมการณ์ร่วมกันของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย

5.1.4 การเห็นคุณค่าเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย

5.2 ปัจจัยภายนอกของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย

5.2.1 การส่งเสริมจากหน่วยงานภาครัฐ

5.2.2 ความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐและภาคส่วนต่าง ๆ ในสังคม

5.3 ปัจจัยสภาพแวดล้อมการดำเนินงานของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย

5.3.1 การเข้าถึงด้านกฎหมายในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น

5.3.2 การเข้าถึงกลไกการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น

5.3.3 การเข้าถึงการตรวจสอบกลไกการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น

โดยสถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามแบบ (Likert scale) โดยใช้เกณฑ์ที่กำหนดค่าคะแนนดังนี้ คือ

ระดับมากที่สุด ให้ 5 คะแนน

ระดับมาก ให้ 4 คะแนน

ระดับปานกลาง ให้ 3 คะแนน
ระดับน้อย ให้ 2 คะแนน
ระดับที่น้อยที่สุด ให้ 1 คะแนน

แล้วหาค่าเฉลี่ยคำตอบของแบบสอบถาม โดยใช้เกณฑ์ในการแปลผลค่าเฉลี่ยดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2545, น. 118)

4.51-5.00 หมายถึง อยู่ในระดับมากที่สุด
3.51-4.50 หมายถึง อยู่ในระดับมาก
2.51-3.50 หมายถึง อยู่ในระดับปานกลาง
1.51-2.50 หมายถึง อยู่ในระดับน้อย
1.00-1.50 หมายถึง อยู่ในระดับน้อยที่สุด

5.4 การวิเคราะห์ระดับปัจจัยและการดำเนินงานเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง โดยสถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามแบบ (Likert Scale) โดยใช้เกณฑ์ที่กำหนดค่าคะแนน ดังนี้

ระดับมากที่สุด ให้ 5 คะแนน
ระดับมาก ให้ 4 คะแนน
ระดับปานกลาง ให้ 3 คะแนน
ระดับน้อย ให้ 2 คะแนน
ระดับที่น้อยที่สุด ให้ 1 คะแนน

แล้วหาค่าเฉลี่ยของคำตอบของแบบสอบถาม โดยใช้เกณฑ์ในการแปลผลค่าเฉลี่ย ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2553)

4.51-5.00 หมายถึง เครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง อยู่ในระดับมากที่สุด
3.51-4.50 หมายถึง เครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง อยู่ในระดับมาก
2.51-3.50 หมายถึง เครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง อยู่ในระดับปานกลาง
1.51-2.50 หมายถึง เครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง อยู่ในระดับน้อย
100-1.50 หมายถึง เครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง อยู่ในระดับน้อยที่สุด

5.5 การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง ผู้วิจัยหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่เกี่ยวกับเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง โดยใช้สถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson’s Product Moment Correlation Coefficient) แล้วสร้างสมการพยากรณ์ โดยการวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณ (Multiple Regressions)

และคัดตัวแปรเข้าสมการพยากรณ์แบบขั้นตอน (Stepwise) โดยใช้ปัจจัยที่เกี่ยวกับเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่างเป็นตัวพยากรณ์

6. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้นำหลักสถิติมาประกอบการวิเคราะห์แบบสอบถาม ดังนี้

6.1 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์สถานภาพทั่วไป ผู้วิจัยใช้สถิติ คือ การแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage)

6.2 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ระดับการดำเนินงานเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง และปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

6.3 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง ใช้การวิเคราะห์พหุคูณถดถอยเชิงเส้น (Multiple Regression Analysis)

ระยะที่ 2 การสร้างและยืนยันรูปแบบการดำเนินงานของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง

1. วิธีการสร้างรูปแบ

การสร้างรูปแบบเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ร่วมกับการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informant)จำนวน 35 คน โดยคัดเลือกแบบเจาะจง พิจารณาจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญและมีบทบาทสำคัญในด้านเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น ดังนี้ 1) กรรมการศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตยตำบล (ศส.ปชต.) จำนวน 6 คน 2) นักวิชาการ จำนวน 5 คน 3) สื่อมวลชน จำนวน 4 คน 4) บุคลากรทางการศึกษา จำนวน 4 คน 5) ผู้แทนกลุ่มสตรี จำนวน 4 คน 6) คณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) จำนวน 4 คน 7) นายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 4 คน 8) ปลัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือผู้ที่ปฏิบัติงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่น้อยกว่า 3 ปี จำนวน 4 คน เพื่อนำไปสู่การกำหนดกรอบแนวคิดขององค์ประกอบหลัก องค์ประกอบย่อย และร่างตัวรูปแบบ

1.1 แหล่งข้อมูล ประกอบด้วย

1.1.1 ข้อมูลจากเอกสาร ตำรา ข้อมูลทางอินเตอร์เน็ตและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1.1.2 แนวคิดเกี่ยวกับการดำเนินงานเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง

1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบบันทึกเอกสาร

1.3 วิธีดำเนินการ

ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1.3.1 ศึกษาเอกสาร เป็นการศึกษาวิเคราะห์เอกสารแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง เพื่อนำมาสร้างกรอบแนวคิด

1.3.2 สังเคราะห์ความรู้ที่ได้เพื่อนำไปสู่การกำหนดกรอบแนวคิดเรื่ององค์ประกอบหลักองค์ประกอบย่อย และรูปแบบเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง

1.4 การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

2. การยืนยันรูปแบบ

การสร้างเครื่องมือเพื่อยืนยันรูปแบบเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง

2.1 กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มผู้เชี่ยวชาญในการวิจัยระยะที่ 2 นี้ ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญที่ร่วมวิพากษณ์ (Focus Group) และยืนยันรูปแบบ จำนวน 15 คน

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยใช้เทคนิคการสัมภาษณ์ โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างและผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ

3. วิธีดำเนินการ

การวิจัยในระยะที่ 2 นี้ ผู้วิจัยดำเนินการโดยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-dept Interview) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 35 ท่าน ประกอบด้วย 1) กรรมการศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตยตำบล (ศส.ปชต.) 2) นักวิชาการ 3) สื่อมวลชน 4) บุคลากรทางการศึกษา 5) ผู้แทนกลุ่มสตรี 6) คณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) 7) นายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 8) ปลัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือผู้ที่ปฏิบัติงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่น้อยกว่า 3 ปี โดยมีขั้นตอน ดังนี้

3.1 กำหนดคุณสมบัติของผู้ทรงคุณวุฒิโดยพิจารณาจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องซึ่งเป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญและมีบทบาทสำคัญในด้านเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้ง จากนั้นผู้วิจัยนำรายนามผู้ทรงคุณวุฒิดังกล่าวเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ พิจารณาตรวจสอบและให้ความเห็นชอบ

3.2 จัดทำเอกสารประกอบการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-dept Interview) เพื่อพิจารณารูปแบบการพัฒนาการดำเนินงานเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย

3.2.1 ความคิดเห็นในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่างมีสาระสำคัญที่ได้จากการวิจัยระยะที่ 1 ได้แก่ องค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อยของกรอบแนวคิดและร่างตัวรูปแบบเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง มากำหนดเป็นแนวคำถามเกี่ยวกับรูปแบบเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง

3.2.2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบและการดำเนินงานของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง

3.3 ผู้วิจัยนำร่างข้อคำถามที่กำหนดเป็นประเด็นการสัมภาษณ์เกี่ยวกับรูปแบบเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง เสนออาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาความเหมาะสมและความสมบูรณ์ของข้อคำถาม

3.4 ตรวจสอบคุณภาพด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน โดยผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่าน ตรวจพิจารณาแล้วให้ความเห็นว่าข้อคำถามมีความเหมาะสมสอดคล้องกับข้อมูลเชิงทฤษฎีและวัตถุประสงค์ของการวิจัย

3.5 จากนั้นนำสารสนเทศที่ได้จากการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาไปปรับปรุงแก้ไขและจัดพิมพ์แบบสัมภาษณ์เพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ด้วยตนเอง โดยมีขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

4.1 ขอหนังสือจากทางคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

4.2 ส่งหนังสือขอความร่วมมือไปยังกลุ่มเป้าหมายเพื่อขอสัมภาษณ์

4.3 นัดวันเวลา และสถานที่สัมภาษณ์

4.4 ดำเนินการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญตามประเด็นคำถามที่กำหนด 35 คน

4.5 ผู้วิจัยสรุปประเด็นความคิดเห็นด้วยการสังเคราะห์ผลการสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับพัฒนาการดำเนินงานเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่างจากนั้นนำผลการพิจารณาร่วมกับตัวข้อมูลที่ได้จากการวิจัยระยะที่ 1 มาดำเนินการสังเคราะห์วิเคราะห์ และปรับปรุงหรือเพิ่มเติมรูปแบบพร้อมนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบ

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ผู้วิจัยวิเคราะห์เนื้อหาที่ได้จากการศึกษาเอกสารและเนื้อหาที่ได้จากการสัมภาษณ์ โดยสร้างข้อสรุปเป็นประเด็นหลัก และประเด็นย่อยรูปแบบเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง

6. การสร้างแบบประเมิน

การประเมินเพื่อยืนยันรูปแบบโดยใช้หลักการของ (Stufflebeam, 2005)

7. การวิเคราะห์การประเมินรูปแบบของผู้เชี่ยวชาญ

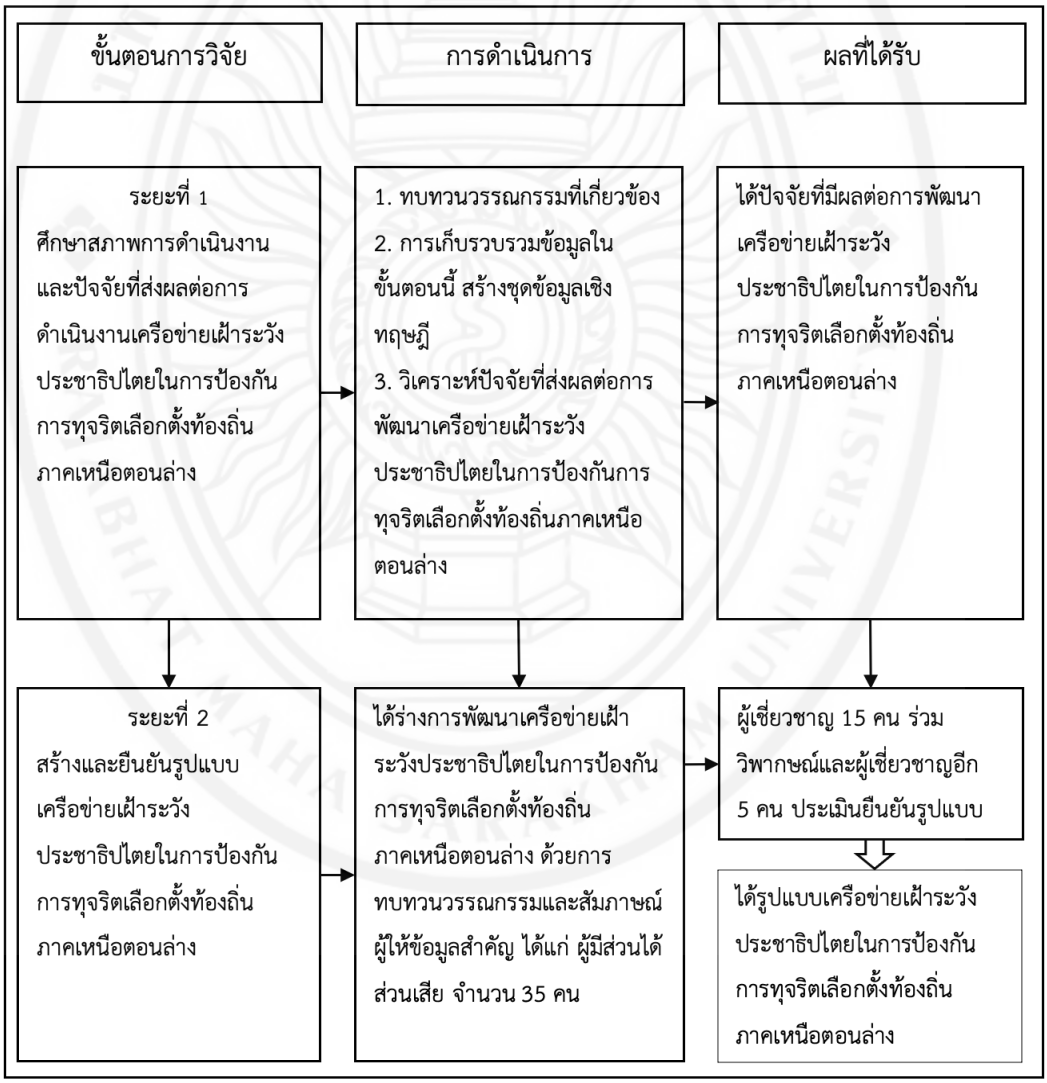
การวิเคราะห์การประเมินรูปแบบของผู้เชี่ยวชาญ เพื่อยืนยันความถูกต้องเหมาะสมของรูปแบบโดยใช้หลักการของ Stufflebeam (2005) เป็นกรอบในการตรวจสอบคุณภาพการประเมินเพื่อยืนยันรูปแบบ จากการประชุมกลุ่มย่อยผู้เชี่ยวชาญ 5 คน โดยคัดเลือกแบบเจาะจง ซึ่งเป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญและมีบทบาทสำคัญในด้านเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น ได้วิพากษ์ประเมินเพื่อยืนยันรูปแบบ โดยมีองค์ประกอบทั้งหมด 4 ด้าน ดังต่อไปนี้

7.1 ด้านความเป็นไปได้ (Feasibility) เป็นส่วนแรกที่ประเมินได้ว่ารูปแบบมีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติจริง ประหยัดสำหรับการลงทุน คุ้มค่าและเหมาะสม

7.2 ด้านความเหมาะสม (Propriety) เป็นส่วนที่สองของการประเมินได้ว่ารูปแบบเมื่อนำไปใช้แล้วคำนึงถึงสิทธิส่วนบุคคลไปทำให้เกิดผลเสียหายกับผู้ใด

7.3 ด้านอรรถประโยชน์ (Utility) เป็นส่วนที่สามที่สามารถประเมินได้ว่ารูปแบบให้ข้อมูลได้ตรงตามผู้เกี่ยวข้องอยากรู้ นำไปใช้ประโยชน์สำหรับการพัฒนา และปรับปรุงได้จริงโดยเฉพาะถ้าสามารถใช้ข้อมูลช่วยในการปรับปรุงตนเองในระดับบุคคล

7.4 ด้านความถูกต้อง (Accuracy) เป็นส่วนสุดท้ายที่สามารถประเมินได้ว่ารูปแบบมีความถูกต้องให้ข้อมูลที่เชื่อถือได้ กล่าวคือ ตัวบ่งชี้ และปัจจัยสามารถวัดได้จริงได้ข้อมูลตามความเป็นจริง ผลการประเมินมีความเป็นปรนัย

ภาพที่ 3.1 แผนการวิจัย เรื่อง รูปแบบเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง

บทที่ 4
ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง รูปแบบเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง เป็นการวิจัยแบบผสานวิธี (Mixed Methods Research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยกำหนดขั้นตอนของการวิจัยเป็น 2 ระยะ

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพการดำเนินงานและปัจจัยที่สงผลต่อการดำเนินงานของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง

การวิจัย เรื่อง รูปแบบเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง

1. สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อแปลความ มีดังนี้

n แทน จำนวนหน่วยตัวอย่าง

$\overline{X}$ แทน ค่าคะแนนเฉลี่ย

$S.D.$ แทน ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

$*$ แทน ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

R แทน สัมประสิทธิ์สัมพันธ์พหุคูณ

R_2 แทน ค่าสัมประสิทธิ์พยากรณ์

B แทน ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยของตัวพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ

β แทน ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยของตัวพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนมาตรฐาน

t แทน ค่าสถิติที

$Sig.$ แทน ค่าความน่าจะเป็นที่คานวณได้จากค่าสถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน

X_1 แทน ปัจจัยความสนใจร่วมกันของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย

X_2 แทน ปัจจัยเจตคติร่วมกันของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย

X_3 แทน ปัจจัยอุดมการณ์ร่วมกันของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย

X_4 แทน ปัจจัยการเห็นคุณค่าเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย

X_5 แทน ปัจจัยการส่งเสริมจากหน่วยงานภาครัฐ

X_6 แทน ปัจจัยความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐและภาคส่วนต่าง ๆ ในสังคม

X_7 แทน ปัจจัยการเข้าถึงด้านกฎหมายในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น

X_8 แทน ปัจจัยการเข้าถึงกลไกการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น

X_9 แทน ปัจจัยการเข้าถึงการตรวจสอบกลไกการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น

Y_1 แทน การตรวจสอบอำนาจรัฐในระดับท้องถิ่น

Y_2 แทน การถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่น

Y_3 แทน การเลือกตั้งท้องถิ่น

Y_4 แทน การเสนอการออกกฎหมายท้องถิ่น

Y_5 แทน การออกเสียงประชามติ

Y แทน การดำเนินงานเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง

2. ลำดับขั้นในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัย ได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยแบ่งออกเป็น 2 ระยะ ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ 4.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน (n = 400 คน)	ร้อยละ
1. เพศ		
1.1 ชาย	188	47.00
1.2 หญิง	212	53.00
รวม	400	100.00
2. อายุ		
2.1 ไม่เกิน 30 ปี	126	31.50
2.2 31-40 ปี	154	38.50
2.3 41-50 ปี	93	23.25
2.4 51 ปีขึ้นไป	27	6.75
รวม	400	100.00
3. ระดับการศึกษา		
3.1 ต่ำกว่ามัธยมศึกษา/ปวช.	19	4.80
3.2 มัธยมศึกษา/ปวช.	83	20.80
3.3 ปวส./อนุปริญญาตรี	145	36.30
3.4 ปริญญาตรี	126	31.50
3.5 ปริญญาโทขึ้นไป	27	6.80
รวม	400	100.00

(ต่อ)

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน (n = 400 คน)	ร้อยละ
4. ตำแหน่ง		
4.1 กรรมการศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตยตำบล (ศส.ปชต.)	24	6.00
4.2 นักวิชาการ	30	7.50
4.3 สื่อมวลชน	34	8.50
4.4 บุคลากรทางการศึกษา	88	22.00
4.5 ผู้แทนกลุ่มสตรี	38	9.50
4.6 กำนัน	17	4.30
4.7 ผู้ใหญ่บ้าน	42	10.50
4.8 กรรมการประจำหน่วยเลือกตั้ง	34	8.50
4.9 ผู้แทนเครือข่ายพลเมือง	93	23.30
รวม	400	100.00
5. ประสบการณ์การทำงาน		
5.1 0-10 ปี	351	87.75
5.2 11-20 ปี	37	9.25
5.3 21 ปีขึ้นไป	12	3.00
รวม	400	100.00
6. เขตจังหวัด		
6.1 จังหวัดตาก	33	8.25
6.2 จังหวัดพิษณุโลก	57	14.25
6.3 จังหวัดเพชรบูรณ์	65	16.25
6.4 จังหวัดสุโขทัย	40	10.00
6.5 จังหวัดอุตรดิตถ์	30	7.5
6.6 จังหวัดกำแพงเพชร	47	11.75
6.7 จังหวัดนครสวรรค์	70	17.5
6.8 จังหวัดพิจิตร	36	9.0
6.9 จังหวัดอุทัยธานี	22	5.5
รวม	400	100.00

จากตารางที่ 4.1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศหญิง จำนวน 212 คน คิดเป็นร้อยละ 53.00 มีอายุ 31-40 ปี จำนวน 154 คน คิดเป็นร้อยละ 38.50 มีการศึกษาระดับ ปวส./อนุปริญญาตรี จำนวน 145 คน คิดเป็นร้อยละ 36.30 มีตำแหน่งเป็นผู้แทนเครือข่ายพลเมือง

จำนวน 93 คน คิดเป็นร้อยละ 23.30 และมีประสบการณ์การทำงาน 0-10 ปี จำนวน 351 คน คิดเป็นร้อยละ 87.75 ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 400 คน ส่วนใหญ่อยู่นครสวรรค์ จำนวน 70 คน คิดเป็นร้อยละ 17.5

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ระดับปัจจัยการดำเนินงานเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง

1. ผลการวิเคราะห์ระดับปัจจัยการดำเนินงานเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง โดยรวมและจำแนกเป็นรายด้าน

ตารางที่ 4.2 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับปัจจัยการดำเนินงานเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง โดยรวมและรายด้าน

ปัจจัยการดำเนินงานเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง		ระดับการดำเนินงาน		
		$\overline{X}$	$S.D.$	แปลความหมาย
1	ความสนใจร่วมกันของครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย	3.94	0.70	มาก
2	เจตคติร่วมกันของครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย	3.90	0.73	มาก
3	อุดมการณ์ร่วมกันของครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย	3.98	0.69	มาก
4	การเห็นคุณค่าเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย	3.96	0.68	มาก
5	การส่งเสริมจากหน่วยงานภาครัฐ	3.97	0.69	มาก
6	ความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐและภาคส่วนต่าง ๆ ในสังคม	3.95	0.67	มาก
7	การเข้าถึงด้านกฎหมายในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น	3.84	0.72	มาก
8	การเข้าถึงกลไกการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น	4.00	0.66	มาก
9	การเข้าถึงการตรวจสอบกลไกการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น	3.83	0.71	มาก
รวม		3.89	0.68	มาก

จากตารางที่ 4.2 พบว่า ระดับปัจจัยการดำเนินงานเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง โดยรวมมีระดับการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.89, $S.D.$ = 0.68) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทั้ง 9 ด้าน โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การเข้าถึงกลไกการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น ($\overline{X}$ = 4.00, $S.D.$ = 0.66) อุดมการณ์ร่วมกันของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย ($\overline{X}$ = 3.98, $S.D.$ = 0.69) การส่งเสริมจากหน่วยงานภาครัฐ ($\overline{X}$ = 3.97, $S.D.$ = 0.69) การเห็นคุณค่าเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย ($\overline{X}$ = 3.96, $S.D.$ = 0.68) ความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐและภาคส่วนต่าง ๆ ในสังคม ($\overline{X}$ = 3.95, $S.D.$ = 0.67) ความสนใจร่วมกันของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย ($\overline{X}$ = 3.94, $S.D.$ = 0.70) เจตคติร่วมกันของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย ($\overline{X}$ = 3.90,

$S.D.$ = 0.73) การเข้าถึงด้านกฎหมายในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น ($\overline{X}$ = 3.84, $S.D.$ = 0.72) ส่วนด้านที่อยู่ในระดับน้อยที่สุด ได้แก่ การเข้าถึงการตรวจสอบกลไกการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น ($\overline{X}$ = 3.83, $S.D.$ = 0.71)

ตารางที่ 4.3 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับปัจจัยการดำเนินงานเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง ด้านความสนใจร่วมกันของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย

ปัจจัยความสนใจร่วมกันของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย		ระดับการดำเนินงาน		
		$\overline{X}$	$S.D.$	แปลความหมาย
1	การรวมตัวของชุมชนเป็นองค์กร ชมรม หรือกลุ่มต่าง ๆ อย่างหลากหลาย	3.97	0.77	มาก
2	การสร้างวิสัยทัศน์ และสร้างจุดร่วมของผลประโยชน์ส่วนรวมร่วมกัน	4.13	0.63	มาก
3	การมีปฏิสัมพันธ์กันอยู่เสมอ	3.95	0.72	มาก
4	มีการกำหนดทิศทางการดำเนินงานในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น ได้อย่างราบรื่น	4.01	0.71	มาก
5	มีความสนใจร่วมกันในฐานะหุ้นส่วนความสัมพันธ์แบบแนวราบเพื่อประโยชน์สูงสุดต่อสาธารณะ	3.99	0.70	มาก
6	สมาชิกเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย ปฏิบัติตนให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของกลุ่ม	3.92	0.67	มาก
7	มีส่วนร่วมทั้งในการกำหนดวิสัยทัศน์ การกำหนดปัญหา การวิเคราะห์ปัญหา การวางแผน การดำเนินการและติดตามกำกับในการดำเนินการพัฒนา	3.95	0.69	มาก
รวม		3.94	0.70	มาก

จากตารางที่ 4.3 พบว่าระดับปัจจัยการดำเนินงานเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง ด้านความสนใจร่วมกันของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย โดยรวมมีระดับการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.94, $S.D.$ = 0.70) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทั้ง 7 ด้าน โดยเรียงจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ได้แก่ การสร้างวิสัยทัศน์ และสร้างจุดร่วมของผลประโยชน์ส่วนรวมร่วมกัน ($\overline{X}$ = 4.13, $S.D.$ = 0.63) มีการกำหนดทิศทางการดำเนินงานในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น ได้อย่างราบรื่น ($\overline{X}$ = 4.01, $S.D.$ = 0.71) มีความสนใจร่วมกันในฐานะหุ้นส่วนความสัมพันธ์แบบแนวราบเพื่อประโยชน์สูงสุดต่อสาธารณะ ($\overline{X}$ = 3.99, $S.D.$ = 0.70) ส่วนด้านที่อยู่ในระดับน้อยที่สุด ได้แก่ สมาชิกเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย ปฏิบัติตนให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของกลุ่ม ($\overline{X}$ = 3.92, $S.D.$ = 0.67)

ตารางที่ 4.4 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับปัจจัยการดำเนินงานเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง ด้านเจตคติร่วมกันของครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย

ปัจจัยเจตคติร่วมกันของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย		ระดับการดำเนินงาน		
		$\overline{X}$	$S.D.$	แปลความหมาย
1	พอใจ เห็นชอบสนับสนุนปฏิบัติงานด้วยความเต็มใจ	3.77	0.76	มาก
2	มีความรู้ และความเข้าใจในการดำเนินงาน	4.01	0.70	มาก
3	มีทัศนคติที่ถูกต้องต่ออันตรายจากการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น	3.85	0.73	มาก
4	ไม่สนับสนุนและไม่ให้ความร่วมมือบุคคลที่เคยมีประวัติการทุจริตเข้ามาเป็นผู้นำท้องถิ่น	3.84	0.73	มาก
5	ยกย่องชมเชย หรือให้รางวัลแก่ผู้ปฏิบัติงานกรณีมีผลงานดีเด่น	3.89	0.73	มาก
รวม		3.90	0.73	มาก

จากตารางที่ 4.4 พบว่า ระดับปัจจัยการดำเนินงานเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง ด้านเจตคติร่วมกันของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย โดยรวมมีระดับการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.90, $S.D.$ = 0.73) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทั้ง 5 ด้าน โดยเรียงจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ได้แก่ มีความรู้ และความเข้าใจในการดำเนินงาน ($\overline{X}$ = 4.01, $S.D.$ = 0.70) ยกย่องชมเชยหรือให้รางวัลแก่ผู้ปฏิบัติงาน กรณีมีผลงานดีเด่น ($\overline{X}$ = 3.89, $S.D.$ = 0.73) มีทัศนคติที่ถูกต้องต่ออันตรายจากการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น ($\overline{X}$ = 3.85, $S.D.$ = 0.73) ส่วนด้านที่อยู่ในระดับน้อยที่สุด ได้แก่ พอใจ เห็นชอบสนับสนุนปฏิบัติงานด้วยความเต็มใจ ($\overline{X}$ = 3.77, $S.D.$ = 0.76)

ตารางที่ 4.5 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับปัจจัยการดำเนินงานเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง ด้านอุดมการณ์ร่วมกันของครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย

ปัจจัยอุดมการณ์ร่วมกันของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย		ระดับการดำเนินงาน		
		$\overline{X}$	$S.D.$	แปลความหมาย
1	ยึดมั่นอุดมการณ์ร่วมกันของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย	3.94	0.70	มาก
2	ยึดมั่นในความถูกต้องสุจริตธรรม	4.00	0.66	มาก

(ต่อ)

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

ปัจจัยอุดมการณ์ร่วมกันของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย		ระดับการดำเนินงาน		
		$\overline{X}$	$S.D.$	แปลความหมาย
3	มีความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันเพื่อบรรลุเป้าหมายร่วมกัน	3.93	0.71	มาก
4	การมีความรู้ว่าตนมีส่วนได้ส่วนเสียในการปกครองการบริหารท้องถิ่น	4.01	0.70	มาก
รวม		3.98	0.69	มาก

จากตารางที่ 4.5 พบว่า ระดับปัจจัยการดำเนินงานเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง ด้านอุดมการณ์ร่วมกันของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย โดยรวมมีระดับการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.98, $S.D.$= 0.69) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทั้ง 4 ด้าน โดยเรียงจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ได้แก่ การมีความรู้ว่าตนมีส่วนได้ส่วนเสียในการปกครองการบริหารท้องถิ่น ($\overline{X}$ = 4.01, $S.D.$= 0.70) ยึดมั่นในความถูกต้องสุจริตธรรม ($\overline{X}$ = 4.00, $S.D.$= 0.66) ยึดมั่นอุดมการณ์ร่วมกันของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย ($\overline{X}$ = 3.94, $S.D.$= 0.70) ส่วนด้านที่อยู่ในระดับน้อยที่สุด ได้แก่ มีความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันเพื่อบรรลุเป้าหมายร่วมกัน ($\overline{X}$ = 3.93, $S.D.$= 0.71)

ตารางที่ 4.6 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับปัจจัยการดำเนินงานเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง ด้านการเห็นคุณค่าเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย

ปัจจัยการเห็นคุณค่าเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย		ระดับการดำเนินงาน		
		$\overline{X}$	$S.D.$	แปลความหมาย
1	มีส่วนรับรู้อุปสรรค ปัญหาและช่วยกันแก้ปัญหาในท้องถิ่นของตนเอง	3.89	0.73	มาก
2	สมาชิกเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในท้องถิ่นมีความตื่นตัวอยู่เสมอ	4.07	0.63	มาก
3	สร้างความรู้สึกความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เพื่อบรรลุเป้าหมายที่ต้องการ	3.96	0.70	มาก
4	รู้สึกและหวงแหนต่อประโยชน์อันพึงมีต่อท้องถิ่นที่ตนอาศัยอยู่	3.92	0.65	มาก
5	ตระหนักรู้ และรับรู้ว่า เครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น มีความสำคัญในการส่งเสริมชุมชนวิถีประชาธิปไตยและสุจริตธรรม	3.97	0.69	มาก
รวม		3.96	0.68	มาก

จากตารางที่ 4.6 พบว่า ระดับปัจจัยการดำเนินงานเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง ด้านการเห็นคุณค่าเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย โดยรวมมีระดับการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.96, $S.D.$= 0.68) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทั้ง 5 ด้าน โดยเรียงจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ได้แก่ สมาชิกเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในท้องถิ่นมีความตื่นตัวอยู่เสมอ ($\overline{X}$ = 4.07, $S.D.$= 0.63) ตระหนักรู้ และรับรู้ว่า เครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นมีความสำคัญในการส่งเสริมชุมชนวิถีประชาธิปไตยและสุจริตธรรม ($\overline{X}$ = 3.97, $S.D.$= 0.69) สร้างความรู้สึกความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เพื่อบรรลุเป้าหมายที่ต้องการ ($\overline{X}$ = 3.92, $S.D.$= 0.70) ส่วนด้านที่อยู่ในระดับน้อยที่สุด ได้แก่ มีส่วนรับรู้อุปสรรค ปัญหาและช่วยกันแก้ปัญหาในท้องถิ่นของตนเอง ($\overline{X}$ = 3.89, $S.D.$= 0.73)

ตารางที่ 4.7 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับปัจจัยการดำเนินงานเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง ด้านการส่งเสริมจากหน่วยงานภาครัฐ

	ปัจจัยการส่งเสริมจากหน่วยงานภาครัฐ	ระดับการดำเนินงาน		
		$\overline{X}$	$S.D.$	แปลความหมาย
1	ส่งเสริมให้เครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยภาคประชาชนรู้จักท้องถิ่นการปกครองตนเอง	3.90	0.71	มาก
2	สนับสนุนส่งเสริมให้เครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยภาคประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครอง	4.08	0.66	มาก
3	รัฐบาลกำหนดแนวทางในการพัฒนาเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในท้องถิ่น	3.93	0.68	มาก
4	รัฐบาลกำหนดแนวทางในการพัฒนารากฐานของการปกครองระบอบประชาธิปไตย เกิดการเลือกตั้งท้องถิ่น	3.91	0.68	มาก
5	รัฐบาลกำหนดแนวทางในการพัฒนาเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยภาคประชาชนออกเสียงประชามติ	4.00	0.71	มาก
6	รัฐบาลส่งเสริมให้เครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยภาคประชาชนมีอำนาจถอดถอนสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น	3.91	0.72	มาก
7	ส่งเสริมปลูกจิตสำนึกให้เครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยภาคประชาชนเกิดความสำนึกในความสำคัญของตนเองต่อท้องถิ่น และมีส่วนรับรู้ถึงปัญหาและแก้ไขปัญหาท้องถิ่นของตน	3.92	0.67	มาก
8	หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง บูรณาการสร้างความรู้ความเข้าใจให้แก่ประชาชนในเรื่องของผลเสียของการทุจริตเลือกตั้งที่ส่งผลกระทบต่อชุมชนและสังคม	4.03	0.67	มาก
	รวม	3.97	0.69	มาก

จากตารางที่ 4.7 พบว่า ระดับปัจจัยการดำเนินงานเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง ด้านการส่งเสริมจากหน่วยงานภาครัฐ โดยรวมมีระดับการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.97, $S.D.$=0.69) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทั้ง 8 ด้าน โดยเรียงจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ได้แก่ สนับสนุนส่งเสริมให้เครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยภาคประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครอง ($\overline{X}$ = 4.08, $S.D.$= 0.66) หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง บูรณาการสร้างความรู้ความเข้าใจให้แก่ประชาชนในเรื่องของผลเสียของการทุจริตเลือกตั้งที่ส่งผลกระทบต่อชุมชนและสังคม ($\overline{X}$ = 4.03, $S.D.$= 0.67) รัฐบาลกำหนดแนวทางในการพัฒนาเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยภาคประชาชนออกเสียงประชามติ ($\overline{X}$ = 4.00, $S.D.$= 0.71) ส่วนด้านที่อยู่ในระดับน้อยที่สุด ได้แก่ ส่งเสริมให้เครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยภาคประชาชน รู้จักท้องถิ่นการปกครองตนเอง ($\overline{X}$ = 3.90, $S.D.$= 0.71)

ตารางที่ 4.8 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับปัจจัยการดำเนินงานเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง ด้านความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐและภาคส่วนต่าง ๆ ในสังคม

	ปัจจัยความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐและภาคส่วนต่าง ๆ ในสังคม	ระดับการดำเนินงาน		
		$\overline{X}$	$S.D.$	แปลความหมาย
1	จัดทำกลไกการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น	3.93	0.67	มาก
2	ใช้กระบวนการภาคีเครือข่ายภาคประชาคม ชุมชน ประชาคม ท้องถิ่น แกนนำชุมชน เครือข่ายภาคประชาชน และองค์กรพัฒนาต่าง ๆ ในการผลักดันให้เกิดการรวมตัวกันเพื่อพัฒนาท้องถิ่น	4.11	0.65	มาก
3	มีส่วนร่วมในการพัฒนาและใช้เครื่องมือในการวัดการทุจริตอย่างมีประสิทธิภาพและแม่นยำเพื่อช่วยผู้กำหนดนโยบายประเมินสถานการณ์ปัจจุบันและพัฒนาทางเลือกนโยบาย	3.87	0.70	มาก
4	มีส่วนร่วมในการวางแผนการเลือกตั้งท้องถิ่น	4.00	0.66	มาก
5	พัฒนาประชาธิปไตยเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น	3.89	0.64	มาก
6	ฝึกทักษะ ความรู้ทางการเมือง และประสบการณ์ในการทำงานภายใต้ระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยกับผู้บริหารและผู้ทำงานในสภานิติบัญญัติของท้องถิ่น	3.95	0.69	มาก
รวม		3.95	0.67	มาก

จากตารางที่ 4.8 พบว่า ระดับปัจจัยการดำเนินงานเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง ด้านความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐและภาคส่วนต่าง ๆ ในสังคม โดยรวมมีระดับการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.95, $S.D.$= 0.67) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทั้ง 6 ด้าน โดยเรียงจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ได้แก่ ใช้กระบวนการภาคีเครือข่ายภาคประชาคม ชุมชน ประชาคม ท้องถิ่น แกนนำชุมชน เครือข่ายภาคประชาชน และองค์กรพัฒนาต่าง ๆ ในการผลักดันให้เกิดการรวมตัวกันเพื่อพัฒนาท้องถิ่น ($\overline{X}$ = 4.11, $S.D.$= 0.65) มีส่วนร่วมในการวางแผนการเลือกตั้งท้องถิ่น ($\overline{X}$ = 4.00, $S.D.$= 0.66) ฝึกทักษะ ความรู้ทางการเมือง และประสบการณ์ในการทำงานภายใต้ระบอบการ ปกครองแบบประชาธิปไตยกับผู้บริหารและผู้ทำงานในสภานิติบัญญัติของท้องถิ่น ($\overline{X}$ = 3.95, $S.D.$= 0.69) ส่วนด้านที่อยู่ในระดับน้อยที่สุด ได้แก่ มีส่วนร่วมในการพัฒนาและใช้เครื่องมือในการวัดการทุจริตอย่างมีประสิทธิภาพและแม่นยำเพื่อช่วยผู้กำหนดนโยบายประเมินสถานการณ์ปัจจุบันและพัฒนาทางเลือกนโยบาย ($\overline{X}$ = 3.87, $S.D.$= 0.70)

ตารางที่ 4.9 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับปัจจัยการดำเนินงานเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง ด้านการเข้าถึงด้านกฎหมายในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น

	ปัจจัยการเข้าถึงด้านกฎหมายในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น	ระดับการดำเนินงาน		
		$\overline{X}$	$S.D.$	แปลความหมาย
1	รายงานสถานการณ์และป้องปรามการทุจริตเลือกตั้งเมื่อพบการซื้อสิทธิขายเสียง	3.76	0.76	มาก
2	ส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้และเข้าใจในกฎหมายถึงเนื้อหาหรือขอบเขต ความหมาย และสาระในสภาพพร้อมใช้ประโยชน์ ง่ายและสะดวกรวดเร็ว เห็นประเด็นและสาระสำคัญในเวลาเดียวกัน	3.94	0.67	มาก
3	มีการให้ความรู้จากนักวิชาการหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องถึงโทษจากการกระทำที่ผิดกฎหมายเกี่ยวกับการเลือกตั้งท้องถิ่น	3.77	0.73	มาก
4	หน่วยงานภาครัฐส่งเสริมสนับสนุนเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยภาคประชาชนมีความรู้และเข้าใจในกฎหมายเกี่ยวกับการเลือกตั้งท้องถิ่น	3.87	0.70	มาก
	รวม	3.84	0.72	มาก

จากตารางที่ 4.9 พบว่า ระดับปัจจัยการดำเนินงานเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง ด้านการเข้าถึงด้านกฎหมายในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น โดยรวมมีระดับการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.84, $S.D.$= 0.72) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทั้ง 4 ด้าน โดยเรียงจากมากไปหาน้อย ได้แก่

ส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้และเข้าใจในกฎหมาย ถึงเนื้อหาหรือขอบเขต ความหมาย และสาระในสภาพพร้อมใช้ประโยชน์ ง่ายและสะดวกรวดเร็ว เห็นประเด็นและสาระสำคัญในเวลาเดียวกัน ($\overline{X}$ = 3.94, $S.D.$ = 0.67) หน่วยงานภาครัฐส่งเสริมสนับสนุนเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยภาคประชาชนมีความรู้และเข้าใจในกฎหมายเกี่ยวกับการเลือกตั้งท้องถิ่น ($\overline{X}$ = 3.87, $S.D.$ = 0.70) มีการให้ความรู้จากนักวิชาการหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องถึงโทษจากการกระทำที่ผิดกฎหมายเกี่ยวกับการเลือกตั้งท้องถิ่น ($\overline{X}$ = 3.77, $S.D.$ = 0.73) ส่วนด้านที่อยู่ในระดับน้อยที่สุด ได้แก่ รายงานสถานการณ์และป้องปรามการทุจริตเลือกตั้งเมื่อพบการซื้อสิทธิขายเสียง ($\overline{X}$ = 3.76, $S.D.$ = 0.76)

ตารางที่ 4.10 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับปัจจัยการดำเนินงานเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง ด้านการเข้าถึงกลไกการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น

ปัจจัยการเข้าถึงกลไกการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น		ระดับการดำเนินงาน		
		$\overline{X}$	$S.D.$	แปลความหมาย
1	หน่วยงานภาครัฐส่งเสริมสนับสนุนเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเฝ้าระวังการซื้อสิทธิขายเสียง	3.97	0.67	มาก
2	รายงานสถานการณ์และป้องปรามการทุจริตเลือกตั้งเมื่อพบเห็นการทุจริต หรือการกระทำผิดกฎหมายเลือกตั้งท้องถิ่น	4.09	0.62	มาก
3	ให้การสนับสนุนตรวจสอบเฝ้าระวังการซื้อสิทธิขายเสียง รวมทั้งผู้สมัครรับเลือกตั้งและผู้ช่วยหาเสียงเลือกตั้งร่วมตรวจสอบถ่วงดุลกันการเข้าถึงการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นของประชาชนมีประสิทธิภาพ	3.91	0.66	มาก
4	การเข้าถึงการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นของประชาชนมีประสิทธิภาพ	4.02	0.68	มาก
รวม		4.00	0.66	มาก

จากตารางที่ 4.10 พบว่า ระดับปัจจัยการดำเนินงานเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง ด้านการเข้าถึงกลไกการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น โดยรวมมีระดับการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.00, $S.D.$ = 0.66) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทั้ง 4 ด้าน โดยเรียงจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ได้แก่ รายงานสถานการณ์และป้องปรามการทุจริตเลือกตั้งเมื่อพบเห็นการทุจริต หรือการกระทำผิดกฎหมายเลือกตั้งท้องถิ่น ($\overline{X}$ = 4.09, $S.D.$ = 0.62) การเข้าถึงการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นของประชาชนมีประสิทธิภาพ ($\overline{X}$ = 4.02, $S.D.$ = 0.68) หน่วยงานภาครัฐส่งเสริมสนับสนุนเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเฝ้าระวังการซื้อสิทธิขายเสียง

($\overline{X}$ = 3.97, $S.D.$ = 0.67) ส่วนด้านที่อยู่ในระดับน้อยที่สุด ได้แก่ ให้การสนับสนุนตรวจสอบเฝ้าระวังการซื้อสิทธิขายเสียง รวมทั้งผู้สมัครรับเลือกตั้งและผู้ช่วยหาเสียงเลือกตั้งร่วมตรวจสอบถ่วงดุลกัน การเข้าถึงการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นของประชาชนมีประสิทธิภาพ ($\overline{X}$ = 3.91, $S.D.$ = 0.66)

ตารางที่ 4.11 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับปัจจัยการดำเนินงานเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง ด้านการเข้าถึงการตรวจสอบกลไกการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น

ปัจจัยการเข้าถึงการตรวจสอบกลไกการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น		ระดับการดำเนินงาน		
		$\overline{X}$	$S.D.$	แปลความหมาย
1	มีส่วนร่วมในการตรวจสอบการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น	3.77	0.74	มาก
2	การแสดงออกทางการเมือง เช่น การวิพากษ์วิจารณ์ การร่วมรณรงค์การเลือกตั้ง การร่วมเดินขบวนสนับสนุนหรือประท้วงนโยบาย การยื่นถอดถอนผู้บริหารและสมาชิกสภาท้องถิ่น เป็นต้น	3.86	0.68	มาก
3	มีส่วนร่วมในการควบคุมและตรวจสอบการใช้อำนาจให้เกิดความยุติธรรมเสมอภาค และเป็นประโยชน์ได้อย่างแท้จริงต่อประชาชน	3.88	0.70	มาก
รวม		3.83	0.71	มาก

จากตารางที่ 4.11 พบว่า ระดับปัจจัยการดำเนินงานเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง ด้านการเข้าถึงการตรวจสอบกลไกการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น โดยรวมมีระดับการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.83, $S.D.$ = 0.71) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทั้ง 3 ด้าน โดยเรียงจากมากไปหาน้อย ได้แก่ มีส่วนร่วมในการควบคุมและตรวจสอบการใช้อำนาจให้เกิดความยุติธรรมเสมอภาคและเป็นประโยชน์ได้อย่างแท้จริงต่อประชาชน ($\overline{X}$ = 3.88, $S.D.$ = 0.70) การแสดงออกทางการเมือง เช่น การวิพากษ์วิจารณ์ การร่วมรณรงค์การเลือกตั้ง การร่วมเดินขบวนสนับสนุนหรือประท้วงนโยบาย การยื่นถอดถอนผู้บริหารและสมาชิกสภาท้องถิ่น เป็นต้น ($\overline{X}$ = 3.86, $S.D.$ = 0.68) มีส่วนร่วมในการตรวจสอบการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น ($\overline{X}$ = 3.77, $S.D.$ = 0.74)

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์สภาพการดำเนินงานเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง

ในการดำเนินงานเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง ผู้วิจัยได้แสดงผลวิเคราะห์ข้อมูล ปรากฏดังตารางที่ 4.12

ตารางที่ 4.12 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับการดำเนินงานเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง โดยรวมและรายด้าน

การดำเนินงานเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง		ระดับการดำเนินงาน		
		$\overline{X}$	$S.D.$	แปลความหมาย
1	การตรวจสอบอำนาจรัฐในระดับท้องถิ่น	3.86	0.70	มาก
2	การถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่น	3.84	0.71	มาก
3	การเลือกตั้ง	3.94	0.68	มาก
4	การเสนอการออกกฎหมายท้องถิ่น	3.82	0.70	มาก
5	การออกเสียงประชามติ	4.02	0.67	มาก
รวม		3.89	0.69	มาก

จากตารางที่ 4.12 พบว่า ระดับการดำเนินงานเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง โดยรวมและรายด้าน โดยรวมมีระดับการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.89, $S.D.$ = 0.69) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทั้ง 5 ด้าน โดยเรียงจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การออกเสียงประชามติ ($\overline{X}$ = 4.02, $S.D.$ = 0.67) การเลือกตั้ง ($\overline{X}$ = 3.94, $S.D.$ = 0.68) การตรวจสอบอำนาจรัฐในระดับท้องถิ่น ($\overline{X}$ = 3.86, $S.D.$ = 0.70) การถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่น ($\overline{X}$ = 3.84, $S.D.$ = 0.71) ส่วนด้านที่อยู่ในระดับน้อยที่สุด ได้แก่ การเสนอการออกกฎหมายท้องถิ่น ($\overline{X}$ = 3.82, $S.D.$ = 0.70)

ตารางที่ 4.13 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการดำเนินงานเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง ด้านการตรวจสอบอำนาจรัฐในระดับท้องถิ่น

การตรวจสอบอำนาจรัฐในระดับท้องถิ่น		ระดับการตรวจสอบอำนาจรัฐในระดับท้องถิ่น		
		$\overline{X}$	$S.D.$	แปลความหมาย
1	การรับทราบข้อมูลข่าวสาร ในเรื่องที่เกี่ยวข้องหรือมีผลกระทบกับประชาชน เช่น ข่าวสารด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม นโยบาย กฎหมายใหม่ต่าง ๆ	3.78	0.73	มาก
2	การแสดงความคิดเห็น ในส่วนที่เกี่ยวกับนโยบายสำคัญหรือการออกกฎหมายที่มีผลกระทบ ต่อสิทธิเสรีภาพและวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน	3.89	0.69	มาก
3	การเรียกร้องให้รัฐรับฟังเสียงของประชาชน เช่น การทำประชามติ และการทำประชาพิจารณ์ ก่อนที่จะตรากฎหมาย หรือดำเนินการสำคัญ ๆ ในโครงการนั้น ๆ	3.83	0.71	มาก
4	การเสนอแนะนโยบายร่างกฎหมายรวมทั้งมาตรการใหม่ ๆ	3.86	0.69	มาก

(ต่อ)

ตารางที่ 4.13 (ต่อ)

	การตรวจสอบอำนาจรัฐในระดับท้องถิ่น	ระดับการตรวจสอบอำนาจรัฐในระดับท้องถิ่น		
		$\overline{X}$	$S.D.$	แปลความหมาย
5	การเรียกคืนอำนาจ เป็นการควบคุมการใช้อำนาจของผู้แทนของประชาชนโดยการถอดถอน/ปลดออกจากตำแหน่ง	3.92	0.71	มาก
6	การทำประชาพิจารณ์	3.84	0.69	มาก
7	การแสดงประชามติ เพื่อถามความคิดเห็นของประชาชนส่วนใหญ่อันเป็นการตัดสินใจขั้นสุดท้ายในการร่างกฎหมายหรือข้อบังคับต่าง ๆ ที่มีผลกับประชาชนโดยตรง	3.92	0.69	มาก
	รวม	3.86	0.70	มาก

จากตารางที่ 4.13 พบว่า ระดับการดำเนินงานเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง ด้านการตรวจสอบอำนาจรัฐในระดับท้องถิ่นโดยรวมและรายด้าน โดยรวมมีระดับการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.86, $S.D.$= 0.69) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทั้ง 7 ด้าน โดยเรียงจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ได้แก่ การเรียกคืนอำนาจ เป็นการควบคุมการใช้อำนาจของผู้แทนของประชาชนโดยการถอดถอน/ปลดออกจากตำแหน่ง ($\overline{X}$ =3.92, $S.D.$= 0.71) การแสดงประชามติ เพื่อถามความคิดเห็นของประชาชนส่วนใหญ่อันเป็นการตัดสินใจขั้นสุดท้ายในการร่างกฎหมายหรือข้อบังคับต่าง ๆ ที่มีผลกับประชาชนโดยตรง ($\overline{X}$ = 3.92, $S.D.$= 0.69) การแสดงความคิดเห็น ในส่วนที่เกี่ยวกับนโยบายสำคัญ หรือการออกกฎหมายที่มีผลกระทบ ต่อสิทธิเสรีภาพและวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน ($\overline{X}$ = 3.89, $S.D.$= 0.69) ส่วนด้านที่อยู่ในระดับน้อยที่สุด ได้แก่ การรับทราบข้อมูลข่าวสาร ในเรื่องที่เกี่ยวข้องหรือมีผลกระทบกับประชาชน เช่น ข่าวสารด้านการเมือง เศรษฐกิจและสังคม นโยบาย กฎหมายใหม่ต่าง ๆ ($\overline{X}$ = 3.78, $S.D.$= 0.73)

ตารางที่ 4.14 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการดำเนินงานเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง ด้านการถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่น

	การถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่น	ระดับการถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่น		
		$\overline{X}$	$S.D.$	แปลความหมาย
1	การลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น	3.81	0.72	มาก
2	การเข้ายื่นชื่อ/ยื่นคำร้องต่อผู้ว่า โดยผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อถอดถอน	3.97	0.69	มาก

(ต่อ)

ตารางที่ 4.14 (ต่อ)

	การถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่น	ระดับการถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่น		
		$\overline{X}$	$S.D.$	แปลความหมาย
3	ช่วยกระตุ้นให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองการปกครองท้องถิ่นอย่างกว้างขวาง เพื่อรักษาผลประโยชน์ของตนเอง	3.71	0.69	มาก
4	มีผู้มาใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเกินกึ่งหนึ่ง ของจำนวนผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงทั้งหมดในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	3.88	0.72	มาก
	รวม	3.84	0.71	มาก

จากตารางที่ 4.14 พบว่า ระดับการดำเนินงานเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง รายด้านการถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่น โดยรวมมีระดับการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.84, $S.D.$= 0.71) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทั้ง 4 ด้าน โดยเรียงจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ได้แก่ การเข้ายื่นชื่อ/ยื่นคำร้องต่อผู้ว่า โดยผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อถอดถอน ($\overline{X}$ = 3.97, $S.D.$= 0.69) มีผู้มาใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเกินกึ่งหนึ่ง ของจำนวนผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงทั้งหมดในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ($\overline{X}$ = 3.88, $S.D.$= 0.72) การลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น ($\overline{X}$ = 3.81, $S.D.$= 0.72) ส่วนด้านที่อยู่ในระดับน้อยที่สุด ได้แก่ ช่วยกระตุ้นให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองการปกครองท้องถิ่นอย่างกว้างขวาง เพื่อรักษาผลประโยชน์ของตนเอง ($\overline{X}$ = 3.71, $S.D.$= 0.69)

ตารางที่ 4.15 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการดำเนินงานเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง ด้านการเลือกตั้งท้องถิ่น

	การเลือกตั้งท้องถิ่น	ระดับการเลือกตั้ง		
		$\overline{X}$	$S.D.$	แปลความหมาย
1	ทำหน้าที่ใช้สิทธิเลือกตั้ง โดยไม่ควรเลือกผู้สมัครที่โกงการเลือกตั้งเป็นผู้แทนท้องถิ่นในทุกระดับ	3.88	0.69	มาก
2	เลือกตั้งด้วยใจบริสุทธิ์ โดยไม่รับเงินซื้อเสียงหรือผลประโยชน์อื่นใดจากผู้สมัคร	4.08	0.63	มาก
3	เมื่อพบเห็นการทุจริตเลือกตั้งไม่ว่าจะเป็นการแจกเงิน สิ่งของ หรือมีการเลือกรับเงินหรือทรัพย์สิน ช่วยกันแจ้งเบาะแสหรือรวบรวมหลักฐานการทุจริตแจ้งต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	3.87	0.67	มาก

(ต่อ)

ตารางที่ 4.15 (ต่อ)

	การเลือกตั้งท้องถิ่น	ระดับการเลือกตั้ง		
		$\overline{X}$	$S.D.$	แปลความหมาย
4	ติดตามการโฆษณาหาเสียงของผู้สมัครว่าทำผิดกฎหมายเลือกตั้งหรือไม่	3.91	0.69	มาก
5	สังเกตการณ์ทำหน้าที่ของกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้ง เช่น เปิดหีบบัตรตรงเวลาหรือมีบัตรอยู่ในหีบก่อนเปิดหีบหรือไม่	3.92	0.67	มาก
6	เฝ้าติดตามการนับคะแนนว่ากรรมการมีการอ่านคะแนนถูกต้องหรือไม่ ฯลฯ	3.97	0.71	มาก
7	มีส่วนร่วมในการบริหาร เช่น การเข้ารับฟังการประชุมของสภาท้องถิ่นหรือติดตามประกาศต่างๆของท้องถิ่น รวมทั้งให้ความคิดเห็นในการจัดทำโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ ของท้องถิ่น	3.90	0.66	มาก
8	มีส่วนร่วมในการตรวจสอบ เช่น ติดตามและตรวจสอบการบริหารงานของผู้บริหารท้องถิ่นหรือการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภาท้องถิ่น	3.98	0.67	มาก
	รวม	3.94	0.68	มาก

จากตารางที่ 4.15 พบว่า ระดับการดำเนินงานเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง ด้านการเลือกตั้ง โดยรวมมีระดับการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.94, $S.D.$= 0.68) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทั้ง 8 ด้าน โดยเรียงจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ได้แก่ เลือกตั้งด้วยใจบริสุทธิ์ โดยไม่รับเงินซื้อเสียงหรือผลประโยชน์อื่นใดจากผู้สมัคร ($\overline{X}$ = 4.08, $S.D.$= 0.63) มีส่วนร่วมในการตรวจสอบ เช่น ติดตามและตรวจสอบการบริหารงานของผู้บริหารท้องถิ่นหรือการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภาท้องถิ่น ($\overline{X}$ = 3.98, $S.D.$= 0.67) เฝ้าติดตามการนับคะแนนว่ากรรมการมีการอ่านคะแนนถูกต้องหรือไม่ ฯลฯ ($\overline{X}$ = 3.97, $S.D.$= 0.71) ส่วนด้านที่อยู่ในระดับน้อยที่สุด ได้แก่ เมื่อพบเห็นการทุจริตเลือกตั้งไม่ว่าจะเป็นการแจกเงินสิ่งของ หรือมีการเลือกรับเงินหรือทรัพย์สิน ช่วยกันแจ้งเบาะแสหรือรวบรวมหลักฐานการทุจริตแจ้งต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ($\overline{X}$ = 3.87, $S.D.$= 0.67)

ตารางที่ 4.16 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการดำเนินงานเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง รายด้านการเสนอการออกกฎหมายท้องถิ่น

	การเสนอการออกกฎหมายท้องถิ่น	ระดับการเสนอการออกกฎหมายท้องถิ่น		
		$\overline{X}$	$S.D.$	แปลความหมาย
1	การมีส่วนร่วมทางด้านกฎหมาย เช่น การเข้าชื่อเสนอร่างข้อบัญญัติ หรือแสดงความคิดเห็นเสนอแนะต่อสภาท้องถิ่น	3.74	0.71	มาก
2	มีส่วนร่วมในการตรวจสอบ การเรียกรับ หรือยอมจะรับเงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดสำหรับตนเองหรือผู้อื่นเพื่อเข้าชื่อเสนอข้อบัญญัติท้องถิ่น	3.90	0.64	มาก
3	มีส่วนร่วมในการตรวจสอบ การปลอมในเอกสารหรือใช้หรืออ้างลายมือชื่อปลอมเช่นว่านั้น เพื่อให้ผู้ใด ผู้หนึ่งหลงเชื่อว่าเป็นลายมือชื่อของผู้เข้าชื่อเสนอข้อบัญญัติท้องถิ่น	3.85	0.73	มาก
4	การเข้าชื่อเสนอข้อบัญญัติท้องถิ่นที่ยื่นต่อประธานสภาท้องถิ่นแล้วก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ	3.81	0.69	มาก
5	มีส่วนร่วมในการตรวจสอบ การหลอกลวง บังคับ ขู่เข็ญ หรือใช้อิทธิพลคุกคามเพื่อให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งร่วมเข้าชื่อเสนอ ข้อบัญญัติท้องถิ่น	3.83	0.67	มาก
6	ณรงค์การไม่ทุจริต เช่น รับว่าจะให้ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดแก่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งเพื่อจูงใจให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งร่วมเข้าชื่อเสนอข้อบัญญัติท้องถิ่น	3.82	0.73	มาก
	รวม	3.82	0.70	มาก

ตารางที่ 4.16 พบว่า ระดับการดำเนินงานเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง รายด้านการเสนอการออกกฎหมายท้องถิ่น ด้านการเลือกตั้ง โดยรวมมีระดับการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.82, $S.D.$ = 0.70) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทั้ง 6 ด้าน โดยเรียงจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ได้แก่ มีส่วนร่วมในการตรวจสอบ การเรียกรับ หรือยอมจะรับเงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดสำหรับตนเองหรือผู้อื่น เพื่อเข้าชื่อเสนอข้อบัญญัติท้องถิ่น ($\overline{X}$ = 3.90, $S.D.$ = 0.64) มีส่วนร่วมในการตรวจสอบ การปลอมในเอกสารหรือใช้ หรืออ้างลายมือชื่อปลอมเช่นว่านั้น เพื่อให้ผู้ใดผู้หนึ่งหลงเชื่อว่าเป็นลายมือชื่อของผู้เข้าชื่อเสนอข้อบัญญัติท้องถิ่น ($\overline{X}$ = 3.85, $S.D.$ = 0.73) มีส่วนร่วมในการตรวจสอบ การหลอกลวง บังคับ ขู่เข็ญ หรือใช้อิทธิพลคุกคามเพื่อให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง

ร่วมเข้าชื่อเสนอ ข้อบัญญัติท้องถิ่น (= 3.83, $S.D.$ = 0.67) ส่วนด้านที่อยู่ในระดับน้อยที่สุด ได้แก่ ($\overline{X}$ = 3.74, $S.D.$ = 0.71)

ตารางที่ 4.17 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการดำเนินงานเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง ด้านการเสนอการออกเสียงประชามติ

	การออกเสียงประชามติ	ระดับการออกเสียงประชามติ		
		$\overline{X}$	$S.D.$	แปลความหมาย
1	การแสดงความเห็นของประชาชนด้วยการลงคะแนนเสียง	4.02	0.70	มาก
2	ให้ความสำคัญถึงผลกระทบต่อประโยชน์ได้เสียของท้องถิ่นหรือกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชน	4.10	0.62	มาก
3	การส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยการใช้สิทธิออกเสียง “เห็นชอบ” หรือ “ไม่เห็นชอบ” ในเรื่องสำคัญ	3.89	0.67	มาก
4	การแสดงออกถึงการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย	4.07	0.66	มาก
	รวม	4.02	0.67	มาก

จากตารางที่ 4.17 พบว่า ระดับการดำเนินงานเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง ด้านการเสนอการออกเสียงประชามติ โดยรวมมีระดับการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.02, $S.D.$ = 0.67) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทั้ง 4 ด้าน โดยเรียงจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ได้แก่ ให้ความสำคัญถึงผลกระทบต่อประโยชน์ได้เสียของท้องถิ่นหรือกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ($\overline{X}$ = 4.10, $S.D.$ = 0.62) การแสดงออกถึงการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย ($\overline{X}$ = 4.07, $S.D.$ = 0.66) การแสดงความเห็นของประชาชนด้วยการลงคะแนนเสียง ($\overline{X}$ = 4.02, $S.D.$ = 0.70) ส่วนด้านที่อยู่ในระดับน้อยที่สุด ได้แก่ การส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยการใช้สิทธิออกเสียง “เห็นชอบ” หรือ “ไม่เห็นชอบ” ในเรื่องสำคัญ ($\overline{X}$ = 3.89, $S.D.$ = 0.67)

ตอนที่ 4 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง

การศึกษาระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง จำนวน 9 ปัจจัย ที่คาดว่าจะมีผลต่อการดำเนินงานเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง และนำมาวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณเชิงเส้นตรง (Multiple Linear Regression Analysis) เพื่อสร้างสมการทำนายพยากรณ์ ตัวแปรตาม คือ การดำเนินงานเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง จากตัวแปรอิสระ 5 ตัวแปร

1. สัญลักษณ์ที่ใช้ในการศึกษา

X_1 แทน ปัจจัยความสนใจร่วมกันของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย

X_2 แทน ปัจจัยเจคติร่วมกันของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย

X_3 แทน ปัจจัยอุดมการณ์ร่วมกันของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย

X_4 แทน ปัจจัยการเห็นคุณค่าเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย

X_5 แทน ปัจจัยการส่งเสริมจากหน่วยงานภาครัฐ

X_6 แทน ปัจจัยความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐและภาคส่วนต่าง ๆ ในสังคม

X_7 แทน ปัจจัยการเข้าถึงด้านกฎหมายในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น

X_8 แทน ปัจจัยการเข้าถึงกลไกการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น

X_9 แทน ปัจจัยการเข้าถึงการตรวจสอบกลไกการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น

Y_1 แทน การตรวจสอบอำนาจรัฐในระดับท้องถิ่น

Y_2 แทน การถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่น

Y_3 แทน การเลือกตั้งท้องถิ่น

Y_4 แทน การเสนอการออกกฎหมายท้องถิ่น

Y_5 แทน การออกเสียงประชามติ

Y แทน การดำเนินงานเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง

2. ผลการตรวจสอบข้อมูลเบื้องต้น เพื่อนำไปสู่การทดสอบสมมติฐานในการตรวจสอบตามเงื่อนไขของการวิเคราะห์พหุคูณถดถอยเชิงเส้น (Multiple Linear Regression Analysis) ข้อตกลงเบื้องต้นของการวิเคราะห์พหุคูณถดถอยเชิงเส้น (Multiple Linear Regression Analysis) คือ ลักษณะของข้อมูลต้องกระจายแบบโค้งปกติ ทุกตัวแปรจะต้องได้ทั้ง 2 ค่า คือ ค่าความเบ้ (Skewness) และค่าความโด่ง (Kurtosis) ไม่เกิน บวก/ลบ 1 ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ผลตรวจสอบค่าความเบ้ (Skewness) และค่าความโด่ง (Kurtosis) ดังแสดงในตารางที่ 4.18 และตารางที่ 4.19

ตารางที่ 4.18 ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสถิติความเบ้ (Skewness) และค่าความโด่ง (Kurtosis) ของตัวแปรอิสระ

ตัวแปรอิสระ	$\overline{X}$	$S.D.$	ค่าสถิติความเบ้ (Skewness)	ค่าความโด่ง (Kurtosis)
ความสนใจร่วมกันของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย (X_1)	3.99	0.46	.063	-.152
เจตคติร่วมกันของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย (X_2)	3.87	0.51	.312	-.748
อุดมการณ์ร่วมกันของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย (X_3)	3.97	0.49	.102	-.755

(ต่อ)

ตารางที่ 4.18 (ต่อ)

ตัวแปรอิสระ	$\overline{X}$	*S.D.*	ค่าสถิติความเบ้ (Skewness)	ค่าความโด่ง (Kurtosis)
การส่งเสริมจากหน่วยงานภาครัฐ (X_5)	3.96	0.45	-.084	-.050
การเข้าถึงด้านกฎหมายในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น (X_7)	3.83	0.52	.177	-.657
การเข้าถึงกลไกการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น (X_8)	4.00	0.46	.006	-.521
การเข้าถึงการตรวจสอบกลไกการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น (X_9)	3.83	0.54	.045	-.404

จากตารางที่ 4.18 แสดงผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานรวมทั้งการตรวจสอบคุณลักษณะข้อมูลเพื่อให้ทราบมีการกระจายเป็นโค้งปกติหรือไม่ (Normal curve) ด้วยการทดสอบค่าสถิติความเบ้ (Skew ness) และทดสอบค่าสถิติความโด่ง (Kurtosis) ของตัวแปรทั้ง 8 ตัว พบว่ามีค่าไม่เกิน ± 1.00 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าข้อมูลทั้งหมดมีการกระจายของข้อมูลเป็นโค้งปกติ ซึ่งมีค่าสถิติความเบ้ (Skewness) อยู่ระหว่าง -.884 ถึง+.312 และมีค่าสถิติความโด่ง (Kurtosis) อยู่ระหว่าง -.955 ถึง -.152 สามารถนำข้อมูลไปวิเคราะห์ในขั้นตอนต่อไปได้

ตารางที่ 4.19 ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสถิติความเบ้ (Skewness) และค่าความโด่ง (Kurtosis) ของตัวแปรตาม

ตัวแปรตาม	$\overline{X}$	*S.D.*	ค่าสถิติความเบ้ (Skewness)	ค่าความโด่ง (Kurtosis)
การตรวจสอบอำนาจรัฐในระดับท้องถิ่น (Y_1)	3.86	0.48	-.019	.158
การถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่น (Y_2)	3.85	0.49	.129	-.745
การเลือกตั้งท้องถิ่น (Y_3)	3.94	0.42	.162	-.860
การเสนอการออกกฎหมายท้องถิ่น (Y_4)	3.82	0.48	.062	-.476
การออกเสียงประชามติ (Y_5)	4.02	0.45	-.049	-.750

จากตารางที่ 4.19 แสดงผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน รวมทั้งการตรวจสอบคุณลักษณะข้อมูลเพื่อให้ทราบมีการกระจายเป็นโค้งปกติหรือไม่ (Normal Curve) ด้วยการทดสอบค่าสถิติความเบ้ (Skew Ness) และทดสอบค่าสถิติความโด่ง (Kurtosis) ของตัวแปรทั้ง 10 ตัว พบว่า มีค่าไม่เกิน ± 1.000 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าข้อมูลทั้งหมดมีการกระจายของข้อมูลเป็นโค้งปกติ ซึ่งมีค่าสถิติความเบ้ (Skewness) อยู่ระหว่าง -.019 ถึง -.162 และมีค่าสถิติความโด่ง (Kurtosis) อยู่ระหว่าง -.860 ถึง +.158 สามารถนำข้อมูลไปวิเคราะห์ในขั้นตอนต่อไปได้

3. ค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม และระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรอิสระ ด้วยวิธี Pearson's Product Moment Correlation (r) ในการหาระดับความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงที่เรียกว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlation Coefficient) โดยสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่มีค่าเป็นบวก (+) หมายความว่า ข้อมูลสองชุดเปลี่ยนแปลงตามกัน กล่าวคือถ้าค่าของตัวแปรตัวหนึ่งสูงค่าของตัวแปรอีกตัวหนึ่งจะสูงด้วย และถ้าค่าของตัวแปรตัวหนึ่งต่ำ ค่าของตัวแปรอีกตัวหนึ่งจะต่ำด้วย สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่มีค่าเป็นลบ (-) หมายความว่า ข้อมูลทั้งสองชุดเปลี่ยนแปลงในทางตรงกันข้ามหรือกลับกัน กล่าวคือถ้าค่าตัวแปรตัวหนึ่งสูง ค่าของตัวแปรตัวหนึ่งจะกลับเป็นต่ำ และค่าของตัวแปรตัวหนึ่งต่ำค่าของตัวแปรตัวหนึ่งจะกลับเป็นสูงค่าระดับความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้น (ดุษฎี อายุวัฒน์, ม.ป.ป., น. 2)

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระด้วยกันควรมีค่าสูงสุดไม่เกิน 0.85 เพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาการเกิด Multi–Collinearity ซึ่งหมายถึง ตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กันเองสูงมากเกินไป จนไม่เหมาะสมที่จะนำตัวแปรคู่ที่มีความสัมพันธ์กันสูงเข้าไปในสมการทั้งสองตัว (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ และกรรณิการ์ สุขเกษม, 2536, น. 25) ผู้วิจัยแบ่งการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาออกเป็น 2 ส่วน คือ

3.1 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ (X) จำนวน 7 ตัว กับตัวแปรตาม (Y) 5 ตัว ดังแสดงในตารางที่ 4.20

ตารางที่ 4.20 ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ที่มีส่วนสัมพันธ์กับปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานเครือข่ายเฝ้าระวังฯ โดยรวม

ตัวแปร	X	X_1	X_2	X_3	X_4	X_5	X_6	X_7	X_8	X_9	Y	Y_1	Y_2	Y_3	Y_4	Y_5
X	1	.828**	.832**	.812**	.845**	.872**	.870**	.840**	.841**	.791**	.886**	.832**	.729**	.820**	.794**	.690**
X_1	-	1	.725**	.655**	.688**	.673**	.674**	.631**	.624**	.580**	.746**	.657**	.618**	.719**	.676**	.586**
X_2	-	-	1	.699**	.682**	.665**	.665**	.655**	.602**	.555**	.721**	.657**	.618**	.677**	.664**	.525**
X_3	-	-	-	1	.688**	.702**	.683**	.585**	.597**	.511**	.685**	.638**	.566**	.632**	.598**	.553**
X_4	-	-	-	-	1	.754**	.711**	.630**	.652**	.584**	.714**	.685**	.584**	.649**	.610**	.588**
X_5	-	-	-	-	-	1	.757**	.713**	.698**	.628**	.773**	.752**	.611**	.711**	.677**	.620**
X_6	-	-	-	-	-	-	1	.705**	.697**	.679**	.767**	.717**	.614**	.701**	.690**	.623**
X_7	-	-	-	-	-	-	-	1	.733**	.645**	.752**	.726**	.638**	.687**	.681**	.543**
X_8	-	-	-	-	-	-	-	-	1	.726**	.772**	.724**	.630**	.714**	.693**	.605**
X_9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	.741**	.708**	.603**	.679**	.676**	.566**
Y	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	.892**	.847**	.891**	.901**	.827**
Y_1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	.703**	.770**	.751**	.658**
Y_2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	.700**	.696**	.571**
Y_3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	.758**	.676**
Y_4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	.717**
Y_5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1

หมายเหตุ. * P ≤ .05, ** P ≤ .01

จากตารางที่ 4.20 ในภาพรวมสามารถสรุปได้ว่า ตัวแปรปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง โดยรวมมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูง (r =.886) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง ด้านการตรวจสอบอำนาจรัฐในระดับท้องถิ่น (Y_1) มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูง (r =.886) ด้านการเลือกตั้งท้องถิ่น (Y_3) มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูง (r =.820) ด้านการเสนอการออกกฎหมายท้องถิ่น (Y_4) มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง (r =.794) ด้านการถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่น (Y_2) มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง (r =.729) และด้านการออกเสียงประชามติ (Y_5) มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง (r =.690) ตัวแปรทั้งหมดมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3.2 ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) ระหว่างตัวแปรที่ถูกคัดเลือกเข้าสู่สมการถดถอย และค่าสัมประสิทธิ์พยากรณ์ (R^2) และค่าสัมประสิทธิ์พยากรณ์ที่ปรับแก้ (Adjusted R^2) ดังแสดงในตารางที่ 4.21

ตารางที่ 4.21 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) ระหว่างตัวแปรที่ถูกคัดเลือกเข้าสู่สมการถดถอย และค่าสัมประสิทธิ์พยากรณ์ (R^2) และค่าสัมประสิทธิ์พยากรณ์ที่ปรับแก้ (Adjusted R^2) โดยรวม

ตัวแปรพยากรณ์	R	R^2	R^2_{adj}	SE_{est}	F	$p-value$
X_5	.773	.598	.597	.256	590.898	0.000**
$X_5\ X_9$	.840	.706	.704	.220	475.585	0.000**
$X_5\ X_9\ X_1$	.869	.756	.754	.200	407.892	0.000**
$X_5\ X_9\ X_1\ X_8$	.881	.776	.773	.192	341.281	0.000**
$X_5\ X_9\ X_1\ X_8\ X_2$	.887	.786	.783	.188	289.256	0.000**
$X_5\ X_9\ X_1\ X_8\ X_2\ X_7$	.890	.792	.788	.186	248.765	0.000**
$X_5\ X_9\ X_1\ X_8\ X_2\ X_7\ X_6$	.892	.795	.791	.184	217.215	0.000**

หมายเหตุ. ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.21 การวิเคราะห์สถิติถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) เพื่อพยากรณ์ตัวแปรอิสระ (X) ที่มีผลต่อตัวแปรตาม (Y) สามารถอธิบายได้ดังนี้

ขั้นที่ 1 เมื่อนำตัวแปรอิสระที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์กับตัวแปรตาม (Y) มากที่สุด ได้แก่ ปัจจัยด้านการส่งเสริมจากหน่วยงานภาครัฐ (X_5) แล้วนำมาวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน พบว่าสามารถอธิบายความแปรปรวนต่อตัวแปรตาม (Y) ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ เท่ากับ .598 (R^2 = 0.598, p <0.01) แสดงว่าตัวแปรอิสระ

ปัจจัยด้านการส่งเสริมจากหน่วยงานภาครัฐ (X_5) สามารถพยากรณ์อิทธิพลที่มีต่อตัวแปรตาม (Y) ได้ร้อยละ 59.80

ขั้นที่ 2 เมื่อนำตัวแปรพยากรณ์มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์รองลงมาเข้าไปสร้างสมการ ได้แก่ การเข้าถึงการตรวจสอบกลไกการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น (X_9) ผลการวิเคราะห์พบว่า ปัจจัยด้านการส่งเสริมจากหน่วยงานภาครัฐ (X_5) และปัจจัยการเข้าถึงการตรวจสอบกลไกการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น (X_9) สามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนต่อตัวแปรตาม (Y) ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ เท่ากับ .706 (R^2 = 0.706, p <0.01) แสดงว่า ตัวแปรอิสระปัจจัยด้านการส่งเสริมจากหน่วยงานภาครัฐ (X_5) และปัจจัยการเข้าถึงการตรวจสอบกลไกการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น (X_9) สามารถพยากรณ์ อิทธิพลที่มีต่อตัวแปรตาม (Y) ได้ร้อยละ 70.60

ขั้นที่ 3 เมื่อนำตัวแปรพยากรณ์มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์รองลงมาเข้าไปสร้างสมการ ได้แก่ ปัจจัยความสนใจร่วมกันของครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย (X_1) ผลการวิเคราะห์พบว่า ปัจจัยด้านการส่งเสริมจากหน่วยงานภาครัฐ (X_5) ปัจจัยการเข้าถึงการตรวจสอบกลไกการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น (X_9) และปัจจัยความสนใจร่วมกันของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย (X_1) สามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนต่อตัวแปรตาม (Y) ได้อย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ เท่ากับ .756 (R^2 = .756, p <0.01) แสดงว่าตัวแปร ปัจจัยด้านการส่งเสริมจากหน่วยงานภาครัฐ (X_5) ปัจจัยการเข้าถึงการตรวจสอบกลไกการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น (X_9) และปัจจัยความสนใจร่วมกันของครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย (X_1) สามารถพยากรณ์อิทธิพลที่มีต่อตัวแปรตาม (Y) ได้ร้อยละ 75.60

ขั้นที่ 4 เมื่อนำตัวแปรพยากรณ์มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์รองลงมาเข้าไปสร้างสมการ ได้แก่ ปัจจัยการเข้าถึงกลไกการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น (X_8) ผลการวิเคราะห์ พบว่าปัจจัยด้านการส่งเสริมจากหน่วยงานภาครัฐ (X_5) ปัจจัยด้านการเข้าถึงการตรวจสอบกลไกการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น (X_9) ปัจจัยความสนใจร่วมกันของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย (X_1) และปัจจัยด้านการเข้าถึงกลไกการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น (X_8) สามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนต่อตัวแปรตาม (Y) ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ เท่ากับ .776 (R^2 = .776, p <0.01) แสดงว่าตัวแปรปัจจัยด้านการส่งเสริมจากหน่วยงานภาครัฐ (X_5) ปัจจัยด้านการเข้าถึงการตรวจสอบกลไกการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น (X_9) ปัจจัยด้านความสนใจร่วมกันของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย (X_1) และปัจจัยด้านการเข้าถึงกลไกการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น (X_8) สามารถพยากรณ์อิทธิพลที่มีต่อตัวแปรตาม (Y) ได้ร้อยละ 77.60

ขั้นที่ 5 เมื่อนำตัวแปรพยากรณ์มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์รองลงมาเข้าไปสร้างสมการ ได้แก่ ปัจจัยเจตคติร่วมกันของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย (X_2) ผลการวิเคราะห์ พบว่าปัจจัยด้านการส่งเสริมจากหน่วยงานภาครัฐ (X_5) ปัจจัยด้านการเข้าถึงการตรวจสอบกลไกการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น (X_9) ปัจจัยด้านความสนใจร่วมกันของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย

(X_1) ปัจจัยด้านการเข้าถึงกลไกการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น (X_8) และปัจจัยด้านเจตคติร่วมกันของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย (X_2) สามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนต่อตัวแปรตาม (Y) ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ เท่ากับ .786 (R^2 = .786, p <0.01) แสดงว่าตัวแปร ปัจจัยด้านการส่งเสริมจากหน่วยงานภาครัฐ (X_5) ปัจจัยด้านการเข้าถึงการตรวจสอบกลไกการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น (X_9) ปัจจัยด้านความสนใจร่วมกันของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย (X_1) ปัจจัยด้านการเข้าถึงกลไกการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น (X_8) และปัจจัยด้านเจตคติร่วมกันของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย (X_2) สามารถพยากรณ์ อิทธิพลที่มีต่อตัวแปรตาม (Y) ได้ร้อยละ 78.60

ขั้นที่ 6 เมื่อนำตัวแปรพยากรณ์มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์รองลงมาเข้าไปสร้างสมการ ได้แก่ ปัจจัยด้านการเข้าถึงด้านกฎหมายในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น (X_7) ผลการวิเคราะห์ พบว่า ปัจจัยด้านการส่งเสริมจากหน่วยงานภาครัฐ (X_5) ปัจจัยด้านการเข้าถึงการตรวจสอบกลไกการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น (X_9) ปัจจัยด้านความสนใจร่วมกันของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย (X_1) ปัจจัยด้านการเข้าถึงกลไกการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น (X_8) ปัจจัยด้านเจตคติร่วมกันของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย (X_2) และปัจจัยด้านการเข้าถึง ด้านกฎหมายในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น (X_7) สามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนต่อตัวแปรตาม (Y) ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ เท่ากับ .792 (R^2 = .792, p <0.01) แสดงว่าตัวแปร ปัจจัยด้านการส่งเสริมจากหน่วยงานภาครัฐ (X_5) ปัจจัยด้านการเข้าถึงการตรวจสอบกลไกการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น (X_9) ปัจจัยด้านความสนใจร่วมกันของครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย (X_1) ปัจจัยด้านการเข้าถึงกลไก การป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น (X_8) ปัจจัยด้านเจตคติร่วมกันของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย (X_2) และปัจจัยด้านการเข้าถึงด้านกฎหมายในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น (X_7) สามารถพยากรณ์ อิทธิพลที่มีต่อตัวแปรตาม (Y) ได้ร้อยละ 79.20

ขั้นที่ 7 เมื่อนำตัวแปรพยากรณ์มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์รองลงมาเข้าไปสร้างสมการ ได้แก่ ปัจจัยความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐและภาคส่วนต่าง ๆ ในสังคม (X_6) ผลการวิเคราะห์ พบว่า ปัจจัยด้านการส่งเสริมจากหน่วยงานภาครัฐ (X_5) ปัจจัยด้านการเข้าถึงการตรวจสอบกลไกการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น (X_9) ปัจจัยด้านความสนใจร่วมกันของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย (X_1) ปัจจัยด้านการเข้าถึงกลไกการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น (X_8) ปัจจัยด้านเจตคติร่วมกันของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย (X_2) ปัจจัยด้านการเข้าถึงด้านกฎหมายในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น (X_7) และปัจจัยด้านความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐและภาคส่วนต่าง ๆ ในสังคม (X_6) สามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนต่อตัวแปรตาม (Y) ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ เท่ากับ .795 (R^2 = .795, p <0.01) แสดงว่าตัวแปร ปัจจัยด้านการส่งเสริมจากหน่วยงานภาครัฐ (X_5) ปัจจัยด้านการเข้าถึงการตรวจสอบกลไกการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น (X_9)

ปัจจัยด้านความสนใจร่วมกันของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย (X_1) ปัจจัยด้านการเข้าถึงกลไกการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น (X_8) ปัจจัยด้านเจตคติร่วมกันของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย (X_2) ปัจจัยด้านการเข้าถึงด้านกฎหมายในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น (X_7) และปัจจัยด้านความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐและภาคส่วนต่าง ๆ ในสังคม (X_6) สามารถพยากรณ์ อิทธิพลที่มีต่อตัวแปรตาม (Y) ได้ร้อยละ 79.50

ตารางที่ 4.22 ผลการวิเคราะห์อำนาจพยากรณ์ของปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง

ตัวแปรพยากรณ์	b	SE	β	t	p-value
ค่าคงที่ (a)	.417	.094	-	4.444	.000*
X_5	.151	.036	.167	4.160	.000*
X_9	.146	.027	.195	5.426	.000*
X_5	.161	.033	.183	4.950	.000*
X_8	.148	.036	.168	4.173	.000*
X_2	.097	.029	.123	3.345	.001*
X_7	.088	.030	.113	2.895	.004*
X_6	.096	.037	.105	2.571	.011*
a = .417, R = .892, R^2 = .795 R^2_{adj} = .791					
SE_{est} = .184					

หมายเหตุ. ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.22 พบว่า ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณของตัวแปรพยากรณ์แบบการเพิ่มตัวแปรเป็นขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) พบว่าตัวแปรอิสระ (X) ที่สามารถพยากรณ์ปัจจัยที่มีผลต่อตัวแปรตาม (Y) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ มีจำนวน 7 ตัวแปร ได้แก่ ปัจจัยด้านการส่งเสริมจากหน่วยงานภาครัฐ (X_5) ปัจจัยด้านการเข้าถึงการตรวจสอบกลไกการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น (X_9) ปัจจัยด้านความสนใจร่วมกันของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย (X_1) ปัจจัยด้านการเข้าถึงกลไกการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น (X_8) ปัจจัยด้านเจตคติร่วมกันของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย (X_2) ปัจจัยด้านการเข้าถึงด้านกฎหมายในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น (X_7) และปัจจัยด้านความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐและภาคส่วนต่าง ๆ ในสังคม (X_6) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ของตัวพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ (b) เท่ากับ .151, .146, .161, .148, .097, .088 และ .096 ตามลำดับ ตัวพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน (β) เท่ากับ .167, .195, .183, .168, .123, .113 และ .105 ตามลำดับ และมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) เท่ากับ .892 มีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R^2)

เท่ากับ .795 และมีอำนาจในการพยากรณ์ได้ ร้อยละ 79.50 มีค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (SE_{est}) เท่ากับ .184 และมีค่าคงที่ของสมการในรูปคะแนนดิบ (a) เท่ากับ .417

การสร้างสมการพยากรณ์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง พบว่า สัมประสิทธิ์ของตัวแปรพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ (b) หรือสัมประสิทธิ์ตัวพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน (β) ส่งผลต่อตัวแปรเกณฑ์ในทางบวกมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($p < 0.05$) จึงสามารถสร้างสมการสมรรถนะที่มีผลต่อตัวแปรตาม ในรูปคะแนนดิบ และในรูปคะแนนมาตรฐาน ได้ดังนี้

สมการในรูปคะแนนดิบ

$$Y = .417 + .151\,X_5 + .146\,X_9 + .161\,X_1 + .148\,X_8 + .097\,X_2 + .088\,X_7 + .096\,X_6$$

สมการในรูปคะแนนมาตรฐาน

$$Z = .167\,Z_5 + .195\,Z_9 + .183\,Z_1 + .168\,Z_8 + .123\,Z_2 + .113\,Z_7 + .105\,Z_6$$

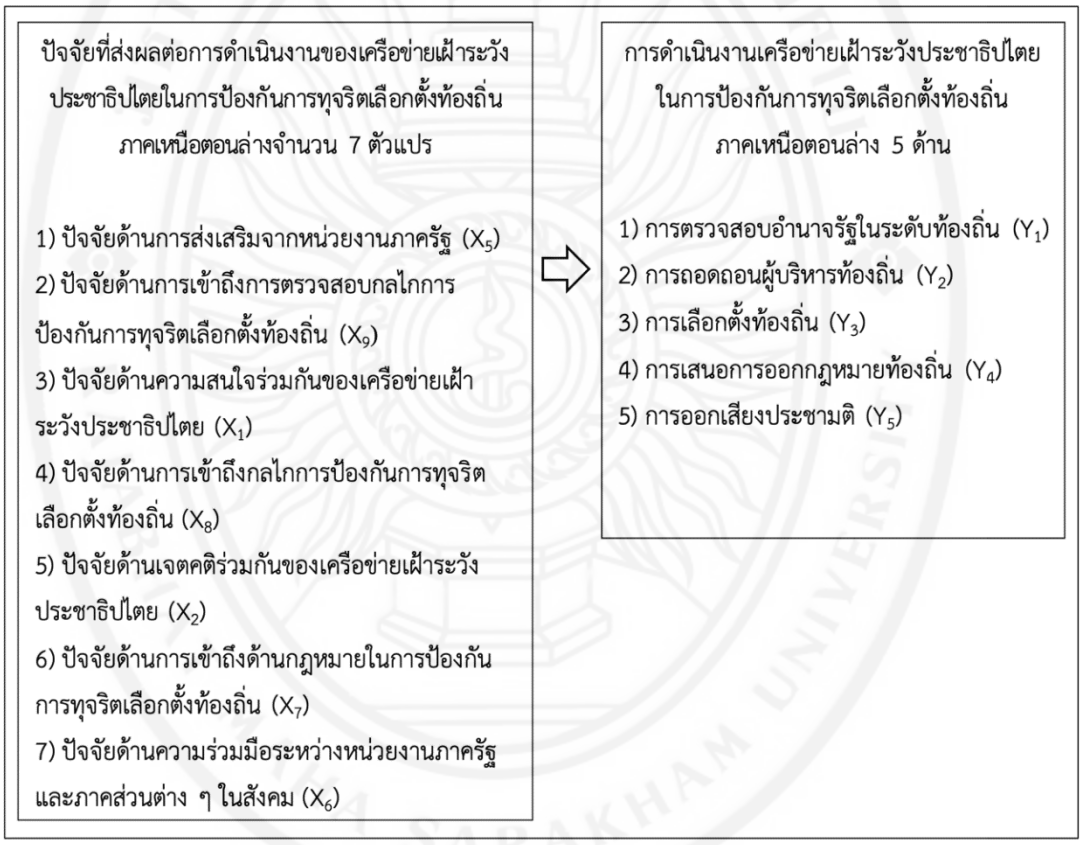
ระยะที่ 2 การสร้างและยืนยันรูปแบบการดำเนินงานของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง

ผู้วิจัยนำผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง จากระยะที่ 1 มาจัดทำรูปแบบเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานดังต่อไปนี้

1. การยกร่างรูปแบบเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง

โดยผู้วิจัยได้ศึกษาคำนิยามศัพท์เฉพาะของทุกตัวแปรที่จะนำมาจัดทำรูปแบบพัฒนาเกี่ยวกับความหมาย และศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องและข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 35 คน จากนั้นผู้วิจัยจึงร่างรูปแบบพัฒนาทุกตัวแปรที่กำหนดแต่ละสมรรถนะโดยผู้วิจัยเอง เพื่อเป็นร่างรูปแบบแล้วส่งให้กับกลุ่มที่จะวิพากษ์รูปแบบ จำนวน 15 คน อ่านล่วงหน้าก่อนประชุมวิพากษ์รูปแบบ 2 สัปดาห์ ผู้วิจัยได้นำตัวแปรปัจจัยทั้งหมดที่จะนำมาพัฒนา ประกอบด้วยปัจจัยเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง ปัจจัยด้านการส่งเสริมจากหน่วยงานภาครัฐ (X_5) ปัจจัยการเข้าถึงการตรวจสอบกลไกการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น (X_9) ปัจจัยความสนใจร่วมกันของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย (X_1) ปัจจัยการเข้าถึงกลไกการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น (X_8) ปัจจัยเจตคติร่วมกันของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย (X_2) ปัจจัยการเข้าถึงด้านกฎหมาย ในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น (X_7) และปัจจัยความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐและภาคส่วนต่าง ๆ ในสังคม (X_6) มากำหนดรูปแบบพัฒนาโดยได้อธิบายปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น

ภาคเหนือตอนล่าง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ ได้แก่ ปัจจัยด้านการส่งเสริมจากหน่วยงานภาครัฐ (X_5) ปัจจัยการเข้าถึงการตรวจสอบกลไกการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น (X_9) ปัจจัยความสนใจร่วมกันของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย (X_1) ปัจจัยการเข้าถึงกลไกการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น (X_8) ปัจจัยเจตคติร่วมกันของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย (X_2) ปัจจัยการเข้าถึงด้านกฎหมายในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น (X_7) และปัจจัยความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐและภาคส่วนต่าง ๆ ในสังคม (X_6) นำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญได้รับฟัง และอธิบายความสัมพันธ์ของรูปแบบเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง ดังภาพที่ 4.1

ภาพที่ 4.1 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง

ผลการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 35 คน เพื่อสร้างรูปแบบเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง ดังนี้

“...เครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น “ควรมีเจตคติที่สุจริตเที่ยงธรรม และเฝ้าระวังการทุจริต” และอยากให้ทุกฝ่ายทำเพื่อชุมชนด้วยความสุจริต เช่น

การแก้ปัญหาเศรษฐกิจในชุมชน การส่งเสริมชุมชนประชาธิปไตยและสุจริตในการทำงานอย่างต่อเนื่อง สามารถเข้าถึงทุกโครงการเพื่อประโยชน์ต่อประชาชน สามารถเข้าถึงกฎหมายและตรวจสอบได้ มีความชัดเจนโปร่งใส ควรให้ตรวจสอบได้ทุกหน่วยงาน สามารถติดตามความเคลื่อนไหวของการทำงานที่เกี่ยวข้อง โดยการมอบอำนาจให้กับผู้แทนของประชาชน ในฐานะตัวแทนประชาชนเป็นผู้ตรวจสอบและช่วยลงมติถึงความเป็นประชาธิปไตย เช่น การถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่น โดยประชาชนควรมีการออกมาใช้สิทธิในการถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่นทุกคน หรือ การออกเสียงประชามติ โดยคำนึงถึงผลกระทบต่อผลประโยชน์ได้เสียของท้องถิ่น...”

บุคคลที่ 1, สัมภาษณ์, 4 มิถุนายน 2565

“...เครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย มีวิสัยทัศน์ มีอุดมการณ์เดียวกัน ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต “เข้าใจ เข้าถึงพัฒนา” ทำหน้าที่ของตัวเองให้ดีที่สุด สุจริต โปร่งใส ไม่ชี้นำ ยั่วยุให้เกิดความขัดแย้งแตกแยก ไม่นิ่งเฉยต่อการทุจริต คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม ซึ่งการทำงานในกลุ่มนอกจากมีวิสัยทัศน์ และทิศทางเดียวกันแล้ว ควรผสมผสานกับความรู้สมัยใหม่ ทั้งเทคโนโลยี ภาษาต่างประเทศเข้ามาใช้ในการทำงาน...”

บุคคลที่ 2, สัมภาษณ์, 6 มิถุนายน 2565

“...เครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น การเข้าถึงกลไกป้องกันการทุจริตเลือกตั้ง เพื่อให้เกิดความ ชัดเจนโปร่งใส และตรวจสอบได้ ต้องเข้าถึงจริง ๆ ไม่ใช่แค่ตั้งไว้ สามารถตรวจสอบข้อมูลได้ทุกทาง ควรกระทำจริง ถ้าจะให้ดีต้องให้ประชาชนเข้าถึงด้วย บางปัญหาประชาชนรู้ข้อมูลมากกว่าภาครัฐ และในกรณีถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่น สามารถถอนได้จริง ถ้ามีความผิด และที่สำคัญการเลือกตั้งที่จัดขึ้น ประชาชนได้เลือกตั้งจริง ๆ ส่วนการออกเสียงประชามตินั้น เมื่อออกเสียงไปแล้ว ผลเป็นอย่างไรควรนำไปแก้ไขจริง ๆ เพราะที่ผ่านมาส่วนตัวมองว่ายังไม่โปร่งใส ไม่ให้ความสำคัญ...”

บุคคลที่ 3, สัมภาษณ์, 7 มิถุนายน 2565

“...เครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นนั้น ในกรณีการถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่นที่ประพฤติมิชอบ หรือกระทำความผิด ควรมีการลงคะแนนแบบปิดสงวนสิทธิ์บุคคล เพื่อป้องกันการแทรกแซง ส่วนการเลือกตั้งท้องถิ่น ต้องบริบริสุทธิ์ ยุติธรรม และตรวจสอบได้...”

บุคคลที่ 4, สัมภาษณ์, 8 มิถุนายน 2565

“...เปิดโอกาสให้ประชาชน เข้ามามีส่วนร่วมกับกิจกรรมนั้น ๆ มีความบริสุทธิ์ยุติธรรม ห้ามมีการซื้อสิทธิขายเสียง ในขณะเดียวกันช่วยเป็นตาสับปะรด หรือเป็นหูเป็นตาให้กับเจ้าหน้าที่เพื่อป้องกันการทุจริตเลือกตั้งในพื้นที่ โดยให้มีการส่งเสริมการเลือกตั้ง ตามระเบียบของรัฐ สิ่งสำคัญเพื่อให้ได้คนทำงานเพื่อประชาชนและท้องถิ่นอย่างแท้จริง...”

บุคคลที่ 5, สัมภาษณ์, 9 มิถุนายน 2565

“...ควรให้ผู้ที่ถูกเลือกตั้งมาแล้ว ต้องรักษาคำพูดกับประชาชนไว้ก่อนหน้านี้...”

บุคคลที่ 6, สัมภาษณ์, 9 มิถุนายน 2565

“...สร้างเครือข่ายผู้นำทางการเมือง และผู้มีบทบาท เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและสร้างเจตคติที่ดีร่วมกัน ยึดมั่นในสุจริตธรรม ไม่เอื้อพวกพ้อง พิทักษ์รักษาความเป็นกลาง เข้าใจเจตนารมย์ความเป็นประชาธิปไตย ตลอดถึงการสนับสนุนความรู้ด้านกฎหมายให้กับประชาชน และวางแผนพัฒนาสังคมในด้านต่าง ๆ...”

บุคคลที่ 7, สัมภาษณ์, 11 มิถุนายน 2565

“...ช่วยกันประชาสัมพันธ์ และเฝ้าระวัง จากการซื้อสิทธิขายเสียง นอกจากนี้ ควรประกาศความผิดก่อนการเลือกตั้งให้ประชาชนเข้าใจแบบตรง ๆ เพื่อไม่ให้ผู้มีอิทธิพลซื้อสิทธิขายเสียงอย่างที่คิด...”

บุคคลที่ 8, สัมภาษณ์, 13 มิถุนายน 2565

“...อยากให้เครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย มาร่วมกับชุมชนเมือง แต่ละท้องถิ่นจะได้ป้องกันทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นกันอย่างไร เพื่อป้องกันการซื้อเสียง เพื่อให้การเลือกตั้งเป็นไปโดยสุจริต จะเป็นประโยชน์ต่อการเลือกตั้ง มีการพูดคุยกัน มีข้อเสนอแนะอย่างไรระหว่างหน่วยงานภาครัฐและภาคส่วนอื่นๆ เมื่อหน่วยงานและภาคประชาชนได้เห็นตรงกัน จะได้บรรลุในงานนั้น ๆ ที่สอดคล้องกันในวิถีประชาธิปไตย...”

บุคคลที่ 9, สัมภาษณ์, 14 มิถุนายน 2565

“...ควรดึงสมาชิกให้เข้ามามีส่วนร่วมเป็นเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย โดยเฉพาะการปลูกฝังระบอบประชาธิปไตยให้กับเยาวชนและชุมชน ผ่านการสร้างชุมชนวิถีประชาธิปไตย...”

บุคคลที่ 10, สัมภาษณ์, 15 มิถุนายน 2565

“...สร้างค่านิยมใหม่ ๆ โดยการปลูกฝังคนรุ่นใหม่ที่ไม่ทนต่อการซื้อเสียง โดยเฉพาะการได้รับเลือกตั้งไม่ว่าระดับไหนเป็นเรื่องของเกียรติยศ ศักดิ์ศรีและมีสถานะเหนือกว่าชาวบ้านและประชาชนทั่วไป จึงดำเนินการทุกวิถีทางเพื่อให้ได้รับเลือกตั้ง ในการเลือกตั้งทุกครั้ง นักการเมืองจำเป็นต้องซื้อเสียงเลือกตั้ง โดยตัวนักการเมืองเองไม่ได้ต้องการซื้อเสียง แต่ปรากฏการณ์ซื้อเสียงก่อให้เกิดความเคยชินแก่สังคมทุกระดับ ประชาสัมพันธ์เผยแพร่ความรู้ความเข้าใจในเรื่องประชาธิปไตยตั้งแต่ในระดับหมู่บ้านหรือในระดับชุมชน...”

บุคคลที่ 11, สัมภาษณ์, 18 มิถุนายน 2565

“...ส่งเสริมค่านิยม เจตคติและอุดมการณ์ ไม่ซื้อสิทธิขายเสียง เพราะเป็นการทำลายโครงสร้างพื้นฐานของระบบประชาธิปไตย แสดงออกให้เห็นถึงความจำเป็น ความรัก ความหวงแหน 3 สถาบันหลักของชาติ...”

บุคคลที่ 12, สัมภาษณ์, 20 มิถุนายน 2565

“...ควรมีการทำประชาคมกับชุมชนให้ตระหนักถึงการทุจริตของแต่ละองค์กร และทราบถึงงบประมาณองค์กร เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด และควรเลือกตั้งผู้บริหาร กับสมาชิกการเลือกแยกกันเช่นปีปัจจุบัน ส่วนการออกเสียงประชามติ กำหนดตั้งแต่อายุ 18 ขึ้นไป ควรกำหนดใหม่เพื่อให้เด็กต่ำกว่า 18 ปี ได้มีสิทธิเรียกร้องถึงสิทธิของตน...”

บุคคลที่ 13, สัมภาษณ์, 21 มิถุนายน 2565

“...ถ้ามีการเลือกตั้ง ให้ตั้งตาสับปะรดขึ้นมาทุกจุด เพื่อคอยสอดส่องดูแลทุกจุด จะไม่มีการทุจริต ผู้นำชุมชนต้องประชาสัมพันธ์ แนะนำไม่ให้ซื้อสิทธิขายเสียง และแนะนำให้ประชาชนในหมู่บ้าน ให้สร้างกลุ่มในหมู่บ้านทำเศรษฐกิจพอเพียง และที่สำคัญหน่วยงานทุกหน่วยขอให้ลงสู่พื้นที่ในชุมชน เผื่อจะได้เห็นว่า ประชาชนอยู่ดีกินดีหรือเปล่า...”

บุคคลที่ 14, สัมภาษณ์, 21 มิถุนายน 2565

“...ผนึกกำลังกันทุกภาคส่วน เพื่อสร้างความสามัคคีปรองดอง ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน...”

บุคคลที่ 15, สัมภาษณ์, 22 มิถุนายน 2565

“...สร้างความรับรู้ให้กับประชาชนตามสิทธิ หน้าที่ กฎหมาย และประชาธิปไตยอย่างแท้จริง เพื่อเป็นแนวทางกำหนดการขับเคลื่อนให้ตรงตามเป้าหมาย...”

บุคคลที่ 16, สัมภาษณ์, 24 มิถุนายน 2565

“...เครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นควรให้มีประสิทธิภาพมากกว่านี้ เพราะส่วนใหญ่ยังไม่ให้ความสำคัญ อีกทั้งเครือข่ายเองก็อยากได้เขาไปเป็นเครื่องมือของกลุ่มผู้มีอิทธิพล ควรเป็นไปด้วยความโปร่งใส สิ่งสำคัญคือการลดอัตตาตัวตน เพราะส่งผลต่อเจตคติเดิม ๆ ไม่มีการเปลี่ยนแปลง รวมถึงทำให้ไม่มีอุดมการณ์ในการทำงานร่วมกัน สิ่งสำคัญการจะเข้าถึงชุมชนได้ดีจะต้องมีความเสมอภาคกับชุมชนด้วย...”

บุคคลที่ 17, สัมภาษณ์, 25 มิถุนายน 2565

“...หน่วยงานภาครัฐ ควรออกมาส่งเสริมให้ประชาชน รู้จักประชาธิปไตยในการปกครองตนเองและชุมชน ให้เกิดความรู้สึกรักท้องถิ่นตนเอง และร่วมกันแก้ปัญหาด้านต่าง ๆ เพื่อการบูรณาการที่เข้มแข็ง...”

บุคคลที่ 18, สัมภาษณ์, 27 มิถุนายน 2565

“...มีการรวมกลุ่มคนที่มีความคิดเห็น ต่อการทำงาน ภายใต้ระบอบประชาธิปไตย จากทุกหลายฝ่ายมีการแสดงออกในด้านเจตคติไม่เห็นด้วยกับการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น การทำงานร่วมกันไม่แบ่งแยก มีความยุติธรรม ดังนั้นถ้าไม่เห็นคุณค่าของประชาธิปไตย ก็จะไม่เห็นเครือข่ายเฝ้าระวังเช่นกัน...”

บุคคลที่ 19, สัมภาษณ์, 28 มิถุนายน 2565

“...ควรมีการบูรณาการระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชน ร่วมกันขับเคลื่อนการดำเนินงานเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย ให้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม เช่น กิจกรรมสัมมนาประชาธิปไตยที่จัดตั้งร่วมกันระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ภาคธุรกิจ กลุ่มอาสาสมัคร NGO นักเรียน นักศึกษา และประชาชนทั่วไป หน่วยงานภาครัฐ ควรมีนโยบายขับเคลื่อนการดำเนินงานประชาธิปไตย โดยมุ่งสร้างเครือข่ายเยาวชนให้มีจิตสำนึกต่อต้านการทุจริตการเลือกตั้ง โดยเฉพาะการออกเสียงประชามติ อยากให้เป็นไปด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต โดยได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่าย และต้องเปิดโอกาสให้ผู้ลงความเห็นได้แสดงความคิดเห็นอย่างเท่าเทียมกันต้องจัดให้มีการลงคะแนนเสียงประชามติโดยอิสระ เช่น จ.พิจิตรได้รับฟังความคิดเห็นของประชาชน เรื่อง โครงการก่อสร้างถนนรวงผึ้งฯ ปรากฏว่า ประชาชนมีความเห็นว่าปัจจุบันประชาชนประสบปัญหาจากสภาวะเศรษฐกิจตกต่ำเพราะ Covid 19 จึงควรนำเอางบประมาณไปใช้ในการแก้ไขปัญหาความเป็นอยู่ของประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อนก่อน จ.พิจิตร จึงชะลอการดำเนินโครงการดังกล่าวไว้ก่อน...”

บุคคลที่ 20, สัมภาษณ์, 29 มิถุนายน 2565

“...เครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยสร้างค่านิยมร่วมประชาชนให้หวงแหนในสิทธิการเลือกตั้ง เพราะการเลือกตั้งเป็นการมอบอำนาจตนเองให้กับนักการเมืองเข้าไปทำหน้าที่แทนประชาชน...”

“...จัดหาผู้รู้ในด้านกฎหมาย เพื่อเสนอแนะให้กับประชาชน แจ้งข่าวสารให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อประโยชน์ของประชาชน...”

บุคคลที่ 21, สัมภาษณ์, 29 มิถุนายน 2565

“...เห็นด้วยกับการรวมกันของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น โดยไม่มีวาระอื่น ๆ แอบแฝง และหน่วยงานของรัฐต้องจริงใจในการส่งเสริมให้เครือข่ายทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ให้ประชาชนได้รับความรู้ความเข้าใจในการเลือกตั้งได้อย่างถูกต้อง...”

บุคคลที่ 22, สัมภาษณ์, 29 มิถุนายน 2565

“...อยากให้ตรวจสอบผู้สมัครว่ามีคดีติดตัวหรือไม่ ไปทำคดีที่ไหนมาบ้าง...”

บุคคลที่ 23, สัมภาษณ์, 29 มิถุนายน 2565

“...ควรให้ประชาชนมีกลไกป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น รวมถึงปลูกฝังค่านิยมประชาธิปไตยให้กับเด็กและเยาวชนรุ่นใหม่...”

บุคคลที่ 24, สัมภาษณ์, 3 กรกฎาคม 2565

“...ควรจะต้องมีการคำนึงถึงสิทธิของผู้อื่นตามระบอบประชาธิปไตย การแสดงออกต้องไม่ไปทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน ไม่ควรคำนึงถึงภาวะประโยชน์ของกลุ่มมากกว่าส่วนรวม...”

บุคคลที่ 25, สัมภาษณ์, 5 กรกฎาคม 2565

“...ผู้แทนเข้ามาเพื่อหาประโยชน์ ทำให้การเลือกตั้งไม่สุจริต การเฝ้าระวังไม่สามารถบรรลุเป้าหมายได้เพราะเจ้าหน้าที่ของรัฐ ผู้นำท้องถิ่นท้องที่ ไม่ปฏิบัติตามกฎหมายได้ ควรมีการยกย่องเชิดชูผู้ที่เป็นผู้นำด้านประชาธิปไตยในท้องถิ่น ควรเปิดช่องทางให้ภาคส่วนต่าง ๆ เข้ามาร่วมแต่ไม่มีอำนาจในการให้คุณให้โทษ ความร่วมมือจากภาครัฐและภาคส่วนต่าง ๆ ในสังคม เครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยบางส่วนยังมีการยึดติดกับผลประโยชน์ และไม่เป็นกลาง ควรต้องไม่มีระบบอุปถัมภ์ การเข้าถึงด้านกฎหมายในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น ทุกคนควรเข้าถึงกฎหมายและค้นหาได้อย่างสะดวก อย่างไรก็ดี การเข้าถึงกฎหมายการเลือกตั้งสามารถเข้าถึงได้ง่าย แต่ปฏิบัติตามมีความยุ่งยาก ซับซ้อน และหน่วยงานที่รับผิดชอบยังขาดความน่าเชื่อถือ ส่วนการถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่น มองว่า การถอนถอนผู้บริหารท้องถิ่นจากประชาชนเป็นเพียงกฎหมายที่เขียนไว้ให้สวยงามไม่มีผลทางปฏิบัติ สิ่งสำคัญการเลือกตั้งของท้องถิ่นควรปลอดจากการซื้อสิทธิ ขายเสียง เพื่อให้ได้ผู้สมัครที่เป็นตัวแทนที่เข้ามาโดยสง่างามและมีวิสัยทัศน์...”

บุคคลที่ 26, สัมภาษณ์, 6 กรกฎาคม 2565

“...มีการทำงานที่มองหลักประชาธิปไตย ซื่อตรงและตรวจสอบได้ ช่วยกันสังเกตเพื่อป้องการซื้อเสียง การซื้อเสียงลดลง จะได้ผู้นำ และผู้บริหารที่เกิดขึ้นจากประชาชนที่แท้จริง สิ่งสำคัญกว่าจะเห็นคุณค่า เครือข่ายต้องทำงานให้เกิดคุณค่า และทำด้วยใจเสียก่อน...”

บุคคลที่ 27, สัมภาษณ์, 8 กรกฎาคม 2565

“...มีการรวมกลุ่มกันทำงานในทิศทางเดียวกัน โดยมีผู้นำเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยที่เป็นกลาง บนฐานข้อมูลที่ถูกต้อง ปราศจากผลประโยชน์แอบแฝง ก็จะสามารถพัฒนาต่อไปได้ โดยมีอุดมการณ์ที่นำไปสู่การเลือกตั้งโดยสุจริตจะสามารถแก้ปัญหาเศรษฐกิจชุมชน ด้วยการส่งเสริมจากภาครัฐโดยไม่มีการชี้นำ และการส่งเสริมให้ประชาชนเข้าถึงกฎหมาย ผ่านทางโซเชียลหรือช่องทางที่เข้าถึงได้สะดวก รวดเร็ว และง่าย...”

บุคคลที่ 28, สัมภาษณ์, 9 กรกฎาคม 2565

“...ควรสร้างความรับรู้ให้กับประชาชนตามสิทธิ หน้าที่ กฎหมาย และประชาธิปไตยอย่างแท้จริง เพื่อเป็นแนวทางการกำหนดนโยบายการขับเคลื่อนให้ตรงตามเป้าหมาย เป็นการสร้างความตระหนัก ในสิทธิ หน้าที่ ของตนในฐานะพลเมืองของประเทศ รวมถึงการส่งเสริมจากหน่วยงานภาครัฐ ควรเน้นการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง และตามสื่อทุกรูปแบบสำหรับหน่วยงานอิสระ (กกต.) มีการทำงานที่ไม่เป็นกลาง และการพัฒนามีความล่าช้ามาก...”

บุคคลที่ 29, สัมภาษณ์, 11 กรกฎาคม 2565

“...การมีส่วนร่วมของกลุ่มเครือข่ายเฝ้าระวัง ประชาธิปไตยมีการคำนึงถึงประโยชน์ของส่วนรวม และสร้างความเข้าใจวัตถุประสงค์ของการสร้างเครือข่าย ควรคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมของประเทศชาติ ไม่เป็นเครื่องมือทางออ้อมเพื่อนำไปสู่เป้าหมายเอื้อต่อการทุจริต นอกจากนี้ความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐและองค์กรต่าง ๆ ในสังคมควรเปิดช่องทางให้ภาคส่วนต่าง ๆ

เข้ามาร่วมแต่ไม่มีอำนาจในการให้คุณให้โทษ และสนับสนุนด้านงบประมาณ ส่วนการเข้าถึงกฎหมายการเลือกตั้งสามารถเข้าถึงได้ง่ายปฏิบัติใต้ตาไม่ยุ่งยากซับซ้อนและหน่วยงานที่รับผิดชอบยังขาดความน่าเชื่อถือประกอบกับการสร้างการรับรู้ยังไม่ประสบความสำเร็จ และควรมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในวิธีการต่าง ๆ...”

บุคคลที่ 30, สัมภาษณ์, 11 กรกฎาคม 2565

“...เครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการเลือกตั้งท้องถิ่น ไม่เอื้อประโยชน์พวกพ้อง พิทักษ์รักษาความเป็นกลาง เข้าใจเจตนารมย์ของประชาธิปไตย...”

บุคคลที่ 31, สัมภาษณ์, 12 กรกฎาคม 2565

“...ควรคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมของประเทศชาติ ไม่เป็นเครื่องมือทางอ้อม เพื่อนำไปสู่เป้าหมายเอื้อต่อการทุจริต...”

บุคคลที่ 32, สัมภาษณ์, 18 กรกฎาคม พ.ศ. 2565

“...การแสดงออกของเครือข่ายเฝ้าระวังควรต้องไม่มีระบบอุปถัมภ์ และปราศจากการกดดัน...”

บุคคลที่ 33, สัมภาษณ์, 19 กรกฎาคม พ.ศ. 2565

“...ความร่วมมือจากภาครัฐและภาคส่วนต่าง ๆ ในสังคมยังมีการยึดติดกับผลประโยชน์และไม่เป็นกลาง ดังนั้น ควรเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมและดำเนินการเพื่อสร้างความเป็นธรรม...”

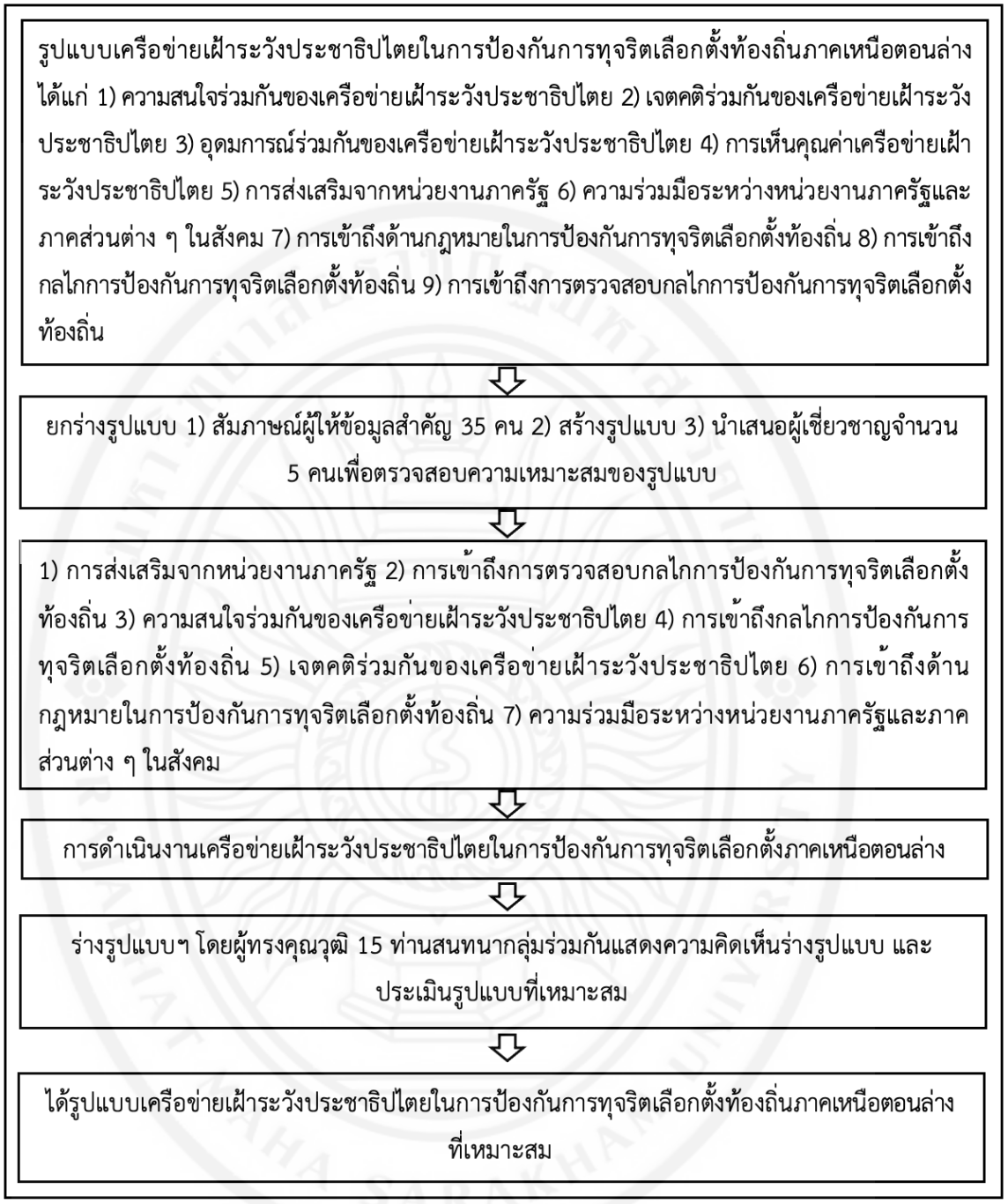
บุคคลที่ 34, สัมภาษณ์, 20 กรกฎาคม 2565

“...การเฝ้าระวังเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น ควรเฝ้าระวังและการสร้างการรับรู้ความเข้าใจอย่างต่อเนื่อง ในรูปแบบกิจกรรมต่าง ๆ ที่สามารถปรับประยุกต์ใช้ตามความเหมาะสมกับสถานการณ์...”

บุคคลที่ 26, สัมภาษณ์, 22 กรกฎาคม 2565

สรุปได้ว่า การดำเนินงานเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น หน่วยงานภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกส่วน รวมถึงองค์กรทางศาสนา ควรเข้ามามีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมและให้ความสำคัญกับการสร้างค่านิยมสังคมไทย โดยการปลูกฝังคนรุ่นใหม่ที่ไม่ทนต่อการซื้อเสียง การส่งเสริมคนดี มีความรู้ความสามารถให้เป็นผู้นำท้องถิ่น การปลูกฝังค่านิยมชาวบ้านในเรื่องความกตัญญูที่ถูกต้อง การตอบแทนผู้มีพระคุณที่ไม่ซื้อเสียงเพื่อทำลายค่านิยมของการซื้อเสียงเลือกตั้งที่ยังติดอยู่ในระบบอุปถัมภ์การตอบแทนบุญคุณ เป็นต้น ตลอดถึงควรมีการกระจายอำนาจให้กับประชาชนในฐานะผู้เป็นเจ้าของอำนาจที่แท้จริงมากขึ้น เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเลือกตั้งท้องถิ่นของตนเอง โดยสิ่งที่สำคัญที่สุด คือ

ประชาชนในท้องถิ่นที่นั้น ๆ สามารถเข้ามามีส่วนร่วมได้เพื่อกำหนดวัตถุประสงค์ให้สอดคล้องกับความต้องการของตนเองและชุมชน ทั้งนี้เพราะประชาชนเป็นองค์ประกอบหรือปัจจัยที่สำคัญที่จะให้องค์กรปกครองเลือกตั้งท้องถิ่น ควรมีการรวมตัวกันที่เรียกว่า“ประชาสังคม” เพื่อสร้างชุมชนวิถีประชาธิปไตย กล่าวคือ มีการรวมตัวของชุมชนเป็นองค์กร หรือชมรม หรือกลุ่มต่าง ๆ อย่างหลากหลายภายใต้ระบอบประชาธิปไตย โดยไม่มีผลประโยชน์แอบแฝง ต้องทำเพื่อส่วนรวมจริง ๆ ควรคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมของประเทศชาติ ไม่เป็นเครื่องมือทางอ้อม เพื่อนำไปสู่ เป้าหมายเอื้อต่อการทุจริต หรือเป็นเครื่องมือในการต่อรองทางการเมือง จะต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐและองค์กรต่าง ๆ ในสังคม ควรเปิดช่องทางให้ภาคส่วนต่าง ๆ เข้ามาร่วม แต่ไม่มีอำนาจในการให้คุณให้โทษ ส่วนการเข้าถึงกฎหมายการเลือกตั้งสามารถเข้าถึงได้ง่ายปฏิบัติใต้ตามไม่ยุ่งยากซับซ้อน ควรมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในวิธีการต่าง ๆ อย่างไรก็ดี ถ้าหากหน่วยงานที่รับผิดชอบยังขาดความน่าเชื่อถือ การสร้างการรับรู้ก็จะไม่ประสบความสำเร็จ

ภาพที่ 4.2 (ร่าง) รูปแบบการดำเนินงานเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งภาคเหนือตอนล่าง

2. การนำเสนอรูปแบบเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง เพื่อวิพากษ์รูปแบบที่สร้างขึ้นและให้คำแนะนำ โดยการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และนักวิชาการ 15 คน ผู้วิจัยได้จัดห้องประชุมเพื่อร่วมกันวิพากษ์รูปแบบที่ได้สร้างขึ้นและนำเสนอผลการเสนอแนะในการประชุมย่อย (Focus Groups)

ของตนเอง โดยมีผู้ร่วมวิพากษ์ ได้แก่ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่มีส่วนได้ส่วนเสียและนักวิชาการ 15 คน ในการยืนยันรูปแบบเพื่อดำเนินการสนทนากลุ่มร่วมกันวิพากษ์ และมีการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ผู้วิจัย ได้นำเสนอในที่ประชุมและได้ลงความเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของปัจจัย เพื่อนำมาใช้ในรูปแบบเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง ดังแสดงในตารางที่ 4.23

ตารางที่ 4.23 ค่าเฉลี่ยความเหมาะสมองค์ประกอบของรูปแบบเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง

องค์ประกอบของรูปแบบเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง		ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา		
		$\overline{X}$	$S.D.$	ระดับความเหมาะสม
1	การส่งเสริมจากหน่วยงานภาครัฐ	3.47	0.83	ปานกลาง
2	การเข้าถึงการตรวจสอบกลไกการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น	3.73	0.59	มาก
3	ความสนใจร่วมกันของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย	3.60	0.63	มาก
4	การเข้าถึงกลไกการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น	3.80	0.68	มาก
5	เจตคติร่วมกันของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย	3.93	0.80	มาก
6	การเข้าถึงด้านกฎหมายในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น	3.67	0.72	มาก
7	ความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐและภาคส่วนต่าง ๆ ในสังคม	3.87	0.74	มาก
รวม		3.72	0.71	มาก

จากตารางที่ 4.23 พบว่า จากความเห็นของผู้เชี่ยวชาญได้ทำการประเมินความเหมาะสมผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาปัจจัยที่เป็นประเด็นขององค์ประกอบรูปแบบเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง อยู่ในระดับเหมาะสมทุกปัจจัย โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ เจตคติร่วมกันของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย ($\overline{X}$ = 3.93, $S.D.$= 0.80) ความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐและภาคส่วนต่าง ๆ ในสังคม ($\overline{X}$ = 3.87, $S.D.$= 0.74) การเข้าถึงกลไกการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น ($\overline{X}$ = 3.80, $S.D.$= 0.68) การเข้าถึงการตรวจสอบกลไกการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น ($\overline{X}$ = 3.73, $S.D.$=0.59) การเข้าถึงด้านกฎหมายในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น ($\overline{X}$ = 3.67, $S.D.$= 0.72) ความสนใจร่วมกันของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย ($\overline{X}$ =3.60, $S.D.$= 0.63) และอยู่ในระดับปานกลาง 1 ด้าน คือ การส่งเสริมจากหน่วยงานภาครัฐ ($\overline{X}$ = 3.47, $S.D.$= 0.83)

ตารางที่ 4.24 ค่าเฉลี่ยความเหมาะสมของผลการวิเคราะห์รูปแบบเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง

การดำเนินงานเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง		ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา		
		$\overline{X}$	$S.D.$	ระดับความเหมาะสม
1	การตรวจสอบอำนาจรัฐในระดับท้องถิ่น	3.73	0.69	มาก
2	การถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่น	3.59	0.70	มาก
3	การเลือกตั้งท้องถิ่น	3.73	0.70	มาก
4	การเสนอการออกกฎหมายท้องถิ่น	3.75	0.63	มาก
5	การออกเสียงประชามติ	3.81	0.77	มาก
รวม		3.67	0.81	มาก

จากตารางที่ 4.24 พบว่า จากความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมประชุมกลุ่มย่อยได้ทำการประเมินความเหมาะสมผลการวิเคราะห์รูปแบบเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.67, $S.D.$= 0.81) เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ การออกเสียงประชามติ ($\overline{X}$ = 3.81, $S.D.$= 0.77) การเสนอการออกกฎหมายท้องถิ่น ($\overline{X}$ = 3.75, , $S.D.$= 0.63) การเลือกตั้งท้องถิ่น ($\overline{X}$ = 3.73, $S.D.$= 0.70) การตรวจสอบอำนาจรัฐในระดับท้องถิ่น ($\overline{X}$ = 3.73, $S.D.$= 0.69) ถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่น ($\overline{X}$ = 3.59, $S.D.$= 0.70)

หลังจากผู้วิจัยได้นำเสนอรูปแบบเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง แต่ละปัจจัยที่เป็นประเด็นขององค์ประกอบที่มีผลต่อการดำเนินงานเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นแล้วนั้น ผู้ทรงคุณวุฒิได้เสนอความคิดเห็นเพิ่มเติม ดังนี้

1. การส่งเสริมจากหน่วยงานภาครัฐ หมายถึง หน่วยงานภาครัฐเข้ามามีบทบาทให้การส่งเสริมเครือข่ายภาคประชาชนให้รู้จักท้องถิ่นการปกครองตนเอง เพื่อให้มีส่วนร่วมในการปกครอง โดยเฉพาะในเรื่องของผลเสียของการทุจริตเลือกตั้งที่ส่งผลกระทบต่อชุมชนและสังคม ประกอบด้วย 1) สร้างความตระหนักในสิทธิ หน้าที่ ของตนในฐานะพลเมืองของประเทศอย่างต่อเนื่องตามสื่อช่องทางต่าง ๆ 2) รัฐควรมาก่อนชุมชนเพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับประชาธิปไตยในการปกครองตนเองและชุมชน 3) ประชาสัมพันธ์ให้เครือข่ายชุมชนได้ทราบถึงพิษภัยของการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน

2. การเข้าถึงการตรวจสอบกลไกการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น หมายถึง กระบวนการที่หน่วยงานภาครัฐส่งเสริมสนับสนุนเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการในการเฝ้าระวังซื้อสิทธิขายเสียง รายงานสถานการณ์และป้องปรามการทุจริตเลือกตั้งเมื่อพบเห็นการทุจริต แจ้งเบาะแสผ่านช่องทางต่าง ๆ ประกอบด้วย 1) การเปิดโอกาสให้เครือข่ายภาคประชาชน เข้ามามีบทบาทมีส่วนร่วมทางการเมือง ได้แก่ การจัดการเลือกตั้ง

และช่วยตรวจสอบการเลือกตั้ง 2) การประชาสัมพันธ์รณรงค์ผ่านสื่อสังคมต่าง ๆ ให้ประชาชนทราบข้อมูลการเลือกตั้งท้องถิ่น เพื่อป้องกันการทุจริต 3) การจัดตั้งกลุ่มที่คอยสอดส่องการทุจริต เช่น เครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นโดยไม่มีผลประโยชน์แอบแฝง

3. ความสนใจร่วมกันของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย หมายถึง การรวมกลุ่มกันที่มีประสิทธิภาพของเครือข่ายภาคประชาชนในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น มีอุดมการณ์เดียวกัน มีวิสัยทัศน์ร่วมกันโดยไม่ถูกครอบงำหรือมีผลประโยชน์แอบแฝง มีหลักการที่แน่นอนคงเส้นคงวา ในฐานะหุ้นส่วนความสัมพันธ์แบบแนวราบเพื่อประโยชน์สูงสุดต่อสังคม ประกอบด้วย 1) การทำงานในทิศทางเดียวกันเพื่อประโยชน์สาธารณะที่ปราศจากผลประโยชน์แอบแฝง 2) มีวิสัยทัศน์ มีอุดมการณ์เดียวกัน ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริตด้วยการผสมผสานกับความรู้สมัยใหม่ ทั้งเทคโนโลยี และภาษาต่างประเทศ 3) ช่วยกันเฝ้าระวังไม่ให้มีการซื้อสิทธิขายเสียง และปลูกฝังคนรุ่นหลังให้รักในประชาธิปไตย 4) ติดตามการเคลื่อนไหวของบุคคล โดยเฉพาะกลุ่มการเมืองต่าง ๆ ที่มีเครือข่ายในพื้นที่

4. การเข้าถึงกลไกการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น หมายถึง กระบวนการที่หน่วยงานภาครัฐส่งเสริมสนับสนุนเครือข่ายภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการในการเฝ้าระวังซื้อสิทธิขายเสียงภายใต้ระบอบประชาธิปไตย ทำหน้าที่รายงานสถานการณ์และป้องปรามการทุจริตเลือกตั้งเมื่อพบเห็นการทุจริต หรือการกระทำผิดกฎหมายเลือกตั้งผ่านช่องทางต่าง ๆ ประกอบด้วย 1) มีระบบกลไกที่มีความยุติธรรมและเป็นกลางไม่มีการกลั่นแกล้งกัน และไม่เปิดเผยตน เพราะอาจมีผลกระทบต่อการดำรงชีพได้ 2) การให้ประชาชนเข้าถึงกลไกป้องกันการทุจริต สามารถตรวจสอบการเลือกตั้งได้ทุกขั้นตอน 3) ควรมีหน่วยงานเฉพาะกิจเพื่อรองรับเรื่องร้องเรียนพฤติกรรมการกระทำความผิดกฎหมายเกี่ยวกับการเลือกตั้ง

5. เจตคติร่วมกันของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย หมายถึง การมีความรู้สึกร่วมกันในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น อันเป็นพื้นฐานสำคัญในการนำไปสู่การแสดงออกหรือท่าทีที่มีต่อการไม่ทนต่อการทุจริตที่เกิดขึ้น ไม่เห็นด้วยกับการกระทำ ซึ่งมิได้เป็นไปโดยสุจริตหรือเที่ยงธรรม ประกอบด้วย 1) การคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมของชุมชน ไม่เป็นเครื่องมือทางอ้อม เพื่อนำไปสู่เป้าหมายเอื้อต่อการทุจริต 2) การหวนแหนในสิทธิเลือกตั้งของตนเอง 3) การแสดงออกที่ไม่เห็นด้วย ไม่สนับสนุนต่อการกระทำที่ไม่สุจริต 4) ร่วมกันเลือกผู้นำที่ดี สุจริตโปร่งใส ไม่ซื้อสิทธิขายเสียง

6. การเข้าถึงด้านกฎหมายในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น หมายถึง การส่งเสริมให้ประชาชน เครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น ควรมีสิทธิที่จะได้รู้และเข้าใจกฎหมาย โดยเฉพาะเกี่ยวกับการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น ว่ามีเนื้อหาหรือขอบเขตเป็นอย่างไร สามารถเข้าใจถึงความหมาย และสาระของการเข้าถึงกฎหมายที่อยู่ในสภาพพร้อมใช้ประโยชน์ สามารถทำความเข้าใจกฎหมายนั้นได้ กล่าวคือบทบัญญัติแห่งกฎหมายจะต้องไม่คลุมเคลือหรือซับซ้อนเกินความจำเป็นประกอบด้วย 1) ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจด้านกฎหมาย สามารถเข้าถึงและค้นหาเรื่องที่ต้องการได้ง่าย 2) เข้าถึงได้ง่ายและช่วงเวลาเดียวกัน เห็นประเด็นและสาระสำคัญเหมือนกัน 3) มีการให้ความรู้ในเรื่องกฎหมาย จากนักกฎหมาย นักวิชาการหรือหน่วยงานยุติธรรม

7. ความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐและภาคส่วนต่าง ๆ ในสังคม หมายถึง กระบวนการร่วมมือกันในการทำงานของภาคีเครือข่ายทุกภาคส่วนในสังคม ภายใต้อุดมการณ์เดียวกันโดยปราศจากการถูกครอบงำหรือประโยชน์แอบแฝง มีวิสัยทัศน์ สามารถมองเห็นอนาคตข้างหน้าร่วมกัน และรู้สึกถึงการมีพลังในการทำงานร่วมกัน มีหลักการที่แน่นอนคงเส้นคงวาในฐานะหุ้นส่วนความสัมพันธ์แบบแนวราบเพื่อให้ ประกอบด้วย 1) มีการร่วมมือกันหลาย ๆ ด้าน เพื่อจะได้เกิดความเข้มแข็งและมีประสิทธิภาพ 2) ภาครัฐควรออกมาส่งเสริมขับเคลื่อนไปพร้อมกับชุมชน 3) ประสานความร่วมมือกันทำงาน โดยปราศจากผลประโยชน์และอคติต่อกัน

จากผลประชุมกลุ่มย่อย ผู้วิจัยได้สร้างรูปแบบการดำเนินงานเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง จากผลการประชุมกลุ่มย่อย ผู้วิจัยได้นำรูปแบบที่สร้างขึ้นจากการประชุมกลุ่มย่อย 15 คน ผู้เชี่ยวชาญหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่มีส่วนได้ส่วนเสียและนักวิชาการ 15 คน ได้วิพากษ์และยืนยันต่างมีความคิดเห็น “...เห็นด้วย...”

ที่กล่าวมาข้างต้นที่ผู้เชี่ยวชาญและนักวิชาการได้วิพากษ์รูปแบบเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่างเพื่อยืนยันรูปแบบที่สร้างขึ้นนั้น ผู้วิจัยได้นำปัจจัยที่ได้มาจากการวิพากษ์มาสังเคราะห์เพื่อสร้างเป็นโมเดลของรูปแบบการพัฒนาเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง ดังภาพที่ 4.3

ภาพที่ 4.3 รูปแบบการพัฒนาเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง

จากภาพที่ 4.3 ขั้นตอนของรูปแบบเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง ได้ผ่านกระบวนการประชุม กลุ่มย่อย จากนักวิชาการและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการวิพากษ์รูปแบบเพื่อยืนยันรูปแบบจากผู้เชี่ยวชาญและนักวิชาการ พบว่า ปัจจัยต่าง ๆ สามารถพัฒนาเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น ดังนี้

1. การส่งเสริมจากหน่วยงานภาครัฐ พบว่า หน่วยงานภาครัฐเข้ามามีบทบาทให้การส่งเสริมเครือข่ายภาคประชาชนให้รู้จักท้องถิ่น เพื่อให้มีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง ให้เกิดความตระหนักและรักหวงแหนในท้องถิ่นตนเอง ส่งผลให้เกิดการรวมพลังในการพัฒนาชุมชนร่วมกันในด้านต่าง ๆ เข้าใจในสิทธิหน้าที่ของตนเองในฐานะพลเมือง ภายใต้ระบอบประชาธิปไตย โดยเฉพาะสิทธิในการเลือกตั้ง และรู้ถึงพิษภัยของการทุจริตที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน

2. การเข้าถึงการตรวจสอบกลไกการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น พบว่า กระบวนการที่เครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการในการเฝ้าระวังซื้อสิทธิขายเสียง รายงานสถานการณ์และป้องปรามการทุจริตเลือกตั้งเมื่อพบเห็นการทุจริต แจ้งเบาะแสผ่านช่องทางต่าง ๆ ทั้งนี้ ควรมีบทบาทส่งเสริมสนับสนุนให้มีการแสดงออกหรือแสดงออกความคิดเห็นต่าง ๆ โดยไม่ได้ถูกกดดัน หรือไม่มีผลประโยชน์สิ่งอื่นแอบแฝงเพื่อต่อรองทางการเมือง ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น มีบทบาทในการปกครองท้องถิ่นของตนเอง ในการเลือกบุคคลที่มีความรู้ความสามารถเข้ามาทำหน้าที่ เป็นปัจจัยสำคัญในการทำลายระบบอุปถัมภ์ เครือข่ายการซื้อสิทธิขายเสียงในการเลือกตั้งท้องถิ่นและมีส่วนร่วมตรวจสอบการกระทำที่สอบไปในทางทุจริตทุกรูปแบบโดยประชาชนในท้องถิ่นนั้น ๆ

3. ความสนใจร่วมกันของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย พบว่า ของเครือข่ายภาคประชาชนในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น มีอุดมการณ์เดียวกัน มีวิสัยทัศน์ร่วมกัน โดยไม่ถูกครอบงำหรือมีผลประโยชน์แอบแฝง แสดงออกโดยไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน เพื่อประโยชน์สาธารณะอย่างแท้จริง ย่อมทำให้การทำงานเฝ้าระวังการทุจริตเลือกตั้งร่วมกันมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลสูงสุดต่อประชาชน

4. การเข้าถึงกลไกการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น พบว่า กระบวนการเปิดโอกาสให้เครือข่ายภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเฝ้าระวังซื้อสิทธิขายเสียง เป็นการส่งเสริมประชาธิปไตยในชุมชน หรือชุมชนวิถีประชาธิปไตย ทำหน้าที่รายงานสถานการณ์และป้องปรามการทุจริตเลือกตั้งเมื่อพบเห็นการทุจริต หรือการกระทำผิดกฎหมายเลือกตั้งท้องถิ่น โดยมีระบบกลไกที่มีความยุติธรรมและเป็นกลาง ประชาชนเข้าถึงได้ง่ายผ่านช่องทางต่าง ๆ ไม่เปิดเผยตนเพื่อร้องเรียนพฤติกรรมการกระทำความผิดกฎหมายเกี่ยวกับการเลือกตั้ง เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด กล่าวคือ ได้ผู้นำท้องถิ่นที่สอดรับกับความต้องการของชุมชน

5. เจตคติร่วมกันของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย พบว่า ถ้าหากเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น มีท่าทีต่อการไม่ทนต่อการทุจริตที่เกิดขึ้น ไม่เห็นด้วยกับการกระทำ ซึ่งมิได้เป็นไปโดยสุจริตหรือเที่ยงธรรม ย่อมนำไปสู่เป้าหมายการไม่เอื้อต่อการทุจริต เพราะหวนแหนในสิทธิเลือกตั้งของตนเอง ที่จะเปิดโอกาสให้คนไม่ดีเข้าไปทำหน้าที่ได้ เพื่อจะได้ผู้นำที่ดี สุจริตโปร่งใส ไม่ซื้อสิทธิขายเสียง

6. การเข้าถึงด้านกฎหมายในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น พบว่า เครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยภาคประชาชนในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น มีความรู้และเข้าใจในกฎหมาย โดยเฉพาะที่เกี่ยวกับการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น ถึงเนื้อหาหรือขอบเขต ความหมายและสาระในสภาพพร้อมใช้ประโยชน์ เพื่อประโยชน์ในการป้องกันการซื้อสิทธิขายเสียง ทั้งนี้แต่การเข้าถึงนั้นจะต้องง่ายและสะดวกรวดเร็ว เห็นประเด็นและสาระสำคัญในเวลาเดียวกัน หรือมีการให้ความรู้จากนักวิชาการหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ถึงโทษจากการกระทำที่ผิดกฎหมาย

7. ความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐและภาคส่วนต่าง ๆ ในสังคม พบว่า การทำงานของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการเลือกตั้งท้องถิ่น ภายใต้อุดมการณ์เดียวกันโดยปราศจากการถูกครอบงำหรือประโยชน์แอบแฝง มีวิสัยทัศน์ สามารถมองเห็นอนาคตข้างหน้าร่วมกัน ย่อมส่งผลให้เกิดความเข้มแข็งและมีประสิทธิภาพ โดยหน่วยงานภาครัฐออกมาส่งเสริมขับเคลื่อนไปพร้อมกับชุมชนเพื่อป้องกันการซื้อสิทธิขายเสียงในการเลือกตั้งท้องถิ่น

การยืนยันรูปแบบเครือข่ายระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง ผู้วิจัย ได้นำรูปแบบที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไข โดยผู้ทรงคุณวุฒิจากการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion: FGD) แล้วนำไปให้กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ 5 คน อีกกลุ่มหนึ่งเป็นผู้ประเมินรูปแบบ (Model) พร้อมทั้งชี้แจงแสดงความคิดเห็นในการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบตามแผนภูมิภาพประกอบ แสดงความเชื่อมโยงโดยใช้หลักการสำคัญและการอภิปราย ปรับปรุง แก้ไขให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้วิจัยได้ชี้แจงรายละเอียด เพิ่มเติมต่อกลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่ติดต่อเป็นรายบุคคลไว้แล้ว ผลการประเมินรูปแบบ (Model) โดยผู้เชี่ยวชาญได้พิจารณาข้อมูลการถอดบทเรียน (Lesson Leaned) จากการสนทนากลุ่ม ซึ่งมีผลการประเมินรูปแบบ (Model) โดยผู้เชี่ยวชาญ ได้พิจารณาข้อมูลการถอดบทเรียน (Lesson Learned) จากการสนทนากลุ่ม ดังนี้

ตารางที่ 4.25 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง

รายการ/รายด้าน	$\overline{X}$	$S.D.$	ลำดับที่	ระดับความเหมาะสม
1. ด้านความเป็นไปได้	4.11	0.78	4	มาก
2. ด้านความเหมาะสม	4.33	0.50	2	มาก
3. ด้านความถูกต้อง	4.44	0.53	1	มาก
4. ด้านอรรถประโยชน์	4.22	0.67	3	มาก
รวม	4.28	0.61	-	มาก

จากตารางที่ 4.25 ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นต่อรูปแบบโดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.28, $S.D.$ = 0.61) ถ้าพิจารณาเป็นรายด้าน ปรากฏว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ด้านความถูกต้อง ($\overline{X}$ = 4.44, $S.D.$ = 0.53) ด้านความเหมาะสม ($\overline{X}$ = 4.33, $S.D.$ = 0.50) ด้านอรรถประโยชน์ ($\overline{X}$ = 4.22, $S.D.$ = 0.67) และด้านความเป็นไปได้ ($\overline{X}$ = 4.11, $S.D.$ = 0.78)

โดยสรุป รูปแบบเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่างที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้ สามารถนำไปใช้ได้อย่างเหมาะสมระดับมาก

บทที่ 5
สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง รูปแบบเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง การวิจัยเป็นการวิจัยแบบผสานวิธี (Mixed Methods Research) โดยวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดวิธีดำเนินการวิจัยเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพการดำเนินงานและปัจจัยที่สงผลต่อการดำเนินงานของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารทางวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง

ระยะที่ 2 การสร้างและยืนยันรูปแบบการดำเนินงานของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง

ขั้นตอนที่ 1 ร่างรูปแบบเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง

ขั้นตอนที่ 2 สร้างและยืนยันรูปแบบเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง

จากผลการศึกษาผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ ดังนี้

5.1 สรุป

ในการวิจัยเรื่อง รูปแบบเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง สรุปผลการวิจัยดังนี้

5.1.1 กลุ่มตัวอย่าง พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 212 คน คิดเป็นร้อยละ 53.00 มีอายุ 31-40 ปี จำนวน 154 คน คิดเป็นร้อยละ 38.50 มีการศึกษาระดับ ปวส./อนุปริญญาตรี จำนวน 145 คน คิดเป็นร้อยละ 36.30 มีตำแหน่งเป็นผู้แทนเครือข่ายพลเมือง จำนวน 93 คน คิดเป็นร้อยละ 23.30 และมีประสบการณ์การทำงาน 0-10 ปี จำนวน 351 คน คิดเป็นร้อยละ 87.75 ผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 400 คน ส่วนใหญ่อยู่นครสวรรค์ จำนวน 70 คน คิดเป็นร้อยละ 17.5

5.1.2 การศึกษาระดับปัจจัยการดำเนินงานเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง พบว่า โดยรวมและจำแนกเป็นรายด้าน โดยรวมมีระดับการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.89, $S.D.$ = 0.68) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมาก

ทั้ง 9 ด้าน โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การเข้าถึงกลไกการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น ($\overline{X}$ = 4.00, $S.D.$ = 0.66) อุดมการณ์ร่วมกันของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย ($\overline{X}$ = 3.98, $S.D.$ = 0.69) การส่งเสริมจากหน่วยงานภาครัฐ ($\overline{X}$ = 3.97, $S.D.$ = 0.69) การเห็นคุณค่าเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย ($\overline{X}$ = 3.96, $S.D.$ = 0.68) ความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐและภาคส่วนต่าง ๆ ในสังคม ($\overline{X}$ = 3.95, $S.D.$ = 0.67) ความสนใจร่วมกันของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย ($\overline{X}$ = 3.94, $S.D.$ = 0.70) เจตคติร่วมกันของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย ($\overline{X}$ = 3.90, $S.D.$ = 0.73) การเข้าถึงด้านกฎหมายในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น ($\overline{X}$ = 3.84, $S.D.$ = 0.72) ส่วนด้านที่อยู่ในระดับน้อยที่สุด ได้แก่ การเข้าถึงการตรวจสอบกลไกการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น ($\overline{X}$ = 3.83, $S.D.$ = 0.71) และระดับการดำเนินงานเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง พบว่า โดยรวมและรายด้าน โดยรวมมีระดับการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.89, $S.D.$ = 0.69) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทั้ง 5 ด้าน โดยเรียงจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การออกเสียงประชามติ ($\overline{X}$ = 4.02, $S.D.$ = 0.67) การเลือกตั้งท้องถิ่น ($\overline{X}$ = 3.94, $S.D.$ = 0.68) การตรวจสอบอำนาจรัฐในระดับท้องถิ่น ($\overline{X}$ = 3.86, $S.D.$ = 0.70) การถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่น ($\overline{X}$ = 3.84, $S.D.$ = 0.71) ส่วนด้านที่อยู่ในระดับน้อยที่สุด ได้แก่ การเสนอการออกกฎหมายท้องถิ่น ($\overline{X}$ = 3.82, $S.D.$ = 0.70)

5.1.3 ผลการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง พบว่า ปัจจัยพยากรณ์หรือตัวแปร จำนวน 7 ปัจจัย ได้แก่ 1) การส่งเสริมจากหน่วยงานภาครัฐ 2) การเข้าถึงการตรวจสอบกลไกการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น 3) ความสนใจร่วมกันของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย 4) การเข้าถึงกลไกการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น 5) เจตคติร่วมกันของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย 6) การเข้าถึงด้านกฎหมายในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น และ 7) ความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐและภาคส่วนต่าง ๆ ในสังคม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($p < 0.05$) โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ .892 สามารถร่วมกันอธิบายการผันแปรกับตัวแปรตาม คือ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานเครือข่าย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งปัจจัยทั้ง 7 ตัว มีอำนาจในการพยากรณ์ได้ถึงร้อยละ 79.50 (R^2 = .795) ดังสมการ $Z = .167Z_5 + .195Z_9 + .183Z_1 + .168Z_8 + .123Z_2 + .113Z_7 + .105Z_6$

5.1.4 ผลการสร้างและยืนยันรูปแบบเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง โดยผลการสร้างรูปแบบได้ดำเนินการวิเคราะห์ปัจจัย จากการคัดสรรค์ด้วยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคุณ และการสนทนากลุ่ม พบว่า ทั้ง 7 ปัจจัย เป็นปัจจัยหรือตัวบ่งชี้ที่นำมาสร้างรูปแบบและยืนยันรูปแบบเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่างเพิ่มขึ้น ประกอบด้วย

5.1.4.1 การส่งเสริมจากหน่วยงานภาครัฐ ได้แก่ 1) สร้างความตระหนักในสิทธิหน้าที่ของตนในฐานะพลเมืองของประเทศอย่างต่อเนื่องตามสื่อช่องทางต่าง ๆ 2) รัฐควรมาก่อนชุมชนเพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับประชาธิปไตยในการปกครองตนเองและชุมชน 3) ประชาสัมพันธ์ให้เครือข่ายชุมชนได้ทราบถึงพิษภัยของการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน

5.1.4.2 การเข้าถึงการตรวจสอบกลไกการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น ได้แก่ 1) การเปิดโอกาสให้เครือข่ายภาคประชาชน เข้ามามีบทบาทมีส่วนร่วมทางการเมือง ได้แก่ การจัดการเลือกตั้งและช่วยตรวจสอบการเลือกตั้ง 2) การประชาสัมพันธ์รณรงค์ผ่านสื่อสังคมต่าง ๆ ให้ประชาชนทราบข้อมูลการเลือกตั้งท้องถิ่น เพื่อป้องกันการทุจริต 3) การจัดตั้งกลุ่มที่คอยสอดส่องการทุจริต เช่น เครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นโดยไม่มีผลประโยชน์แอบแฝง

5.1.4.3 ความสนใจร่วมกันของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย ได้แก่ 1) การทำงานในทิศทางเดียวกันเพื่อประโยชน์สาธารณะปราศจากผลประโยชน์แอบแฝง 2) มีวิสัยทัศน์ มีอุดมการณ์เดียวกัน ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริตด้วยการผสมผสานกับความรู้สมัยใหม่ทั้งเทคโนโลยี และภาษาต่างประเทศ 3) ควรช่วยกันเฝ้าระวังไม่ให้มีการซื้อสิทธิขายเสียง และปลูกฝังคนรุ่นหลังให้รักในประชาธิปไตย 4) ติดตามการเคลื่อนไหวของบุคคล โดยเฉพาะกลุ่มการเมืองต่าง ๆ ที่มีเครือข่ายในพื้นที่

5.1.4.4 การเข้าถึงกลไกการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น ได้แก่ 1) มีระบบกลไกที่มีความยุติธรรมและเป็นกลางไม่มีการกลั่นแกล้งกัน และไม่เปิดเผยตน เพราะอาจมีผลกระทบต่อการดำรงชีพได้ 2) การให้ประชาชนเข้าถึงกลไกป้องกันการทุจริต สามารถตรวจสอบ การเลือกตั้งได้ทุกขั้นตอน 3) ควรมีหน่วยงานเฉพาะกิจเพื่อรองรับเรื่องร้องเรียนพฤติกรรมการกระทำความผิดกฎหมายเกี่ยวกับการเลือกตั้ง

5.1.4.5 เจตคติร่วมกันของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย ได้แก่ 1) การคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมของชุมชน ไม่เป็นเครื่องมือทางอ้อม เพื่อนำไปสู่เป้าหมายเอื้อต่อการทุจริต 2) การหวนแหนในสิทธิเลือกตั้งของตนเอง 3) การแสดงออกที่ไม่เห็นด้วย ไม่สนับสนุนต่อการกระทำที่ไม่สุจริต 4) ร่วมกันเลือกผู้นำที่ดี สุจริตโปร่งใส ไม่ซื้อสิทธิขายเสียง

5.1.4.6 การเข้าถึงด้านกฎหมายในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น ได้แก่ 1) ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจด้านกฎหมาย สามารถเข้าถึงและค้นหาเรื่องที่ต้องการได้ง่าย 2) เข้าถึงได้ง่ายและช่วงเวลาเดียวกัน เห็นประเด็น และสาระสำคัญเหมือนกัน 3) มีการให้ความรู้ในเรื่องกฎหมายจากนักกฎหมาย นักวิชาการ หรือหน่วยงานยุติธรรม

5.1.4.7 ความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐและภาคส่วนต่าง ๆ ในสังคม ได้แก่ 1) มีการร่วมมือกันหลาย ๆ ด้าน เพื่อจะได้เกิดความเข้มแข็งและมีประสิทธิภาพ 2) ภาครัฐควรออกมาส่งเสริมขับเคลื่อนไปพร้อมกับชุมชน 3) ประสานความร่วมมือกันทำงาน โดยปราศจากผลประโยชน์และอคติต่อกัน

และผลการยืนยันรูปแบบเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง ผู้วิจัยได้นำรูปแบบที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไข โดยผู้ทรงคุณวุฒิจากการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) แล้วนำไปให้กลุ่มผู้เชี่ยวชาญอีกกลุ่มหนึ่งเป็นผู้ประเมินเพื่อยืนยันรูปแบบ (Model)

พร้อมทั้งชี้แจงแสดงความคิดเห็นในการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบ ตามแผนภูมิภาพประกอบแสดงความเชื่อมโยงโดยใช้หลักการสำคัญและการอภิปราย ปรับปรุง แก้ไข ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้วิจัยได้ชี้แจงรายละเอียด เพิ่มเติมต่อกลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่ติดต่อเป็นรายบุคคลไว้แล้วผลการประเมินรูปแบบ (Model) โดยผู้เชี่ยวชาญได้พิจารณาข้อมูลการถอดบทเรียน (Lesson Learned) จากการสนทนากลุ่ม ซึ่งมีผลการประเมินเพื่อยืนยันรูปแบบ โดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ถ้าพิจารณาเป็นรายด้าน ปรากฏว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากทุกด้าน ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นต่อรูปแบบโดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.28, $S.D.$= 0.61) ถ้าพิจารณาเป็นรายด้าน ปรากฏว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านความถูกต้อง ($\overline{X}$ = 4.44, $S.D.$= 0.53) ด้านความเหมาะสม ($\overline{X}$ = 4.33, $S.D.$= 0.50) ด้านอรรถประโยชน์ ($\overline{X}$ = 4.22, $S.D.$= 0.67) และด้านความเป็นไปได้ ($\overline{X}$ = 4.11, $S.D.$= 0.78) สามารถนำไปใช้ได้อย่างเหมาะสมในระดับมาก

กล่าวโดยสรุป รูปแบบเครือข่ายระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง ที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้สามารถนำไปใช้ได้อย่างเหมาะสมในระดับมาก

5.2 อภิปรายผล

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง ผู้วิจัยได้พบประเด็นสำคัญที่ควรนำมาอภิปรายผล ดังนี้

5.2.1 ระดับปัจจัยการดำเนินงานเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้ง 9 ด้าน โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ได้แก่ 1) การเข้าถึงกลไกการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น 2) อุดมการณ์ร่วมกันของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย และ 3) การส่งเสริมจากหน่วยงานภาครัฐ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่าเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นตอนล่าง มีหน้าที่โดยตรงในการพิทักษ์รักษาไว้ซึ่ง ชาติศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองในระบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ในการไม่ส่งเสริมการทุจริตทุกรูปแบบ ที่สอดรับกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยปี พ.ศ. 2560 มาตรา 50 (10) ที่ระบุว่า ไม่ร่วมมือหรือสนับสนุนการทุจริตและประพฤติมิชอบทุกรูปแบบ รวมถึง (7) ที่ระบุว่า ไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งหรือลงประชามติอย่างอิสระโดยคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมของประเทศเป็นสำคัญ (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย, 2560, น. 30) การดำเนินงานของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย จึงต้องมีวิสัยทัศน์ มีอุดมการณ์เดียวกัน ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ทำหน้าที่ให้ดีที่สุด สุจริต โปร่งใส ไม่มีผลประโยชน์แอบแฝง ไม่ยั่วยุให้เกิดความขัดแย้งแตกแยก และไม่นิ่งเฉยต่อการทุจริต คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมและช่วยสอดส่องดูแลช่วยกัน เป็นดัง “ตาสับปะรด” ให้กับเจ้าหน้าที่ เพื่อป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นในพื้นที่ โดยให้มีการส่งเสริมการเลือกตั้งตามระเบียบของรัฐ เพื่อให้ได้คนทำงานเพื่อประชาชน

และท้องถิ่นอย่างแท้จริง สอดคล้องกับผลการศึกษาของสถาพร เริงธรรม, อภิชัย พันธเสน (2563, น. 9) ได้ศึกษาเรื่อง การประยุกต์ใช้แนวคิดการอภิบาลผ่านความร่วมมือในการป้องกันและปราบปรามการคอร์รัปชัน พบว่าการดำเนินงานร่วมกันระหว่างคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้มีการดำเนินงานต่อต้านการทุจริตร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกระดับทั้งในเชิงการป้องกันและปราบปราม ได้มีการกำหนดเงื่อนไขต่าง ๆ เอาไว้ดังนี้ มาตรการป้องกันได้มีการดำเนินงานร่วมกันทางด้านการจัดกิจกรรมเสริมสร้างทัศนคติ และค่านิยมเกี่ยวกับความซื่อสัตย์สุจริต รวมทั้งดำเนินการให้ประชาชน หรือกลุ่มบุคคลต่าง ๆ ในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต อาทิ จัดสัมมนาให้ความรู้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ทุกระดับทั่วประเทศ เพื่อให้ทราบถึงข้อกฎหมายที่แสดงถึงความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ เพื่อหวังให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ได้มีความโปร่งใสยิ่งขึ้นในการทำโครงการต่าง ๆ มีการอบรมสัมมนาในกลุ่มผู้บริหาร เพื่อให้พนักงานลด ละ เลิกการทุจริตทุกรูปแบบ เป็นต้น

5.2.2 ระดับการดำเนินงานเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง จากการศึกษาครั้งนี้ โดยรวมอยู่ในระดับมากทั้ง 5 ด้าน โดยเรียงจากมากไปหาน้อย 3 ด้าน ได้แก่ 1) การออกเสียงประชามติ 2) การเลือกตั้งท้องถิ่น และ 3) การตรวจสอบอำนาจรัฐในระดับท้องถิ่น ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า การปกครองท้องถิ่นจากรัฐบาลที่กระจายอำนาจให้ประชาชนในท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการปกครองตนเองภายใต้บทบัญญัติของกฎหมาย เพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหา และสนองตอบต่อความต้องการของชุมชนได้สะดวก รวดเร็ว และตรงกับความประสงค์ของชุมชน โดยมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นกลไกในการทำหน้าที่แทนรัฐบาล การใช้อำนาจดังกล่าวจะต้องเป็นไปอย่างถูกต้องตรงตามเจตนารมณ์ รวมทั้งก่อให้เกิดผลในลักษณะที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชนและท้องถิ่น ประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจจะเป็นผู้กำหนดผู้แทนหรือตัวบุคคลเข้าดำรงตำแหน่งต่าง ๆ เช่น ผู้บริหาร ท้องถิ่น หรือสมาชิกสภาท้องถิ่น ซึ่งผู้แทนจะต้องเป็นพลเมืองของท้องถิ่นและจะต้องได้รับ การเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่างจากประชาชนในท้องถิ่นนั้นๆ ถือว่ามีความสำคัญต่อประชาชนโดยมิน้อย ซึ่งเป็นกระบวนการประชาธิปไตยฐานรากโดยให้ประชาชนในท้องถิ่นร่วมเลือกผู้ที่เหมาะสมเข้ามาบริหารท้องถิ่นของตน รวมถึงมีสมาชิกสภาท้องถิ่นเป็นผู้ตรวจสอบการใช้อำนาจและงบประมาณของฝ่ายบริหาร สอดคล้องกับการศึกษาของชูศักดิ์ คำล้น และกฤษณา ไวสำรวจ (2563, น. 400) ได้ศึกษาภาคีเครือข่ายกับกลไกการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นจังหวัดสุรินทร์ พบว่า กลไกการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น ได้แก่ การตรวจสอบอำนาจรัฐในระดับท้องถิ่น การถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่น การเลือกตั้งท้องถิ่นจังหวัดสุรินทร์ การเสนอการออกกฎหมายท้องถิ่น และการออกเสียงประชามติ มีความสำคัญอย่างมากในการกำหนดกลไกการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภารกิจ และแนวทางการดำเนินงาน เพื่อนำไปสู่จุดมุ่งหมายอย่างเป็นระบบ ซึ่งจะช่วยให้การกำหนดกลไกการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นแผนงานโครงการขององค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นมีทิศทางที่สอดคล้องและประสานสนับสนุนในจุดมุ่งหมายร่วมกัน จะทำให้ภาคีเครือข่ายภาคประชาชนเข้าใจ รู้จักท้องถิ่นการปกครองตนเอง ทั้งทางการเมือง

เศรษฐกิจ และสังคม หัวใจของการปกครองระบอบประชาธิปไตย โดยที่ภาคีเครือข่ายภาคประชาชนมีส่วนร่วมกำหนดอนาคตของท้องถิ่นตนเอง

5.2.3 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง

5.2.3.1 ปัจจัยด้านการส่งเสริมจากหน่วยงานภาครัฐ เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การส่งเสริมจากหน่วยงานภาครัฐเพื่อให้ประชาชนรู้จักท้องถิ่นการปกครองตนเอง มีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง พัฒนาชุมชนในด้านต่าง ๆ รวมถึงการประชาสัมพันธ์ให้เครือข่ายภาคประชาชนได้ทราบถึงพิษภัยของการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ส่งผลประชาชนในชุมชนเกิดความตระหนักในสิทธิหน้าที่ของตนในฐานะพลเมืองของประเทศ ในการสงวนสิทธิ์ไม่เปิดโอกาสเลือกคนไม่ดีเข้ามาทำหน้าที่ในการปกครองชุมชนตนเอง เป็นไปในทิศทางเดียวกันกับผลการศึกษาของณัชชานุช พิชิตธนารัตน์ (2561, น. 79-80) ระบุว่า หน่วยงานภาครัฐ โดยเฉพาะสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) ควรส่งเสริม สร้างความรู้ ความเข้าใจ และปลูกจิตสำนึกแก่ประชาชนในเรื่องผลเสียของการทุจริตเลือกตั้งอย่างจริงจังให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง

5.2.3.2 ปัจจัยด้านการเข้าถึงการตรวจสอบกลไกการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า การเข้าถึงการตรวจสอบกลไกการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นเพื่อเฝ้าระวังประชาธิปไตยภาคประชาชน ทำให้ประชาชนทราบข้อมูลการเลือกตั้งท้องถิ่นเพื่อป้องกันการทุจริต และรู้เท่าทันเล่ห์เหลี่ยมกลโกงที่ใช้ในการทุจริตเลือกตั้งที่มีอยู่หลากหลายรูปแบบ สอดคล้องกับทัตดนัย คุ้มครอง (2559) ศึกษาเรื่อง การศึกษาเปรียบเทียบการทุจริตเลือกตั้งขององค์การบริหารส่วนตำบล พบว่า การตรวจสอบกลไกการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น เช่น ให้ตั้งตาสับปะรดขึ้นมาทุกจุด เพื่อคอยสอดส่องดูแลทุกจุด ไม่ให้มีการทุจริตเกิดขึ้น เช่น การใช้หัวคะแนน หรือการใช้ระบบอุปถัมภ์ เป็นต้น การเลือกตั้งท้องถิ่นเป็นลักษณะในไปของการเลือกตั้งท้องถิ่นทุกแห่งที่จะต้องมี และหากในองค์การบริหารส่วนตำบลเอ และเทศบาลบี มีการใช้หัวคะแนน ระบบอุปถัมภ์ การวางแผนการเลือกตั้งท้องถิ่น มีการใช้ในทางที่ผิดส่งผลต่อการทำการทุจริตการเลือกตั้งท้องถิ่น และพบว่ารูปแบบการทุจริตเลือกตั้งขององค์การบริหารส่วนตำบลเอ มีรูปแบบการทุจริตการเลือกตั้งท้องถิ่น การซื้อเสียง การโกงแบบย้ายคนเข้าและออก การจัดให้มีคนของตนเป็นคณะกรรมการเลือกตั้งท้องถิ่น และในส่วนของเทศบาลบี มีรูปแบบการทุจริตการเลือกตั้งท้องถิ่น รูปแบบการซื้อเสียง การตลาดการเมือง และการใช้อำนาจรัฐ และเมื่อทำการเปรียบเทียบรูปแบบการทุจริตการเลือกตั้งท้องถิ่นระหว่าง องค์การบริหารส่วนตำบลเอ และเทศบาลบี พบว่ามีรูปแบบการทุจริตการเลือกตั้งท้องถิ่นที่เหมือนกัน และแตกต่างกันรูปแบบการทุจริตการเลือกตั้งท้องถิ่นเหมือนกัน

5.2.3.3 ปัจจัยด้านความสนใจร่วมกันของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ความสนใจร่วมกันของครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการรวมกลุ่มกันเป็นชุมชนวิถีประชาธิปไตย มีอุดมการณ์เดียวกัน มีวิสัยทัศน์ร่วมกัน มีการทำงานในทิศทางเดียวกันเพื่อประโยชน์สาธารณะโดยปราศจากผลประโยชน์แอบแฝง เพื่อช่วยกันเฝ้าระวังไม่ให้มีการซื้อสิทธิขายเสียง และปลูกฝังคนรุ่นหลังให้รักในประชาธิปไตย และติดตามการเคลื่อนไหวของบุคคล โดยเฉพาะกลุ่มการเมืองต่าง ๆ ที่มีเครือข่ายในพื้นที่ ย่อมส่งผลให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อชุมชนและสังคมส่วนรวม สอดคล้องกับผลการวิจัยของณัชชานุช พิชิตธนารัตน์ (2561, น. 78) พบว่า ความสนใจร่วมกันของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความรู้ เช่น การปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งมีเจ้าพนักงานของรัฐ ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน และอาสาสมัครต่าง ๆ หน่วยงานต้นสังกัดควรให้ความรู้และปลูกจิตสำนึกอย่างจริงจังให้มีส่วนในการป้องปรามและรณรงค์ในการแก้ปัญหาการทุจริตเลือกตั้ง ซึ่งบุคคลเหล่านี้จะมีส่วนในการทำความเข้าใจกับประชาชนทั่วไปอีกต่อหนึ่ง

5.2.3.4 ปัจจัยด้านการเข้าถึงกลไกการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า การเข้าถึงกลไกการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นของภาคประชาชนเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดการมีส่วนร่วมในการเฝ้าระวังซื้อสิทธิขายเสียงทำหน้าที่รายงานสถานการณ์และป้องปรามการทุจริตเลือกตั้งเมื่อพบเห็นการทุจริต หรือการกระทำผิดกฎหมาย และสามารถเข้าถึงกลไกป้องกันการทุจริต สามารถตรวจสอบ การเลือกตั้งได้ทุกขั้นตอน โดยมีระบบกลไกที่มีความยุติธรรมและเป็นกลางไม่มีการกลั่นแกล้งกันและไม่เปิดเผยตน เพราะอาจมีผลกระทบต่อการดำรงชีพได้เมื่อประชาชนมีบทบาทมากขึ้น จะทำให้การชี้นำจากภาครัฐลดบทบาทลง สอดคล้องกับผลการศึกษาของศักดิ์ คำล้น และกฤษณา ไวสำรวจ (2563, น. 395) พบว่า กลไกการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นจังหวัดสุรินทร์ เมื่อประชาชนในท้องถิ่นมีความตื่นตัวทางการเมืองสูง ทำให้ลดบทบาทของภาครัฐลง อย่างไรก็ดี ยังมีอุปสรรคอีกอย่างหนึ่งของการเข้าถึงกลไกการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น คือ ประชาชนทั่วไปไม่มีความรู้ความสามารถในการร่างข้อบัญญัติได้ และขั้นตอนการพิจารณาของสภาท้องถิ่นมิได้กำหนดให้ตัวแทนประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมแสดงความเห็น อธิบาย หรือชี้แจงข้อเท็จจริงในการพิจารณาของสภาท้องถิ่น

5.2.3.5 ปัจจัยด้านเจตคติร่วมกันของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า การมีเจตคติร่วมกันของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยเป็นพื้นฐานสำคัญในการนำไปสู่การแสดงออกหรือท่าทีที่มีต่อการไม่ทนต่อการทุจริตที่เกิดขึ้นมีทัศนคติเชิงบวกต่อการคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมของชุมชน โดยไม่เป็นเครื่องมือทางอ้อม เพื่อนำไปสู่เป้าหมายเอื้อต่อ

การทุจริต เพื่อให้ได้ผู้นำที่ดี สุจริตโปร่งใส ไม่ซื้อสิทธิ ขายเสียง เป็นไปในทิศทางเดียวกันกับผลการศึกษาของศุภเยาว์ นาคเงินทอง, พระมหาบุญเลิศ อินฺทปญฺโญ และอภินันท์ จันตะนี (2561) ได้วิจัยเรื่อง รูปแบบการป้องกันการทุจริตในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยกลไกพุทธบูรณาการ พบว่า การมีเจตคติร่วมกันไม่สนับสนุนการทุจริตเพราะเกรงกลัวต่อผลการกระทำ (หิริ โอตัปปะ) เป็นกลไกสำคัญในการบูรณาการเพื่อปลูกและปลุกจิตสำนึกของบุคคลในชุมชนให้เกิดความละอายต่อความชั่ว และเกรงกลัวต่อผลของการประพฤติชั่วพร้อมทั้งปลูกฝังค่านิยมคุณธรรมจริยธรรมซึ่งเป็นการพัฒนาที่จุดเริ่มต้นของคน

5.2.3.6 ปัจจัยด้านการเข้าถึงด้านกฎหมายในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า เมื่อประชาชนเข้าใจกฎหมาย โดยเฉพาะเกี่ยวกับการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น ว่ามีเนื้อหาหรือขอบเขตเป็นอย่างไร สามารถเข้าใจถึงความหมาย และสาระของการเข้าถึงกฎหมายที่อยู่ในสภาพพร้อมใช้ประโยชน์ เข้าถึงและค้นหาเรื่องที่ต้องการได้ง่ายและช่วงเวลาเดียวกัน เห็นประเด็นและสาระสำคัญเหมือนกัน มีการให้ความรู้ในเรื่องกฎหมายจากนักกฎหมาย นักวิชาการ หรือหน่วยงานยุติธรรม เป็นแนวทางสำคัญในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นโปร่งใส และสามารถถูกตรวจสอบจากประชาชน สอดคล้องกับผลการศึกษาของสมัย สายอ่อนตา (2562) พบว่า กลไกทางกฎหมายมีวัตถุประสงค์สำคัญเพื่อให้การกระจายอำนาจเป็นไปอย่างโปร่งใสและสามารถถูกตรวจสอบจากประชาชนและองค์กรต่าง ๆ ตามที่กฎหมายบัญญัติไว้

5.2.3.7 ปัจจัยความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐและภาคส่วนต่าง ๆ ในสังคมเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่าความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐ และภาคส่วนต่าง ๆ ในสังคมโดยเฉพาะเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยภายใต้อุดมการณ์เดียวกันโดยปราศจากการถูกครอบงำหรือประโยชน์แอบแฝง มีวิสัยทัศน์ สามารถมองเห็นอนาคตข้างหน้าร่วมกัน จะทำให้เกิดความรู้สึกถึงการมีพลังในการทำงานร่วมกัน มีหลักการที่แน่นอนคงเส้นคงวา ในฐานะหุ้นส่วนความสัมพันธ์แบบแนวราบเกิดความเข้มแข็งและมีประสิทธิภาพในการร่วมมือกันหลาย ๆ ด้าน เพื่อส่งเสริมขับเคลื่อนไปพร้อมกับชุมชนโดยปราศจากผลประโยชน์และอคติต่อกันสอดคล้องกับผลการศึกษาของสิรินทิพย์ ศรีสว่างวงศ์, ปิยะนุช เงินคล้าย (2564, น. 160) ศึกษาความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชนในการขับเคลื่อนนโยบายขนส่งสาธารณะในจังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า หน่วยงานภาครัฐควรมีการบูรณาการความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนจัดให้มีเวทีสาธารณะ เพื่อรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากทุกภาคส่วนเพื่อเป็นข้อมูลในการกำหนดนโยบายเพื่อพัฒนาระบบขนส่งสาธารณะในลักษณะล่างขึ้นบน (Bottom-up) ดังนั้น ปัจจัยความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐและภาคส่วนต่าง ๆ ในสังคม จึงเป็นหนึ่งในกระบวนการขับเคลื่อนชุมชมวิถีประชาธิปไตยเพื่อสร้างสุจริตธรรมจากฐานราก

5.2.4 ผลการสร้างรูปแบบและยืนยันรูปแบบเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง พบว่า การสร้างรูปแบบเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง จากผลการวิเคราะห์การสนทนากลุ่ม

(Focus Group Discussion: FGD) ผู้วิจัยได้สรุปผล เพื่อนำข้อค้นพบจากระยะที่ 1 และระยะที่ 2 มาสร้างรูปแบบ พบว่า 1) การส่งเสริมจากหน่วยงานภาครัฐ คือรัฐควรมาก่อนชุมชนเพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับประชาธิปไตยในการปกครองตนเองและชุมชน 2) การเข้าถึงการตรวจสอบกลไกการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น ช่วยให้เครือข่ายภาคประชาชน เข้ามามีบทบาทมีส่วนร่วมทางการเมือง ได้แก่ การจัดการเลือกตั้ง และช่วยตรวจสอบการเลือกตั้ง 3) ความสนใจร่วมกันของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย เพื่อให้การทำงานเป็นไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อประโยชน์สาธารณะปราศจากผลประโยชน์แอบแฝง 4) การเข้าถึงกลไกการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น มีระบบกลไกที่มีความยุติธรรมและเป็นกลางไม่มีการกลั่นแกล้งกัน และไม่เปิดเผยตน เพราะอาจมีผลกระทบต่อการดำรงชีพได้ 5) เจตคติร่วมกันของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย โดยคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมของชุมชนไม่เป็นเครื่องมือทางอ้อม 6) การเข้าถึงด้านกฎหมายในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจด้านกฎหมาย สามารถเข้าถึงและค้นหาเรื่องที่ต้องการได้ง่าย และ 7) ความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐและภาคส่วนต่าง ๆ ในสังคม โดยมีการร่วมมือกันหลาย ๆ ด้าน เพื่อจะได้เกิดความเข้มแข็งและมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ เพื่อนำรูปแบบที่สร้างขึ้น มาใช้เป็นกลไกป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ในการพัฒนาระบบการดำเนินงานเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง

จากข้อมูลการอภิปรายผลข้างต้นชี้ให้เห็นว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อรูปแบบเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง ดังนี้ 1) ปัจจัยด้านการส่งเสริมจากหน่วยงานภาครัฐ 2) ปัจจัยด้านการเข้าถึงการตรวจสอบกลไกการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น 3) ปัจจัยด้านความสนใจร่วมกันของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย 4) ปัจจัยด้านการเข้าถึงกลไกการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น 5) ปัจจัยด้านเจตคติร่วมกันของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย 6) ปัจจัยด้านการเข้าถึงด้านกฎหมายในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น และ 7) ปัจจัยด้านความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐและภาคส่วนต่าง ๆ ในสังคม

องค์ความรู้จากการวิจัย เรื่อง รูปแบบเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง สรุปเป็นแผนภาพที่ 5.1

ภาพที่ 5.1 องค์ความรู้จากการวิจัย เรื่อง รูปแบบเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง

จากภาพที่ 5.1 อธิบายได้ว่า การดำเนินงานเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่างของประเทศไทย จากข้อค้นพบในการวิจัย พบว่า รัฐบาลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเข้ามามีบทบาทส่งเสริมเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในภาคประชาชนให้สามารถเข้าถึงการตรวจสอบกลไกการเข้าถึงการป้องกันการทุจริตท้องถิ่น สามารถเข้าถึงกฎหมายการเลือกตั้ง และส่งเสริมเจตคติที่ดีในการตรวจสอบการทุจริตเลือกตั้ง เพื่อเฝ้าระวังการซื้อสิทธิขายเสียง

มีจุดยืนและอุดมการณ์ที่มั่นคง ไม่ตกเป็นเครื่องมือทางอ้อมที่นำไปสู่การทุจริต โดยสามารถประยุกต์ใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในการป้องกันการทุจริต เช่น การปลุกและปลูกจิตสำนึกเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยภาคประชาชนด้วยหลักหิริ โอตัปปะ เพื่อเกิดความละอายต่อความชั่ว และเกรงกลัวต่อผลของการประพฤติชั่ว เพื่อให้เกิดการพัฒนารูปแบบการดำเนินงานเครือข่ายผ่านปัจจัยทั้ง 7 ด้าน อย่างต่อเนื่อง เกิดความเข้มแข็งและเป็นรูปธรรมในการดำเนินงานเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น บรรลุเป้าหมาย คือ เกิดอรรถประโยชน์และมีประสิทธิภาพสูงสุด ทั้งในด้านการตรวจสอบอำนาจรัฐในระดับท้องถิ่น การถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่น การเลือกตั้งท้องถิ่น การเสนอการออกกฎหมายท้องถิ่น การออกเสียงประชามติในปัจจุบันและอนาคตต่อไป

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

5.3.1.1 รัฐบาลควรกำหนดแนวทางในการพัฒนาเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการป้องกันการทุจริตเลือกตั้ง โดยเฉพาะในด้านการเข้าถึงการตรวจสอบกลไกการป้องกันการทุจริต ควรส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น ให้มีการแสดงออกทางการเมือง เช่น การวิพากษ์วิจารณ์ การร่วมรณรงค์การเลือกตั้ง การควบคุมและตรวจสอบการใช้อำนาจให้เกิดความโปร่งใส ตรวจสอบได้ ยุติธรรมเสมอภาค และเป็นประโยชน์ได้อย่างแท้จริงต่อประชาชน

5.3.1.2 รัฐบาลควรกำหนดแนวทางในการพัฒนาเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยภาคประชาชนในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น ด้านการเข้าถึงด้านกฎหมายในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น เพื่อให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเฝ้าระวังการซื้อสิทธิขายเสียง ส่งเสริมให้เครือข่ายภาคประชาชนมีความรู้และเข้าใจในกฎหมาย โดยเฉพาะที่เกี่ยวกับการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น ถึงเนื้อหาหรือขอบเขตความหมาย และสาระในสภาพพร้อมใช้ประโยชน์ ที่ง่ายและสะดวกรวดเร็ว เห็นประเด็นและสาระสำคัญในเวลาเดียวกัน เพื่อประโยชน์ในการป้องกันการซื้อสิทธิขายเสียง และควรมีการให้ความรู้จากนักวิชาการหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องถึงโทษจากการกระทำที่ผิดกฎหมาย ซึ่งจะทำให้เครือข่ายภาคประชาชนเกิดความสำนึกในความสำคัญของตนเองต่อท้องถิ่น และมีส่วนรับรู้ถึงสภาพปัญหาและแก้ไขปัญหาท้องถิ่นของตน

5.3.1.3 รัฐบาลควรกำหนดแนวทางในการพัฒนารากฐานของการปกครองระบอบประชาธิปไตยด้านเจตคติร่วมกันของเครือข่ายภาคประชาชนให้มีความรู้สึกร่วมกันในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น เกิดการหวนแหนในสิทธิเลือกตั้งของตนเอง คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมของชุมชน ไม่ตกไปเป็นเครื่องมือทางอ้อมเพื่อนำไปสู่เป้าหมายเอื้อต่อการทุจริต มีแสดงออกที่ไม่เห็นด้วย ไม่สนับสนุนต่อการกระทำที่ไม่สุจริต และร่วมกันเลือกผู้นำที่ดี สุจริตโปร่งใส ไม่ซื้อสิทธิขายเสียง อันจะเป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติโดยส่วนรวม

5.3.2 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

5.3.2.1 ควรมีการพัฒนาศักยภาพการดำเนินงานของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นโดยใช้รูปแบบที่สร้างขึ้นในการวิจัยครั้งนี้ เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและภาคเอกชนสามารถนำไปปรับประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสม

5.3.2.2 ควรมีการจัดทำแผนพัฒนาการดำเนินงานเครือข่ายอย่างต่อเนื่อง โดยทางคณะกรรมการเลือกตั้งประจำจังหวัด จะต้องมีการดำเนินโครงการตามภารกิจส่งเสริมการมีส่วนร่วมเผยแพร่และประชาสัมพันธ์การเลือกตั้งท้องถิ่น เช่น การผลิตสื่อและจัดกิจกรรมรณรงค์เผยแพร่ความรู้การเลือกตั้งท้องถิ่น กิจกรรมรณรงค์เผยแพร่ความรู้การเลือกตั้งท้องถิ่น กิจกรรมการประชุมเครือข่ายเพื่อให้ความรู้การเลือกตั้งท้องถิ่น เพื่อสร้างจิตสำนึกให้กับเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย เช่น การสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับระบบกระบวนการขั้นตอน และวิธีการเลือกตั้งท้องถิ่นแก่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งและประชาชนทั่วไป การรณรงค์ให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งโดยอิสระปราศจากการครอบงำและคำนึงถึงประโยชน์ของประเทศชาติเป็นสำคัญ

5.3.3 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

5.3.3.1 ควรศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้เครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น เพื่อให้ได้ข้อมูลสารสนเทศในการนำไปใช้ประโยชน์ในการวางแผนปรับปรุงการดำเนินงานสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด

5.3.3.2 ควรมีการศึกษาการส่งเสริมชุมชนวิถีประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมให้ประชาชนเข้าถึงการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น ทั้งในส่วนกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้ง เป็นการสร้างความรับรู้ให้กับประชาชนตามสิทธิ หน้าที่ กฎหมาย และประชาธิปไตยเป็นแนวทางกำหนดการขับเคลื่อนให้ตรงตามเป้าหมาย

5.3.3.3 ควรศึกษาเปรียบเทียบรูปแบบเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นในพื้นที่อื่น ๆ ของประเทศ เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานเครือข่ายภาคประชาชนให้ตระหนักในสิทธิหน้าที่ของตนในฐานะพลเมืองของประเทศ

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

กรมการปกครอง. (2562). *องค์การบริหารส่วนจังหวัด.* สืบค้นจาก https://www.dopa.go.th/info_organ/about7/topic31.

กองบรรณาธิการสำนักกฎหมาย. (2558). ระบบการเลือกตั้งสมาชิกรัฐสภากับการพัฒนาการทางการเมืองของประเทศไทย. *จุลนิติ*, 12(2), 1-28.

กันตยา เพิ่มผล. (2541). *การพัฒนาประสิทธิภาพในการทำงาน (Efficiency development)* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สถาบันราชภัฏสวนดุสิต.

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2555). การจัดการเครือข่าย: กลยุทธ์สำคัญสู่ความสำเร็จของการปฏิรูปการศึกษา. *วารสารการบริหารและพัฒนา,* 4(1), 192-207.

โกวิทย์ พวงงาม. (2559). *ประชาธิปไตยทางตรงกับความสำคัญของชุมชนท้องถิ่น, ใน วุฒิสาร ตันไชย, อรทัย ก๊กผล, ธีรพรรณใจมั่น และภควัต อัจฉริยปัญญา, ประชาธิปไตยไทยในทศวรรษใหม่ (KPIYEARBOOK).* กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.

คฑาวุธ พรหมายน. (2545). *ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจกองตรวจคนเข้าเมือง: ศึกษาเฉพาะกรณีข้าราชการตำรวจฝ่าย 1 ฝ่าย 2.* (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

จินดาลักษณ์ วัฒนสินธ์. (2530). *“การบริหารและการพัฒนาองค์การ” ในเอกสารประกอบการสอนชุดวิชาการบริหารและพัฒนาองค์การหน่วยที่ 2.* นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ชนกนารถ ชื่นเชย. (2550). *รูปแบบการจัดการศึกษาต่อเนื่องในสถาบันการศึกษาอุดมศึกษาเอกชน.* (ปริญญานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ชาญชัย จิตรเหล่าอาพร. (2561). การทุจริตการเลือกตั้ง: อุปสรรคการพัฒนาประชาธิปไตยของไทย. *วารสารรัฐศาสตร์สุโขทัยธรรมาธิราช*, 2(2), 2-17.

ชูศักดิ์ คำล้น และกฤษณา ไวสำรวจ. (2563). ภาคีเครือข่ายกับกลไกการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นจังหวัดสุรินทร์. *วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ,* 5 (12), 389-402.

ฐปนรรต พรหมอินทร์ และจุมพล หนิมพานิช. (2549). *การเมืองภาคประชาชนกับประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมของไทย: ศึกษากรณีขององค์กรพัฒนาเอกชน*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.

ณรงค์ บุญสวยขวัญ. (2549). *ขบวนการปฏิบัติการประชาสังคมกับการใช้อำนาจรัฐในพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังจังหวัดนครศรีธรรมราช*. (วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ณัชชานุช พิชิตธนารัตน์. (2561). การทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นในจังหวัดเพชรบุรี. *วารสารสหวิทยาการวิจัย*, 7(1), 2-18.

ณัชชานุช พิชิตธนารัตน์. (2561). การทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นในจังหวัดเพชรบุรี. *วารสารสหวิทยาการวิจัยฉบับบัณฑิตศึกษา*, 7(1), 72-80.

เดลินิวส์. (2564). *กกต. ลุยเข้ม เลือกตั้ง อบต. สกัดทุจริต-เฝ้าระวังโควิด*. สืบค้นจาก https://www.dailynews.co.th/articles/437659/.

ติน ปรัชญพฤทธิ์. (2527). *ภาวะผู้นำและการมีส่วนร่วม พฤติกรรมมนุษย์ในองค์การ*. นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ถวัลย์รัฐ วรเทพพุฒิพงษ์. (2540). *การกำหนดและวิเคราะห์นโยบายสาธารณะ: ทฤษฎีและการประยุกต์ใช้*. กรุงเทพฯ: สานักพิมพ์เสมาธรรม.

ถวิลวดี บุรีกุล. (2550). *การมีส่วนร่วม: แนวคิด ทฤษฎีและกระบวนการ*. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.

ถวิลวดี บุรีกุล. (2557). *เสนอลำดับขั้นการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ 7 ขั้นตอน จากลำดับที่น้อยที่สุด จนถึงมากที่สุด คือ การให้ข้อมูลการเปิดรับความคิดเห็นจากประชาชน การปรึกษาหารือ การวางแผนร่วมกัน การร่วมปฏิบัติ ร่วมติดตามตรวจสอบ และการควบคุมโดยประชาชน*. กรุงเทพฯ: โครงการสำรวจองค์ความรู้เพื่อการปฏิรูปประเทศไทย มูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ.

ทัตดนัย คุ้มครอง. (2559). *การศึกษาเปรียบเทียบการทุจริตเลือกตั้งขององค์การบริหารส่วนตำบล*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองและยุทธศาสตร์การพัฒนา). กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

ทิพาวดี เมฆสวรรค์. (2538). *การส่งเสริมประสิทธิภาพในระบบราชการ*. กรุงเทพฯ: สำนักงาน กพ.

ทิพาวดี เมฆสวรรค์. (2538). *ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของข้าราชการไทย*. (ภาคนิพนธ์ พัฒนาบริหารศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนาสังคม คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม). กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

ทิศนา แขมมณี. (2552). *ศาสตร์การสอน*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ธงชัย สันติวงษ์. (2537). *หลักการจัดการ*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

ธเนศวร์ เจริญเมือง. (2540). *100 ปี การปกครองท้องถิ่นไทย พ.ศ. 2440-2540*. กรุงเทพฯ: โครงการจัดพิมพ์คบไฟ.

ธเนศวร์ เจริญเมือง. (2540). *100 ปีการปกครองท้องถิ่นไทย พ.ศ. 2440-2540*. กรุงเทพฯ: โครงการจัดพิมพ์คบไฟ.

ธานินทร์ สุทธิกุญชร. (2543). *ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานของฝ่ายการพนักงาน บริษัทการบินไทยจำกัด (มหาชน)*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์) กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ธำรงศักดิ์ คงคาสวัสดิ์. (2548). *เริ่มอย่างไรเมื่อนำ Competency มาใช้ในองค์กร*. กรุงเทพฯ: สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย-ญี่ปุ่น).

ธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์. (2558). ข้อเสนอระบบคัดสรรผู้แทนที่เหมาะสมกับสังคมไทย. *วารสารสถาบันพระปกเกล้า*, 13(1), 5-27.

นฤมล กิตตะยานนท์. (2527). *พฤติกรรมในองค์การ*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาบริหารธุรกิจคณะเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

นฤมล นิราทร. (2543). *การสร้างเครือข่ายการทำงาน: ข้อควรพิจารณาบางประการ*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

บวรศักดิ์ อุวรรณโณ และถวิลวดี บุรีกุล. (2548). *ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Democracy)*. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.

บุญชม ศรีสะอาด. (2553). การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: สุวีริยสาสน์.

ปธาน สุวรรณมงคล. (2554). *การกระจายอำนาจ แนวคิดและประสบการณ์จากเอเชีย.* กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้งเรื่องผลการออกเสียง. (2559). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 133 ตอนที่ 69 ก. หน้า 11.

ประทาน คงฤทธิศึกษากร. (2526). *การปกครองท้องถิ่น* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ และโอเดียนสโตร์.

ประเวศ วะสี. (2547). *ทฤษฎีใหม่ทางการแพทย์.* กรุงเทพฯ: หมอชาวบ้าน.

ประเวศ วะสี. (2560). *สามเหลี่ยมเขยื้อนภูเขาเครื่องมือเคลื่อนออกจากวิกฤตชาติ.* สืบค้นจากหนังสือพิมพ์ไทยโพสต์ออนไลน์ http://www.parliament.go.th/news.

ปรัชญา เวสารัชช์. (2542). *การปกครองท้องถิ่นของประเทศญี่ปุ่น.* กรุงเทพฯ: แอล เอส เพรส.

ปริญญ์ อังโชติพันธุ์ และชาญชัย จิตรเหล่าอาพร. (2564). ทัศนคติของประชาชนต่อการทุจริตการเลือกตั้งสมาชิกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสตูล. *วารสารการบริหารและสังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 4(4), 52-60.

ปริญญา นาคฉัตรีย์. (2547). *การเลือกตั้งท้องถิ่นระบบใหม่: ปัญหาอุปสรรคและแนวทางแก้ไข.* (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ปรีชา อุยตระกูล และคณะ. (2561). *โครงการประชาสังคมกับการเสริมสร้างธรรมาภิบาลท้องถิ่นเพื่อพัฒนาระบบและกลไกในการป้องกันการทุจริตคอร์รัปชัน กรณีศึกษาจังหวัดนครราชสีมา*. (รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์). กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).

ปัทมา สูบกำปัง. (2557). *ระบบการคัดสรรสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของสังคมไทย. ในรัฐธรรมนูญกลางแปลง: แนวทางการปฏิรูปเพื่อการพัฒนาประชาธิปไตย* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.

พรชัย เทพปัญญา. (2555). *การทุจริตการเลือกตั้ง 2554* (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ: สำนักวิจัยและพัฒนาสถาบันพระปกเกล้า.

พระครูศรีปริยัตยาภิมณฑ์, ยุทธนา ประณีต และสวัสดิ์ จิรัฏฐิติกาล. (2565). การเสริมสร้างค่านิยมของประชาชนเพื่อต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบทางการเมืองในเขตสัมพันธวงศ์ กรุงเทพมหานคร. *วารสาร มจร การพัฒนาสังคม*, 7(2), 163-174.

พระมหาสุทิตย์ อาภากโร. (2547). *เครือข่าย: ธรรมชาติ ความรู้ และการจัดการ.* กรุงเทพฯ: โครงการเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข.

พฤทธิสาณ ชุมพล และเอก ตั้งทรัพย์วัฒนา (บรรณาธิการ). (2551). *คำและความคิดในรัฐศาสตร์ร่วมสมัย* (เล่ม 2). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พัชรินทร์ จันทาพูน. (2555). *การพัฒนากลยุทธ์การบริหารเครือข่ายความร่วมมือเพื่อการพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก* (ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พิสิฐ เทพไกรวัล. (2554). *การพัฒนารูปแบบเครือข่ายความร่วมมือเพื่อคุณภาพการจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก*. (วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต). ขอนแก่น: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

เพียงกมล มานะรัตน์. (2547*). การเมืองเรื่องการเลือกตั้ง: ศึกษากรณีการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งนายกเทศมนตรีของเทศบาลนครเชียงใหม่ปี พ.ศ. 2547*. (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครอง). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

มานิตย์ นวลละออ. (2543). การรณรงค์เพื่อต่อต้านการซื้อสิทธิ์-ขายเสียงทฤษฎีและการปฏิบัติ. *วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์,* 26(1-6), 36-87.

มาโนช สุขฤกษ์ และคณะ. (2544). *ประสิทธิภาพต่อการปฏิบัติงานของตำรวจ :ศึกษาเฉพาะกรณีเขตอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี*. (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ยงยุทธ แสงรุ่งเรือง. (2559). *การพัฒนากฎหมายสำหรับกระบวนการยุติธรรมในการเลือกตั้งท้องถิ่น* (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรดุษฎีบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีปทุม.

รพินทร์ ยืนยาว และธนพฤกษ์ ชามะรัตน์. (2562). กระบวนการสร้างเครือข่ายทางสังคมในการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพด้านเกษตรอินทรีย์ของจังหวัดอุบลราชธานี. *มนุษย์ศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 37(1), 39-59.

ระพี แก้วเจริญ และฑิตยา สุวรรณะชฎ. (2510). *การแบ่งเวลาปฏิบัติราชการของข้าราการพลเรือนในระดับบริหารอาวุโส*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สำนักนายกรัฐมนตรี.

รัชนีวรรณ วนิชย์ถนอม. (2548). *การปรับใช้สมรรถะในการบริหารทรัพยากรมนุษย์.* เอกสารประกอบการสัมมนา เรื่อง สมรรถนะของข้าราชการ สำนักงานคณะกรรมการ ข้าราชการพลเรือน.

รัชยา ภักดีจิตต์. (2555). *ธรรมภิบาลเพื่อการบริหารภาครัฐและภาคเอกชน.* กรุงเทพฯ: วีพริ้นท์.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย. (2560). *ราชกิจจานุเบกษา* เล่ม 134 (ตอนที่ 40 ก) หน้า 70.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย. (2560). *ราชกิจจานุเบกษา* เล่ม 134 (ตอนที่ 40 ก) หน้า 30.

รัตนะ บัวสนธ์. (2552). *วิจัยเชิงคุณภาพทางการศึกษา.* กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

รัตนาภรณ์ ศรีพยัคฆ์. (2548). ขีดสมรรถนะ: การบริหารทรัพยากรบุคคล. *วารสารดำรงราชานุภาพ*, 5(15), 65-81.

วิทยากร เชียงกลู. (2540). *พจนานุกรมศัพท์เศรษฐกิจ.* กรุงเทพฯ: มติชน.

วิรัช วิรัชนิภาวรรณ. (2542). *การบริหารเมืองหลวงและการบริหารท้องถิ่น: สหรัฐอเมริกา อังกฤษ ฝรั่งเศส ญี่ปุ่น และไทย*. กรุงเทพฯ: โฟร์เพช.

วิไลวัจส์ กฤษณะภูติ. (2557). แนวทางการป้องกันการซื้อสิทธิขายเสียงในการเลือกตั้งตามความคิดเห็นของประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. *วารสารวิชาการแพรวากาฬสินธุ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาฬสินธุ์*, 1(2), 64-75.

วิวัฒน์ เอี่ยมไพรวัน. (2552). *แนวคิดเกี่ยวกับประวัติศาสตร์การเมืองไทย.* กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัย.

วุฒิสาร ตันไชย. (2559). *ประชาธิปไตย: บางมุมมองที่ถูกละเลย* ในวุฒิสาร ตันไชย, อรทัย ก๊กผล, ธีรพรรณ ใจมั่น และภควัต อัจฉริยปัญญา. (2559). *ประชาธิปไตยไทยในทศวรรษใหม่ (KPIYEARBOOK)*. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.

ศักดิ์นิพน สว่างวงศ์. (2557). เครือข่ายความร่วมมือเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา. *วารสารบริหารการศึกษาบัวบัณฑิต.* 14(2), 12-24.

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ. (2541). *การบริหารการตลาดยุคใหม่.* กรุงเทพฯ: บริษัท ธีระฟิล์ม และไซเท็กซ์ จากัด.

ศุภเยาว์ นาคเงินทอง, พระมหาบุญเลิศ อินฺทปญฺโญ และอภินันท์ จันตะนี. (2561). การป้องกันการทุจริตในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยกลไกพุทธบูรณาการ. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, (7)2, (พิเศษ).

ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น จังหวัดน่าน. (2563). *โครงการกลไกการเสริมสร้างธรรมาภิบาลท้องถิ่นและกลไกการเฝ้าระวังติดตามการคอร์รัปชัน โดยชุมชนมีส่วนร่วม: กรณีศึกษาพื้นที่อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน*. (รายงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นฉบับสมบูรณ์) กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (สกสว.) ฝ่ายชุมชนและสังคม.

เศรษฐวัฒน์ โชควรกุล และคณะ. (2561). แนวทางสร้างค่านิยมต่อต้านการคอร์รัปชันทุกรูปแบบให้กับกลุ่มเยาวชน ในจังหวัดนครราชสีมา. *วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น,* 2(3), 15-16.

สติธร ธนานิธิโชติ และธนพันธ์ ไล่ประกอบทรัพย์. (2560). ระบบการคัดสรรผู้สมัครรับเลือกตั้งในนามพรรคการเมือง: ทางเลือกและข้อเสนอแนะสำหรับประเทศไทย. *วารสารสถาบันพระปกเกล้า,* 15(1), 5-34.

สถาบันพระปกเกล้า. (2548). *โครงการขยายผลเพื่อนำตัวชี้วัดการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีระดับองค์กรไปสู่การปฏิบัติ.* กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.

สถาพร เริงธรรม และอภิชัย พันธเสน. (2563). การประยุกต์ใช้แนวคิดการอภิบาลผ่านความร่วมมือในการป้องกัน และปราบปรามการคอร์รัปชัน. *King Prajadhipok's Institute Journal*, 8(2), 2-16.

สถิต คำลาเลี้ยง. (2544). *ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของช่างอากาศ: ศึกษาเฉพาะกรณีกองการปืนทหารเรือ*. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

สมคิด เลิศไพฑูรย์. (2547). *กฎหมายการปกครองท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรี.

สมชาย ชูเมือง และคณะ. (2563). การเสริมสร้างเครือข่ายการต่อต้านการทุจริตขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดกาญจนบุรี. *วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์*, 5(2), 191-202.

สมชาย ชูเมือง และคณะ. (2563). การเสริมสร้างเครือข่ายการต่อต้านการทุจริตขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดกาญจนบุรี. *วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์*, 5(2), 191-202.

สมบัติ จันทรวงศ์ และคณะ. (2521). *ปรัชญาการเมืองสมัยใหม่.* กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สมบูรณ์ ศิริสรรหิรัญ. (2547). *การพัฒนารูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำของคณบดี* (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สมพงศ์ เกษมสิน. (2526). *การบริหาร* (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพาณิชย์.

สมพงษ์ เกษมสิน. (2519). *การบริหาร* (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

สมยศ นาวีการ. (2529). *การเพิ่มประสิทธิภาพของการบริหาร.* กรุงเทพฯ: บรรณกิจ 1991.

สมัย สายอ่อนตา. (2562). แนวโน้มที่อดีตข้าราชการจะได้รับการเลือกตั้งเป็นผู้บริหารท้องถิ่น. *วารสารการศึกษาและวิจัยเชิงพุทธ*, 5(2), 222-238.

สมาน รังสิโยกฤษฎ์. (2543). *การบริหารราชการไทย: อดีต ปัจจุบัน และอนาคต.* กรุงเทพฯ: บรรณกิจ.

สมุทร ชานาญ. (2546). *การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนที่บริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน* (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต). ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.

สำนักงานคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. (2557). *การมีส่วนร่วมของประชาชนกับการกระจายอำนาจ*. สืบค้นจาก http://www.odloc.go.th/web/wpcontent/uploads/2014/08/2km_001.pdf

สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งท้องถิ่น. (2564). *รวมข่าว กกต.* สืบค้นจาก http://intranet.ect.go.th/Download/Newsclipping/041121.pdf

สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดนครสวรรค์. (2560). *กกต. จัดอบรม "ดีเจประชาธิปไตย" รุ่น 5 (ภาคเหนือ).* สืบค้นจาก *https://www.ect.go.th/nakhonsawan/ewt_news.php?nid=3004&ewt=ZGJfMTE5X2VjdF90aA==*

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (2548). *ทุนมนุษย์กับการพัฒนาสมรรถนะการบริหารบุคคล*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน.

สำนักงานวิจัยและพัฒนารายงานบุคคล สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (2548). *สมรรถนะของข้าราชการพลเรือนไทย.* กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ พี.เอ.ลิฟวิ่ง.

สำนักบริหารการทะเบียน. (2565). *จำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ณ เดือน ตุลาคม 2565*. สืบค้นจาก https://www.bora.dopa.go.th/exec-stat/

สิรินทิพย์ ศรีสว่างวงศ์ และปิยะนุช เงินคล้าย. (2564). ความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชนในการขับเคลื่อนนโยบายขนส่งสาธารณะ ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี. *วารสารการวิจัยการบริหารการพัฒนา*, 11(4), 151-164.

สุกัญญา รัศมีธรรมโชติ. (2549). *แนวทางการพัฒนาศักยภาพมนุษย์ Competency Based Learning* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: ศิริพัฒนาอินเตอร์พริ้นท์.

สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธ์ และกรรณิการ์ สุขเกษม. (2536). *เทคนิคทางสถิติขั้นสูงสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลด้วย ไมโครคอมพิวเตอร์และ โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/PC+ เล่ม 1 การวิเคราะห์ปัจจัยและการวิเคราะห์จัดกลุ่ม.* กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ภาพพิมพ์.

สุนทรชัย ชอบยศ และรจนา คำดีเกิด. (2556). การเมืองภาคพลเมือง: การถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่นที่ประสบความสำเร็จในประเทศไทย. *รัฐสภาสาร,* 61(5), 9-43.

สุพัฒน์จิตร ลาดบัวขาว. (2561). การเลือกตั้งท้องถิ่น: ข้อจำกัดของกระบวนการประชาธิปไตย. *วารสารร่มพฤกษ์ มหาวิทยาลัยเกริก*, 36(2), 170-197.

สุพัฒพงศ์ แย้มอิ่ม ไชยวัฒน์ เผือกคง พิสิฐ นิลเอก. (2562). ทัศนคติของประชาชนในการเลือกตั้งท้องถิ่น กรณีศึกษาพื้นที่ตำบลขุนทะเล อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี. *วารสาร มจร.หริภุญชัยปริทรรศน์*, 3,(3), 10-19.

สุพัตรา ยอดสุรางค์. (2558). *บทบาทของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชนแออัด กรณีศึกษาชุมชนซอยสมบูรณ์พัฒนา 2 เขตดินแดง กรุงเทพมหานคร.* (การศึกษาอิสระหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). นครปฐม: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์.

สุรวุฒิ แพชนะ. (2550). *พฤติกรรมการไปใช้สิทธิเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นของประชาชนในเขตเทศบาล ศึกษาเฉพาะกรณีของเทศบาลเมืองหลังสวน จังหวัดชุมพร*. (รายงานการศึกษาอิสระหลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น). ขอนแก่น: วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

แสวง รัตนมงคลมาศ. (2514). *ประสิทธิภาพในการบริหารรัฐกิจ.* กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์กรุงเทพ.

หควณ ชูเพ็ญ. (2553). *โครงสร้างและภาระหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นกับความสัมพันธ์ในการแสดงความรับผิดชอบของการปฏิบัติหน้าที่* (เอกสารประกอบการบรรยายวิชาการปกครองท้องถิ่นเปรียบเทียบ หลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น). ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

อคิน รพีพัฒน์. (2527). *การมีส่วนร่วมของชุมชนในสภาพสังคมและวัฒนธรรมไทยในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา.* กรุงเทพฯ: ศักดิ์โสภาการพิมพ์.

อเนก เหล่าธรรมทัศน์. (2545). *การเมืองของพลเมือง = Civic Ness and self- government*. กรุงเทพฯ: คบไฟ.

อรมา โพธิ์ทอง. (2537). *ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพัฒนาการอำเภอในฐานะเลขานุการคณะกรรมการพัฒนาอำเภอ (กพอ.): ศึกษากรณีอำเภอในเขตศูนย์ช่วยเหลือวิชาการพัฒนาชุมชน เขตที่ 7*. (วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

อวิกา เอกทัตร. (2549). *การซื้อสิทธิขายเสียงของพรรคการเมืองท้องถิ่น: กรณีศึกษาเทศบาลตำบลหนึ่งในเขตภาคตะวันออก* (ภาคนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต). ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.

อัจฉริยะ วะทา. (2562). รูปแบบการพัฒนาศักยภาพผู้นำเครือข่ายประชาสังคมในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์. *วารสารสถาบันวิจัยและพัฒนามหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*, 6(1), 339-351.

อัมพร พงษ์กังสนานันท์. (2550). *การศึกษารูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิต* (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

อาภรณ์ ภูวิทยพันธ์. (2548). *Competency Dictionary*. กรุงเทพฯ: เอช อาร์ เซ็นเตอร์.

อำนวย บุญรัตนไมตรี, วัฒนา นนทชิต และธณกฤษ งามมีศรี. (2559). กระบวนทัศน์ใหม่ในการบริหารท้องถิ่น. *วารสารรัฐประศาสนศาสตร์*, 14(2), 111-127.

อุทัย บุญประเสริฐ. (2546). *การบริหารจัดการสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน.* กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เอนก เหล่าธรรมทัศน์. (2543). *วิสัยทัศน์การปกครองท้องถิ่นและแผนการกระจายอำนาจ*. กรุงเทพฯ: มิติใหม่.

เอนก เหล่าธรรมทัศน์. (2550). *ประชาธิปไตยท้องถิ่น: แง่คิดเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะในระดับท้องถิ่น.* กรุงเทพฯ: มูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ.

Becker, S., & Neuhauser, D. (1975). *The Efficient Organization*. New York: Elsevier Scientific.

Boyatzis, R.E. (1982). *The Competency Manager: A Model of Effective Performance*. New York: John Wiley & Son.

Brown, W.B. and Moberg, D. J. (1980). *Organization Theory and Management: A Macro Approach*. New York: John Wiley and Sons.

Colin Rallings and Michael Thrasher. (1997). *Local Elections in Britain.* New York: Routledge.

Colin Rallings and Michael Thrasher. (1997*). Local Elections in Britain*. New York: Routledge.

Corsini, R. J. (2002). The Dictionary of Psychology. New York : John Wiley and Sons.

Cronbach, Lee. J. (1990). *Essentials of psychological testing*. 5th ed. New York: Harper & Row.

Dahl, Robert A. (1971). *Polyarchy: Participation and Opposition*. New Heaven: Yale University Press.

David Beetham. (2003). *Human Rights and Democracy. In Roland Axtmann Understanding Democratic Politics*. London: SAGE Publications.

Denhardt J.V. and Denhardt R.B., (2003). *The New Public Service: Serving not Steering*. New York: M.E. Sharpe.

Ezrow, Lawrence. (2010). *Linking Citizens and Parties: How Electoral Systems Matter for Political Representation*. New York: Oxford University Press.

Fishkin, James S. (2009). *When the People Speak: Deliberative Democracy and Public Consultation*. New York: University Press

G. F. Gaus, C. Kukathas. (2004*). Handbook of Political Theory*. London: SAGE.

Held, David. (1987). *Models of Democracy*. Redwood City, CA: Stanford University Press.

Helena Catt. (1999). *Democracy in Practice*. New Zealand: Routledge.

Herzberg, F. & Other. (1966). *The motivation to work*. New York: John Wiley & Sons.

Holloway, William V. (1951). *State and Local government in the United States*. Mc Graw-Hill, New York.

Kamiko, Akika. (1998). *"Recent Trends toward Decentralization in Japan" paper presented at the 45 the Executive Council Meeting and Seminar on Administration in Transition monograph,* EROPA.

Katz, D., & Kahn, R.L. (1978). *The Social Psychology of Organization* (2 ed.). New York: John Wiley & Sons.

Ledford, E. G. (1995). Paying for Skills, and Competencies of Knowledge Workers. *Compensation & Benefits Review*. 23(2), 24-38.

Ledford, E.G and Heneman, L.R. (1998). Competency Pay for Professional and Manager in Business: A Review and Implication for Teachers. *Journal of Personal Evaluation*, 12(2), pp. 121-130.

Mariya Polner and Robert Ireland. (2010). *Overview of Literature on Corruption. World Customs Organization*. Retrieved March 10,2020, from www.wcoomd.org.

Marschall, Melissa, Paru Shah and Anirudh Ruhil. (2011). Symposium: The Study of Local Elections: A Looking Glass into the Future. PS: Political Science and Politics, January.

McClelland, D. C.(1973). Testing for competence rather than intelligence. *American Psychologist*, 28(1), 1-14.

Millet. (1954). *Management in the Public Service. The quest for effective performance*. New York: McGraw-Hill Boo.

Montagu, Harris G. (1984). *Comparative Local Government*. Great Britain: William Brendon and Son.

Peterson, E. & Plowman, G. E. (1953). *Business Organization and Management*. (3rd ed.). Ill: Irwin.

Reber, A.S. (1985). *Dictionary of psychology.* London: Penguin Books.

Richrads, Peter G. (1975). *The Reformed Local Government System*. Surrey: George Allen & Unwin Ltd.

Robson, William A. (1953). *"Local Government" in International Encyclopedia of the Social Sciences*, 10, 574.

Rod Hague and Martin Harrop. (2007). *Comparative Government and Politics: An Introduction*. Hampshire: Palgrave Macmillan.

Ryan, T.A. and Smith, P.C. (1954). *Principle of Industrial Psychology*. New York: The Mcnanla Press Company.

Scott, J. (1977). *Patron-Client Politics and Political Change in Southeast Asia*. California: University of California.

Simon, H. A. (1960). *The New Science of Management Decision*. New York: Harper & Row.

Spencer, L.M. and Spencer, S.M. (1993). *Competency at Work: Models for Superior Performance.* New York: John Wiley & Sons.

Strom, Kaare. (2003). *Parliamentary Democracy and Delegation. In Kaare Strom, Wolfgang C. Muller, and Torbjorn Bergman, eds. Delegation and Accountability in Parliamentary Democracies*. New York: Oxford University Press.

Stufflebeam, D. L. and Shinkfield, A.J. (2007). *Evaluation theory model & Applications.* CA: Jossey-Bass.

Taro Yamane. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. 3rd Ed. New York: Harper and Row.

Thomas E. Cronin. (1989). *Direct Democracy: The Politics of Initiative, Referendum, and Recall*. U.S.A.: Harvard University Press.

Wit, Daniel. (1967). *A Comparative Survey of Local Government and Administration.* Bangkok: Kurusapha Press.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง รูปแบบเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง ประกอบด้วยจำนวน 9 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดตาก จังหวัดพิษณุโลก จังหวัดเพชรบูรณ์ จังหวัดสุโขทัย จังหวัดอุตรดิตถ์ จังหวัดกำแพงเพชร จังหวัดนครสวรรค์ จังหวัดพิจิตร และจังหวัดอุทัยธานี

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามฉบับนี้ เป็นงานวิจัยประกอบการจัดทำวิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

2. แบบสอบถามฉบับนี้มี 4 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 แบบสอบถามสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 แบบสอบถามปัจจัยที่ส่งผลต่อเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง

ตอนที่ 3 แบบสอบถามการดำเนินงานเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือ

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ เพิ่มเติม

ทั้งนี้ เพื่อให้ผลที่ได้จากแบบสอบถามเป็นประโยชน์อย่างแท้จริง ทางผู้วิจัยจึงใคร่ขอความกรุณาจากท่านในการตอบแบบสอบถามอย่างครบถ้วนและถูกต้องตามความเป็นจริง ข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้รับนี้จะถูกเก็บเป็นความลับและนำไปใช้ในเชิงวิชาการเท่านั้น ซึ่งจะไม่มีผลกระทบต่อผู้ตอบแบบสอบถามแต่ประการใด

นายไกรศร วันละ
นักศึกษาปริญญาเอก หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชารัฐประศาสนศาตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ตอนที่ 1 แบบสอบถามสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง: โปรดใส่เครื่องหมาย √ ในหน้าข้อความที่ตรงกับสถานภาพที่แท้จริงของท่านแล้วเติมข้อความให้สมบูรณ์

1. เพศ
    - ☐ ชาย
    - ☐ หญิง
2. อายุ.....ปี (ระบุ)
3. ระดับการศึกษา
    - ☐ ต่ำกว่ามัธยมศึกษา/ ปวช.
    - ☐ มัธยมศึกษา/ ปวช.
    - ☐ ปวส. / อนุปริญญาตรี
    - ☐ ปริญญาตรี
    - ☐ ปริญญาโทขึ้นไป
4. ตำแหน่ง
    - ☐ กรรมการศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตยตำบล (ศส.ปชต.)
    - ☐ นักวิชาการ
    - ☐ สื่อมวลชน
    - ☐ บุคลากรทางการศึกษา
    - ☐ ผู้แทนกลุ่มสตรี
    - ☐ กำนัน
    - ☐ ผู้ใหญ่บ้าน
    - ☐ กรรมการประจำหน่วยเลือกตั้ง
    - ☐ ผู้แทนเครือข่ายพลเมือง
5. ประสบการณ์การทำงาน รวมทั้งสิ้น.....ปี (ระบุ)

6. เขตจังหวัด

- ☐ จังหวัดตาก
- ☐ จังหวัดพิษณุโลก
- ☐ จังหวัดเพชรบูรณ์
- ☐ จังหวัดสุโขทัย
- ☐ จังหวัดอุตรดิตถ์
- ☐ จังหวัดกำแพงเพชร
- ☐ จังหวัดนครสวรรค์
- ☐ จังหวัดพิจิตร
- ☐ จังหวัดอุทัยธานี

ตอนที่ 2 แบบสอบถามปัจจัยที่ส่งผลต่อเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง

คำชี้แจง: โปรดใส่เครื่องหมาย √ ใสช่องว่างที่ตรงกับปัจจัยที่ส่งผลต่อเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง เพียงช่องเดียวที่ตรงความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

ปัจจัยที่ส่งผลต่อเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง	ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อเครือข่าย				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
1. ปัจจัยภายในของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย					
1.1 ปัจจัยความสนใจร่วมกันของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย					
1.1.1 การรวมตัวของชุมชนเป็นองค์กรชมรม หรือกลุ่มต่าง ๆ อย่างหลากหลาย					
1.1.2 การสร้างวิสัยทัศน์ และสร้างจุดร่วมของผลประโยชน์ส่วนรวมร่วมกัน					
1.1.3 การมีปฏิสัมพันธ์กันอยู่เสมอ					
1.1.4 มีการกำหนดทิศทางการดำเนินงานในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นได้อย่างราบรื่น					

ปัจจัยที่ส่งผลต่อเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย ในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น ภาคเหนือตอนล่าง	ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อเครือข่าย				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
1.1.5 มีความสนใจร่วมกันในฐานะหุ้นส่วนความสัมพันธ์แบบแนวราบเพื่อประโยชน์สูงสุดต่อสาธารณะ					
1.1.6 สมาชิกเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย ปฏิบัติตนให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของกลุ่ม					
1.1.7 มีส่วนร่วมทั้งในการกำหนดวิสัยทัศน์ การกำหนดปัญหา การวิเคราะห์ปัญหา การวางแผนการดำเนินการ และติดตามกำกับในการดำเนินการพัฒนา					
1.2 เจตคติร่วมกันของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย					
1.2.1 พอใจ เห็นชอบสนับสนุนปฏิบัติงานด้วยความเต็มใจ					
1.2.2 มีความรู้ และความเข้าใจในการดำเนินงาน					
1.2.3 มีทัศนคติที่ถูกต้องต่ออันตรายจากการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น					
1.2.4 ไม่สนับสนุนและไม่ให้ความร่วมมือบุคคลที่เคยมีประวัติการทุจริตเข้ามาเป็นผู้นำท้องถิ่น					
1.2.5 ยกย่องชมเชย หรือให้รางวัลแก่ผู้ปฏิบัติงาน กรณีมีผลงานดีเด่น					
1.3 อุดมการณ์ร่วมกันของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย					
1.3.1 ยึดมั่นอุดมการณ์ร่วมกันของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย					
1.3.2 ยึดมั่นในความถูกต้องสุจริตธรรม					
1.3.3 มีความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันเพื่อบรรลุเป้าหมายร่วมกัน					

ปัจจัยที่ส่งผลต่อเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย ในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น ภาคเหนือตอนล่าง	ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อเครือข่าย				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
1.3.4 การมีความรู้ว่าตนมีส่วนได้ส่วนเสียในการปกครองการบริหารท้องถิ่น					
1.4 การเห็นคุณค่าเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย					
1.4.1 มีส่วนรับรู้อุปสรรค ปัญหาและช่วยกันแก้ปัญหาในท้องถิ่นของตนเอง					
1.4.2 สมาชิกเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในท้องถิ่นมีความตื่นตัวอยู่เสมอ					
1.4.3 สร้างความรู้สึกความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เพื่อบรรลุเป้าหมายที่ต้องการ					
1.4.4 รู้สึกและหวงแหนต่อประโยชน์อันพึงมีต่อท้องถิ่นที่ตนอาศัยอยู่					
1.4.5 ตระหนักรู้ และรับรู้ว่า เครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นมีความสำคัญในการส่งเสริมชุมชนวิถีประชาธิปไตยและสุจริตธรรม					
2. ปัจจัยภายนอกของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย					
2.1 การส่งเสริมจากหน่วยงานภาครัฐ					
2.1.1 ส่งเสริมให้เครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยภาคประชาชนรู้จักท้องถิ่นการปกครองตนเอง					
2.1.2 สนับสนุนส่งเสริมให้เครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยภาคประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครอง					

ปัจจัยที่ส่งผลต่อเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง	ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อเครือข่าย				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
2.1.3 รัฐบาลกำหนดแนวทางในการพัฒนาเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในท้องถิ่น					
2.1.4 รัฐบาลกำหนดแนวทางในการพัฒนารากฐานของการปกครองระบอบประชาธิปไตยเกิดการเลือกตั้งท้องถิ่น					
2.1.5 รัฐบาลกำหนดแนวทางในการพัฒนาเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยภาคประชาชนออกเสียงประชามติ					
2.1.6 รัฐบาลส่งเสริมให้เครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยภาคประชาชนมีอำนาจถอดถอนสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น					
2.1.7 ส่งเสริมปลูกจิตสำนึกให้เครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยภาคประชาชนเกิดความสำนึกในความสำคัญของตนเองต่อท้องถิ่น และมีส่วนรับรู้ถึงปัญหาและแก้ไขปัญหาท้องถิ่นของตน					
2.1.8 หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง บูรณาการสร้างความรู้ความเข้าใจให้แก่ประชาชนในเรื่องของผลเสียของการทุจริตเลือกตั้งที่ส่งผลกระทบต่อชุมชนและสังคม					
2.2 ความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐและภาคส่วนต่าง ๆ ในสังคม					
2.2.1 จัดทำกลไกการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น					

ปัจจัยที่ส่งผลต่อเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น ภาคเหนือตอนล่าง	ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อเครือข่าย				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
2.2.2 ใช้กระบวนการภาคีเครือข่ายภาคประชาคม ชุมชน ประชาคมท้องถิ่น แกนนำชุมชน เครือข่ายภาคประชาชน และองค์กรพัฒนาต่าง ๆ ในการผลักดันให้เกิดการรวมตัวกันเพื่อพัฒนาท้องถิ่น					
2.2.3 มีส่วนร่วมในการพัฒนาและใช้เครื่องมือในการวัดการทุจริตอย่างมีประสิทธิภาพและแม่นยำเพื่อช่วยผู้กำหนดนโยบายประเมินสถานการณ์ปัจจุบันและพัฒนาทางเลือกนโยบาย					
2.2.4 มีส่วนร่วมในการวางแผนการเลือกตั้งท้องถิ่น					
2.2.5 พัฒนาประชาธิปไตยเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น					
2.2.6 ฝึกทักษะ ความรู้ทางการเมืองและประสบการณ์ในการทำงานภายใต้ระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยกับผู้บริหารและผู้ทำงานในสภานิติบัญญัติของท้องถิ่น					
3. ปัจจัยสภาพแวดล้อมการดำเนินงานของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย					
3.1 การเข้าถึงด้านกฎหมายในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น					
3.1.1 รายงานสถานการณ์และป้องปรามการทุจริตเลือกตั้งเมื่อพบการซื้อสิทธิขายเสียง					

ปัจจัยที่ส่งผลต่อเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น ภาคเหนือตอนล่าง	ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อเครือข่าย				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
3.1.2 ส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้และเข้าใจในกฎหมาย ถึงเนื้อหาหรือขอบเขต ความหมาย และสาระในสภาพพร้อมใช้ประโยชน์ง่ายและสะดวกรวดเร็ว เห็นประเด็นและสาระสำคัญในเวลาเดียวกัน					
3.1.3 มีการให้ความรู้จากนักวิชาการหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องถึงโทษจากการกระทำที่ผิดกฎหมายเกี่ยวกับการเลือกตั้งท้องถิ่น					
3.1.4 หน่วยงานภาครัฐส่งเสริมสนับสนุนเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยภาคประชาชนมีความรู้ และเข้าใจในกฎหมายเกี่ยวกับการเลือกตั้งท้องถิ่น					
3.2 การเข้าถึงกลไกการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น					
3.2.1 หน่วยงานภาครัฐส่งเสริมสนับสนุนเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเฝ้าระวังการซื้อสิทธิขายเสียง					
3.2.2 รายงานสถานการณ์และป้องปรามการทุจริตเลือกตั้งเมื่อพบเห็นการทุจริต หรือการกระทำผิดกฎหมายเลือกตั้งท้องถิ่น					

ปัจจัยที่ส่งผลต่อเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น ภาคเหนือตอนล่าง	ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อเครือข่าย				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
3.2.3 ให้การสนับสนุนตรวจสอบเฝ้าระวังการซื้อสิทธิขายเสียง รวมทั้งผู้สมัครรับเลือกตั้งและผู้ช่วยหาเสียงเลือกตั้งร่วมตรวจสอบถ่วงดุลกัน					
3.2.4 การเข้าถึงการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นของประชาชนมีประสิทธิภาพ					
3.3 การเข้าถึงการตรวจสอบกลไกการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น					
3.3.1 มีส่วนร่วมในการตรวจสอบการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น					
3.3.2 การแสดงออกทางการเมือง เช่น การวิพากษ์วิจารณ์ การร่วมรณรงค์การเลือกตั้ง การร่วมเดินขบวนสนับสนุนหรือประท้วงนโยบายการยื่นถอดถอนผู้บริหารและสมาชิกสภาท้องถิ่น เป็นต้น					
3.3.3 มีส่วนร่วมในการควบคุมและตรวจสอบการใช้อำนาจให้เกิดความยุติธรรมเสมอภาคและเป็นประโยชน์ได้อย่างแท้จริงต่อประชาชน					

ตอนที่ 3 แบบสอบถามการดำเนินงานเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง

คำชี้แจง: โปรดใส่เครื่องหมาย √ ใสช่องว่างที่ตรงกับการดำเนินงานเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง เพียงช่องเดียวที่ตรงความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

การดำเนินงานเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง	ระดับการดำเนินงานเครือข่าย				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
1. การตรวจสอบอำนาจรัฐในระดับท้องถิ่น					
1.1 การรับทราบข้อมูลข่าวสาร ในเรื่องที่เกี่ยวข้องหรือมีผลกระทบกับประชาชน เช่น ข่าวสารด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม นโยบาย กฎหมายใหม่ต่างๆ					
1.2 การแสดงความคิดเห็น ในส่วนที่เกี่ยวกับนโยบายสำคัญ หรือการออกกฎหมายที่มีผลกระทบ ต่อสิทธิเสรีภาพและวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน					
1.3 การเรียกร้องให้รัฐรับฟังเสียงของประชาชน เช่น การทำประชามติ และการทำประชาพิจารณ์ ก่อนที่จะตรากฎหมาย หรือดำเนินการสำคัญๆ ในโครงการนั้น ๆ					
1.4 การเสนอแนะนโยบาย ร่างกฎหมาย รวมทั้งมาตรการใหม่ ๆ					
1.5 การเรียกคืนอำนาจ เป็นการควบคุมการใช้อำนาจของผู้แทนของประชาชนโดยการถอดถอน/ปลดออกจากตำแหน่ง					
1.6 การทำประชาพิจารณ์					
1.7 การแสดงประชามติ เพื่อถามความคิดเห็นของประชาชนส่วนใหญ่อันเป็นการตัดสินใจขั้นสุดท้ายในการร่างกฎหมายหรือข้อบังคับต่าง ๆ ที่มีผลกับประชาชนโดยตรง					
2. การถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่น					

การดำเนินงานเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น ภาคเหนือตอนล่าง	ระดับการดำเนินงานเครือข่าย				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
2.1 การลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น					
2.2 การเข้ายื่นชื่อ /ยื่นคำร้องต่อผู้ว่า โดยผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อถอดถอน					
2.3 ช่วยกระตุ้นให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองการปกครองท้องถิ่นอย่างกว้างขวาง เพื่อรักษาผลประโยชน์ของตนเอง					
2.4 มีผู้มาใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเกินกึ่งหนึ่งของจำนวนผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงทั้งหมดในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น					
3. การเลือกตั้งท้องถิ่น					
3.1 ทำหน้าที่ใช้สิทธิเลือกตั้ง โดยไม่ควรเลือกผู้สมัครที่โกงการเลือกตั้งเป็นผู้แทนท้องถิ่นในทุกระดับ					
3.2 เลือกตั้งด้วยใจบริสุทธิ์ โดยไม่รับเงินซื้อเสียงหรือผลประโยชน์อื่นใดจากผู้สมัคร					
3.3 เมื่อพบเห็นการทุจริตเลือกตั้งไม่ว่าจะเป็นการแจกเงินสิ่งของ หรือมีการเลือกรับเงินหรือทรัพย์สิน ช่วยกันแจ้งเบาะแสหรือรวบรวมหลักฐานการทุจริตแจ้งต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง					
3.4 ติดตามการโฆษณาหาเสียงของผู้สมัครว่าทำผิดกฎหมายเลือกตั้งหรือไม่					
3.5 สังเกตการณ์ทำหน้าที่ของกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้ง เช่น เปิดหีบบัตรตรงเวลาหรือมีบัตรอยู่ในหีบก่อนเปิดหีบหรือไม่					
3.6 เฝ้าติดตามการนับคะแนนว่ากรรมการมีการอ่านคะแนนถูกต้องหรือไม่ ฯลฯ					

การดำเนินงานเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น ภาคเหนือตอนล่าง	ระดับการดำเนินงานเครือข่าย				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
3.7 มีส่วนร่วมในการบริหาร เช่น การเข้ารับฟังการประชุมของสภาท้องถิ่นหรือติดตามประกาศต่างๆของท้องถิ่น รวมทั้งให้ความคิดเห็นในการจัดทำโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ ของท้องถิ่น					
3.8 มีส่วนร่วมในการตรวจสอบ เช่น ติดตามและตรวจสอบการบริหารงานของผู้บริหารท้องถิ่นหรือการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภาท้องถิ่น					
4. การเสนอการออกกฎหมายท้องถิ่น					
4.1 การมีส่วนร่วมทางด้านกฎหมาย เช่น การเข้าชื่อเสนอร่างข้อบัญญัติ หรือแสดงความคิดเห็นเสนอแนะต่อสภาท้องถิ่น					
4.2 มีส่วนร่วมในการตรวจสอบ การเรียกรับหรือยอมจะรับเงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดสำหรับตนเองหรือผู้อื่นเพื่อเข้าชื่อเสนอข้อบัญญัติท้องถิ่น					
4.3 มีส่วนร่วมในการตรวจสอบ การปลอมในเอกสารหรือใช้ หรืออ้างลายมือชื่อปลอมเช่นว่านั้น เพื่อให้ผู้ใด ผู้หนึ่งหลงเชื่อว่าเป็นลายมือชื่อของผู้เข้าชื่อเสนอข้อบัญญัติท้องถิ่น					
4.4 การเข้าชื่อเสนอข้อบัญญัติท้องถิ่นที่ยื่นต่อประธานสภาท้องถิ่นแล้วก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ					
4.5 มีส่วนร่วมในการตรวจสอบ การหลอกลวงบังคับ ขู่เข็ญ หรือใช้อิทธิพลคุกคามเพื่อให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งร่วมเข้าชื่อเสนอ ข้อบัญญัติท้องถิ่น					

การดำเนินงานเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น ภาคเหนือตอนล่าง	ระดับการดำเนินงานเครือข่าย				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
4.6 รณรงค์การไม่ทุจริต เช่น รับว่าจะให้ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดแก่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งเพื่อจูงใจให้ผู้มีสิทธิ เลือกตั้งร่วมเข้าชื่อเสนอข้อบัญญัติท้องถิ่น					
5. การออกเสียงประชามติ					
5.1 การแสดงความเห็นของประชาชนด้วยการลงคะแนนเสียง					
5.2 ให้ความสำคัญถึงผลกระทบต่อประโยชน์ได้เสียของท้องถิ่นหรือกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชน					
5.3 การส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยการใช้สิทธิออกเสียง “เห็นชอบ” หรือ “ไม่เห็นชอบ” ในเรื่องสำคัญ					
5.4 การแสดงออกถึงการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย					

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ เพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ

(.....)

ตำแหน่ง .....

สังกัด .....

ภาคผนวก ข

แบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ประเด็น/ข้อคำถามในการสัมภาษณ์
(สำหรับผู้ทรงคุณวุฒิ)

ผู้ให้การสัมภาษณ์ .....
ตำแหน่ง .....
วันที่..... เดือน ..... พ.ศ. 2565

ประเด็นการสัมภาษณ์

ข้อที่ 1 ปัจจัยภายในของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย ประกอบด้วย 4 ปัจจัย ได้แก่

1. ความสนใจร่วมกันของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย หมายถึง การรวมกลุ่มกันที่มีประสิทธิภาพ มีการทำงานของคนในกลุ่ม มีอุดมการณ์เดียวกัน มีวิสัยทัศน์ สามารถมองเห็นอนาคตข้างหน้าร่วมกัน และรู้สึกถึงการมีพลังในการทำงานร่วมกัน มีหลักการที่แน่นอนคงเส้นคงวา ในฐานะหุ้นส่วนความสัมพันธ์แบบแนวราบเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อสาธารณะ

1.1 ความสนใจร่วมกันของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย ควรเป็นอย่างไร?

.....
.....
.....

1.2 ท่านมีข้อคิดเห็น/ข้อเสนอแนะอย่างไรบ้าง ต่อความสนใจร่วมกันของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย?

.....
.....
.....

2. เจตคติร่วมกันของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย หมายถึง การมีความรู้สึกร่วมกันของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น อันเป็นพื้นฐานสำคัญในการนำไปสู่การแสดงออกหรือท่าทีที่มีต่อการไม่ทนต่อการทุจริตที่เกิดขึ้น ไม่เห็นด้วยกับการกระทำ ซึ่งมิได้เป็นไปโดยสุจริตหรือเที่ยงธรรม

2.2 เจตคติร่วมกันของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย ควรเป็นอย่างไร?

.....
.....
.....

2.2 ท่านมีข้อคิดเห็น/ข้อเสนอแนะอย่างไรบ้าง ต่อเจตคติร่วมกันของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย?

.....
.....
.....

3. อุดมการณ์ร่วมกันของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย หมายถึง การมีแนวความคิดที่เชื่อว่าวิธีการของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นจะช่วยแก้ปัญหาทางเศรษฐกิจ ชุมชน และสังคมของประชาชนให้มีความอยู่ดี กินดี และมีสันติสุข โดยการช่วยเหลือตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน รวมถึงเป็นกำหนดทิศทางและวิธีการให้เกิดความชัดเจนและเป็นการสร้างคุณค่าให้กับผู้นำท้องถิ่น และส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตยในชุมชน

3.1 อุดมการณ์ร่วมกันของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย ควรเป็นอย่างไร?

.....

.....

.....

3.2 ท่านมีข้อคิดเห็น/ข้อเสนอแนะอย่างไรบ้าง ต่ออุดมการณ์ร่วมกันของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย?

.....

.....

.....

4. การเห็นคุณค่าของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย หมายถึง การรับรู้ว่าเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น มีคุณค่า มีความสำคัญในการส่งเสริมชุมชนวิถีประชาธิปไตยและสุจริตธรรม

4.1 การเห็นคุณค่าของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย ควรเป็นอย่างไร?

.....

.....

.....

4.2 ท่านมีข้อคิดเห็น/ข้อเสนอแนะอย่างไรบ้าง ต่อการเห็นคุณค่าของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย?

.....

.....

.....

ข้อที่ 2 ปัจจัยภายนอกเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย ประกอบด้วย 2 ปัจจัย ได้แก่

1. การส่งเสริมจากหน่วยงานภาครัฐ หมายถึง หน่วยงานภาครัฐเข้ามามีบทบาทให้การส่งเสริมเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยภาคประชาชนให้รู้จักท้องถิ่นการปกครองตนเอง เพื่อให้มีส่วนร่วมในการปกครอง รวมถึงกำหนดแนวทางในการพัฒนาเครือข่ายเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในท้องถิ่น พัฒนารากฐานของการปกครองระบอบประชาธิปไตย เกิดความสำนึกในความสำคัญของตนเองต่อท้องถิ่น และมีส่วนรับรู้ถึงปัญหาและแก้ไขปัญหาท้องถิ่นของตน ด้วยการบูรณาการสร้างความรู้ความเข้าใจให้แก่ประชาชนในเรื่องของผลเสียของการทุจริตเลือกตั้งที่ส่งผลกระทบต่อชุมชนและสังคม

1.1 การส่งเสริมจากหน่วยงานภาครัฐ ควรเป็นอย่างไร?

.....

.....

1.2 ท่านมีข้อคิดเห็น/ข้อเสนอแนะอย่างไรบ้าง ต่อการส่งเสริมจากหน่วยงานภาครัฐ?

.....

.....

.....

2. ความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐและภาคส่วนต่าง ๆ ในสังคม หมายถึง การขับเคลื่อนการดำเนินงานเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นของหน่วยงานภาครัฐ ที่เปิดโอกาสให้ภาคประชาชนทั่วไป ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มอาสาสมัคร NGO นักศึกษา ภาคธุรกิจเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นในรูปแบบต่าง ๆ จะทำให้ประชาชนมีความเชื่อมั่น และไว้วางใจ ซึ่งจะทำให้เกิดการสร้างสรรค์กิจกรรมต่าง ๆ ให้ประสบความสำเร็จ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การมีส่วนร่วมในรูปแบบของหุ้นส่วนความร่วมมือ ซึ่งจะเป็นก้าวสำคัญอีกก้าวหนึ่งในการพัฒนาการทำงานให้เกิดความเข้มแข็งและมีประสิทธิภาพ

2.1 ความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐและภาคส่วนต่าง ๆ ในสังคม ควรเป็นอย่างไร?

.....

.....

.....

2.2 ท่านมีข้อคิดเห็น/ข้อเสนอแนะอย่างไรบ้าง ต่อความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐและภาคส่วนต่าง ๆ ในสังคม?

.....

.....

.....

ข้อที่ 3 ปัจจัยสภาพแวดล้อมเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย ประกอบด้วย 3 ปัจจัย ได้แก่

1. การเข้าถึงด้านกฎหมายในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น หมายถึง การส่งเสริมให้ประชาชน เครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น ควรมีสิทธิที่จะได้รู้และเข้าใจกฎหมาย โดยเฉพาะเกี่ยวกับการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น ว่ามีเนื้อหาหรือขอบเขตเป็นอย่างไร สามารถเข้าใจถึงความหมาย และสาระของการเข้าถึงกฎหมายที่อยู่ในสภาพพร้อมใช้ประโยชน์ มีการประกาศใช้ และเมื่อประกาศใช้แล้วจะต้องจัดให้ประชาชนสามารถเข้าถึงได้โดยช่องทางที่เหมาะสม และกฎหมายสามารถค้นหาได้สะดวกอยู่ในสภาพพร้อมใช้ประโยชน์นั้น ประชาชนจะต้องสามารถค้นหาบทบัญญัติในเรื่องตนที่ต้องการได้โดยไม่ยากลำบากเกินจำเป็น และกฎหมายมีความชัดเจนเข้าใจได้ สามารถทำความเข้าใจกฎหมายนั้นได้ กล่าวคือบทบัญญัติแห่งกฎหมายจะต้องไม่คลุมเครือหรือซับซ้อนเกินความจำเป็น

1.1 การเข้าถึงด้านกฎหมายในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น ควรเป็นอย่างไร?

.....

.....

.....

1.2 ท่านมีข้อคิดเห็น/ข้อเสนอแนะอย่างไรบ้าง ต่อการเข้าถึงด้านกฎหมายในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น?

.....

.....

.....

2. การเข้าถึงกลไกการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น หมายถึง กระบวนการที่หน่วยงานภาครัฐส่งเสริมสนับสนุนเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเฝ้าระวังซื้อสิทธิขายเสียง รายงานสถานการณ์และป้องปรามการทุจริตเลือกตั้งเมื่อพบเห็นการทุจริตหรือการกระทำผิดกฎหมายเลือกตั้งของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลและนายกองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.)ในการแจ้งเบาะแสผ่านช่องทางต่าง ๆ เช่น แอพพลิเคชั่น “ตาสับปะรด” (รายงานสถานการณ์ได้ทั้งข้อความ ภาพ เสียง หรือวิดีโอ) ซึ่งการที่ประชาชนให้การสนับสนุนตรวจสอบเฝ้าระวังการซื้อสิทธิขายเสียง รวมทั้งผู้สมัครรับเลือกตั้งและผู้ช่วยหาเสียงเลือกตั้งร่วมตรวจสอบถ่วงดุลกัน เพื่อให้การเลือกตั้งเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและเป็นไปตามกฎหมาย เป็นกระบวนการสำคัญที่ช่วยให้ประชาชนเข้าถึงการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.1 การเข้าถึงกลไกการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น ควรเป็นอย่างไร?

.....

.....

.....

2.2 ท่านมีข้อคิดเห็น/ข้อเสนอแนะอย่างไรบ้าง ต่อการเข้าถึงกลไกการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น?

.....

.....

.....

3. การเข้าถึงการตรวจสอบกลไกการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น หมายถึง การที่เครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยเข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น บทบาทนี้จึงไม่ใช่แค่เพียงการใช้สิทธิเข้าไปเลือกตั้งผู้บริหาร และสมาชิกสภาท้องถิ่นเท่านั้น ยังรวมถึงการแสดงออกทางการเมือง เช่น การวิพากษ์วิจารณ์ การร่วมรณรงค์การเลือกตั้ง การร่วมเดินขบวนสนับสนุนหรือประท้วงนโยบาย การยื่นถอดถอนผู้บริหารและสมาชิกสภาท้องถิ่น ล้วนเป็นภาพที่สะท้อนว่าประชาชนทุกภาคส่วน สามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการควบคุมและตรวจสอบการใช้อำนาจให้เกิดความยุติธรรมเสมอภาค และเป็นประโยชน์ได้อย่างแท้จริงต่อประชาชน

3.1 การเข้าถึงการตรวจสอบกลไกการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น ควรเป็นอย่างไร?

.....

.....

.....

3.2 ท่านมีข้อคิดเห็น/ข้อเสนอแนะอย่างไรบ้าง ต่อการเข้าถึงการตรวจสอบกลไกการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น?

.....

.....

.....

ข้อที่ 3 การดำเนินงานเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่

1. การตรวจสอบอำนาจรัฐในระดับท้องถิ่น หมายถึง การเสนอทางออกเพื่อแก้ไขปัญหาและจุดอ่อนของระบบประชาธิปไตย โดยการเสนอระบบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมมาทดแทน ด้วยการยึดหลักพื้นฐานที่ว่าประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย ประชาชนสามารถใช้อำนาจได้เสมอแม้ว่าได้มอบอำนาจให้กับผู้แทนของประชาชนไปใช้ในฐานะที่เป็น “ตัวแทน” แล้วก็ตาม แต่ประชาชนก็สามารถเฝ้าดู ตรวจสอบควบคุมและแทรกแซงการทำหน้าที่ของผู้บริหารท้องถิ่น ซึ่งเป็นตัวแทนของประชาชนได้เสมอ โดยสามารถมีส่วนร่วมทางการเมืองได้ 4 ลักษณะ คือ 1) การเรียกคืนอำนาจโดยการถอดถอน/ปลดออกจากตำแหน่ง 2) การริเริ่มเสนอแนะนโยบาย ร่างกฎหมาย รวมทั้งมาตรการใหม่ๆ 3) การทำประชาพิจารณ์ในฐานะเจ้าของอำนาจอธิปไตยสามารถที่จะเรียกร้องให้มีการชี้แจงข้อเท็จจริงและผลดีผลเสีย ก่อนการออกหรือบังคับใช้กฎหมาย นโยบาย หรือมาตรการนั้น ๆ ได้ และ 4) การแสดงประชามติ เพื่อถามความคิดเห็นของประชาชนส่วนใหญ่อันเป็นการตัดสินใจขั้นสุดท้ายในการร่างกฎหมายหรือข้อบังคับต่าง ๆ ที่มีผลกับประชาชนโดยตรง

1.1 การตรวจสอบอำนาจรัฐในระดับท้องถิ่น ควรเป็นอย่างไร?

.....

.....

.....

1.2 ท่านมีข้อคิดเห็น/ข้อเสนอแนะอย่างไรบ้าง ต่อการตรวจสอบอำนาจรัฐในระดับท้องถิ่น?

.....

.....

.....

2. การถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่น หมายถึง การเปิดโอกาสให้ผู้ออกเสียงเลือกตั้งสามารถถอดถอน ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองระหว่างการเลือกตั้ง หากปรากฏว่า ผู้บริหารท้องถิ่นของประชาชนใช้อำนาจในฐานะ “ตัวแทน” มิใช่เป็นไปเพื่อหลักการที่ถูกต้อง หรือเพื่อผลประโยชน์ส่วนรวมที่แท้จริง ในทางตรงกันข้าม กลับเป็นการใช้อำนาจโดยมิชอบโดยทุจริต หรือเพื่อประโยชน์ส่วนตัวเป็นหลัก ประชาชนในท้องถิ่นผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย สามารถเรียกร้องอำนาจที่ได้รับมอบไปนั้นกลับคืนมาโดยการถอดถอน/ปลดออกจากตำแหน่งได้

2.1 การถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่น ควรเป็นอย่างไร?

.....

.....

.....

2.2 ท่านมีข้อคิดเห็น/ข้อเสนอแนะอย่างไรบ้าง ต่อการถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่น?

.....

.....

.....

3. การเลือกตั้งท้องถิ่น หมายถึง การเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น เพื่อเข้าไปทำหน้าที่ในการบริหารงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่น ซึ่งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นที่เข้ามาบริหารนั้นมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน ผ่านเวทีการเลือกตั้งท้องถิ่น อาทิ การเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด การเลือกตั้งนายกเทศมนตรี และการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นต้น

3.1 การเลือกตั้งท้องถิ่น ควรเป็นอย่างไร?

.....

.....

.....

3.2 ท่านมีข้อคิดเห็น/ข้อเสนอแนะอย่างไรบ้าง ต่อการเลือกตั้งท้องถิ่น?

.....

.....

.....

4. การเสนอการออกกฎหมายท้องถิ่น หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถเข้าชื่อกันเสนอร่างกฎหมายในระดับท้องถิ่นเพื่อให้สภาท้องถิ่นพิจารณาออกกฎหมายเพื่อใช้บังคับในเขตท้องถิ่นได้

4.1 การเสนอการออกกฎหมายท้องถิ่น ควรเป็นอย่างไร?

.....

.....

.....

4.2 ท่านมีข้อคิดเห็น/ข้อเสนอแนะอย่างไรบ้าง ต่อการเสนอการออกกฎหมายท้องถิ่น?

.....

.....

.....

5. การออกเสียงประชามติ หมายถึง กระบวนการในการแสดงความเห็นของประชาชนด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อตัดสินใจว่าจะให้ความเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบในเรื่องที่มีความสำคัญและมีผลกระทบต่อประโยชน์ได้เสียของท้องถิ่นหรือกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชนก่อนที่จะนำมติหรือการตัดสินใจนั้นออกเป็นกฎหมายหรือนำไปปฏิบัติเพื่อบังคับใช้เป็นการทั่วไป

5.1 การออกเสียงประชามติ ควรเป็นอย่างไร?

.....

.....

.....

5.2 ท่านมีข้อคิดเห็น/ข้อเสนอแนะอย่างไรบ้าง ต่อการออกเสียงประชามติ?

.....

.....

.....

ข้อที่ 5 ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

บันทึกประเด็นสำคัญ

.....

.....

.....

ภาคผนวก ค

การวิเคราะห์ค่าความสอดคล้อง (IOC) ของเครื่องมือ

ตารางที่ ค.1 การวิเคราะห์ค่าความสอดคล้อง (IOC) ของเครื่องมือ เรื่อง รูปแบบเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง โดยผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย	ข้อที่	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					รวม	ค่า IOC	สรุปผล
		1	2	3	4	5			
ปัจจัยภายในของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย									
ปัจจัยความสนใจร่วมกันของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย	1	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
	2	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
	3	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
	4	+1	+1	0	+1	+1	4	0.8	ใช้ได้
	5	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
	6	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
	7	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
ปัจจัยเจตคติร่วมกันของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย	1	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
	2	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
	3	+1	+1	0	+1	+1	4	0.8	ใช้ได้
	4	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
	5	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
ปัจจัยอุดมการณ์ร่วมกันของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย	1	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
	2	0	+1	+1	+1	+1	4	0.8	ใช้ได้
	3	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
	4	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
ปัจจัยการเห็นคุณค่าเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย	1	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
	2	0	+1	+1	+1	+1	4	0.8	ใช้ได้
	3	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
	4	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
ปัจจัยภายนอกของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย									
การส่งเสริมจากหน่วยงานภาครัฐ	1	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
	2	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
	3	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้

(ต่อ)

ตารางที่ ค.1 (ต่อ)

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย	ข้อที่	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					รวม	ค่า IOC	สรุปผล
		1	2	3	4	5			
การส่งเสริมจากหน่วยงานภาครัฐ	4	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
	5	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
	6	0	+1	+1	+1	+1	4	0.8	ใช้ได้
	7	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
	8	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
ความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐและภาคส่วนต่าง ๆ ในสังคม	1	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
	2	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
	3	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
	4	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
	5	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
	6	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
ปัจจัยสภาพแวดล้อมการดำเนินงานของเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตย									
การเข้าถึงด้านกฎหมายในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น	1	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
	2	+1	+1	0	+1	+1	4	0.8	ใช้ได้
	3	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
	4	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
การเข้าถึงกลไกการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น	1	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
	2	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
	3	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
	4	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
การเข้าถึงการตรวจสอบกลไกการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น	1	+1	+1	0	+1	+1	4	0.8	ใช้ได้
	2	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
	3	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้

ตารางที่ ค.2 การวิเคราะห์ค่าความสอดคล้อง (IOC) ของเครื่องมือ เรื่อง รูปแบบเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง การดำเนินงานเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง โดยผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน

การดำเนินงานเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น	ข้อที่	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					รวม	ค่า IOC	สรุปผล
		1	2	3	4	5			
ด้านการตรวจสอบอำนาจรัฐในระดับท้องถิ่น	1	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
	2	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
	3	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
	4	0	+1	+1	+1	+1	4	0.8	ใช้ได้
	5	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
	6	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
	7	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
ด้านการถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่น	1	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
	2	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
	3	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
	4	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
การเลือกตั้งท้องถิ่น	1	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
	2	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
	3	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
	4	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
	5	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
	6	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
	7	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
	8	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
การเสนอการออกกฎหมายท้องถิ่น	1	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
	2	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
	3	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
	4	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
	5	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
	6	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้

(ต่อ)

ตารางที่ ค.2 (ต่อ)

	ข้อที่	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					รวม	ค่า IOC	สรุปผล
		1	2	3	4	5			
การออกเสียงประชามติ	1	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
	2	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
	3	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
	4	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
	5	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้

ภาคผนวก ง

ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ

ตารางที่ ง.1 ความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

Items	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
1	290.1200	838.7070	.558	0.971
2	289.9600	846.1540	.479	0.971
3	290.1425	839.3100	.584	0.971
4	290.0800	843.5520	.489	0.971
5	290.1000	840.9520	.559	0.971
6	290.1725	844.0630	.502	0.971
7	290.1400	841.9350	.538	0.971
8	290.3225	833.7830	.677	0.971
9	290.0850	844.4290	.474	0.971
10	290.2425	840.4050	.544	0.971
11	290.2575	843.3400	.476	0.971
12	290.2000	838.5710	.594	0.971
13	290.1550	839.3440	.601	0.971
14	290.0975	848.3140	.399	0.971
15	290.1625	840.5780	.558	0.971
16	290.0800	839.6380	.592	0.971
17	290.2000	836.2460	.644	0.971
18	290.0225	846.8940	.462	0.971
19	290.1325	839.8250	.586	0.971
20	290.1750	847.2120	.433	0.971
21	290.1200	843.0430	.510	0.971
22	290.1950	837.6360	.629	0.971
23	290.0100	844.1400	.505	0.971
24	290.1675	839.9390	.602	0.971
25	290.1825	843.8640	.497	0.971
26	290.0950	840.5170	.558	0.971
27	290.1850	840.0710	.565	0.971
28	290.1725	846.0080	.455	0.971
29	290.0625	840.9660	.586	0.971
30	290.1600	839.8040	.610	0.971

(ต่อ)

ตารางที่ ง.1 (ต่อ)

Items	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
31	289.9850	843.8840	.524	0.971
32	290.2250	840.3900	.571	0.971
33	290.0975	843.9880	.509	0.971
34	290.2025	845.0990	.500	0.971
35	290.1475	839.9960	.589	0.971
36	290.3350	832.8850	.700	0.971
37	290.1575	844.3340	.494	0.971
38	290.3275	842.2360	.502	0.971
39	290.2275	838.1210	.630	0.971
40	290.1250	837.6430	.668	0.971
41	290.0025	847.6770	.442	0.971
42	290.1850	843.2240	.533	0.971
43	290.0750	840.6610	.579	0.971
44	290.3250	834.9470	.667	0.971
45	290.2350	844.2500	.490	0.971
46	290.2175	840.6920	.567	0.971
47	290.3100	835.5880	.667	0.971
48	290.2075	842.9420	.515	0.971
49	290.2625	839.3720	.593	0.971
50	290.2375	839.5950	.598	0.971
51	290.1775	838.9630	.596	0.971
52	290.2525	843.0810	.510	0.971
53	290.1775	839.4750	.605	0.971
54	290.2875	836.2910	.658	0.971
55	290.1250	844.3100	.481	0.971
56	290.3800	843.7400	.499	0.971
57	290.2125	838.5590	.604	0.971
58	290.2125	839.1750	.608	0.971
59	290.0150	847.5440	.437	0.971
60	290.2200	840.6130	.590	0.971

(ต่อ)

ตารางที่ ง.1 (ต่อ)

Items	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
61	290.1850	844.2160	.482	0.971
62	290.1725	844.6540	.484	0.971
63	290.1200	838.9780	.602	0.971
64	290.1900	844.2900	.503	0.971
65	290.1150	841.9770	.554	0.971
66	290.3575	837.6540	.626	0.971
67	290.1975	844.5900	.513	0.971
68	290.2475	840.6180	.542	0.971
69	290.2800	840.0420	.588	0.971
70	290.2600	841.6210	.565	0.971
71	290.2725	838.4390	.594	0.971
72	290.0775	840.8740	.562	0.971
73	289.9950	848.4760	.425	0.971
74	290.2025	844.9890	.476	0.971
75	290.0275	844.4280	.503	0.971

หมายเหตุ.

Reliability Coefficients

N of Cases = 42.0

N of Items = 75

Alpha = 0.971

ภาคผนวก จ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญในการสัมภาษณ์

ตารางที่ จ.1 รายชื่อกลุ่มเป้าหมายในการสัมภาษณ์

ลำดับ	ชื่อ-สกุล ผู้ให้สัมภาษณ์	ตำแหน่งงานในปัจจุบัน
1	นางสาววรรณพร การักษ์	ครู
2	นางสาวกมลวรรณ สุราฤทธิ์	ครู
3	นางอัณศยา ทนทาน	ครู
4	นายณรงค์ ทองพรรณอาม	-
5	พชร พสกุล	ผู้สื่อข่าวช่อง 8
6	นางสาวดาริณี ศรีอนันต์	ผู้สื่อข่าว ข่าวเด่นประเด็นดังช่อง 73
7	นายเอกวิทย์ กาญจนะ	-
8	นายสำเนา กองศรี	ข่าวไทเกอร์ออนไลน์
9	นายธีรศักดิ์ พรหมบุญ	สมาชิกสภาเทศบาลเมืองเพชรบูรณ์
10	นายอร่าม มีเนต	สมาชิกสภาเทศบาล
11	นายเอนก สิงห์คา	สมาชิกสภาเทศบาลเมืองเพชรบูรณ์
12	นายผาดแผลง สุกแดง	ผู้อำนวยการฝ่ายนวัตกรรมฯ สถาบันปัญจนิยาม มจร. นครสวรรค์
13	นายสนั่น พรหมประเสริฐ	สมาชิกสภาเทศบาลเมืองเพชรบูรณ์
14	นางถนอม คำใส	ประธานพัฒนาบทบาทสตรี
15	นางแบน เพ็งเปลี่ยน	ตัวแทนกลุ่มสตรี
16	นางประภาวรรณ หุ่นเที่ยง	ปลัดเทศบาลตำบลท่าพุทรา
17	นางสาวขวัญเรือน ตาโตน	ประธานกลุ่มสตรี
18	นางสุนันทา อินเปีย	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน (ตัวแทนกลุ่มสตรี)
19	นางเปรมฤดี ชามพูนท	นายกเทศมนตรีนครพิษณุโลก
20	นายกิตติพร เชื้อวีระชน	-
21	ส่วนตำบลนายจรัญ พันธ์รอด	ปลัดองค์การบริหารหนองนมวัว
22	นายชัยพร หอมวงศ์	สมาชิกสภาเทศบาล (ส.ท.)
23	นายนิสิต สวัสดิเทพ	นายอำเภอเมืองพิษณุโลก
24	นายประจิม ยากองโค	-
25	นายปรัชญา พิมพา	สารวัตรกำนันตำบลไผ่ล้อม (กรรมการเลือกตั้งในหมู่บ้าน)

(ต่อ)

ตารางที่ จ.1 (ต่อ)

ลำดับ	ชื่อ-สกุล ผู้ให้สัมภาษณ์	ตำแหน่งงานในปัจจุบัน
26	นายสมเกียรติ ฤทธิ์เสือ	ปลัดเทศบาลตำบลคลองลานพัฒนา
27	นายสมหมาย จีนอยู่มั่น	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 6 (กรรมการเลือกตั้งในหมู่บ้าน)
28	นายเสกสรร นิยมเพ็ง	นายกเทศมนตรีเมืองเพชรบูรณ์
29	นายนราพงษ์ ทรงสวัสดิ์วงศ์	นายกองค์การบริหารส่วนตำบลเข็กน้อย
30	นางจินตนา คำสอนจิก	ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านร่องตาทีวิทยา
31	นายเกรียงศักดิ์ มิตรประกอบโชค	-
32	ผศ.ดร.อนุจิตร ชิณสาร	อาจารย์
33	อาจารย์ธานี จงยัง	อาจารย์
34	นายวีระ จุ้ยดอนกลอย	อาจารย์
35	นายสมเกียรติ วิสิทธิ์	อาจารย์

ภาคผนวก ฉ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญในการวิพากษ์และยืนยันรูปแบบ

ตารางที่ ฉ.1 รายชื่อผู้เชี่ยวชาญในการวิพากษ์และยืนยันรูปแบบ

ลำดับ	ชื่อ-สกุลผู้ร่วมวิพากษ์	ตำแหน่งในปัจจุบัน
1	นายพชร พสกุล	ผู้สื่อข่าวช่อง 8
2	นายผาดแผลง สุกแดง	ผู้อำนวยการฝ่ายนวัตกรรมฯ สถาบันปัญจนิยาม มจร. นครสวรรค์
3	นางถนอม คำใส	ประธานพัฒนาบทบาทสตรี
4	นายเสกสรร นิยมเพ็ง	นายกเทศมนตรีเมืองเพชรบูรณ์
5	นางจินตนา คำสอนจิก	ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านร่องตาทีวิทยา
6	นายสมหมาย จีนอยู่มั่น	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 6 (กรรมการเลือกตั้งในหมู่บ้าน)
7	นายสนั่น พรหมประเสริฐ	สมาชิกสภาเทศบาลเมืองเพชรบูรณ์
8	นายจรัญ พันธ์รอด	ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลหนองนมวัว
9	นายนิสิต สวัสดิเทพ	นายอำเภอเมืองพิษณุโลก
10	นายปรัชญา พิมพา	สารวัตรกำนันตำบลไผ่ล้อม (กรรมการเลือกตั้งในหมู่บ้าน)
11	รองศาสตราจารย์ ดร.สุเทพ เมยไธสง	อาจารย์ประจำหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัย มหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
12	อาจารย์ ดร.สนุก สิงห์มาตร	อาจารย์พิเศษคณะสังคมศาสตร์ สาขาวิชา รัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาลัยศาสนศาสตร์โสธร
13	อาจารย์ ดร.สุวิมล สมไชย	อาจารย์ประจำหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาลัยศาสนศาสตร์โสธร
14	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริวดี วิวิธคุณากร	อาจารย์ประจำหลักสูตร มหาวิทยาลัยราชภัฏ นครราชสีมา
15	ดร.ชูศักดิ์ คำล้น	ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลพยุห์ จังหวัดศรีสะเกษ

ภาคผนวก ช

ภาพประกอบการทำวิจัย

ภาพที่ ช.1 สัมภาษณ์ นายเสกสรร นิยมเพ็ง นายกเทศมนตรีเมืองเพชรบูรณ์

ภาพที่ ช.2 สัมภาษณ์ นายนิสิต สวัสดิเทพ นายอำเภอเมืองพิษณุโลก

ภาพที่ ช.3 สัมภาษณ์ นางเปรมฤดี ชามพูนท นายกเทศมนตรีนครพิษณุโลก

ภาคผนวก ซ

ตัวอย่างหนังสือขอความอนุเคราะห์

ที่ รศรป. ว ๐๑๔/๒๕๖๕

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
อ.เมือง จ.มหาสารคาม ๔๔๐๐๐

๒๕ พฤษภาคม ๒๕๖๕

เรื่อง เรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

เรียน รองศาสตราจารย์ ดร.สุเทพ เมยไธสง

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วย นายไกรศร วันละ รหัสประจำตัว ๖๓๓๒๖๒๐๔๐๑๑๒ นักศึกษาปริญญาเอก สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ รูปแบบการศึกษานอกเวลาราชการ ศูนย์มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม กำลังจัดทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "รูปแบบเครือข่ายเฝ้าระวังประชาชนโดยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง" เพื่อให้การวิจัยดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย บรรลุตามวัตถุประสงค์

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาการวิจัย

เพื่อ
- ☐ ตรวจสอบความถูกต้องด้านเนื้อหา
- ☑ ตรวจสอบความถูกต้องด้านการวัดและประเมินผล
- ☐ ตรวจสอบความเหมาะสมด้านภาษา
- ☐ อื่นๆ ระบุ.....

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือจากท่านด้วยดี ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์เสาวลักษณ์ โกศลกิตติอัมพร)
คณบดีคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์
โทรศัพท์,โทรสาร ๐-๔๓๗๒-๓๕๕๕
โทรศัพท์ ๐-๔๓๗๒-๒๑๑๘ ต่อ ๗๓๒

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

(รศ.ดร.สุเทพ เมยไธสง)

ที่ รศรป. ว ๐๑๙/๒๕๖๕

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
อ.เมือง จ.มหาสารคาม ๔๔๐๐๐

๒๕ พฤษภาคม ๒๕๖๕

เรื่อง เรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

เรียน ดร.ชูศักดิ์ คำสัน

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วย นายไกรศร วันละ รหัสประจำตัว ๖๓๒๖๒๐๙๐๓๓๒ นักศึกษาปริญญาเอก สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ รูปแบบการศึกษานอกเวลาราชการ ศูนย์มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม กำลังจัดทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "รูปแบบเครือข่ายเฝ้าระวังประชาชิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง" เพื่อให้การวิจัยดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย บรรลุตามวัตถุประสงค์

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาการวิจัย

เพื่อ ☑ ตรวจสอบความถูกต้องด้านเนื้อหา
☐ ตรวจสอบความถูกต้องด้านการวัดและประเมินผล
☐ ตรวจสอบความเหมาะสมด้านภาษา
☐ อื่นๆ ระบุ.....

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือจากท่านด้วยดี ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์เสาวลักษณ์ โกศลกิตติอัมพร)
คณบดีคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์
โทรศัพท์,โทรสาร ๐-๔๓๗๒-๓๕๕๕
โทรศัพท์ ๐-๔๓๗๒-๒๑๓๘ ต่อ ๗๓๒

ยินดีให้ความร่วมมือ
ดร.ชูศักดิ์ คำสัน

ที่ รศรป. ว ๐๑๔/๒๕๖๕

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
อ.เมือง จ.มหาสารคาม ๔๔๐๐๐

๒๕ พฤษภาคม ๒๕๖๕

เรื่อง เรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริวดี วิวิธคุณากร

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วย นายโกรศร วันละ รหัสประจำตัว ๖๓๙๒๖๒๐๙๐๑๑๒ นักศึกษาปริญญาเอก สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ รูปแบบการศึกษานอกเวลาราชการ ศูนย์มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม กำลังจัดทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "รูปแบบเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง" เพื่อให้การวิจัยดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย บรรลุตามวัตถุประสงค์

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาการวิจัย

เพื่อ
- ☐ ตรวจสอบความถูกต้องด้านเนื้อหา
- ☐ ตรวจสอบความถูกต้องด้านการวัดและประเมินผล
- ● ตรวจสอบความเหมาะสมด้านภาษา
- ☐ อื่นๆ ระบุ.....

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือจากท่านด้วยดี ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์เสาวลักษณ์ โกศลกิตติอัมพร)
คณบดีคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์
โทรศัพท์,โทรสาร ๐-๔๓๗๒-๓๕๕๕
โทรศัพท์ ๐-๔๓๗๒-๒๑๓๘ ต่อ ๗๓๒

ยินดีตอบรับเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ
ตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย
Sweady
(ผศ.ดร.ศิริวดี วิวิธคุณากร)

สำนักงานเทศบาลตำบลท่าพุทรา
รับที่ ๖๐๒๔
วันที่ ๒๕ ก.ค. 2565
เวลา ๑๖๐๐ น.

ที่ รศรป. ว ๐๑๕/๒๕๖๕

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
อ.เมือง จ.มหาสารคาม ๔๔๐๐๐

๒๕ พฤษภาคม ๒๕๖๕

เรื่อง ขออนุญาตให้ผู้วิจัยเข้าเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย

เรียน นายกเทศมนตรีตำบลท่าพุทรา

ด้วย นายไกรศร วันละ รหัสประจำตัว ๖๓๙๒๖๒๐๙๐๑๐๑๒ นักศึกษาปริญญาเอก สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ รูปแบบการศึกษานอกเวลาราชการ ศูนย์มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม กำลังจัดทำวิทยานิพนธ์ **เรื่อง "รูปแบบเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง"** เพื่อให้การวิจัยดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย บรรลุตามวัตถุประสงค์

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จึงขออนุญาตให้ผู้วิจัยเข้าเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยกับประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เพื่อนำข้อมูลไปทำการวิจัยให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือจากท่านด้วยดี ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์เสาวลักษณ์ โกศลกิตติอัมพร)
คณบดีคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์

เรียน นายกเทศมนตรีตำบลท่าพุทรา
-เพื่อโปรดทราบ.....
-ยกเว้น มหาสารคาม แล้ว ขออนุญาต ชา.
ให้ผู้วิจัยเข้าเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย.
-โปรดพิจารณา.

(นางสาวพัฐภัทรร นาทบาดม)
เจ้าพนักงานธุรการ

-ยกเว้น ควรสอบถามไปยังความสมัครใจ

(นางสาวธีตารัตน์ เจริญไทย)
หัวหน้าสำนักปลัดเทศบาล

-ตามประสงค์

(นางประภาวรรณ หุ่นเพียง)
ปลัดเทศบาลตำบลท่าพุทรา

(นายเอกวิทย์ กาญจนะ)
นายกเทศมนตรีตำบลท่าพุทรา

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์
โทรศัพท์,โทรสาร ๐-๔๓๗๒-๓๕๕๕
โทรศัพท์ ๐-๔๓๗๒-๒๑๑๘ ต่อ ๗๓๒

☑ สำนักปลัด
☐ กองช่าง
☐ กองคลัง
☐ กองสาธารณสุข

สำนักงานเทศบาลตำบลท่าพุทรา
รับที่ ๒๒๒๙
วันที่ ๒๔ กค ๒๕๖๕
เวลา ๐๙.๓๐ น.

ที่ รศรป. ว ๐๑๖/๒๕๖๕

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
อ.เมือง จ.มหาสารคาม ๔๔๐๐๐

๒๕ พฤษภาคม ๒๕๖๕

เรื่อง ขออนุญาตให้ผู้วิจัยเข้าทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย

เรียน นายกเทศมนตรีตำบลท่าพุทรา

ด้วย **นายไกรสร วันละ** รหัสประจำตัว ๖๓๙๒๖๒๐๙๐๑๑๒ นักศึกษาปริญญาเอก สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ รูปแบบการศึกษานอกเวลาราชการ ศูนย์มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม กำลังจัดทำวิทยานิพนธ์ **เรื่อง "รูปแบบเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง"** เพื่อให้การวิจัยดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย บรรลุตามวัตถุประสงค์

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จึงขออนุญาตให้ผู้วิจัยเข้าเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยกับประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เพื่อนำข้อมูลไปทำการวิจัยให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือจากท่านด้วยดี ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์เสาวลักษณ์ โกศลกิตติอัมพร)
คณบดีคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์

เรียน นายกเทศมนตรีตำบลท่าพุทรา
-เพื่อโปรดทราบ.....

- มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ขออนุญาตให้ผู้วิจัยเข้าเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยกับประชาชนและกลุ่มตัวอย่าง
- เห็นควรพิจารณาอนุญาต

(นางประภาวรรณ หุ่นเที่ยง)
ปลัดเทศบาลตำบลท่าพุทรา

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์
โทรศัพท์,โทรสาร ๐-๔๓๗๒-๓๕๕๕
โทรศัพท์ ๐-๔๓๗๒-๒๑๑๘ ต่อ ๗๓๒

(นางสาวธิดารัตน์ เจริญไทย)
หัวหน้าสำนักปลัดเทศบาล

อนุญาต

(นายอภิวัฒน์ ภาญจนะ)
นายกเทศมนตรีตำบลท่าพุทรา

☑ สำนักปลัด
☐ กองช่าง
☐ กองคลัง
☐ กองสาธารณสุข

สำนักงานเทศบาลตำบลท่าพุทรา
รับที่ ๒๒๒๙
วันที่ ๒๔ ก.ค. ๒๕๖๕
เวลา ๐๙.๓๐ น.

ที่ รศรป. ว ๐๑๖/๒๕๖๕

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
อ.เมือง จ.มหาสารคาม ๔๔๐๐๐

๒๕ พฤษภาคม ๒๕๖๕

เรื่อง ขออนุญาตให้ผู้วิจัยเข้าทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย

เรียน นายกเทศมนตรีตำบลท่าพุทรา

ด้วย **นายไกรศร วันละ** รหัสประจำตัว ๖๓๙๒๖๒๐๙๐๑๑๒ นักศึกษาปริญญาเอก สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ รูปแบบการศึกษานอกเวลาราชการ ศูนย์มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม กำลังจัดทำวิทยานิพนธ์ **เรื่อง "รูปแบบเครือข่ายเฝ้าระวังประชาธิปไตยในการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง"** เพื่อให้การวิจัยดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย บรรลุตามวัตถุประสงค์

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จึงขออนุญาตให้ผู้วิจัยเข้าเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยกับประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เพื่อนำข้อมูลไปทำการวิจัยให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือจากท่านด้วยดี ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

เรียน นายกเทศมนตรีตำบลท่าพุทรา
-เพื่อโปรดทราบ.....

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์เสาวลักษณ์ โกศลกิตติอัมพร)
คณบดีคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์

- มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ขออนุญาตให้ผู้วิจัยเข้าเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยกับประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- เพื่อโปรดพิจารณาอนุญาต

(นางประภาวรรณ หุ้นเที่ยง)
ปลัดเทศบาลตำบลท่าพุทรา

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์
โทรศัพท์,โทรสาร ๐-๔๓๗๒-๓๕๕๕
โทรศัพท์ ๐-๔๓๗๒-๒๑๑๘ ต่อ ๗๓๒

(นางสาวชิดจรัตน์ เจริญไทย)
หัวหน้าสำนักปลัดเทศบาล

(นายเอกวิทย์ กาญจนะ)
นายกเทศมนตรีตำบลท่าพุทรา